

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

**«ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΙΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΙΝΙΚΗ
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.**

ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ, ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΨΕΥΔΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ»

**«ISSUES OF CRIMINALIZATION IN CONTEMPORARY CRIMINAL LAW.
HEALTH CRISIS, THE SPREAD OF FAKE NEWS»**

Μεταπτυχιακή Διπλωματική εργασία

Ονοματεπώνυμο : **Αϊλά Καρα** (AM 3221M006)

Αθήνα, 2024

Τριμελής Επιτροπή

Επιβλέπων Καθηγητής : Ζιούβας Δημήτριος, Επίκουρος Καθηγητής Ποινικού Δικαίου
στον Τομέα Εγκληματολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών & Πολιτικών
Επιστημών

Κουράκης Νέστορας, Ομότιμος Καθηγητής Εγκληματολογίας, Εθνικό και
Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και Καθηγητής Πανεπιστημίου Λευκωσίας

Λαμπροπούλου Ευσταθία, Καθηγήτρια Εγκληματολογίας, Τμήμα Κοινωνιολογίας
Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών

Copyright © [Αϊλά Καρά, 2024]

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ
ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση,
αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής
φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το
παρόν μήνυμα. Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν
την συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις
του Πάντειου Πανεπιστημίου.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και
Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Περιεχόμενα

Ακρωνύμια – Συντομογραφίες	5
Περίληψη.....	6
Εισαγωγή.....	8
Α' ΚΕΦΑΛΑΙΟ - ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	22
1. Βασικές αρχές του ποινικού δικαίου	22
2. Ποινικό δίκαιο φιλελεύθερων τάσεων & Ποινικό δίκαιο τιμωρητικών τάσεων.....	26
3. Συμβολικό ποινικό δίκαιο	28
4. Ποινικό δίκαιο του εχθρού.....	30
Β' ΚΕΦΑΛΑΙΟ – ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ	32
1. Παραβίαση μέτρων για την πρόληψη ασθενειών	32
2. Περιορισμός της κυκλοφορίας των πολιτών στο πεδίο του άρθρου 68, παρ. 3 της ΠΝΠ 20/03/2020.....	40
3. Νομολογία.....	42
Γ' ΚΕΦΑΛΑΙΟ – Η ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΤΩΝ ΨΕΥΔΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ	47
1. Το αδίκημα της διασποράς των ψευδών ειδήσεων του άρθρου 191 του Ποινικού.....	47
Κώδικα	47
I. Ο ορισμός των ψευδών ειδήσεων.....	47
2. Η αντιμετώπιση της διασποράς των ψευδών ειδήσεων στο ελληνικό ποινικό δίκαιο	49
i. Οι τροποποιήσεις του αδικήματος (Π.Δ. 283/1985, Ν. 4619/2019, Ν. 4855/2021, Ν. 5005/2022).....	49
ii. Η αντιμετώπιση των ψευδών ειδήσεων στην ελληνική έννομη τάξη	52
ii. Ελληνική νομολογία	57
3. Μελέτη του αδικήματος της διασποράς των ψευδών ειδήσεων στο στάδιο της διαβούλευσης	63
3.1. Η περίπτωση της υγειονομικής κρίσης (covid - 19)	63
3.2. Παρατηρήσεις Εκπροσώπων Φορέων	66
3.3 Παρατηρήσεις βουλευτές των κομμάτων	72
3.4. Παρατηρήσεις βουλευτών στη Συνεδρίαση ΚΑ της 10 ^{ης} .11.2021	77
4. Αντιμετώπιση του αδικήματος και ο σκοπός του νομοθέτη.....	84
4.1. Συμπερασματικές παρατηρήσεις επί των τοποθετήσεων στο στάδιο της διαβούλευσης	84
4.2. Ήταν προβληματική η τροποποίηση της διάταξης του άρθρου 191 ΠΚ;	88
4.3. Η δημόσια υγεία ως προστατευόμενο έννομο αγαθό ή ως πρόσχημα;	94
5. Περιορισμός της ελευθερίας έκφρασης;	102

6.1. Η ποινική αντιμετώπιση των ψευδών ειδήσεων στις αλλοδαπές έννομες τάξεις	
106	
i. Ελλάδα.....	106
iii. Ρωσία.....	108
iv. Κατάρ	108
v. Καμπότζη.....	109
vi. Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	109
vii. Λαϊκή Δημοκρατία της Κορέας.....	109
viii. Ουγγαρία	110
ix. Κύπρος.....	110
Συμπερασματικές παρατηρήσεις	111
Βιβλιογραφία.....	113
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	120

Ακρωνύμια – Συντομογραφίες

Ποινικός Κώδικας

ΠΚ

Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου

ΠΝΠ

Προεδρικό Διάταγμα

Π.Δ.

Περίληψη

Το ποινικό δίκαιο αποτελεί το σύνολο των κανόνων δικαίου οι οποίοι ρυθμίζουν τον τρόπο άσκησης της ποινικής εξουσίας της Πολιτείας σε όλα τα επίπεδα, στα οποία εκδηλώνεται, και σκοπός του είναι η διερεύνηση του ποινικού φαινομένου. Αποτελεί το ισχυρότερο μέσο που έχει στη διάθεσή της η κρατική εξουσία και για το λόγο αυτό (πρέπει να) αποτελεί το τελευταίο καταφύγιο, με την έννοια πως επιβάλλεται μόνο στην περίπτωση που ηπιότερα μέσα δεν αντιμετώπισαν αποτελεσματικά μια κατάσταση. Ωστόσο, παρατηρείται πως μερικές φορές, και ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης, όπου εμφανίζεται μια έκτακτη συγκυρία, ο ποινικός νομοθέτης εξ αφορμής των κοινωνικών καταστάσεων, να προβαίνει σε ποινικοποίηση μορφών συμπεριφορών που δεν παρουσιάζουν την απαραίτητη ποινική απαξία, είτε διότι δεν έλαβε υπόψη την υφιστάμενη νομοθεσία, είτε για την εξυπηρέτηση έτερων σκοπιμοτήτων. Με τον τρόπο αυτό, η ασφάλεια του δικαίου τίθεται υπό αμφισβήτηση και δημιουργείται πλήγμα στο ορθολογικό ποινικό δίκαιο. Η παρούσα λοιπόν εργασία πραγματεύεται όλα τα ανωτέρω, επιχειρώντας να διερευνήσει εάν το ποινικό δίκαιο εργαλειοποιείται σε περιόδους κρίσης, και ειδικότερα σε περιόδους υγειονομικής κρίσης.

Λέξεις κλειδιά: *ποινικό δίκαιο, ποινικοποίηση, υγειονομική κρίση, διασπορά ψευδών ειδήσεων*

Abstract

Criminal law is the set of legal rules which regulate the way in which the State uses its authority at all levels at which it is exercised, and its purpose is to examine the criminal phenomenon. It is the most powerful legal instrument at the disposal of the State authority and for this reason (should be) is the last refuge, meaning that it is imposed when milder methods have not effectively dealt with a situation. However, it has been observed that sometimes, and particularly in times of crisis, when an exceptional circumstance arises, the criminal legislator, on the occasion of social situations, proceeds to criminalize specific forms of behavior that do not represent the necessary criminal value, either because it has not taken into account the existing legislation or in order to serve other purposes. In this way, the certainty of the law is jeopardized and a threat to criminal law is created. This thesis therefore addresses all of the above,

attempting to address whether criminal law is being instrumentalized to serve political purposes in the years of the health crisis.

Key words: *criminal law, criminalization, health crisis, spread of fake news*

Εισαγωγή

Το Ποινικό Δίκαιο είναι ο κλάδος του δικαίου ο οποίος έχει ως αντικείμενο έρευνας το ποινικό φαινόμενο. Ως ποινικοποίηση ορίζεται η διαδικασία με την οποία ένα κράτος ορίζει ποιες ενέργειες θεωρούνται εγκληματικές και επιβάλλει και τις ανάλογες ποινές. Τα όρια της ποινικοποίησης καθορίζονται από αρχές, οι οποίες εξασφαλίζουν πως η ποινική δικαιοσύνη είναι δίκαιη και αποτελεσματική. Τα βασικά όρια της ποινικοποίησης, τα οποία πρέπει να λαμβάνει υπόψη ένα κράτος είναι:

1. Αρχή της νομιμότητας = σε έγκλημα ανάγεται μια ενέργεια, για την οποία υπάρχει σαφής και συγκεκριμένος νόμος που την ορίζει ως έγκλημα πριν από την τέλεσή της
2. Αρχή της αναλογικότητας = η ποινή πρέπει να είναι ανάλογη της σοβαρότητας του εγκλήματος
3. Αρχή της βλάβης = η προστασία των εννόμων αγαθών και η πρόληψη βλάβης ή κινδύνου για την κοινωνία πρέπει να είναι ο σκοπός της ποινικοποίησης
4. Αρχή της ελάχιστης παρέμβασης = Διοικητικές ή άλλες ρυθμίσεις πρέπει να εξετάζονται ως εναλλακτικά μέτρα πριν την ποινικοποίησης ούτως ώστε το ποινικό δίκαιο να εφαρμόζεται ως έσχατη λύση

Το ποινικό φαινόμενο αποτελεί, στο σύνολό του, μια παθολογική εκδήλωση της κοινωνικής ζωής.¹Τούτο σημαίνει πως ένας κοινωνικός οργανισμός υφίσταται παθολογία, όταν προσβάλλονται τα βασικά αγαθά του και η κοινωνία αντιδρά με οργανωμένο τρόπο στην προσβολή, η οποία προσβολή συνίσταται στην προσβολή των αγαθών του δράστη με την επιβολή της ποινής.² Αποτελεί παράλληλα ένα *κοινωνικό φαινόμενο*³ υπό την έννοια ότι εξελίσσεται κατά το πέρασμα του χρόνου, και τα στοιχεία που το συγκροτούν είναι α) το κοινωνικό αγαθό, β) το έγκλημα, και γ) η ποινή.⁴ Διαχρονικός σκοπός του ποινικού δικαίου είναι η ρύθμιση της συμπεριφοράς των πολιτών, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ειρηνική κοινωνική συμβίωση. Ωστόσο, ο τρόπος με τον οποίο επιδιώκεται η εν λόγω επίτευξη, διαφοροποιείται αναλόγως τόσο της επικρατούσας αντίληψης των φορέων της κρατικής εξουσίας σε έκαστο κράτος,

¹ Δασκαλάκης, Η. (1985). *Η εγκληματολογία της κοινωνικής αντίδρασης - Παραδόσεις*. Αθήνα - Κομοτηνή: Νομικές εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα Ε.Ε, σ. 36 - 37

² Καϊάφα - Γκμάντι, Μ., & Συμεωνίδου - Καστανίδου, Ε. (2022). *Ποινικό Δίκαιο - Γενικό Μέρος*. Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΕΤΕ, σ. 2

³ Ό.π.

⁴ Ό.π.

αλλά και των ισχυρών ομάδων πίεσης από τις οποίες επηρεάζονται, και τούτο συνιστά την κοινωνικο – πολιτική του διάσταση.⁵ Σύμφωνα και με τον Η. Δασκαλάκη,⁶ το έγκλημα είναι *«πολιτικό φαινόμενο, καθώς αποτελεί δημιούργημα της κρατικής βούλησης η οποία εκφράζεται με τον ποινικό νόμο.»* Από μια άποψη⁷, ο ποινικός νόμος αντιμετωπίζεται ως το εργαλείο μέσω του οποίου μια κυρίαρχη κοινωνική ομάδα καταφέρνει και εξυπηρετεί τα συμφέροντά της εις βάρος αντίθετων συμφερόντων των λοιπών ομάδων, υπό την έννοια ότι αντιπροσωπεύει μόνο τα ιδιαίτερα συμφέροντα εκείνων που ελέγχουν την νομοθετική παραγωγή, με αποτέλεσμα να διατηρείται και να αυξάνεται η εξουσία τους. Σύμφωνα λοιπόν με τα ανωτέρω, το εγκληματικό φαινόμενο αποτελεί ένα πολιτικό ζήτημα, καθώς αποτελεί *«ειδική έκφανση της σύγκρουσης η οποία επιλύεται μέσω της εργαλειοποίησης του ποινικού δικαίου από τις κυρίαρχες ομάδες».*⁸ Μείζονος σημασίας για την εξέλιξη του ποινικού φαινομένου, είναι η στιγμή κατά την οποία *«παρεμβάλλεται πια η βούληση εκείνων που θέτουν τους κανόνες, η οποία δεν ταυτίζεται πάντα ούτε κατ' ανάγκη με την βούληση της κοινωνίας.»*⁹ Τούτο σημαίνει, πως κατά την πάροδο των χρόνων και την εξέλιξη του ποινικού φαινομένου, σε συνδυασμό με την ισχυροποίηση του ρόλου της κεντρικής εξουσίας, σε έγκλημα πλέον ανάγεται και κάθε πράξη η οποία κρίνεται επικίνδυνη για τα συμφέροντα των κρατούντων την εξουσίας, ενώ παράλληλα διαφοροποιείται και ο χαρακτήρας των ποινών με την αυστηροποίησή τους, προκειμένου να προκαλέσουν εντονότερα το αίσθημα της απειλής της ποινής. Απόρροια αυτού ήτο η κοινωνική αντίδραση με συλλογικό αίτημα τον περιορισμό της ποινικής εξουσίας και την καταγραφή του ποινικού φαινομένου, με αποτέλεσμα να γεννηθεί το ποινικό δίκαιο ως το γνωρίζουμε τώρα.

Καθοριστικής σημασίας για το ποινικό δίκαιο ήταν οι ιδέες του Διαφωτισμού, και ειδικότερα το έργο του C. Beccaria *«Περί εγκλημάτων και ποινών»* (1764), στο οποίο υποστηρίχθηκε από τον συγγραφέα πως η απειλή της ποινής πρέπει να επιτρέπεται μόνο όταν τούτη είναι αναγκαία για την επίτευξη της κοινωνικής ειρήνης και της ελευθερίας των πολιτών,¹⁰ και επιπλέον το έργο του φιλοσόφου John Stuart

⁵ Καϊάφα - Γκμάντι, Μ., & Συμεωνίδου - Καστανίδου, Ε. (2022), σ. 10

⁶ Δασκαλάκης, Η. (1985), σ. 30 - 31

⁷ Χουλιαράς, Α. (2012). Στο Ι. Στράγγα, Α. Χάνος, Χ. Παπαχαλαμάμπους, & Χ. Τσούκα (Επιμ.), *Αγαθό, συμφέρον και δίκαιο - Εισηγήσεις ανακοινωθείσες εις το Διεπιστημονικό Φροντιστήριο 2008/2009* (Τόμ. 5, σσ. 849 - 900). Σάκκουλα, σ. 882

⁸ Ο.π.

⁹ Ο.π. σ. 13

¹⁰ Ο.π. σ. 13

Mill «Περί ελευθερίας των ποινών» (1859), στο οποίο αναφέρεται πως η πρόκληση βλάβης ή ο βέβαιος κίνδυνος πρόκλησής της αποτελούν το όριο πέραν του οποίου δεν νομιμοποιείται η επιβολή ποινικών κυρώσεων από την Πολιτεία.¹¹»

Καθώς το Ποινικό Δίκαιο έχει τη δυνατότητα να είναι το αποτελεσματικότερο μέσο χειραγώγησης των πολιτών, εγείρονται ζητήματα στον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιείται από το εκάστοτε καθεστώς διακυβέρνησης ενός κράτους.¹² Σ' ένα δημοκρατικό καθεστώς, το ποινικό δίκαιο πρέπει να αποτελεί «σωστό εργαλείο»¹³ το οποίο σέβεται την ελευθερία των πολιτών, με κατευθυντήριο άξονα την κοινωνική δικαιοσύνη. Παράλληλα πρέπει να επιβάλλεται μόνο όταν ηπιότερα μέσα (π.χ. μια διοικητική κύρωση) δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν την διαταραχθείσα κατάσταση. Στην χώρα μας, βάσει του δημοκρατικού πολιτεύματος, και σύμφωνα με τις συνταγματικές επιταγές, τα νομοθετικά μέτρα πρέπει να λαμβάνονται όταν «ο Λαός είναι σε κίνδυνο»¹⁴, καθώς η κυβερνητική και νομοθετική αδράνεια δεν είναι επιθυμητή, υπό την έννοια ότι πρέπει να λάβει τα ενδεδειγμένα μέτρα, χρησιμοποιώντας και το ποινικό δίκαιο προκειμένου να επιτευχθεί η αποτελεσματική προστασία. Ωστόσο, εγείρονται ερωτήματα σχετικά με τις κατευθυντήριες εκ του Συντάγματος οι οποίες κατευθύνουν το νομοθέτη στην ποινικοποίηση ορισμένων συμπεριφορών. Η απάντηση δίδεται από τις συνταγματικές αρχές οι οποίες οριοθετούν την ποινικοποίηση ορισμένης συμπεριφοράς:¹⁵

1. Η απαγόρευση νομοθέτησης αντιλαϊκών ποινικών νόμων
2. Τιμώρηση μόνο της πράξης και όχι τιμώρηση του φρονήματος
3. Αυτοσυγκράτηση και χρήση του ποινικού οπλοστασίου μόνο όταν τούτο είναι απαραίτητο
4. Μη χρησιμοποίηση του ποινικού δικαίου συμβολικά
5. Ο άνθρωπος να μην χρησιμοποιείται από την Πολιτεία ως μέσο άσκησης αποκλειστικά δικής της πολιτικής¹⁶
6. Η ποινική προστασία να μην αφορά την κοινωνική ηθική (χρηστά ήθη)

¹¹ Ο.π. σ. 14

¹² Τζώρτζης, Γ. (2018). Το έννομο αγαθό ως βάση για την ποινικοποίηση μιας συμπεριφοράς. Στο Έ. Λαμπροπούλου, Σ. Παπαμιχαήλ, & Π. Σχίζας (Επιμ.), *Σύγχρονες Τάσεις Αντεγκληματικής Πολιτικής - Προς τιμήν του Ομότιμου Καθηγητή Εγκληματολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών κ. Αντώνη Δ. Μαγγανά* (σσ. 549 - 570). Αθήνα: Παπαζήση ΑΕΒΕ, σ. 562

¹³ Ο.π. 563

¹⁴ Ο.π. 564

¹⁵ Ο.π. 565

¹⁶ Ο.π. 565

7. Συμπεριφορά η οποία είναι μέρος της ελεύθερης ανάπτυξης προσωπικότητας των πολιτών, δεν μπορεί να ποινικοποιηθεί.

Επιπλέον των ανωτέρω, κατά τον Luc Hulsman,¹⁷ η ποινικοποίηση δεν πρέπει να λαμβάνει χώρα όταν το σύστημα απονομή δικαιοσύνης επιβαρύνεται από την ποινικοποίηση και με αυτό τον τρόπο, ξεπερνά τις ικανότητές του. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, τα όρια του ποινικού δικαίου μέσα σε ένα κράτος είναι ανάλογα του καθεστώτος διακυβέρνησής του, το οποίο κατευθύνεται από την αντεγκληματική πολιτική που επιθυμεί για τους σκοπούς που έχει επιλέξει. Το έγκλημα, κατά τον Η. Δασκαλάκη, είναι, ως ελέγχθη ανωτέρω, *«καθαρά ένα πολιτικό φαινόμενο και το ποινικό δίκαιο μια τεχνολογία άσκησης της εξουσίας»*.¹⁸ Επιπλέον, σύμφωνα με τις παρατηρήσεις του,¹⁹ το ποινικό σύστημα επιτελεί διττή λειτουργία, την α) κατασταλτική, και σε περιόδους όπου η σύγκρουση κοινωνικών ομάδων φθάνει σε κατάσταση κρίσης, η τήρηση της τάξης πραγματοποιείται μέσω της καταστολής, και την β) ιδεολογική, η οποία επιτελείται με τη συμμόρφωση στους ποινικούς νόμους σε περιόδους *«όπου η κοινωνική σύγκρουση είναι απλώς δυνάμει σε λανθάνουσα κατάσταση»*.

Στην παρούσα εργασία, θα δοθεί έμφαση στην περίοδο της υγειονομικής κρίσης την οποία διένυε η χώρα μας ειδικά την περίοδο 2020 – 2021 με την έλευση της πανδημίας του κορονοϊού covid – 19. Ως υγειονομική κρίση, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων, ορίζεται *«μία σοβαρή, μη αναμενόμενη και συχνά επικίνδυνη κατάσταση για την αντιμετώπιση της οποίας απαιτείται άμεση δράση. Ενδέχεται να οφείλεται σε φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές και είναι πιθανό να επηρεάσει ή να απειλήσει ζωές, το περιβάλλον, κρίσιμες υποδομές ή βασικές κοινωνικές λειτουργίες.»*²⁰ Κύριο χαρακτηριστικό της υγειονομικής κρίσης είναι η έκτακτη ανάγκη²¹ η οποία έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργεί συνθήκες και καταστάσεις οι οποίες φέρουν το υγειονομικό σύστημα μιας χώρας σε σημείο να

¹⁷ Αναλυτικά ο καθορισμός κριτηρίων ποινικοποίησης συμπεριφορών κατά τον Hulsman σε Δασκαλάκη, Η. (1985). *Η εγκληματολογία της κοινωνικής αντίδρασης - Παραδόσεις*. Αθήνα - Κομοτηνή: Νομικές εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα Ε.Ε, σ. 52-54

¹⁸ Ο.π. 75

¹⁹ Ο.π. 75 - 76

²⁰ Παπαστάθη, Μ., & Πολυδώρου, Γ. (2023). *Πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας και υγειονομική κρίση, Διπλωματική Εργασία*. Αθήνα: ΠΜΣ Τμήμα Δημόσιας και Κοινοτικής Υγείας, Σχολή Δημόσιας Υγείας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής.

²¹ Ο.π.

μην έχει την δυνατότητα να διαχειρίζεται και να αντιμετωπίζει την νέα κατάσταση. Η πανδημία του κορονοϊού covid-19 χαρακτηρίστηκε ως παγκόσμια κρίση υγείας και ως η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετώπισε ο κόσμος μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.²²

Η εμφάνιση της μεταδοτικής ασθένειας, η οποία έπληξε ολόκληρη την υφήλιο, οδήγησε τα κράτη να θέσουν σε εφαρμογή έκτακτα μέτρα προκειμένου να αντιμετωπισθεί η πρωτόγνωρη κατάσταση. Την περίοδο αυτή, η Ελλάδα, έθεσε σε εφαρμογή μέτρα τα οποία περιλάμβαναν, μεταξύ άλλων, εφαρμογή του υποχρεωτικού μέτρου του διαγνωστικού ελέγχου νόσησης από τον κορωνοϊό COVID-19 σε υπαλλήλους του Δημοσίου που παρείχαν εργασία με φυσική παρουσία στον τόπο εργασίας²³, εφαρμογή του υποχρεωτικού μέτρου του διαγνωστικού ελέγχου νόσησης από τον κορωνοϊό COVID-19 σε εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα που παρέχουν την εργασία τους με φυσική παρουσία,²⁴ προσωρινή απαγόρευση λειτουργίας πάσης φύσεως εκπαιδευτικών δομών, προσωρινή επιβολή μέτρων περιορισμού της κυκλοφορίας μέσων μεταφοράς εντός της επικράτειας, προσωρινή επιβολή περιορισμού κατ' οίκον σε ομάδες προσώπων προς αποφυγή ενεργειών που θα μπορούσαν να προκαλέσουν τη διάδοση της νόσου κ.α. Ειδικότερα για την υποχρεωτικότητα του αυτοδιαγνωστικού ελέγχου COVID-19 σε εργαζόμενους του Δημοσίου Τομέα, και η ηλεκτρονική καταγραφή του αποτελέσματος (του αυτοδιαγνωστικού ελέγχου), σύμφωνα με απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ 1386/2021)²⁵ δεν παραβιάζουν τις διατάξεις του Συντάγματος και το δίκαιο της ΕΕ, αλλά ούτε και τη νομοθεσία περί προστασίας ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων υγείας.

Στη χώρα μας ο πρώτος θάνατος από κορωνοϊό καταγράφηκε στις 12/3/2020, και έως τη σήμερον (με επιφύλαξη) οι θάνατοι από κορωνοϊό ανέρχονται σε 37.089.²⁶ Στις 23/3/2020 επιβλήθηκε το πρώτο lockdown και στη καθημερινότητά μας εισήλθε

²² Representation Office, European Union, Covid-19 pandemic, <https://www.undp.org/european-union/covid-19-pandemic> (πρόσβαση 31/1/2024)

²³ Κοινή Υπουργική Απόφαση, διαθέσιμη σε https://www.ypes.gr/wp-content/uploads/2021/04/%CE%9A%CE%A5%CE%91_%CE%A5%CE%A0%CE%95%CE%A3_%CE%92_1686.pdf

²⁴ Κοινή Υπουργική Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Τ.Π.οικ.32209/24.5.2021/(ΦΕΚ Β' 2192 /26.5.2021), διαθέσιμη σε <https://www.nomotelia.gr/photos/File/2192b-21.pdf>

²⁵ Για ολόκληρη την απόφαση οράτε Παράρτημα σελ. 121

²⁶ Κορωνοϊός (Covid-19) : Η τελευταία κατάσταση σε αριθμούς, διαθέσιμο σε <https://www.trt.net.tr/greek/covid19>, (πρόσβαση 1/2/2024)

η αποστολή μηνύματος (SMS) στο 13033 για τις απαραίτητες μετακινήσεις, με την παράβαση να ορίζεται στα 150€, την 4η/5/2020 πραγματοποιείται σταδιακή άρση των μέτρων, και την 7η/11/2020, επιβλήθηκε για δεύτερη φορά lockdown. Ποινικές διατάξεις, και ειδικότερα η νεοπαγής διάταξη του άρθρου 285 του Ποινικού κώδικα ήλθαν στο προσκήνιο. Συγκεκριμένα, το άρθρο 285 του Ποινικού Κώδικα ορίζει:

«1. Όποιος παραβιάζει τα μέτρα που έχει διατάξει ο νόμος ή η αρμόδια αρχή για να αποτραπεί η εισβολή ή η διάδοση μιας μεταδοτικής ασθένειας τιμωρείται: α) με φυλάκιση έως τρία (3) έτη ή χρηματική ποινή αν από την πράξη μπορεί να προκύψει κοινός κίνδυνος για ζώα, β) με φυλάκιση και χρηματική ποινή αν από την πράξη μπορεί να προκύψει κίνδυνος μετάδοσης της ασθένειας σε αόριστο αριθμό ανθρώπων.

2. Αν η παραβίαση είχε ως αποτέλεσμα να μεταδοθεί η ασθένεια σε ζώα, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) ετών και χρηματική ποινή, και αν είχε ως αποτέλεσμα να μεταδοθεί σε άνθρωπο, επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα (10) έτη.

3. Αν η παραβίαση είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο άλλου επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα (10) ετών και αν προκλήθηκε ο θάνατος, μεγάλου αριθμού ανθρώπων, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλλει ισόβια κάθειρξη.

4. Όποιος στις περιπτώσεις της παρ. 1 από αμέλεια παραβιάζει τα μέτρα και από την παραβίαση μπορεί να προκύψει: α) κοινός κίνδυνος για ζώα, τιμωρείται με χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας, και β) κίνδυνος μετάδοσης της ασθένειας σε αόριστο αριθμό ανθρώπων, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο (2) έτη ή χρηματική ποινή.»²⁷

Το αδίκημα της παραβίασης μέτρων για την πρόληψη ασθενειών, εντάσσεται στα κοινώς επικίνδυνα εγκλήματα, και προστατευόμενο έννομο αγαθό είναι η ζωή και η υγεία. Η αντικειμενική υπόσταση του συνίσταται στην παραβίαση μέτρων που έχει διατάξει ο νόμος ή η αρμόδια αρχή για την αποτροπή της εισβολής ή διάδοσης μιας μεταδοτικής ασθένειας. Επιπλέον, είναι κοινό έγκλημα, καθώς δράστης του εγκλήματος μπορεί να είναι οποιοσδήποτε. Η ανάγκη προκειμένου να γίνεται έλεγχος εάν συντρέχουν οι όροι της εν λόγω διάταξης τονίστηκε από τον Εισαγγελέα του

²⁷ Άρθρο 285 - Ποινικός Κώδικας (Νόμος 4619/2019) - Παραβίαση μέτρων για την πρόληψη ασθενειών <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/n-4619-2019/arthro-285-poinikos-kodikas-nomos-4619-2019-paraviasi> (πρόσβαση 26/12/2023)

Αρείου Πάγου σε σχετική εγκύκλιο προς τις κατά τόπους εισαγγελικές αρχές.²⁸ Επιπλέον, εκδόθηκαν μια σειρά από Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου με κατεπείγοντα μέτρα.

Ωστόσο, τα μέτρα χαλάρωσης, η αποτυχία της δημιουργίας ενός τείχους ανοσίας με τον εμβολιασμό και η μετάλλαξη Δέλτα, είχαν ως αποτέλεσμα η κατάσταση στη χώρα μας να χειροτερεύσει. Το φθινόπωρο του 2021, εμφανίστηκε το τέταρτο κύμα του κορονοϊού, το οποίο εθεωρείτο πιο επικίνδυνο και συνάμα πιο επιθετικό²⁹ από τα προηγούμενα λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό των νέων μολύνσεων που καταγράφονταν, την πληρότητα των εντατικών να αγγίζει το 88% στην επικράτεια και το 97% στη Θεσσαλονίκη, τα σοβαρότερα συμπτώματα των ασθενών και τις χαμηλότερες ηλικίες, με αποτέλεσμα να είναι αναγκαία η επίταξη των ιδιωτών ιατρών, καθώς η κατάσταση στα νοσοκομεία της επικράτειας ήταν εξαιρετικά κρίσιμη. Ωστόσο, εμφανίστηκαν και άλλα ζητήματα τα οποία η πολιτεία κλήθηκε να αντιμετωπίσει. Δεν είναι υπερβολή να αναφέρουμε πως το ζήτημα των εμβολιασμών κατά του covid – 19, έλαβε τις διαστάσεις εθνικού διχασμού. Υποστηρικτές και πολέμιοι ήταν σε μόνιμη σύγκρουση σχετικά με την ασφάλεια ή μη των εμβολίων. Ωστόσο, λογικό και επόμενο ήταν να έλθουν στην επιφάνεια και σκοταδιστικές αντιλήψεις, θεωρίες συνωμοσίας και ακραίες απόψεις οι οποίες πολύ πιθανό να μην εδράζονταν σε επιστημονικά δεδομένα. Αποτέλεσμα αυτού, ήταν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης να κατακλύζονται κυριολεκτικά από δημοσιεύσεις υποστηρίζοντας ή κατακρίνοντας τα εμβόλια για τον κορονοϊό. Το γεγονός αυτό δεν πέρασε απαρατήρητο, με αποτέλεσμα τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης να θεωρηθούν και να χαρακτηρισθούν ως απειλή, και ως κακό για την δημοκρατία μας.³⁰

Σημειωτέο, εκείνη την περίοδο ελάμβαναν χώρα περιστατικά όπου νοσηλευόμενοι ασθενείς με κορονοϊό, ή συγγενείς αυτών, δεν επέτρεπαν στους ιατρούς

²⁸ Εγκύκλιος Εισαγγελίας Αρείου Πάγου 4/2020, διαθέσιμη σε <https://eisap.gr/%CE%B5%CE%B3%CE%BA%CF%8D%CE%BA%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CF%82-04-2020/>, (πρόσβαση 1/2/2024)

²⁹ Άρθρο της Τίνας Σιδέρη, στο Ert News (11/11/2021) διαθέσιμο σε <https://www.ertnews.gr/eidiseis/ellada/koronoios-pio-epithetiko-to-4o-kyma-pros-epitaxi-idioton-iatron-apo-deytera-sto-trapezi-epipleon-metra-gia-anemvoliaστοys/>, (πρόσβαση 1/2/2024)

³⁰ Στιγμιότυπο από την ομιλία του Πρωθυπουργού στο βήμα της Βουλής, <https://www.youtube.com/watch?v=RdLKeJR8veY> (πρόσβαση 1/2/2024)

την διασωλήνωση^{31,32}. Στα πλαίσια λοιπόν μιας σειράς αλλαγών στον Ποινικό Κώδικα, την περίοδο εκείνη, μεσούσης της υγειονομικής κρίσης, εισήχθη προς διαβούλευση μεταξύ άλλων, και τροποποίηση του άρθρου 191 ΠΚ για τη διασπορά των ειδήσεων, προστατευόμενο έννομο αγαθό του οποίου είναι η δημόσια τάξη, και το οποίο είχε την εξής μορφή (Ν. 4619/2019):

- «1. Όποιος δημόσια ή μέσω του διαδικτύου διαδίδει ή διασπείρει με οποιονδήποτε τρόπο ψευδείς ειδήσεις με αποτέλεσμα να προκαλέσει φόβο σε αόριστο αριθμό ανθρώπων ή σε ορισμένο κύκλο ή κατηγορία προσώπων, που αναγκάζονται έτσι να προβούν σε μη προγραμματισμένες πράξεις ή σε ματαίωσή τους, με κίνδυνο να προκληθεί ζημία στην οικονομία, στον τουρισμό ή στην αμυντική ικανότητα της χώρας ή να διαταραχθούν οι διεθνείς της σχέσεις, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.*
- 2. Όποιος από αμέλεια γίνεται υπαίτιος της πράξης της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται με χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας.»*

Υπό αυτή την μορφή, το έγκλημα ήταν έγκλημα εκ του αποτελέσματος, πράγμα που σημαίνει πως απαιτείτο να έχει επέλθει το αποτέλεσμα της πρόκλησης του φόβου, ώστε να τελείται το εν λόγω αδίκημα. Επιπρόσθετα, με τον τρόπο αυτό προωθείτο η ελευθερία της έκφρασης.³³

Στη συνέχεια, μετά την ψήφιση του ν. 4855/2021 έλαβε την εξής μορφή:

«Όποιος δημόσια ή μέσω του διαδικτύου διαδίδει ή διασπείρει με οποιονδήποτε τρόπο ψευδείς ειδήσεις που είναι ικανές να προκαλέσουν ανησυχίες ή φόβο στους πολίτες ή να κλονίσουν την εμπιστοσύνη του κοινού στην εθνική οικονομία, στην αμυντική ικανότητα της χώρας ή στη δημόσια υγεία τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) μηνών και χρηματική ποινή. Εάν η πράξη τελέστηκε επανειλημμένα μέσω του τύπου ή μέσω διαδικτύου, ο υπαίτιος τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι (6) μηνών και χρηματική

³¹ Άρθρο δημοσιευμένο σε <https://www.kathimerini.gr/society/561485899/eisaggeleas-gia-tin-arnisi-diasolinosi/>, (πρόσβαση 16/7/2024)

³² Άρθρο δημοσιευμένο σε <https://www.in.gr/2021/11/15/greece/giatroi-aytoktoniki-symperifora-arnisi-tis-diasolinosi/>, (πρόσβαση 16/7/2024)

³³ Σπυρόπουλος, Φ. (2021). Διασπορά ψευδών ειδήσεων - Αναλυτική προσέγγιση του ά. 191 ΠΚ μετά τον ν. 4619/2019. *ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ*(1). doi:<https://doi.org/10.26262/infolawj.v2i1.8649>

ποινή. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και ο πραγματικός ιδιοκτήτης ή εκδότης του μέσου με το οποίο τελέστηκαν οι πράξεις των προηγούμενων εδαφίων.»

Υπό αυτή την μορφή, το έγκλημα μετατράπηκε σε έγκλημα αφηρημένης διακινδύνευσης, και επανεισήχθη η πρόκληση της ανησυχίας στους πολίτες, ενώ με τον ν. 4619/2019 η έννοια της ανησυχίας είχε απαλειφθεί.³⁴

Τέλος, ένα έτος μετά, και μετά την ψήφιση του ν. 5005/2022 έλαβε την μορφή που έχει έως σήμερα:

«Όποιος δημόσια ή μέσω του διαδικτύου διαδίδει ή διασπείρει με οποιονδήποτε τρόπο ψευδείς ειδήσεις με αποτέλεσμα να προκαλέσει φόβο σε αόριστο αριθμό ανθρώπων ή σε ορισμένο κύκλο ή κατηγορία προσώπων που αναγκάζονται έτσι να προβούν σε μη προγραμματισμένες πράξεις ή σε ματαίωσή τους, με κίνδυνο να προκληθεί ζημία στην οικονομία, στην αμυντική ικανότητα της χώρας ή στη δημόσια υγεία τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία (3) έτη ή με χρηματική ποινή. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και ο πραγματικός ιδιοκτήτης ή εκδότης του μέσου με το οποίο τελέστηκαν οι πράξεις του παρόντος.»

Με την τελευταία τροποποίηση η διάταξη κατέστη ξανά συγκεκριμένης διακινδύνευσης και καταργήθηκε η διακεκριμένη μορφή του. Ως εγκλήματα συγκεκριμένης διακινδύνευσης καλούνται τα εγκλήματα, στα οποία «ο κίνδυνος της βλάβης του εννόμου αγαθού αποτελεί τυποποιημένο στοιχείο της αντικειμενικής του υπόστασης».³⁵ Τούτο σημαίνει πως ο κίνδυνος πρέπει να έχει επέλθει πραγματικά, με την έννοια ότι «δεν αρκούμαστε στη θεωρητική δυνατότητα επέλευσης του κινδύνου, και ότι στο δικαστήριο πρέπει να αποδειχθεί εμπειρικά ότι το έννομο αγαθό κινδύνευσε πραγματικά να πάθει ζημία.»³⁶

Για την κατανόηση της διάκρισης των εγκλημάτων αναφέρουμε πως σύμφωνα με την θεωρία,³⁷ η προσβολή ενός εννόμου αγαθού επέρχεται είτε με την πραγματική βλάβη του, είτε με τη διακινδύνευσή του, διακρίνοντας με αυτό το κριτήριο τα εγκλήματα βλάβης και τα εγκλήματα διακινδύνευσης. Στην πρώτη περίπτωση,

³⁴ Σπυρόπουλος, Φ. (2022). Fake news και παραπληροφόρηση - Νομικές, εγκληματολογικές και τεχνολογικές διαστάσεις. Στο Φ. Σπυρόπουλος, *Παραπληροφόρηση & Fake news στο διαδίκτυο*. Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 194

³⁵ Κωστάρας, Α. (2016). *Ποινικό Δίκαιο, Έννοιες & Θεσμοί του Γενικού Μέρους* (2η εκδ.). Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, σσ. 293-294

³⁶ Ο.π.

³⁷ Ο.π., σ. 292

υφίσταται βλάβη του εννόμου αγαθού. Στην δεύτερη περίπτωση, υπάρχει διάκριση ανάμεσα σε εγκλήματα α) συγκεκριμένης διακινδύνευσης, β) αφηρημένης διακινδύνευσης και γ) δυνητικής διακινδύνευσης.³⁸ Στα εγκλήματα αυτά, δεν απαιτείται να επέλθει ορισμένη βλάβη σε συγκεκριμένο έννομο αγαθό του θύματος, αλλά η στοιχειοθέτησή τους, έγκειται αποκλειστικά και μόνο στο στοιχείο του κινδύνου. Δηλαδή, είναι απλώς και μόνο αρκετό για αυτά τα εγκλήματα, ένα έννομο αγαθό να τεθεί σε κίνδυνο, χωρίς τελικά να απαιτείται να προσβληθεί παράλληλα. Επιπρόσθετα, όταν πρόκειται για έγκλημα συμπεριφοράς, η αντικειμενική του υπόσταση εξαντλείται στη συμπεριφορά του δράστη και η επέλευση αποτελέσματος δεν απαιτείται. Εν αντιθέσει με τα εγκλήματα αποτελέσματος, στην αντικειμενική υπόσταση των οποίων, πέραν της συμπεριφοράς του δράστη, απαιτείται και η επέλευση του αποτελέσματος.

Σημειώνεται πως για τον Ποινικό Κώδικα ο οποίος διαμορφώθηκε με το ν. 4619/2019, έχει λεχθεί πως «υπήρξε προϊόν μακράς και παραγωγικής επεξεργασίας»³⁹. Σημείο σύγκρουσης στο υπό διαβούλευση νομοσχέδιο ήταν η τροποποίηση του άρθρου 191 ΠΚ, καθώς από την μεριά της αντιπολίτευσης, το νομικό κόσμο αλλά και τον δημοσιογραφικό κόσμο, θεωρήθηκε πως η δημόσια υγεία και περαιτέρω η κατάσταση που επικρατούσε με την διασπορά ψευδών ειδήσεων, τέθηκε ως πρόσχημα για την επίτευξη έτερων σκοπών, προκειμένου να περιοριστεί η ελευθερία της έκφρασης. Ωστόσο, υπάρχει και η αντίθετη άποψη ότι μια έκτακτη κατάσταση, όπως είναι μια πανδημία, αποτελεί λόγο κάμψης της απόλυτης προστασίας δικαιωμάτων και ελευθεριών, καθώς περιοριστικά μέτρα για την προστασία του συνταγματικού αγαθού της δημόσιας υγείας δεν αποτελούν επιλογή του κοινού νομοθέτη και της διοίκησης, αλλά συνιστά υποχρεωτική αρμοδιότητά τους, βάσει των άρθρων 21 παρ. 3 και 25 παρ. 1, 2, και 4 του Συντάγματος.⁴⁰

³⁸ Για περισσότερα οράτε Κωστάρας, Α. (2016). *Ποινικό Δίκαιο, Έννοιες & Θεσμοί του Γενικού Μέρους* (2η εκδ.). Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, σσ. 292-295

³⁹ ΑιτΕκθ ν. 4619/2019, διαθέσιμη σε <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/k-poinkod-eis-NEO.pdf> (πρόσβαση 28/1/2024)

⁴⁰ Γραμματικού, Μ., Καλαμάρα, Μ., Καλαμάρα, Π., & Καμτσίκη, Χ. (2023). Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στην πανδημία covid: όσο φως τόσο σκοτάδι;. Στο Κ. Κηπουρίδου, Μ. Μηλαπίδου, Ε. Συμεωνίδου - Καστανίδου, & Θ. Τροκάνας (Επιμ.), *Πανδημία Covid-19: Ιατρικά, Νομικά και Ηθικά Ζητήματα* (σσ. 426-435). Νομική Βιβλιοθήκη.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, η παρούσα εργασία μελετά τα ζητήματα ποινικοποίησης σε περιόδους υγειονομικής κρίσης, και συγκεκριμένα εστιάζει στα ζητήματα που κλήθηκε να αντιμετωπίσει η ελληνική κοινωνία την περίοδο του κορονοϊού, όπως της λήψης περιοριστικών μέτρων για την διασφάλιση της δημόσιας υγείας, αλλά και της διασποράς ψευδών ειδήσεων. Για το τελευταίο ζήτημα, θα αναλυθεί η επιχειρηματολογία διαφόρων απόψεων, οι οποίες από την μια πλευρά συνίσταντο στην άποψη πως η ποινικοποίηση, παρά το γεγονός ότι γεννά κινδύνους για την ελευθερία της έκφρασης, αποτελεί λύση στις σοβαρές περιπτώσεις, οι οποίες όμως θέτουν σε κίνδυνο την ίδια την λειτουργία της δημοκρατίας.⁴¹ Από την άλλη πλευρά, εκφράστηκαν και απόψεις, πως υπό το αφήγημα της δημόσιας υγείας, η χώρα έβαινε προς ένα αστυνομικό κράτος, καθώς η τροποποίηση της διάταξης του άρθρου 191 ΠΚ, για ορισμένη μερίδα πολιτών, εθεωρείτο λογοκρισία.

Για την επιπλέον κατανόηση της παρούσας, κρίνεται σκόπιμο να αναλύσουμε και την έννοια της εργαλειοποίησης του ποινικού δικαίου, καθώς αναφέρθηκε από επιστημονικούς φορείς, οι οποίοι αντιτάχθηκαν στην τροποποίηση της ανωτέρω διάταξης. Η εργαλειοποίηση του ποινικού δικαίου συνίσταται στη χρήση του ποινικού συστήματος ως εργαλείο για την επίτευξη πολιτικών, κοινωνικών ή οικονομικών σκοπών. Τούτο σημαίνει πως ποινικές διατάξεις είναι πιθανό να χρησιμοποιούνται προκειμένου να επιβληθούν συγκεκριμένες πολιτικές αντί να αποσκοπούν στην πρόληψη και την τιμωρία εγκλημάτων. Τούτο συμβαίνει καθώς ο ποινικός νόμος αποτελεί νομιμοποιημένο μέσο καταναγκασμού στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες.⁴² Επιπλέον, «το εγκληματικό φαινόμενο συνιστά ένα πολιτικό ζήτημα, καθώς θεωρείται ειδική έκφανση της ευρύτερης σύγκρουσης (συγκρούσεις που λαμβάνουν χώρα ανάμεσα στις διάφορες κοινωνικές ομάδες που αποτελούν την κοινωνία) που επιλύεται μέσω της εργαλειοποίησης του ποινικού δικαίου από τις κυρίαρχες ομάδες.»⁴³

Σε περιόδους κρίσης, είναι πιθανή η χρήση του ποινικού δικαίου προς επιβολή της τάξης και την προστασία της δημόσιας ασφάλειας. Επί παραδείγματι, σε περιόδους

⁴¹ Jougleux, P. (2022, Ιανουάριος - Φεβρουάριος - Μάρτιος). Τα fake news και η νομική αντιμετώπισή τους. *Δίκαιο Τεχνολογίας & Επικοινωνίας*(73), σσ. 15-23. Ανάκτηση 7 25, 2024

⁴² Χουλιάρης, Α. (2012). Στο Ι. Στράγγα, Α. Χάνος, Χ. Παπαχαλαράμπος, & Χ. Τσούκα (Επιμ.), *Αγαθό, συμφέρον και δίκαιο - Εισηγήσεις ανακοινωθείσες εις το Διεπιστημονικό Φροντιστήριο 2008/2009* (Τόμ. 5, σσ. 849 - 900). Σάκουλα, σ. 881

⁴³ Χουλιάρης, Α. (2012). Στο Ι. Στράγγα, Α. Χάνος, Χ. Παπαχαλαράμπος, & Χ. Τσούκα (Επιμ.), *Αγαθό, συμφέρον και δίκαιο - Εισηγήσεις ανακοινωθείσες εις το Διεπιστημονικό Φροντιστήριο 2008/2009* (Τόμ. 5, σσ. 849 - 900). Σάκουλα, σ. 882

οικονομικής κρίσης, είναι πιθανό να υπάρχουν αυστηρότερες ποινές για οικονομικά εγκλήματα (π.χ. φοροδιαφυγή), προκειμένου να διασφαλισθεί η οικονομική σταθερότητα με στόχο την αποτροπή της φοροδιαφυγής και την ενίσχυση της δημόσιας οικονομίας. Ακόμα ένα παράδειγμα είναι η κοινωνική κρίση, κατά την οποία είναι πιθανό να χρησιμοποιείται το ποινικό δίκαιο για να αντιμετωπίσει κοινωνικές αναταραχές, χρησιμοποιώντας ποινικούς νόμους που αφορούν τη δημόσια τάξη με σκοπό τη δίωξη ατόμων που συμμετέχουν σε διαμαρτυρίες. Έτσι λοιπόν, και σε περιόδους υγειονομικής κρίσης δεν είναι απίθανο να χρησιμοποιείται το ποινικό δίκαιο ως εργαλείο για την επιβολή μέτρων δημόσιας υγείας, με τις αρχές να προχωρούν σε συλλήψεις ατόμων που παραβιάζουν τους κανόνες. Το γεγονός όμως αυτό προκαλεί ανησυχίες αναφορικά με την αναλογικότητα και τη δικαιολογημένη χρήση της ποινικής δικαιοσύνης. Αυτές οι περιπτώσεις δείχνουν τις προκλήσεις που προκύπτουν από την ανάγκη να διατηρούνται οι ατομικές ελευθερίες και τα δικαιώματα των πολιτών, να υπάρχει ισορροπία και να μην παροράται ο επικουρικός και αποσπασματικός χαρακτήρας του ποινικού δικαίου. *(ο αποσπασματικός χαρακτήρας του ποινικού δικαίου αναλύεται στην σελίδα 27)*

Στην παρούσα λοιπόν εργασία, στο πρώτο κεφάλαιο θα προσδιοριστεί το ποινικό δίκαιο, και συγκεκριμένα θα αναφερθούν οι βασικές αρχές που επιτελεί σε ένα κράτος δικαίου και οι λειτουργίες που δεν πρέπει να επιτελεί. Στο δεύτερο κεφάλαιο θα αναλυθούν το ζήτημα της ποινικοποίησης στην περίοδο της υγειονομικής κρίσης, και οι Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου οι οποίες εκδόθηκαν την περίοδο έκτακτης ανάγκης εξαιτίας της πανδημίας του covid-19. Πιο συγκεκριμένα θα μελετηθεί η με ημερομηνία 25/2/2020 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου με την οποία θεσπίστηκε ποινικός νόμος εν λευκώ. Συγκεκριμένα, η παράγραφος 6 του πρώτου άρθρου της με ημερομηνία 25/2/2020 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου, με τίτλο 'Μέτρα πρόληψης, υγειονομικής παρακολούθησης και περιορισμού της διάδοσης της νόσου', αναφέρει:

«Όποιος δεν συμμορφώνεται με τα μέτρα του παρόντος άρθρου τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο (2) ετών, εκτός αν η πράξη τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη.»

Η συγκεκριμένη παράγραφος εισήγαγε ποινικό λευκό νόμο, καθώς οι λευκοί ποινικοί νόμοι δεν περιγράφουν την αξιόποινη συμπεριφορά, δεν συμπεριλαμβάνεται δηλαδή το περιγραφικό τμήμα του νόμου, αλλά παραπέμπουν σε άλλη διάταξη του ίδιου ή

άλλου νομοθετήματος, «απειλώντας απλώς την ποινική κύρωση».⁴⁴ Ο ποινικός λευκός νόμος αναλύεται στο Β' Κεφάλαιο της παρούσας, σελ. 37 επόμ.

Επιπλέον, θα μελετηθεί ο περιορισμός της κυκλοφορίας των πολιτών με την με ημερομηνία 20/3/2020 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου. Τέλος, θα αναφερθεί και θα μελετηθεί το νομολογιακό υλικό που αφορά το άρθρο 285 ΠΚ, αλλά και η διάταξη της με ημερομηνία 25/2/2020 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου με την οποία υπήρξε ποινικοποίηση παραβίασης των τεθέντων μέτρων.

Το τρίτο κεφάλαιο αφορά τη διασπορά των ψευδών ειδήσεων. Θα μελετηθεί η αντιμετώπιση του αδικήματος στο ελληνικό ποινικό δίκαιο με αναφορά σε κάποιες από τις υποθέσεις που απασχόλησαν την ποινική δικαιοσύνη από την αρχή της εμφάνισης της πανδημίας έως και σήμερα. Θα αναφερθούν οι τροποποιήσεις του αδικήματος αλλά και το υλικό ποινικής νομολογίας με αναφορά σε συγκεκριμένες αποφάσεις. Μετέπειτα, η εν λόγω διάταξη θα μελετηθεί στη βάση της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας και συγκεκριμένα στο στάδιο της διαβούλευσης. Συγκεκριμένα, με βάση την ιστοριοβουλευτική ερμηνεία, θα ανατρέξουμε στα πρακτικά συνεδριάσεων της βουλής κατά τη συζήτηση του νομοσχεδίου και στην αιτιολογική έκθεση του νόμου. Με την ιστοριοβουλευτική ερμηνεία, διαπιστώνονται οι κοινωνικές συνθήκες και η πολιτική βούληση που οδήγησαν και επέβαλαν την θέσπιση του κανόνα. Πρόκειται για την «ιστοριοβουλευτική ερμηνεία του ποινικού κανόνα».⁴⁵ Ωστόσο, σύμφωνα με την θεωρία των βασικών μεθόδων ερμηνείας του δικαίου, η βούληση του ιστορικού νομοθέτη, ενδιαφέρει από την στιγμή που έχει εξωτερικευθεί «με κάποιον διαγνώσιμο τρόπο κατά το χρόνο θέσπισης της κρινόμενης διάταξης»,⁴⁶ διαφορετικά η βούληση του ιστορικού νομοθέτη εικάζεται, γεγονός το οποίο μειώνει την «ερμηνευτική γονιμότητα»⁴⁷. Για το λόγο αυτό, διακριτή μέθοδος ερμηνείας συνιστά η τελεολογική, η οποία επικεντρώνεται στο ρυθμιστικό περιεχόμενο της διάταξης.⁴⁸ Η τελεολογική ερμηνεία αναζητά τον σκοπό ο οποίος επιδιώκεται από το νομοθέτη με την θέσπιση ορισμένου ποινικού κανόνα. Τα μειονεκτήματα της εν λόγω ερμηνείας συνίστανται στο

⁴⁴ Ναζίρης, Γ. (2020). Ζητήματα ουσιαστικού και δικονομικού ποινικού δικαίου που συνδέονται με την παραβίαση μέτρων αποφυγής διάδοσης του κορωνοϊού SARS-COV-2. *Αρμενόπουλος*, σ. 377

⁴⁵ Καϊάφα - Γκμάντι, Μ., & Συμεωνίδου - Καστανίδου, Ε. (2022), σ. 68

⁴⁶ Σταμάτης, Κ. (2019). *Μεθοδολογία του Δικαίου - Θεμελίωση των νομικών κρίσεων* (β' εκδ.). Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα, σ. 147

⁴⁷ Ο.π.

⁴⁸ Ο.π.

ότι ο νόμος εκλαμβάνεται ως ένα εργαλείο, με το οποίο ο νομοθέτης εκπληρώνει «κάποια σκοπιμότητα της πολιτικής τάξης» και ο νομικός ερμηνευτής δεν είναι σε θέση να κρίνει τον επιδιωκόμενο σκοπό του νομοθέτη. Ωστόσο, με την τελεολογική ερμηνεία, ο ερμηνευτής αναζητά τον λόγο που δικαιολογεί *«το ρυθμιστικό περιεχόμενο του νόμου μέσα στο ευρύτερο οικοδόμημα του δικαίου, (...) το οποίο φωτίζεται με την αξιοποίηση στοιχείων από την κοινή πείρα της κοινωνικής ζωής»*, το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί από τον νομικό ερμηνευτή εάν διαθέτει εξασκημένη ικανότητα κρίσης. Σύμφωνα με τα ανωτέρω, και σύμφωνα με την θεωρία του ποινικού δικαίου, στην ενότητα όπου θα μελετηθεί η διάταξη του άρθρου 191 ΠΚ στο στάδιο της διαβούλευσης, επιχειρείται να ερμηνευθεί ο σκοπός του ποινικού νομοθέτη με την τροποποίηση της διάταξης του άρθρου 191 ΠΚ, οι τυχόν προβληματικές διαστάσεις της τροποποίησης. Επιπρόσθετα, θα πραγματοποιηθεί μια συγκριτική προσέγγιση της ποινικής αντιμετώπισης της διασποράς ψευδών ειδήσεων με αλλοδαπές έννομες τάξεις, ενώ στο τέλος θα ακολουθήσουν συμπεράσματα.

Α' ΚΕΦΑΛΑΙΟ - ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

1. Βασικές αρχές του ποινικού δικαίου

Ως Ποινικό Δίκαιο ορίζεται το σύνολο των κανόνων δικαίου, οι οποίοι προσδιορίζουν τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να ασκείται η ποινική εξουσία σε μια Πολιτεία. Στην ουσία, το Ποινικό δίκαιο προσδιορίζει πότε υπάρχει έγκλημα και ποια είναι η τιμωρία του. Είναι κλάδος του Δημοσίου Δικαίου και ασχολείται με την «τυποποίηση των στοιχείων του εγκλήματος στο νόμο και την ποινική μεταχείριση του εγκληματία».⁴⁹ Διακρίνεται στο Ουσιαστικό Ποινικό Δίκαιο, το οποίο μέσω του συνόλου των κανόνων δικαίου, καθορίζει ποιες πράξεις θεωρούνται εγκλήματα και επιπλέον ποια είναι η προσήκουσα σε αυτά ποινή, και στην Ποινική Δικονομία η οποία συνίσταται στο σύνολο των κανόνων δικαίου οι οποίοι κατά βάση ρυθμίζουν τον μηχανισμό επιβολής συγκεκριμένης ποινής για συγκεκριμένο έγκλημα. Ο ουσιώδης ρόλος των κανόνων δικαίου της Ποινικής Δικονομίας συνίσταται στο γεγονός ότι μέσω της ποινικής δίκης, η αλήθεια επί των πραγματικών περιστατικών φανερώνεται/αποκαλύπτεται, το οποίο οδηγεί τόσο στην αποκατάσταση της κοινωνικής ειρήνης, αλλά και στην προστασία ενός κατηγορούμενου πολίτη. Επιπλέον δε, μέσα από τους κανόνες δικαίου της Ποινικής Δικονομίας, πραγματώνεται η βασική αρχή - αξίωμα «*Nullum crimen nulla poena sine processu*» που σημαίνει στην ελληνική «*Κανένα έγκλημα, καμία ποινή χωρίς υφιστάμενο νόμο*», το οποίο διέπει το Ποινικό Δίκαιο στην ευρωπαϊκή νομική επιστήμη και κατ' επέκταση παγκόσμια, αναφέρεται και στο άρθρο 7, παρ. 1 του Συντάγματος, και αποτελεί εγγύηση ότι ο κατηγορούμενος πολίτης θα κριθεί με τρόπο πάγιο.

Οι βασικές αρχές που διέπουν τον ΠΚ είναι:⁵⁰

- I. Η αρχή της νομιμότητας του εγκλήματος και της ποινής, που απορρέει από το Σύνταγμα (άρθρο 7, παρ. 1)
- II. Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου
- III. Η αρχή της αναλογικότητας
- IV. Η αρχή της ενοχής
- V. Η δημοκρατική αρχή

⁴⁹ Ζιούβας, Δ. (2019). *Ποινικό Δίκαιο & Ποινική Δικονομία, Εισαγωγή στη Θεωρία & Πράξη*. Σειρά Εκδόσεων ΚΠΕ 'Ποινικό Δίκαιο, Αντεγκληματική Πολιτική και Ανθρώπινα Δικαιώματα', σ. 3

⁵⁰ Αναλυτικά σε Ζιούβας, Δ., (2019), ό.π. σελ. 9-13

- VI. Η φιλελεύθερη αρχή ή αρχή της προσωπικής αυτονομίας
- VII. Η αρχή της ισότητας
- VIII. Η αρχή του κοινωνικού κράτους
- IX. Η αρχή της επιείκειας
- X. Η αρχή της επικουρικότητας του ποινικού δικαίου
- XI. Η αρχή του κράτους δικαίου

Η επιστήμη λοιπόν την οποία πραγματεύεται το Ποινικό Δίκαιο είναι η «*νομική ποινική επιστήμη*⁵¹, η οποία αποτελεί και τον κορμό των ποινικών επιστημών.» Στις ποινικές επιστήμες ανήκουν, πέραν του Ποινικού Δικαίου και της Ποινικής Δικονομίας, η Ποινολογία, η Σωφρονιστική, η Αστυνομική και η (ποινική) Αντεγκληματική Πολιτική, μέσω της οποίας ερευνάται η ορθότητα και η αποτελεσματικότητα των ρυθμίσεων του Ποινικού Δικαίου. Η Αντεγκληματική Πολιτική αφορά το στάδιο της πρωτογενούς εγκληματοποίησης ή απεγκληματοποίησης, το οποίο συνίσταται στην αξιολόγηση συγκεκριμένων αγαθών για τα οποία θεσπίζεται ή καταργείται ένας ποινικός κανόνας, και στη δευτερογενή εγκληματοποίηση, άλλως ποινικοποίηση, ή την αποινικοποίηση, η οποία αφορά τη δραστηριοποίηση ή μη του Συστήματος Απονομής της Ποινικής Δικαιοσύνης και όλων των εξωποινικών φορέων, οι οποίοι συμμετέχουν στην αντίδραση κατά του εγκλήματος. Ο Feuerbach όρισε την Αντεγκληματική Πολιτική ως «*το σύνολο των κατασταλτικών διαδικασιών μέσω των οποίων το κράτος αντιδρά στο έγκλημα*». ⁵²

Οι βασικές έννοιες της ποινικής επιστήμης είναι:

- I. Τα έννομα αγαθά, τα οποία κατά των Ι. Μανωλεδάκη «είναι τα πολλά όμοια και ισότιμα πρόσωπα και πράγματα, που διακινούνται ελεύθερα στον κοινωνικό χώρο, καθώς και τα πολλά όμοια και ισότιμα πρόσωπα και πράγματα, που με συγκεκριμένη ιδιότητά τους (φυσική ή κοινωνική) διευκολύνουν αυτή την ελεύθερη διακίνηση»⁵³

⁵¹ Ο.π.

⁵² Όπως ορίστηκε στο βιβλίο του Manuel de droit penal, 1803, όπως αναφέρεται σε Delmas - Marty, M. (2002). *Πρότυπα και Τάσεις Αντεγκληματικής Πολιτικής*. (Χ. Ζαραφονίτου, Μεταφρ.) Νομική Βιβλιοθήκη, Βιβλιοθήκη Εγκληματολογίας, Δ/ση Ιάκωβος Φαρσεδάκης, σ. 27

⁵³ Χαραλαμπίδης, Α. (2016). *Επιτομή Ποινικού Δικαίου - Γενικό Μέρος*. Π.Ν. Σάκκουλας, σ. 53

Κατά τον Α. Κωστάρα όταν γίνεται λόγος για έννομα αγαθά, αναφερόμαστε σε ορισμένα αγαθά ή ορισμένες *κοινωνικό-ηθικές αξίες*⁵⁴, οι οποίες προστατεύονται με τα μέσα ποινικής καταστολής, και ομιλώντας για ποινικά προστατευόμενο έννομο αγαθό, στην ουσία αναφερόμαστε σε μια κοινωνική – ηθική αξία, η οποία προστατεύεται από το νομοθέτη με ποινικές κυρώσεις. Η άρχουσα κοινωνική ομάδα που ασκεί την εξουσία, τουτέστιν μπορεί και νομοθετεί, επιλέγει τις κοινωνικό-ηθικές αξίες τις οποίες θα αναβαθμίσει σε έννομα αγαθά. Τούτο σημαίνει πως η επιλογή των κοινωνικο-ηθικών αξιών (πέραν βέβαια των βασικών όπως επί παραδείγματι η ζωή, η υγεία κ.λπ.) εκφράζει τις *ιδεολογικό-πολιτικές αντιλήψεις*⁵⁵ που υπερισχύουν τη δεδομένη στιγμή μέσα στην κοινωνία, οι οποίες και *χρωματίζουν* ιδεολογικά την *μεταβάπτιση*⁵⁶ εκείνων των κοινωνικό-ηθικών αξιών σε έννομα αγαθά.

- II. Το έγκλημα, το οποίο αποτελεί στοιχείο (το σπουδαιότερο) του ποινικού φαινομένου, αφού με την εγκληματική συμπεριφορά του δράστη, υφίσταται προσβολή, βλάβη ή κίνδυνος βλάβης του εννόμου αγαθού. Υπό την ουσιαστική έννοια του όρου, *«έγκλημα αποτελεί κάθε πράξη, η οποία προσβάλλει με μια ξεχωριστή ένταση τις καθολικού κύρους και εξαιρετικής σπουδαιότητας επιλεγμένες από το νομοθέτη κοινωνικο-ηθικές αξίες, τις οποίες καταφρονεί με τη συμπεριφορά του ο δράστης και για την αποτελεσματική προστασία των οποίων καθίσταται επιβεβλημένη η παρέμβαση του ποινικού νομοθέτη.»*⁵⁷

Κατά την ουσιαστική έννοια του εγκλήματος, στον ποινικό νομοθέτη έχει τεθεί φραγμός προκειμένου να τυποποιείται σε αξιόποινη πράξη, μονάχα η πράξη η οποία έχει ουσιαστικά εγκληματική απαξία. Η τυπική έννοια του εγκλήματος, θέτει φραγμό στο νομοθέτη αλλά και τον εφαρμοστή του ποινικού νόμου να ακολουθούν την αρχή της νομιμότητας των εγκλημάτων και των ποινών.⁵⁸

Η νομική – δογματική έννοια του εγκλήματος μας δίδεται από το άρθρο 14 του Ποινικού Κώδικα το οποίο αναφέρει *«Έγκλημα είναι πράξη άδικη και καταλογιστή στο δράστη της, η οποία τιμωρείται από το νόμο.»* Πρέπει δηλαδή, να συντρέχουν

⁵⁴ Κωστάρας, Α. (2016). *Ποινικό Δίκαιο, Έννοιες & Θεσμοί του Γενικού Μέρους* (2η εκδ.). Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, σ.64

⁵⁵ Ο.π. σ. 21

⁵⁶ Ο.π. σ. 21

⁵⁷ Ο.π. 246

⁵⁸ Ο.π.

σωρευτικά τα τέσσερα στοιχεία που αναφέρει προκειμένου να υφίσταται νομικά ένα έγκλημα.

III. Η ποινή, η οποία συνίσταται στην αντίδραση της κοινωνίας κατά της προσβολής του εννόμου αγαθού η οποία έλαβε χώρα με αποτέλεσμα να διαταραχθεί η κοινωνική ισορροπία με την διάπραξη του εγκλήματος.⁵⁹ Αποτελεί μια κύρωση, μια νομοθετική ρύθμιση. Κατά τον Ανδρουλάκη, η ποινή είναι το πρωταρχικό μέγεθος του ποινικού δικαίου,⁶⁰ και το βασικό της χαρακτηριστικό είναι ότι μέσω αυτής εκφράζεται η ιδιαίτερη αποδοκιμασία από την έννομη τάξη, υπό την έννοια ότι περικλείει μια κοινωνικοηθική ή ηθική αποδοκιμασία η οποία στιγματίζει τον δράστη.⁶¹

Ένας έτερος ορισμός για την ποινή, συνίσταται στο ότι πρόκειται για ένα κακό (υπό την έννοια ότι θίγονται τα έννομα αγαθά του ατόμου που το υφίσταται), το οποίο επιβάλλεται από την Πολιτεία ως απάντηση σε μια συμπεριφορά, πράξη ή παράλειψη, η οποία διαταράσσει την κοινωνική συμβίωση⁶², ενέχοντας μια κοινωνικοηθική μομφή. Κατά τον Ν. Κουράκη,⁶³ σχετικά με τους σκοπούς και τις λειτουργίες της ποινής, διακρίνουμε δύο βασικές κατευθύνσεις: α) μια στο παρελθόν, όπου σε αυτή την περίπτωση επιτελεί τιμωρητική λειτουργία για ένα διαπραχθέν έγκλημα του παρελθόντος, και β) μια προς το μέλλον, όπου η ποινή επιτελεί προληπτική λειτουργία και γίνεται προσπάθεια αποτροπής τέλεσης ενός εγκλήματος στο μέλλον είτε από τον συγκεκριμένο εγκληματία είτε, και από τους άλλους κοινωνούς. Σε αυτήν την περίπτωση γίνεται λόγος για γενική ή ειδική πρόληψη.⁶⁴ Σχετικά με τις θεωρίες της ποινής, υπάρχουν α) οι απόλυτες σύμφωνα με τις οποίες επιβάλλεται η ποινή επειδή υπήρξε σφάλμα, β) οι σχετικές ή αλλιώς θεωρίες του σκοπού οι οποίες βλέπουν τον σκοπό της ποινής είτε στον εκφοβισμό πιθανού δράστη, είτε στη διαπαιδαγώγηση, και

⁵⁹ Ζιούβας, Δ. (2019). *Ποινικό Δίκαιο & Ποινική Δικονομία, Εισαγωγή στη Θεωρία & Πράξη*. Σειρά Εκδόσεων ΚΠΕ 'Ποινικό Δίκαιο, Αντεγκληματική Πολιτική και Ανθρώπινα Δικαιώματα', σ. 6

⁶⁰ Ανδρουλάκης, Ν. (2006). *Ποινικό Δίκαιο - Γενικό Μέρος - Θεωρία για το έγκλημα* (Τόμ. Ι). Π.Ν. Σάκκουλας, σ. 16 επόμ.

⁶¹ Οράτε για περισσότερα σε *Το Ποινικό Δίκαιο σε κρίση και υπό κρίση - Liber Discipulorum, Συντακτική Επιτροπή Κ. Βαθιώτης, Δ. Κιούπης, Α. Τζαννετής Α. Δημάκης*. (2020). Αθήνα: Π.Ν. Σάκκουλας,

⁶² Καϊάφα - Γκμάντι, Μ., Μπιτζιλέκης, Ν., & Συμεωνίδου - Καστανίδου, Ε. (2020). *Το Δίκαιο των Ποινικών Κυρώσεων* (3η εκδ.). Νομική Βιβλιοθήκη, σσ 2- 3

⁶³ Κουράκης, Ν. (2009). *Ποινική Καταστολή μεταξύ παρελθόντος και μέλλοντος* (5η εκδ.). Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα Α.Ε. σ. 8 επ.

⁶⁴ Οράτε αναλυτικά Α. Μαργαρίτη - Ν. Παρασκευόπουλου – Γ. Νούσκαλη, σε Ποινολογία, 2020 σ. 7 επ.

γ) οι ενωτικές θεωρίες οι οποίες «απαιτούν μεν ποινή στο πλαίσιο της ενοχής για την συγκεκριμένη πράξη, λαμβάνουν όμως υπόψη τους σκοπούς της ποινής».⁶⁵

2. Ποινικό δίκαιο φιλελεύθερων τάσεων & Ποινικό δίκαιο τιμωρητικών τάσεων

Κατά τον Ι. Μανωλεδάκη, το ποινικό δίκαιο αποτελεί *λόγο πολιτικό*,⁶⁶ υπό την έννοια ότι η κρατική εξουσία με την άσκησή της είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ποινική καταστολή, *«η οποία αποτελεί το πιο ισχυρό όπλο προκειμένου οι πολίτες να εξαναγκάζονται σε συμμόρφωση.»*⁶⁷ Το ποινικό δίκαιο επιτελεί δύο λειτουργίες, οι οποίες είναι σε διαρκή σύγκρουση μεταξύ τους, και οι οποίες συνίστανται:

- Στην τιμωρητική λειτουργία η οποία είναι υπέρ της εξουσίας, και με την οποία ενισχύεται και διευρύνεται η ποινική καταστολή. Σε αυτήν την περίπτωση, πρωταρχική και υπερέχουσα επιδίωξη του νομικού καθεστώτος είναι η τάξη και η ασφάλεια. Στην περίπτωση αυτή, υφίσταται *τιμωρητική εκτροπή*⁶⁸ όταν γίνεται χρήση αόριστων εννοιών και ασαφών εκφράσεων στην περιγραφή των προσβολών, προκειμένου κατά την εφαρμογή της συγκεκριμένης ποινικής διάταξης να διευκολύνεται (η τιμωρητική εκτροπή), και να *«μπορεί να περάσει στις μάζες το ιδεολογικό μήνυμα της εξουσίας»*⁶⁹, *υπεισέροντας με αυτόν τον τρόπο στον αντικειμενικό χώρο του αδίκου ο υποκειμενικός κόσμος του δράστη, το φρόνημα δηλαδή και η συνείδησή του.»*⁷⁰ Ένα ποινικό σύστημα με ολοκληρωτικές τάσεις, αποσκοπεί στον έλεγχο της συμπεριφοράς καθαυτής και όχι στο βλαπτικό αποτέλεσμα αυτής. Εν αντιθέσει, ένα φιλελεύθερο ποινικό σύστημα ενδιαφέρεται για την πραγματική βλάβη που έχει προκληθεί σε άλλον και όχι για την ομοιομορφία της συμπεριφοράς μέσα σε μια κοινωνία, συμβιβαζόμενη με τη διαφορά και την πολυφωνία. Επιπλέον δε, η τιμώρηση μια πράξης «προς τα πίσω», στο χωροχρόνο της προπαρασκευής αυτής, ευνοεί για τον έλεγχο του φρονήματος, καθώς

⁶⁵ Αναλυτικά για θεωρίες περί ποινής οράτε σε Κοτσαλής, Λ. (2005). *Ποινικό Δίκαιο - Γενικό Μέρος Ι*. Αθήνα - Κομοτηνή : Αντ. Ν. Σάκκουλα.

⁶⁶ Μανωλεδάκης, Ι. (1995). *Μελέτες για εμφάνιση στο ποινικό δίκαιο* (γ' εκδ.). Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα, σ. 16

⁶⁷ Μανωλεδάκης, Ι. (1998). *Το έννομο αγαθό ως βασική έννοια του Ποινικού Δικαίου*. Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα, σ. 25

⁶⁸ Ο.π. σ. 31

⁶⁹ Ο.π. σ. 31

⁷⁰ Ο.π. σ. 31

η πράξη και δεν προσέβαλε κάποιο έννομο αγαθό καθώς δεν υπήρξε βλαπτικό αποτέλεσμα, και δεν ήταν δυνατόν να έχει με τον τρόπο που τελέστηκε.⁷¹

- Στην φιλελεύθερη λειτουργία η οποία είναι υπέρ του πολίτη, και με την οποία πραγματοποιείται προσπάθεια προκειμένου να εξασφαλίζεται ένας ελεύθερος χώρος δράσης των πολιτών και η προστασία τους από ενδεχόμενη κατάχρηση της ποινικής καταστολής. Σε επίπεδο ποινικής προστασίας, τούτο έχει σαφή οριοθέτηση και σαφές περιεχόμενο, και όχι ιδεολογήματα τα οποία δεν έχουν εμπειρική επαλήθευση.⁷² Μια αφηρημένη διακινδύνευση, αποτελεί κρίση και υποθετική σκέψη του ποινικού νομοθέτη (ως υποκειμένου της ποινικής τυποποίησης), και λόγω του ότι το αποτέλεσμα απουσιάζει στον εμπειρικό χώρο, *στηρίζεται στο άδικο της συμπεριφοράς, και καμιά φορά και αυτού του φρονήματος.*⁷³ Τούτο διότι, σε ένα φιλελεύθερο ποινικό σύστημα, το τι σκέπτεται και το τί επιδιώκει ο δράστης, ενδιαφέρει μονάχα στην περίπτωση που έχει προηγηθεί ένα βλαπτικό αποτέλεσμα συγκεκριμένης πράξης του και μονάχα ως προς αυτήν. Υπό αυτή την έννοια, ένα φιλελεύθερο ποινικό σύστημα *«σε καμιά περίπτωση δεν επιθυμεί να ελέγξει το φρόνημα ούτε να ποδηγετήσει – για να την καταστήσει ομοιόμορφη – τη συμπεριφορά του ατόμου.»*⁷⁴

Όπως επισημαίνει ο Χωραφάς, ο επικουρικός και αποσπασματικός χαρακτήρας του ποινικού δικαίου απαιτούν από τον νομοθέτη *«μείζονα περίσκεψιν και μέριμναν προς εξασφάλισιν ορθού χειρισμού της ποινικής εξουσίας»*. Τούτο σημαίνει πως έγκλημα δεν πρέπει να είναι μόνο αυτό που ορίζει ο νομοθέτης, αλλά εκείνο που πραγματικά πλήττει τα θεμέλια της ειρηνικής συνύπαρξης των πολιτών υπό την προστασία του νόμου.⁷⁵ Σύμφωνα και με τον Α. Κωστάρα, ο ποινικός νομοθέτης, παρόλο που γνωρίζει τη σοβαρότητα της ποινικής κύρωσης, δεν την εφαρμόζει με την απαραίτητη φειδώ και σύνεση. Αντιθέτως, θεωρώντας ότι αυτή είναι αποτελεσματική, επεκτείνει τη χρήση της ακόμη και σε περιπτώσεις διοικητικών ή άλλων παραβάσεων, που θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν με πρόστιμα ή άλλες εναλλακτικές μεθόδους.⁷⁶

⁷¹ Ο.π. σ. 33

⁷² Ο.π. σ. 35

⁷³ Ο.π. σ. 37

⁷⁴ Ο.π. σ. 37

⁷⁵ Αργυρόπουλος, Χ. Δ. (2011). Η δικηγορική άποψη. Στο Γ. -Μ. Αλίκη (Επιμ.), *Η εγκληματολογία απέναντι στις σύγχρονες προκλήσεις*. Νομική Βιβλιοθήκη, σσ. 219-221

⁷⁶ Κωστάρας, Α. (2016). *Ποινικό Δίκαιο, Έννοιες & Θεσμοί του Γενικού Μέρους* (2η εκδ.). Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, σ.22

Με τον τρόπο αυτό, το ποινικό δίκαιο ως λόγος πολιτικός, ανάλογα την μορφή που παίρνει από τις αντίστοιχες αυξομειώσεις της τιμωρητικής ή φιλελεύθερης λειτουργίας του, αντικατοπτρίζει τις διεργασίες του κοινωνικού χώρου και συνιστά «δείγμα γραφής» του. Επιπλέον, δεν νοείται η ύπαρξη ενός απόλυτα τιμωρητικού ή απόλυτα φιλελεύθερου ποινικού συστήματος.

3. Συμβολικό ποινικό δίκαιο

Η κοινωνική ειρήνη και η προστασία των εννόμων αγαθών μαζί με την προστασία των ατόμων από την εξουσία μέσω της ποινικής καταστολής, υπηρετούνται από το ποινικό δίκαιο. Το ποινικό δίκαιο είναι εργαλείο αλλά και όριο της αντεγκληματικής πολιτικής.⁷⁷ Τούτη είναι λοιπόν η δεδηλωμένη και φανερή λειτουργία του, το οποίο αποτελεί και ειδική έκφανση του δικαίου προστασίας.⁷⁸ Ωστόσο, έχει παρατηρηθεί πως το ποινικό δίκαιο εμφανίζεται και ως συμβολικό ποινικό δίκαιο με τρεις κυρίως μορφές: α) Άτυπη διακήρυξη – θέση του νομοθέτη αναφορικά με ένα μείζον κοινωνικό ζήτημα,⁷⁹ β) Ο χαρακτήρας της ηθικής επίκλησης. Σε αυτή την περίπτωση, οι σχετικές ποινικές διατάξεις περιβάλλονται από *κοινωνικο-παιδαγωγικό*⁸⁰ χαρακτήρα, ο οποίος έγκειται στην – με το δραστικότερο δυνατό τρόπο – ευαισθητοποίηση της συλλογικής συνείδησης των πολιτών στα οξυνόμενα προβλήματα της κοινωνίας,⁸¹ γ) Πρόσδοση αυξημένου κύρους στην κρατική εξουσία αναφορικά με ένα μείζον κοινωνικό ή άλλο πρόβλημα, το οποίο δημιουργεί ένταση και ανησυχία, με την επίδειξη συμβολικής δύναμης και αποφασιστικότητας. Επί παραδείγματι, τα νομοθετήματα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, όπου γίνεται λόγος για ένα «κατ' εξοχήν πεδίο επιδείξεως συμβολικής δύναμης»⁸² από την Πολιτεία η οποία αποσκοπεί στον εφησυχασμό μερίδας πολιτών απέναντι από την απειλή της

⁷⁷ Φυτράκης, Ε. (2021, Νοέμβριος). Ποινικός λαϊκισμός και (νέα) σωφρονιστική πολιτική. (Δ. τ. ΕΕΜΕΚΕ, Επιμ.) *Εγκληματολόγοι*(9), σ. 4

⁷⁸ Δημητράτος, Ν. (1993). Αντεγκληματική Πολιτική και Συμβολικό ποινικό δίκαιο. *Νομικό Βήμα*, σσ. 1045-1055

⁷⁹ Οράτε Δημητράτο, Ν. (1993). Αντεγκληματική Πολιτική και Συμβολικό ποινικό δίκαιο. *Νομικό Βήμα*, σσ. 1045-1055, σ. 1047 όπου ως παράδειγμα δίδεται, η διάταξη του γερμανικού ποινικού δικαίου περί γενοκτονίας, της οποίας η ρύθμιση συνίσταται στη, με συμβολικό χαρακτήρα, καταδίκη του φαινομένου της γενοκτονίας, και στην επίκληση για στιγματισμό του φαινομένου στη συνείδηση του γερμανικού έθνους.

⁸⁰ Δημητράτος, Ν. (1993). Αντεγκληματική Πολιτική και Συμβολικό ποινικό δίκαιο. *Νομικό Βήμα*, σσ. 1048

⁸¹ Ο.π. σ. 1048, όπου δίδεται το παράδειγμα των ποινικών διατάξεων που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος

⁸² Ο.π. σ. 1048

επικίνδυνης αυτής μορφής οργανωμένου εγκλήματος. Με άλλα λόγια, γίνεται λόγος για το «ποινικό δίκαιο του φαίνεσθαι».⁸³

Μέσα από το συμβολικό κανόνα δικαίου και την εφαρμογή του, οι σκοποί που πραγματοποιούνται είναι διαφορετικοί από τους σκοπούς που διακηρύσσονται στο περιεχόμενό του.⁸⁴ Η συμβολική νομοθεσία αποσκοπεί στην παραγωγή εντύπωσης και όχι στην παραγωγή κάποιου αποτελέσματος στα πλαίσια της αντεγκληματικής πολιτικής, και ειδικότερα αποσκοπεί σε κάποιο πολιτικό αποτέλεσμα. Για τους λόγους αυτούς, γίνεται λόγος για νόμους με «υπερχειλή συμβολικό χαρακτήρα»⁸⁵ Ακραία μάλιστα εκδοχή αποτελούν οι ηθικές σταυροφορίες, όπου το ποινικό δίκαιο χρησιμοποιείται προκειμένου να εκφράζονται συγκεκριμένα κοινωνικά, ηθικά ή πολιτικά αιτήματα ούτως ώστε να επικρατήσουν ως κυρίαρχη ιδεολογία στην κοινωνία, μέσα στην οποία ενυπάρχει ένα πνεύμα αποφασιστικότητας και ετοιμότητας της κρατικής εξουσίας. Είναι τέτοια δε, η ένταση που χαρακτηρίζει την αποφασιστικότητα και την ετοιμότητα με αποτέλεσμα να φτάνουμε σε σημείο υπερκάλυψης και συρρίκνωσης στην δεδηλωμένη ουσιαστική λειτουργία του νόμου, αλλά και να ενεργοποιείται μέχρι και η δυνατότητα ποινικοποίησης και άλλες μορφές συμπεριφοράς. Επί παραδείγματι, η ποινικοποίηση μιας μορφής συμπεριφοράς η οποία εμπεριέχει μια *απόμακρη και χαλαρή διακινδύνευση για τη δημόσια τάξη*.⁸⁶

Το βασικότερο και το πιο κρίσιμο στοιχείο του συμβολικού ποινικού δικαίου είναι το γεγονός ότι ο ρόλος του ποινικού δικαίου αναβαθμίζεται σε ένα μέσο το οποίο καθοδηγεί και ασκεί τακτική άμεσης πολιτικής προκειμένου να αντιμετωπισθούν κοινωνικά προβλήματα και κρίσεις. Τούτο συνδέεται και με το γεγονός της αναβάθμισης στην ποινική θεωρία και πράξη εννόμων αγαθών τα οποία ομαδοποιούνται με τον όρο «οικουμενικά έννομα αγαθά», όπως επί παραδείγματι, η ανθρώπινη υγεία, η δημόσια τάξη και ασφάλεια, το περιβάλλον, οι θεσμοί της οικονομικής ζωής κ.λπ. Το γεγονός όμως αυτό, να ασκείται η αντεγκληματική πολιτική με βασικό άξονα τα εν λόγω οικουμενικά αγαθά, έχει ως αναπόφευκτο αποτέλεσμα να την χρήση ενός αντίστοιχου συμβολικού ποινικού νομοθετικού πλαισίου.

⁸³ Φυτράκης, Ε. (2021, Νοέμβριος). Ποινικός λαϊκισμός και (νέα) σωφρονιστική πολιτική. (Δ. τ. ΕΕΜΕΚΕ, Επιμ.) *Εγκληματολόγοι*(9), σ. 4

⁸⁴ Βλ. για περισσότερα σε Δημητράτο, Ν. (1993). *Αντεγκληματική Πολιτική και Συμβολικό ποινικό δίκαιο. Νομικό Βήμα*, σ. 1049 – 1050 για τη θεωρητική προσέγγιση του Hassemer

⁸⁵ Ο.π. σ. 1050

⁸⁶ Ο.π. σ. 1052

4. Ποινικό δίκαιο του εχθρού

Η τοποθέτηση της «ασφάλειας» σε θεμέλιο της αντεγκληματικής πολιτικής ευρίσκει ακραία έκφραση σε μια θεωρία, γερμανικής προελεύσεως που ονομάστηκε «Ποινικό Δίκαιο του Εχθρού»,⁸⁷ με κύριο υποστηρικτή το Γερμανό ποινικολόγο G. Jacobs.⁸⁸ Η εξάπλωση της εν λόγω θεωρίας εκκίνησε μετά το χτύπημα των Δίδυμων Πύργων την 11^η/9/2001 υπό τη σκιά του πολέμου κατά της τρομοκρατίας ο οποίος κηρύχθηκε από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και τον υπόλοιπο κόσμο. Κατά τον Jacobs, η εμφάνιση σύγχρονων κοινωνικών εξελίξεων, οδηγούν στην ύπαρξη δύο παράλληλα δικαιοσύνη συστημάτων τα οποία συνίστανται:

α) στο ποινικό δίκαιο του πολίτη το οποίο ισχύει και εφαρμόζεται για όλους τους κοινούς πολίτες, και

β) στο ποινικό δίκαιο το οποίο ισχύει μόνο για τα άτομα τα οποία λόγω της στάσης που έχουν ως άνθρωποι, του τρόπου βιοπορισμού τους και της ένταξής τους σε εγκληματικές ή τρομοκρατικές οργανώσεις, πιθανολογείται ότι «διαρκώς και πάντως με αποφασιστικό τρόπο αποτάσσονται το δίκαιο».⁸⁹

Κατά τον Κ. Βαθιώτη, ο οποίος έχει ασχοληθεί εκτεταμένα με την θεωρία του Ποινικού Δικαίου του Εχθρού, η καταπολέμηση της τρομοκρατίας έδωσε έναυσμα προκειμένου να διαμορφωθεί μια *αμυντική γραμμή και μια προληπτική λογική*⁹⁰ και στο Ουσιαστικό Ποινικό Δίκαιο αλλά και στην Ποινική Δικονομία, καθώς επιθυμία της έννομης τάξης ήταν η όσο το δυνατόν καλύτερη προετοιμασία της, «*ώστε να προλάβει το μεγάλο κακό*».⁹¹ Σχολιάζει δε, πως είναι εύστοχο το να ομιλούν κάποιοι για την εφαρμογή ενός δόγματος ετοιμότητας, υπό την έννοια ότι με μια δράση πρόληψης επιχειρείται η *αποτροπή της μελλοντικής κρίσης*,⁹² ενώ αναφέρει και το γεγονός πως δεδομένου ότι οι τρομοκράτες επιτίθενται αξιοποιώντας την νόμιμη υποδομή των αντιπάλων τους, κρίθηκε σκόπιμο να εγκληματοποιηθεί η συμπεριφορά του δράστη σε

⁸⁷ Οι ρίζες της θεωρίας του Ποινικού Δικαίου του Εχθρού ανάγονται στον Καντ, ο οποίος στο δοκίμιό του «Για την αιώνια ειρήνη», αναφέρει «(...) ωστόσο με την ανομία της κατάστασης του, δια της οποίας συνεχώς απειλούμαι από αυτόν/ μπορώ να τον αναγκάσω είτε να εισέλθει μαζί μου σε μια έννομη κοινωνική κατάσταση είτε να απομακρυνθεί από τη γειτονιά μου (...), βλ. σε Βαθιώτης, Κ. (2021). *Από την τρομοκρατία στην πανδημία - Υποχρεωτικές ιατρικές πράξεις στον πόλεμο κατά του αόρατου εχθρού* (2η εκδ.). Αλφειός, σ. 237

⁸⁸ Ο.π., σ. 237

⁸⁹ Ο.π. σ.239

⁹⁰ Ο.π. σ.240

⁹¹ Ο.π. σ.241

⁹² Ο.π. σ.241

μια πρόιμη φάση, και αντιστοίχως, σε αυτό το προστάδιο του εγκλήματος να εκκινεί ο διωκτικός μηχανισμός. Τούτου δοθέντος, εξηγείται η εξέλιξη της τάσης θεσπίσεως αξιόποινων προπαρασκευαστικών πράξεων, καθώς και εγκλημάτων αφηρημένης διακινδύνευσης τα οποία αποσκοπούν στην προστασία υπερατομικών – συλλογικών εννόμων αγαθών, όπως επί παραδείγματι, η δημόσια τάξη ή ασφάλεια, η οικονομική λειτουργία της αγοράς και η δημόσια υγεία. Επιπρόσθετα, ο Βαθιώτης διαπιστώνει πως το Ποινικό Δίκαιο του Εχθρού προορίζεται για την αντιμετώπιση καταστάσεων ανάγκης.

Κριτική κατά της συγκεκριμένης άποψης έχει ασκηθεί, η οποία θεωρεί ότι η άποψη περί του Ποινικού Δικαίου του Εχθρού αναιρεί ολοκληρωτικά τα χαρακτηριστικά του δικαίου στην αντιμετώπιση ευρύτατων κατηγοριών εγκλημάτων, και ότι η μεταχείριση ορισμένων εγκληματιών ως εχθρών αντιβαίνει «στον επιβαλλόμενο από το Σύνταγμα στο κράτος σεβασμό της αξίας του ανθρώπου.»⁹³

Σύμφωνα με τον Jacobs, τρία είναι τα στοιχεία τα οποία χαρακτηρίζουν την ποινική μεταχείριση του εχθρού:

- Η προώθηση του αξιοποιίνου σε προστάδιο προσβολής έννομων αγαθών
- Η λειτουργία της ποινής όχι προς τιμώρηση της πράξης αλλά προς εξασφάλιση από μελλοντικές αξιόποινες πράξεις
- Ο αποκλεισμός του κατηγορουμένου από τα δικαιώματά του και λήψη κατ' αυτού, μέτρων χωρίς όμως να έχει γνώση για αυτά την ώρα που λαμβάνονται

⁹³ Για περισσότερα βλ Καϊάφα - Γκμπάντι Μαρία (2005). *Η οριοθέτηση του αξιοποιίνου της τρομοκρατίας και οι προκλήσεις για ένα δικαιοκρατούμενο ποινικό δίκαιο*. Ποινικά Χρονικά. σ.865-879.

Β' ΚΕΦΑΛΑΙΟ – ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

1. Παραβίαση μέτρων για την πρόληψη ασθενειών

Η ασθένεια του κορονοϊού (COVID-19), είναι μια μολυσματική ασθένεια η οποία καταγράφηκε για πρώτη φορά στην πόλη Ουχάν της Κίνας στα τέλη του 2019 και έγινε γνωστή στον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας στις 31 Δεκεμβρίου 2019, ο οποίος χαρακτήρισε τον κορονοϊό ως πανδημία. Σε σύντομο χρονικό διάστημα αρκετές χώρες, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, έθεσαν σε εφαρμογή έκτακτα μέτρα για την αντιμετώπιση της κατάστασης τα οποία ήταν πρωτόγνωρα. Επακόλουθο λοιπόν ήταν και οι νομοθετικές επεμβάσεις να εμφανιστούν και στον χώρο του ποινικού δικαίου, *«με την ποινικοποίηση της παραβίασης των μέτρων που τέθηκαν»*.⁹⁴

Στην Ελλάδα, με γνώμονα τη δημόσια υγεία, επιστρατεύτηκε η υφιστάμενη νομοθεσία, δηλαδή η νεοπαγής διάταξη του άρθρου 285 του ΠΚ, θεσπίστηκαν όμως και νέα μέτρα με την ταχεία διαδικασία ψήφισης Πράξεων Νομοθετικού Περιεχομένου σύμφωνα με την πρόβλεψη που απορρέει από το Σύνταγμα. Επιπλέον δε, εκδόθηκαν εγκύκλιοι από την Εισαγγελία του Αρείου Πάγου οι οποίες αποσκοπούσαν στην αντιμετώπιση της ποινικής υφής των παραβάσεων συνεπεία του κορονοϊού. Άπασες οι Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου,⁹⁵ (εφεξής ΠΝΠ) οι οποίες εκδόθηκαν το

⁹⁴ Μπαστουνάς, Γ. (2021, 6). Παρατηρήσεις στην ΜΠλημΚαρσ 10/2020 (Παραβίαση περιοριστικών μέτρων κατά της διασποράς του COVID-19. *Ποινική Δικαιοσύνη*, σ 885 επόμ.

⁹⁵ ΠΝΠ της 25-2-2020: Κατεπείγοντα μέτρα αποφυγής και περιορισμού της διάδοσης κορονοϊού.

ΠΝΠ της 11-3-2020: Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της εμφάνισης του κορονοϊού COVID-19 και της ανάγκης περιορισμού της διάδοσής του.

ΠΝΠ της 14-3-2020: Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης της ανάγκης περιορισμού της διασποράς του κορονοϊού COVID-19.

ΠΝΠ 20.3.2020: Κατεπείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεπειών του κινδύνου διασποράς του κορονοϊού COVID-19, τη στήριξη της κοινωνίας και της επιχειρηματικότητας και τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς και της δημόσιας διοίκησης.

ΠΝΠ της 30.03.2020: Μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του κορονοϊού COVID-19 και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις.

ΠΝΠ της 13.04.2020: Μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορονοϊού COVID-19 και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις.

ΠΝΠ της 1-5-2020: Περαιτέρω μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορονοϊού COVID-19 και την επάνοδο στην κοινωνική και οικονομική κανονικότητα.

ΠΝΠ της 10-8-2020: Επείγουσες ρυθμίσεις αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών του Εθνικού Συστήματος Υγείας, προστασίας από τη διασπορά του κορονοϊού COVID-19, στήριξης της αγοράς εργασίας και διευκόλυνσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

διάστημα του πρώτου κύματος του κορονοϊού αφορούσαν μέτρα για την αποφυγή, τον περιορισμό και την αντιμετώπιση του κορονοϊού. Κοινό χαρακτηριστικό όλων ήταν ο κατεπείγων χαρακτήρας των μέτρων. Αναφορικά με τις εγκυκλίους που εκδόθηκαν, αποσκοπούσαν στην διαμόρφωση μιας όσο το δυνατόν, κοινής γραμμής σε όλη την επικράτεια σχετικά με την άσκηση διώξεων και την επιβολή κυρώσεων, προκειμένου να μην εμφανίζονται περιστατικά από τα αρμόδια πολιτειακά όργανα τα οποία ξεπερνούν τα όρια της δέουσας επιείκειας ή αυστηρότητας και να έχουν πάντοτε ως γνώμονα το άρθρο 25 του Συντάγματος, στο οποίο αναφέρεται η αρχή της αναλογικότητας.

Σύμφωνα και με το άρθρο 44, παρ. 1 του Συντάγματος⁹⁶: «Σε έκτακτες περιπτώσεις εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί, ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, να εκδίδει πράξεις νομοθετικού περιεχομένου. Οι πράξεις αυτές υποβάλλονται στη Βουλή για κύρωση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 72 παράγραφος 1, μέσα σε σαράντα ημέρες από την έκδοσή τους ή μέσα σε σαράντα ημέρες από τη σύγκληση της Βουλής σε σύνοδο. Αν δεν υποβληθούν στη Βουλή μέσα στις προαναφερόμενες προθεσμίες ή αν δεν εγκριθούν από αυτή μέσα σε τρεις μήνες από την υποβολή τους, παύουν να ισχύουν στο εξής.» Η πανδημία του κορονοϊού, συνιστά μια περίπτωση εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης, οπότε οι ΠΝΠ οι οποίες εκδόθηκαν προκειμένου να αντιμετωπιστεί η νόσος, είναι δικαιολογημένες καθώς ερείδονται στο Ελληνικό Σύνταγμα, το οποίο αποτελεί το βασικότερο νομοθετικό κείμενο σε εθνικό επίπεδο.

Ειδικότερα, η ΠΝΠ της 25-2-2020 με τίτλο «Κατεπείγοντα μέτρα αποφυγής και περιορισμού της διάδοσης του κορονοϊού, αποτέλεσε και την πρώτη ΠΝΠ που εκδόθηκε για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Στην δεύτερη παράγραφο,⁹⁷

ΠΝΠ της 22.08.2020: Έκτακτα μέτρα για την ενίσχυση των αστικών συγκοινωνιών, την προμήθεια μέσω ατομικής προστασίας και την πρόσληψη προσωπικού καθαριότητας των σχολικών μονάδων, τη στήριξη των τουριστικών επιχειρήσεων και της αγοράς εργασίας και την ενίσχυση της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας προς αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας του κορονοϊού COVID-19

ΠΝΠ της 30.05.2021: Θέσπιση, περιεχόμενο και διαδικασία έκδοσης Ψηφιακού Πιστοποιητικού COVID-19. <https://covid19.gov.gr/nomothesia-gia-ton-covid-19/>

⁹⁶ Το Σύνταγμα της Ελλάδας, <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-46/>

⁹⁷ ΠΝΠ 25/02/2020, άρθρο 1, παράγραφος 2. Τα μέτρα αυτά συνίστανται:

(α) Στην υποχρεωτική υποβολή σε κλινικό και εργαστηριακό ιατρικό έλεγχο, υγειονομική παρακολούθηση, εμβολιασμό, φαρμακευτική αγωγή και νοσηλεία προσώπων, για τα οποία υπάρχουν εύλογες υπόνοιες ότι μπορεί να μεταδώσουν άμεσα ή έμμεσα τη νόσο,

αναφέρονται τα μέτρα που σχετίζονται με την πρόληψη και τον περιορισμό της διάδοσης στα οποία, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνονται ο προσωρινός περιορισμός της κυκλοφορίας εντός της επικράτειας, ο προσωρινός περιορισμός των μετακινήσεων από και προς την χώρα, ο προσωρινός περιορισμός των φερόμενων ως κρουσμάτων, η προσωρινή αναστολή λειτουργίας των καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος κ.λπ. Ωστόσο, η εν λόγω ΠΝΠ, πέρα από τον προσδιορισμό των μέτρων για την συμπλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης της διάταξης του άρθρου 285, διαμορφώνει και η ίδια ένα έγκλημα.⁹⁸ Ειδικότερα, με το άρθρο 1, παράγραφος 6 της εν λόγω ΠΝΠ το οποίο ανέφερε : «*Όποιος δεν συμμορφώνεται με τα μέτρα του παρόντος άρθρου τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο (2) ετών, εκτός αν η πράξη τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη.*», «*θεσπίζεται τυπικό έγκλημα αφηρημένης διακινδύνευσης, η αντικειμενική υπόσταση του οποίου εξαντλείται στην παραβίαση των περιοριστικών*

(β) στην επιβολή κλινικών και εργαστηριακών ιατρικών ελέγχων, καθώς και μέτρων προληπτικής υγειονομικής παρακολούθησης, εμβολιασμού, φαρμακευτικής αγωγής και προληπτικής νοσηλείας προσώπων που προέρχονται από περιοχές όπου έχει παρατηρηθεί μεγάλη διάδοση της νόσου,

(γ) στην επιβολή προληπτικών ελέγχων υγειονομικής φύσεως και κλινικών ή εργαστηριακών ελέγχων σε όλα ή επιμέρους σημεία εισόδου και εξόδου από τη χώρα μέσω αεροπορικών, θαλάσσιων, σιδηροδρομικών ή και οδικών συνδέσεων με χώρες μεγάλης διάδοσης της νόσου,

(δ) στον προσωρινό περιορισμό, εν όλω ή εν μέρει, των αεροπορικών, θαλάσσιων, σιδηροδρομικών ή και οδικών συνδέσεων με χώρες μεγάλης διάδοσης της νόσου,

(ε) στον προσωρινό περιορισμό προσώπων των περιπτώσεων (α) και (β) υπό συνθήκες που αποτρέπουν την επαφή με τρίτα πρόσωπα, από την οποία θα μπορούσε να προκληθεί μετάδοση της νόσου. Το μέτρο του προσωρινού περιορισμού δύναται να υλοποιείται σε κατάλληλο χώρο νοσοκομείου, υγειονομικής δομής, θεραπευτικού ιδρύματος, σε κατάλληλες δημόσιες ή ιδιωτικές εγκαταστάσεις προσωρινής διαμονής, ή και κατ' οίκον, ανάλογα με την απόφαση του αρμόδιου κάθε φορά οργάνου,

(στ) στην προσωρινή απαγόρευση της λειτουργίας σχολικών μονάδων και πάσης φύσεως εκπαιδευτικών δομών, φορέων και ιδρυμάτων, δημοσίων και ιδιωτικών, κάθε τύπου και βαθμού, χώρων θρησκευτικής λατρείας, καθώς και στην προσωρινή απαγόρευση και αναστολή μετακινήσεων για οποιονδήποτε λόγο του εκπαιδευτικού και λοιπού προσωπικού και μαθητών, σπουδαστών, φοιτητών οποιωνδήποτε εκ των ανωτέρω σχολικών μονάδων, εκπαιδευτικών δομών, φορέων και ιδρυμάτων,

(ζ) στην προσωρινή απαγόρευση της λειτουργίας θεάτρων, κινηματογράφων, χώρων αθλητικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, αρχαιολογικών χώρων και μουσείων, καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος, ιδιωτικών επιχειρήσεων, δημόσιων υπηρεσιών και οργανισμών, καθώς και γενικά χώρων συνάθροισης κοινού,

(η) στην προσωρινή επιβολή μέτρων περιορισμού της κυκλοφορίας μέσων μεταφοράς εντός της επικράτειας,

(θ) στην προσωρινή επιβολή περιορισμού κατ' οίκον σε ομάδες προσώπων προς αποφυγή ενεργειών που θα μπορούσαν να προκαλέσουν τη διάδοση της νόσου. Το μέτρο του προσωρινού περιορισμού ευρύτερων ομάδων προσώπων δύναται να προσδιορίζεται με αναφορά σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές. Στα πρόσωπα της περίπτωσης αυτής δύναται να επιβάλλονται και τα υπό περιπτώσεις (α) και (β) μέτρα.

Κατά την επιβολή των μέτρων επιλέγεται από τα αρμόδια όργανα το ηπιότερο δυνατό για την εκπλήρωση του σκοπού του, υπό το πρίσμα της συνταγματικής αρχής της αναλογικότητας. Διαθέσιμο σε <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/bcc26661-143b-4f2d-8916-0e0e66ba4c50/png-apofugi%20metadosis-pap-apospasma.pdf>, πρόσβαση 20/11/2023

⁹⁸ Μπαστουνάς, Γ. (2021, 6). Παρατηρήσεις στην ΜΠλημΚαρσ 10/2020 (Παραβίαση περιοριστικών μέτρων κατά της διασποράς του COVID-19. Ποινική Δικαιοσύνη, σ. 885

μέτρων προς αποτροπή διάδοσης της νόσου του κορονοϊού, χωρίς να απαιτείται η απόδειξη του κινδύνου από αυτή την συμπεριφορά.»,⁹⁹ με την έννοια ότι στην αντικειμενική υπόσταση δεν τυποποιείται ο κίνδυνος, δεν χρειάζεται να αποδειχθεί και αποτελεί το λόγο θέσπισης του εν λόγω εγκλήματος. Υπήρξε λοιπόν πρόβλεψη ποινικής κύρωσης για την παραβίαση των μέτρων τα οποία αφορούσαν την πρόληψη, την υγειονομική παρακολούθηση και τον περιορισμό της διάδοσης της νόσου του covid-19. Το ζήτημα του εάν είναι δυνατή η καθιέρωση μιας αξιόποινης συμπεριφοράς με ΠΝΠ έχει απασχολήσει την συνταγματική θεωρία και σύμφωνα με αυτή, κατά μια άποψη δεν είναι δυνατή η έκδοση πράξης η οποία εμπεριέχει αποκλειστικά ποινικό περιεχόμενο, αφού μια νομοθετική πράξη ως προκύπτει με τη διαδικασία του άρθρου 44, παρ. 1 του Συντάγματος, αποσκοπεί «κατά τη φύση της» την νομοθετική κάλυψη της ήδη «ανακύψασας απρόβλεπτης ανάγκης, όχι δε γεγονός αβέβαιο και μέλλον.»¹⁰⁰ Εν αντιθέσει, μια πράξη η οποία αντιμετωπίζει εξαιρετική περίπτωση, είναι δυνατόν να εμπεριέχει στο κείμενο αυτής και ειδική διάταξη, η οποία καθιερώνει το αξιόποινο ορισμένης πράξης που τελείται κατά παράβαση των κανόνων που θέτει η ανωτέρω πράξη, αν και εφόσον τούτο κριθεί αναγκαίο προκειμένου να αντιμετωπισθεί επιτυχώς η προκύψασα ανάγκη. Ωστόσο, έχει υποστηριχθεί και αντίθετη άποψη η οποία δέχεται αδιακρίτως τη δυνατότητα του να καθιερώνεται μια ποινή με ΠΝΠ.¹⁰¹

Επισημαίνεται όμως πως η παρ. 6 του πρώτου άρθρου της εν λόγω ΠΝΠ, εισήγαγε ποινικό νόμο εν λευκώ, καθώς η αξιόποινη συμπεριφορά δεν περιγράφεται, αλλά για τον ακριβή προσδιορισμό της παραπέμπει σε άλλα κείμενα κανονιστικού περιεχομένου που πρόκειται να εκδοθούν. Το μόνο που αναφέρεται είναι η ποινική κύρωση και τίποτε περαιτέρω. Όπως αναφέρει ο Α. Κωστάρας, οι ποινικοί νόμοι εν λευκώ αποκαλούνται έτσι «διότι μοιάζουν με ένα χαρτί, που το έχουμε υπογράψει “εν λευκώ” αφήνοντας κάποιον άλλον να συμπληρώσει το περιεχόμενό του».¹⁰² Η συνήθης μορφή των ποινικών νόμων είναι να καθορίζονται τα χαρακτηριστικά αλλά και οι συνέπειες μιας αξιόποινης συμπεριφοράς. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, ο

⁹⁹ 10/2020 Απόφαση Αυτοφώρου Μονομελούς Πλημμελειοδικείου Καρδίτσας για την παραβίαση μέτρων covid-19, παράνομη λειτουργία καταστήματος υγειονομικού ενδιαφέροντος, διαθέσιμη σε Sakoulas – Online.gr - Νομολογία

¹⁰⁰ Χαραλαμπίκης, Α. (1999). Σύνταγμα και Ποινικό Δίκαιο. Στο G. Bemman, & Δ. Σπινέλλης (Επιμ.), *Ποινικό Δίκαιο - Ελευθερία - Κράτος Δικαίου, Τιμητικός Τόμος για τον Γ. Α. Μαγκάκη*. Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλα, σ. 112

¹⁰¹ Ο.π.

¹⁰² Κωστάρας, Α. (2016). *Ποινικό Δίκαιο, Έννοιες & Θεσμοί του Γενικού Μέρους* (2η εκδ.). Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, σ.47

ποινικός νόμος περιλαμβάνει ένα από τα δύο σκέλη, προσδιορίζοντας μόνο τις συνέπειες της αξιόποινης συμπεριφοράς.¹⁰³ Για τον καθορισμό των συστατικών της παραπέμπει αλλού όπως αναφέραμε και ανωτέρω.

Το έγκλημα αυτό ομοίαζε με το έγκλημα της κοινής απείθειας (άρθρο 169 ΠΚ, βέβαια στη διάταξη αυτή το έννομο αγαθό είναι η πολιτειακή εξουσία), υπό την έννοια ότι επρόκειτο για μη συμμόρφωση σε νόμιμη υποχρέωση, αλλά με ειδικότερο περιεχόμενο το οποίο συνίστατο στα περιοριστικά μέτρα για την αντιμετώπιση του κορονοϊού.¹⁰⁴ Ωστόσο, δεν υπάρχει παράβαση του άρθρου 7, παρ. 1 του Συντάγματος και της βασικής αρχής «κανένα έγκλημα, καμία ποινή χωρίς υφιστάμενο νόμο», καθώς η ποινική πρόβλεψη (περιγραφικό και κυρωτικό τμήμα) δεν είναι αναγκαίο να αναγράφεται σε τυπικό νόμο, αλλά υπάρχει η δυνατότητα αυτή να περιέχεται και σε ΠΝΠ, δηλαδή σε νόμο υπό ουσιαστική έννοια, με την προϋπόθεση βέβαια να έχει κυρωθεί νομίμως σύμφωνα με το άρθρο 44, παρ. 1 του Συντάγματος, όπως και συνέβη με την κύρωση των ΠΝΠ με τους νόμους 4682/3.4.2020 και 4683/10.4.2020. Λεκτέο επίσης, πως η εν λόγω διάταξη είχε εφαρμογή στις περιπτώσεις όπου δεν στοιχειοθετείται το έγκλημα του άρθρου 285 ΠΚ, για το οποίο θα γίνει λόγος κατωτέρω, λόγω της ρήτρας σχετικής επικουρικότητας (εκτός αν η πράξη τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη) Σύμφωνα και με το Γ. Ναζίρη,¹⁰⁵ η πρόβλεψη της ποινικής κύρωσης, δηλαδή η απειλή ποινής στο πλαίσιο της εν λόγω ΠΝΠ είναι ανεκτή από συνταγματικής απόψεως, καθώς η απορρέουσα αξίωση για επιβολή ποινής με βάση γραπτό νόμο δεν αποκλείει τη θέσπιση ποινικής διατάξεως στο πλαίσιο νομοθετικών κειμένων που ισοδυναμούν με τυπικό νόμο.

Αναφορικά με τους λευκούς ποινικούς νόμους, σύμφωνα με τον Ι. Μανωλεδάκη, αυτοί ορίζονται ως τους νόμους οι οποίοι περιέχουν μόνο την ποινική κύρωση την οποία προβλέπουν και αναφέρονται αόριστα στις παραβάσεις οι οποίες

¹⁰³ Χαραλαμπίκης, Α. (2014). Λευκός ποινικός νόμος - Αφηρημένη διακινδύνευση. Στο *Ποινικό Δίκαιο & Νομολογία* (σσ. 34-35). Νομική Βιβλιοθήκη.

¹⁰⁴ Αλαπάντας, Α. (2020, 2). Ποινικές διατάξεις σχετικές με την αποτροπή εξάπλωσης του κορονοϊού SARS COV 2 (άρθρα 285 ΠΚ και πρώτο παρ. 6 της από 25.2.2020 ΠΝΠ. *Ελληνική Δικαιοσύνη*, σσ. 404 - 411.

¹⁰⁵ Ναζίρης, Γ. (2020). Ζητήματα ουσιαστικού και δικονομικού ποινικού δικαίου που συνδέονται με την παραβίαση μέτρων αποφυγής διάδοσης του κορονοϊού SARS-COV-2. *Αρμενόπουλος*, σ. 374 επ.

δεν έχουν προβλεφθεί ειδικά στο νόμο, ή, ως προελέχθη, για τον ακριβή προσδιορισμό της αξιόποινης συμπεριφοράς παραπέμπουν σε κανόνες πρωτεύοντες πρωταρχικούς έτερων νομοθετημάτων, στα οποία θα αναφέρεται το περιεχόμενο της αξιόποινης συμπεριφοράς. Σύμφωνα και με τον Α. Χαραλαμπίκη,¹⁰⁶ η ελάχιστη προϋπόθεση που απαιτείται προκειμένου να είναι ανεκτός σε συνταγματικό επίπεδο ένας λευκός ποινικός νόμος είναι εν πρώτοις να δίδεται η ρητή νομοθετική εξουσιοδότηση προς τούτο, και επιπλέον, ο σκοπός αλλά και το περιεχόμενο της συμπληρωματικής διάταξης να προσδιορίζονται επακριβώς. Λαμβάνοντας λοιπόν υπόψη α) την έκτακτη κατάσταση κατά την οποία θεσπίστηκε η διάταξη της παρ. 6 του πρώτου άρθρου της εν λόγω ΠΝΠ, β) την εξειδίκευση (στο μέτρο του δυνατού) των μέτρων πρόληψης και περιορισμού της διάδοσης του covid-19, γεγονός που σημαίνει πως αποκλείονται παραβάσεις 'αόριστες', και γ) το γεγονός πως η εν λόγω ΠΝΠ δεν αφήνει θολό πεδίο δράσης αλλά τονίζεται η εξουσιοδότηση προς συγκεκριμένους φορείς για την περαιτέρω εξειδίκευση των μέτρων, την διάρκεια ισχύος τους και για οποιαδήποτε άλλη λεπτομέρεια, δεν χωρεί λόγος για αντισυνταγματικότητα του λευκού ποινικού νόμου που θεσπίστηκε με την εν λόγω ΠΝΠ. Όλα τα ανωτέρω λοιπόν, οδηγούν στο συμπέρασμα πως στην περίπτωση της εν λόγω ΠΝΠ, το προστατευόμενο έννομο αγαθό ήταν πασιφανές και προέκυψε αβίαστα από την ανάγνωση της, το αξιόποινο και οι όροι του ήταν προβλέψιμοι, και όπως πολύ εύστοχα αναφέρει ο Ναζίρης «στην προκειμένη περίπτωση η ψυχή του κανόνα δεν έχει απομακρυνθεί τόσο πολύ από το σώμα του».¹⁰⁷

Όπως ήταν αναμενόμενο λοιπόν, τα κράτη χρησιμοποίησαν, μεταξύ άλλων μέτρων, το δραστικότερο μέτρο που έχουν στο νομικό οπλοστάσιο τους: το ποινικό δίκαιο. Προκειμένου λοιπόν να προφυλαχθεί η δημόσια υγεία από τη ραγδαία εξάπλωση του κορονοϊού, διατάξεις του ποινικού δικαίου εκάστης χώρας, οι οποίες επισύρουν κυρώσεις σε παραβιάσεις μέτρων αποφυγής διάδοσης του κορονοϊού, ήλθαν στο προσκήνιο καθιστώντας σαφές πως οιοσδήποτε πράξει αντιθέτως από αυτό που επιτάσσει ο νόμος σχετικά με την αντιμετώπιση του κορονοϊού, κινδυνεύει (και) με κυρώσεις ποινικές. Στην ελληνική έννομη τάξη, επιστρατεύτηκε το άρθρο 285 ΠΚ. Η

¹⁰⁶ Χαραλαμπίκης, Α. (1999). Σύνταγμα και Ποινικό Δίκαιο. Στο G. Bemman, & Δ. Σπινέλλης (Επιμ.), *Ποινικό Δίκαιο - Ελευθερία - Κράτος Δικαίου, Τιμητικός Τόμος για τον Γ. Α. Μαγκάκη*. Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλα, σ. 113

¹⁰⁷ Ναζίρης, Γ. (2020). Ζητήματα ουσιαστικού και δικονομικού ποινικού δικαίου που συνδέονται με την παραβίαση μέτρων αποφυγής διάδοσης του κορονοϊού SARS-COV-2. *Αρμενόπουλος*, σ. 378, παραφράζοντας την ρήση του Karl Binding.

εν λόγω διάταξη του άρθρου 285 του Ποινικού Κώδικα, που είχε θεσπιστεί με τον νόμο 4619/2019, ορίζει :

«1. Όποιος παραβιάζει τα μέτρα που έχει διατάζει ο νόμος ή η αρμόδια αρχή για να αποτραπεί η εισβολή ή η διάδοση μιας μεταδοτικής ασθένειας τιμωρείται: α) με φυλάκιση έως τρία (3) έτη ή χρηματική ποινή αν από την πράξη μπορεί να προκύψει κοινός κίνδυνος για ζώα, β) με φυλάκιση και χρηματική ποινή αν από την πράξη μπορεί να προκύψει κίνδυνος μετάδοσης της ασθένειας σε αόριστο αριθμό ανθρώπων.

2. Αν η παραβίαση είχε ως αποτέλεσμα να μεταδοθεί η ασθένεια σε ζώα, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) ετών και χρηματική ποινή, και αν είχε ως αποτέλεσμα να μεταδοθεί σε άνθρωπο, επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα (10) έτη.

3. Αν η παραβίαση είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο άλλου επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα (10) ετών και αν προκλήθηκε ο θάνατος, μεγάλου αριθμού ανθρώπων, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλλει ισόβια κάθειρξη.

4. Όποιος στις περιπτώσεις της παρ. 1 από αμέλεια παραβιάζει τα μέτρα και από την παραβίαση μπορεί να προκύψει: α) κοινός κίνδυνος για ζώα, τιμωρείται με χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας, και β) κίνδυνος μετάδοσης της ασθένειας σε αόριστο αριθμό ανθρώπων, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο (2) έτη ή χρηματική ποινή.»¹⁰⁸

Έννομο αγαθό, ως προς τον κίνδυνο μετάδοσης της ασθένειας σε ανθρώπους είναι η δημόσια υγεία. Πιο συγκεκριμένα, η διάταξη του άρθρου 285 ΠΚ δεν περιγράφει την αξιόποινη συμπεριφορά η οποία επισύρει ποινική κύρωση αλλά παραπέμπει σε έτερες νομικές διατάξεις, αποδιδόμενη με τον όρο «παραβίαση μέτρων».¹⁰⁹ Και το άρθρο αυτό συνιστά λευκό ποινικό νόμο, αφού το περιεχόμενό της πράξης προσβολής του εννόμου αγαθού προσδιορίζεται από τη σχετική διάταξη νόμου,

¹⁰⁸ Άρθρο 285 - Ποινικός Κώδικας (Νόμος 4619/2019) - Παραβίαση μέτρων για την πρόληψη ασθενειών <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/n-4619-2019/arthro-285-poinikos-kodikas-nomos-4619-2019-paraviasi> (πρόσβαση 26/12/2023)

¹⁰⁹ Σπυρόπουλος, Φ. (2020, Απρίλιος). Η Διάδοση του Ιού COVID-19 υπό το πρίσμα του Αρ. 285 ΠΚ. *Crime Times*(12). Ανάκτηση από <https://www.crimetimes.gr/h-%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CE%B4%CE%BF%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B9%CE%BF%CF%8D-covid-19-%CF%85%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B1%CF%81-285/> (πρόσβαση 11/5/2023)

και ειδικότερα από το πρώτο άρθρο της από 25.2.2020 ΠΝΠ και του άρθρου 68 της από 20.3.2020 ΠΝΠ, ή της αρμόδιας αρχής, στην οποία παραπέμπει το εν λόγω άρθρο.

Ωστόσο, η διατύπωση της εν λόγω διάταξης όσον αφορά την αντικειμενική της υπόσταση, είναι σαφής και ορισμένη και δεν αντίκειται στο άρθρο 7, παρ. 1 του Συντάγματος σχετικά με την αρχή *«κανένα έγκλημα, καμία ποινή χωρίς υφιστάμενο νόμο»*, καθώς το τι πρέπει να κάνει και τι όχι ο δράστης, δηλαδή η περιγραφή της αξιόποινης συμπεριφοράς, προκύπτει από την ίδια τη διάταξη, και αφορά στην παραβίαση μέτρων για την πρόληψη μεταδοτικών ασθενειών, συνδυαζόμενο με τις υφιστάμενες ρυθμίσεις σε άλλες διατάξεις του νόμου ή της αρχής. Επιπλέον, το έγκλημα αυτό, υπό τη βασική του μορφή (παρ. 1) συρρέει φαινομενικά με τις ειδικές υγειονομικές διατάξεις (αρχή απορρόφησης), με τις ως άνω ειδικές μορφές του (παρ. 2, 3, 4) και με το ως άνω έγκλημα της παραβίασης των περιοριστικών μέτρων του πρώτου άρθρου, παρ. 6 της με ημερομηνία 25.2.2020 ΠΝΠ, σύμφωνα με την ρήτρα σχετικής επικουρικότητας που έχει το τελευταίο.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την θεωρία για τον αποσπασματικό χαρακτήρα του ποινικού δικαίου, το οποίο συνίσταται στο γεγονός ότι η χρήση του είναι το ύστατο μέσο ελέγχου (*ultima ratio*), και το οποίο σημαίνει πως η επέμβασή του πραγματοποιείται όταν η παρεχόμενη προστασία από τους άλλους κλάδους δεν επαρκεί. Τούτο, εγείρεται ως ζήτημα στις περιπτώσεις διάκρισης ποινικών και διοικητικών κυρώσεων, το οποίο έχει προκύψει από παλαιότερες εποχές και συνεχίζει να υπάρχει και σήμερα, με την ποινικοποίηση κάθε μορφής αποκλίνουσας συμπεριφοράς, οδηγώντας σε απαξίωση τους σκοπούς του ποινικού δικαίου.¹¹⁰ Τούτων λεχθέντων, η ποινική κύρωση στην με ημερομηνία 25.2.2020 ΠΝΠ θα μπορούσε να μην είχε προβλεφθεί, πρώτον για το ότι θα μπορούσε να είχε προβλεφθεί μια διοικητική κύρωση για την παραβίαση των μέτρων, και επιπλέον έχει υποστηριχθεί η άποψη πως η πρόβλεψη ποινικής κύρωσης στην με ημερομηνία 25.2.2020 ΠΝΠ, δεδομένου ότι υπήρχε το άρθρο 285 ΠΚ, μάλλον ήταν περιττή, χωρίς ωστόσο την αποδοκιμασία εξ ολοκλήρου της θεσπίσεώς της.¹¹¹ Τούτη η άποψη εδράζεται στο γεγονός, πως η

¹¹⁰ Χαραλαμπίδης, Α. (1999). Σύνταγμα και Ποινικό Δίκαιο. Στο G. Bemman, & Δ. Σπινέλλης (Επιμ.), *Ποινικό Δίκαιο - Ελευθερία - Κράτος Δικαίου, Τμηματικός Τόμος για τον Γ. Α. Μαγκάκη*. Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκουλα, σ. 94

¹¹¹ Κούρτη, Ε. (2023), *Ηθική και Ευθύνη περί την παραβίαση μέτρων για την πρόληψη του κορωνοϊού, υπό το πρίσμα του άρθρου 285 του Ποινικού Κώδικα*. Λάρισα: ΠΜΣ Δεοντολογία και ηθική στις Βιοϊατρικές Επιστήμες, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Ιατρικής, σ. 41

απρόβλεπτη συγκυρία του κορονοϊού δεν επέτρεψε στο νομοθέτη να έχει περιθώρια περίσκεψης, υπό την έννοια ότι εκλήθη (σε μηδενικό χρόνο αντίδρασης) να προβεί τόσο σε ορισμό της ανθρώπινης συμπεριφοράς στα πλαίσια της πανδημίας, όσο και στον περιορισμό αυτής προστατευτικά με ποινική κύρωση, η οποία θα προλάμβανε κάθε ενδεχόμενο το οποίο θα προέκυπτε και δεν θα μπορούσε να ενταχθεί στην υπάρχουσα νομοθεσία.

2. Περιορισμός της κυκλοφορίας των πολιτών στο πεδίο του άρθρου 68, παρ. 3 της ΠΝΠ 20/03/2020

Την 20^η Μαρτίου 2020, εκδόθηκε η ΠΝΠ τιτλοφορούμενη «*Κατεπείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεπειών του κινδύνου διασποράς του κορονοϊού Covid-19, τη στήριξη της κοινωνίας και της επιχειρηματικότητας και τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς και της δημόσιας διοίκησης*». Στο άρθρο 68, παρ. 3 προβλέφθηκε «*η επιβολή περιορισμού ή απαγόρευσης κυκλοφορίας των πολιτών εν όλω ή εν μέρει στην Επικράτεια*»¹¹² για το απολύτως αναγκαίο βέβαια χρονικό διάστημα ως μέτρο πρόληψης. Για την διάπραξη τυχόν παράβασης, αναφέρονταν οι κυρώσεις της παρ. 2 του άρθρου 69 της εν λόγω ΠΝΠ το οποίο ανέφερε «*Στο τέλος του εικοστού τρίτου άρθρου της από 14.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 64) προστίθεται παράγραφος 5 ως εξής: «5. Στα φυσικά πρόσωπα, που παραβιάζουν τα μέτρα της παρ. 1 του παρόντος, χωρίς να θίγονται οι προβλεπόμενες στην παρ. 6 του άρθρου πρώτου της από 25.2.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 42) ποινικές κυρώσεις και οι κυρώσεις που προβλέπονται στον Ποινικό Κώδικα, επιβάλλεται με αιτιολογημένη πράξη της αρμόδιας αρχής, για κάθε παράβαση, διοικητικό πρόστιμο πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ*». Τούτο έθεσε το ερώτημα εάν η παραβίαση της απαγόρευσης της κυκλοφορίας, που είχε τεθεί ως μέτρο στους πολίτες συνιστούσε ποινικό αδίκημα ή η μόνη κύρωση που προβλεπόταν ήταν διοικητικής φύσεως. Όπως παρατηρεί ο Γ. Ναζίρης, η αναφορά του ότι δεν θίγονται «*οι προβλεπόμενες στην παρ. 6 του άρθρου πρώτου της από 25.2.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 42) ποινικές κυρώσεις*» σημαίνει ότι δεν αποκλείεται να επιβληθούν τούτες οι ποινικές κυρώσεις υπό τον όρο βέβαια η συμπεριφορά θα συνιστά παραβίαση «*και κάποιου*» από τα προβλεπόμενα μέτρα της ΠΝΠ με ημερομηνία 25/02/2020. Επιπλέον δε, λόγω του ότι ο περιορισμός της

¹¹² Εξαιρέθηκαν βέβαια, ως αναφέρει το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου «*των πολιτών για την εξυπηρέτηση ζωτικών, προσωπικών ή επαγγελματικών, αναγκών τους που δεν μπορούν να ικανοποιηθούν με άλλον τρόπο*»

κυκλοφορίας των πολιτών δεν συγκαταλέγεται στα επιβαλλόμενα μέτρα της ανωτέρω ΠΝΠ, τούτο σημαίνει πως η κύρωση ποινικής φύσεως που αναφέρεται, δεν είναι δυνατό να επιβληθεί μόνο για την παραβίαση αυτή.¹¹³

Ωστόσο, παρά το παράδοξο του γεγονότος ότι η εξουσιοδοτημένη αρχή περιορίστηκε μόνο στην πρόβλεψη προστίμου διοικητικής φύσεως ύψους 150€ για την παραβίαση του περιορισμού κυκλοφορίας, εντούτοις είναι ορθή η επιλογή της καθώς επρόκειτο για «απλή παράβαση τάξης», αποκλείοντας την τυχόν επιβολή κύρωσης ποινικής φύσεως η οποία προβλέπεται σε γενικό επίπεδο ως αναφέρει η εν λόγω ΠΝΠ.¹¹⁴ Εκ των ανωτέρω λοιπόν παρατηρεί ο Ναζίρης, ουδέποτε προβλέφθηκε ποινική κύρωση για την τυχόν παραβίαση του περιορισμού της κυκλοφορίας των πολιτών. Ωστόσο, οι ποινικές κυρώσεις οι οποίες προβλέπονταν, είναι δυνατόν να προβλέπονταν σε περίπτωση που ο περιορισμός κυκλοφορίας συνιστούσε ποινικό αδίκημα υπό την προϋπόθεση ότι τελείτο από πρόσωπα που αναφέρονταν στο άρθρο 1, παρ. 2, θ' περίπτωση η οποία ανέφερε *«στην προσωρινή επιβολή περιορισμού κατ' οίκον σε ομάδες προσώπων προς αποφυγή ενεργειών που θα μπορούσαν να προκαλέσουν τη διάδοση της νόσου. Το μέτρο του προσωρινού περιορισμού ευρύτερων ομάδων προσώπων δύναται να προσδιορίζεται με αναφορά σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές.»*¹¹⁵ Πέραν αυτού, το ενδεχόμενο να κυκλοφορεί ένας πολίτης με βεβαίωση κίνησης στην οποία όμως αναγράφεται ψευδές περιεχόμενο, είναι πιθανό να επισύρει την ποινική κύρωση η οποία προβλέπεται για τις ψευδείς υπεύθυνες δηλώσεις.¹¹⁶ Κατά μια άποψη,¹¹⁷ εάν υποτεθεί πως επιθυμία των συντακτών της εν λόγω ΠΝΠ, ήταν να επιβάλλεται και η ποινική κύρωση πέραν του διοικητικού προστίμου, τούτο θα συνιστούσε διάταξη αντίθετη στο σύνταγμα βάσει της θεωρίας των λευκών ποινικών νόμων, καθώς θα υφίστατο αοριστία και παραβίαση της αρχής *lex certa*, η οποία ορίζει πως η εκ του νόμου προβλεπόμενη πράξη πρέπει να έχει γίνει *«κατά τρόπο ορισμένο»* αναφορικά με την αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση, εξαιτίας της ασάφειας που χαρακτήριζαν τα στοιχεία που συγκροτούσαν την παράβαση. Εν κατακλείδι, σε περίπτωση που υποθέσουμε πως σε αυτή την περίπτωση, επιδιώχθηκε η τυποποίηση

¹¹³ Ναζίρης, Γ., (2020). Ζητήματα ουσιαστικού και δικονομικού ποινικού δικαίου που συνδέονται με την παραβίαση μέτρων αποφυγής διάδοσης του κορωνοϊού SARS-COV-2. *Αρμενόπουλος*, σ. 380

¹¹⁴ Ο.π.

¹¹⁵ Ο.π.

¹¹⁶ Ο.π., σ. 381

¹¹⁷ Ο.π.

του ποινικού αδικήματος¹¹⁸, η προσπάθεια ήτο αναποτελεσματική και η υποτιθέμενη ποινική κύρωση έμεινε ανίσχυρη.

3. Νομολογία

Έως τη σήμερα, δηλαδή τέσσερα χρόνια από την εμφάνιση της πανδημίας, υπάρχει ελάχιστο υλικό νομολογίας για την παραβίαση μέτρων για την πρόληψη ασθενειών, το οποίο παραθέτουμε ευθύς αμέσως

- Απόφαση 116/2021 Ναυτοδικείου Πειραιά¹¹⁹ (Ειδικό Ποινικό Δικαστήριο στο οποίο παραπέμπονται όσοι ανήκουν στο Πολεμικό Ναυτικό ή το Λιμενικό Σώμα)

Ο κατηγορούμενος, μετά από καταγγελία με ημερομηνία 12/3/2020 από μέλη του ΔΣ της Ένωσης Προσωπικού ΛΣ η οποία υπεβλήθη στον Κλαδάρχη Δ' Κλάδου ότι «είχε διαταχθεί να μην προσέρχεται στην υπηρεσία για κάποιο χρονικό διάστημα, τιθέμενος σε προληπτική «καραντίνα», ενώ γινόταν ευθεία αναφορά σε ευθύνη του για παράβαση των όρων του άρθρου 285 ΠΚ» παραπέμφθηκε στο ακροατήριο του Πενταμελούς Ναυτοδικείου Πειραιά, για να δικαστεί για παραβίαση μέτρων για την πρόληψη ασθενειών κατά συρροή, και συγκεκριμένα ότι από τις πράξεις του «μπορούσε να προκύψει κίνδυνος μετάδοσης της ασθένειας σε αόριστο αριθμό ανθρώπων, λόγω της επαφής του με απροσδιόριστο αριθμό αυτών.» Συγκεκριμένα, ο κατηγορούμενος, είχε μεταβεί στους Αγίους Τόπους, και στις 25/2/2020 επέστρεψε. Αφού για 10 επόμενες ημέρες μετέβαινε κανονικά στο χώρο εργασίας του, τον κάλεσαν και τον ενημέρωσαν να μην μεταβεί. Στις 6/3/2020 ενημερώθηκε τηλεφωνικά πως όσοι μετέβησαν στο Ισραήλ, να μην μεταβούν στην εργασία τους. Λόγω φόρτου εργασίας μετέβη στην εργασία του το πρωί της 6^{ης} Μαρτίου, ψήφισε και έφυγε. Στις 9/3/2020 του κοινοποιήθηκε επίσημα αναρρωτική άδεια, χωρίς να συνοδεύεται από απαγόρευση, παρά μόνο σύσταση για παραμονή κατ'οίκον. Στις 11/3/2020 τηλεφώνησε σε συνάδελφό του ο οποίος τον ρώτησε εάν μπορεί να εργαστεί την επόμενη ημέρα. Σημείωσε επίσης, πως στις 12/3 είχε παρέλθει το 14ήμερο που όριζε ο Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ).

¹¹⁸ Ναζίρης, Γ., (2020). Ζητήματα ουσιαστικού και δικονομικού ποινικού δικαίου που συνδέονται με την παραβίαση μέτρων αποφυγής διάδοσης του κορωνοϊού SARS-COV-2. *Αρμενόπουλος*, σ. 382

¹¹⁹ Διαθέσιμη σε ΝΟΜΟΣ - ΒΑΣΕΙΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Το Δικαστήριο, με βάση τα πραγματικά περιστατικά που απεδείχθησαν κατά την ακροαματική διαδικασία, η καταγγελία που υπεβλήθη αλλά και η παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο για το αδίκημα του άρθρου 285 ΠΚ, αποφάσισε πως «εμφανίζονται πραγματολογικά ανακριβή και νομικά αδικαίωτα καθόσον προέκυψε με την απαιτούμενη ασφάλεια δικαίου και πραγματολογική πληρότητα ότι κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα μεταξύ του τέλους Φεβρουαρίου και των μέσων Μαρτίου του έτους 2020, με δεδομένο ότι η εμφάνιση της νόσου Covid19 στις εκτός της Κίνας περιοχές του παγκόσμιου χάρτη ήταν σποραδική, η υγειονομική κοινότητα και οι αντίστοιχες οργανωμένες κρατικές δομές παρακολουθούσαν με εμφανή ανησυχία το φαινόμενο ταχείας διάδοσης της πανδημίας, δεν είχαν όμως ακόμα λάβει μέτρα απαγορευτικού χαρακτήρα αναφορικά με τη μετακίνηση πληθυσμιακών ομάδων ή μεμονωμένων ατόμων για έλεγχο της διάδοσης της νόσου (...) το υπ' αριθ. Πρωτ./9-3-2020 έγγραφο του Υπουργείου Υγείας με θέμα: «Μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας μέσω πρόληψης κατά της διασποράς του κορωνοϊού Covid 19 σε χώρους εργασίας» σε καμία όμως περίπτωση δεν έθετε απαγορεύσεις ή περιορισμούς στις μετακινήσεις ούτε επαπειλούσε κυρώσεις σε περίπτωση παραβίασης των σχετικών κανόνων/εντολών/διαταγών/δεσμεύσεων. Ως εκ τούτου (...) στην προκείμενη περίπτωση δεν συντρέχουν οι όροι πλήρωσης της αντικειμενικής υπόστασης του αδικήματος, για το οποίο κατηγορήθηκε ο Πχης, επειδή ελλείπει ο εκ του νόμου απαιτούμενος για τη στοιχειοθέτηση του αδικήματος του άρθρου 285 ΠΚ όρος της ύπαρξης μέτρων τεθέντων από το νόμο ή με επιτακτική διαταγή της αρχής.», και το Δικαστήριο κήρυξε τον ανωτέρω αθώο παμψηφεί.

- 10/2020 Αυτόφωρο Μονομελές Πλημμελειοδικείο Καρδίτσας¹²⁰

Ο κατηγορούμενος παραπέμφθηκε στο ακροατήριο για τις πράξεις α) παράβασης της από 25.02.2020 ΠΝΠ, β) Παράβασης της από 20.03.2020 και γ) παράβαση υγειονομικής διάταξης, και το Δικαστήριο τον έκρινε ένοχο για την παράβαση της από 25.02.2020 ΠΝΠ, ο οποίος διαπιστώθηκε μετά από αιφνίδιο έλεγχο να έχει θέσει σε λειτουργία παρανόμως κατάστημα υγειονομικού ενδιαφέροντος και να προβαίνει σε συναλλαγές με περιορισμένο αριθμό ατόμων, το οποίο σκόπευε και να

¹²⁰ 10/2020 Απόφαση Αυτοφώρου Μονομελές Πλημμελειοδικείο Καρδίτσας για την παραβίαση μέτρων covid-19, παράνομη λειτουργία καταστήματος υγειονομικού ενδιαφέροντος, διαθέσιμη σε Sakkoulas – Online.gr - Νομολογία

αποκτήσει τυπικά άμεσα «καθώς η πράξη του πληροί τις προϋποθέσεις εφαρμογής του αφηρημένης διακινδύνευσης αδικήματος της εν λόγω ΠΝΠ, και απαλλάχτηκε των δύο έτερων κατηγοριών, ήτοι της παραβίασης του άρθρου 68, παρ. 3 της από 20/3/2020 ΠΝΠ, διότι τούτη δεν θεσπίζει αυτοτελή ποινική κύρωση, και της λειτουργίας υγειονομικού καταστήματος χωρίς άδεια, διότι σύμφωνα με το άρθρο 16, παρ. 1 της ΥΑ ΥΠ/ΓΠ/οικ. 47829, η έλλειψη γνωστοποίησης ή η παράλειψη γνωστοποίησης μεταβληθέντων στοιχείων, όπως και του ιδιοκτήτη του υγειονομικού καταστήματος, δεν επιφέρουν ως αυτοτελείς παραβάσεις, ποινικές κυρώσεις»

Σύμφωνα με το σκεπτικό του Δικαστηρίου, με την παράγραφο 6, του άρθρου 1 της ΠΝΠ 25/2/2020, θεσπίζεται τυπικό έγκλημα αφηρημένης διακινδύνευσης του οποίου η αντικειμενική υπόσταση εξαντλείται στην παραβίαση των περιγραφόμενων σε αυτή και όπως περαιτέρω εξειδικεύονται στις βάσει αυτής εκδοθείσες υπουργικές αποφάσεις, περιοριστικών μέτρων προς αποτροπή διάδοσης της νόσου του κορονοϊού, δίχως να απαιτείται η περιγραφή και περαιτέρω η απόδειξη του κινδύνου από την συμπεριφορά. Η εν λόγω διάταξη εφαρμόζεται μόνο στις περιπτώσεις στις οποίες δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που απαιτεί η αυστηρότερη διάταξη του άρθρου 285 ΠΚ, η οποία θεσπίζει το δυνητικής διακινδύνευσης αδικήμα της παραβίασης μέτρων για την πρόληψη ασθενειών, λόγω της σχετικής ρήτρας επικουρικότητας. Αναφέρει δε, πως στο ρυθμιστικό πεδίο της από 25/2/2020 ΠΝΠ, πρέπει να υπάγονται οι μικρές ιδιωτικές συγκεντρώσεις σε απομονωμένα μέρη χωρίς υποψία κρούσματος, ενώ συγκεντρώσεις μεγάλου αριθμού ατόμων, ή παραβίαση μέτρων σε περιοχές στην οποία έχουν διαπιστωθεί κρούσματα, πρέπει να υπάγονται στο ρυθμιστικό πεδίο του άρθρου 285 ΠΚ.

Ωστόσο, η ανωτέρω διάκριση (δηλαδή όταν ο κίνδυνος είναι αφηρημένος στοιχειοθετείται το αδικήμα της παρ. 6, άρθρου 1 της από 25/2/2020 ΠΝΠ, ενώ όταν είναι δυνητικός στοιχειοθετείται και υπερισχύει το αδικήμα του άρθρου 285 ΠΚ), επικρίθηκε και σύμφωνα με την άποψη του Γ. Μπαστουνά¹²¹ ο κατηγορούμενος έπρεπε να αθωωθεί, καθώς δεν υπήρξαν υπόνοιες για ασθένεια ούτε των ατόμων που ήταν

¹²¹ Μπαστουνάς, Γ., (2021). Παρατηρήσεις στην ΜΠλημΚαρς 10/2020 (Παραβίαση περιοριστικών μέτρων κατά της διασποράς του COVID-19. Ποινική Δικαιοσύνη, σ. 883 επόμ.

συγκεντρωμένοι στο κατάστημα, αλλά ούτε και των κατοίκων της περιοχής.¹²² Σημειώνει πως το δικαστήριο προβαίνοντας σε μια συγκριτική αποτίμηση των δύο διατάξεων, υιοθέτησε ένα ποσοτικό κριτήριο για την περιγραφή της υπό κρίση πράξης, επιλέγοντας την εφαρμογή της εκάστοτε διάταξης αναλόγως της πολλαπλότητας των εννόμων αγαθών, και της αυστηρότητας των επιβαλλόμενων μέτρων ούτως ώστε, εάν τα μέτρα είναι αυστηρά και επιβάλλονται σε περιοχές με μεγάλο πληθυσμό να εφαρμόζεται το άρθρο 285 ΠΚ το οποίο επισύρει και μεγαλύτερη ποινή, ενώ εάν τα επιβαλλόμενα μέτρα είναι ηπιότερα και αφορούν περιοχές απομακρυσμένες, τότε θα πρέπει να εφαρμόζεται η διάταξη της εν λόγω ΠΝΠ. Τούτο κατά την άποψή του «ως λύση δεν μπορεί να θεωρηθεί, πως ανταποκρίνεται στο γράμμα των δύο διατάξεων, ούτε και στον σκοπό, που αυτές έχουν τεθεί να υπηρετούν.»

Διερωτώμενος στο τι ακριβώς απαιτείται στην περίπτωση των εγκλημάτων αφηρημένης διακινδύνευσης, αναφέρει πως «η αποκοπή της νομοτυπικής μορφής από κάθε έννοια βλάβης και κινδύνου, είναι σαν να δημιουργείται μια συμπεριφορά από την οποία όμως ελλείπει ένα βασικό στοιχείο το οποίο συνίσταται στην μεταβολή που προκαλεί στον εξωτερικό κόσμο, η οποία αποτελεί ένα καίριο μέγεθος ούτως ώστε μια πράξη να έχει ποινικό ενδιαφέρον.» Το να μην συνδέεται η συμπεριφορά με την πρόκληση μιας μεταβολής στον εξωτερικό κόσμο οδηγεί «στην ποινικοποίηση μιας εντελώς ακίνδυνης συμπεριφοράς, η οποία δεν μπορεί να απαγορεύεται σύμφωνα με το Σύνταγμα» (άρθρο 7, άρθρο 5 παρ. 1), άρα η κατηγορία των εγκλημάτων αφηρημένης διακινδύνευσης πρέπει να αποκρούεται αφού ελλείπει αυτό το κοινωνικό αποτέλεσμα και «η κατεύθυνση του νομοθέτη πρέπει να απέχει από την ποινικοποίηση τέτοιου είδους συμπεριφορών.» Ωστόσο, η κατεύθυνση της εν λόγω απόφασης, «δίνει νομοθετικό άλλοθι στην ποινικοποίηση τέτοιων συμπεριφορών λόγω της υπαγόρευσης από την έκτακτη συγκυρία του κορονοϊού» με την οποία δεν συμφωνεί ο ανωτέρω. Προσθέτει δε, πως ο νομοθέτης δεν μπορεί να προβαίνει στην διαμόρφωση εγκληματικών συμπεριφορών «δίχως άλλο» επικαλούμενος έκτακτες περιστάσεις, καθώς ο ΠΚ παρέχει ένα επαρκές οπλοστάσιο για την αντιμετώπιση της παραβίασης των μέτρων μέσω του άρθρου 285 ΠΚ. Παρατηρεί επίσης πως η απόφαση προκαλεί μια σύγχυση αναφορικά με τα μεγέθη των διαβαθμίσεων της διακινδύνευσης «που σχετίζονται με την εγγύτητα

¹²² Κούρτη, Ε. (2023), *Ηθική και Ευθύνη περί την παραβίαση μέτρων για την πρόληψη του κορονοϊού, υπό το πρίσμα του άρθρου 285 του Ποινικού Κώδικα*. Λάρισα: ΠΜΣ Δεοντολογία και ηθική στις Βιοϊατρικές Επιστήμες, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Ιατρικής, σ. 41

του κάθε φορά κρινόμενου μεγέθους κινδύνου σε σχέση με το μέγεθος της βλάβης, και στο μέγεθος του κοινού κινδύνου, το οποίο είναι εντελώς άσχετο με τις διαβαθμίσεις αυτού, και σχετίζεται με την έκταση των αποτελεσμάτων της επικίνδυνης συμπεριφοράς και τον αντίκτυπο, που αυτή έχει στον άνθρωπο»

Επιπλέον, η συγκεκριμένη πράξη του κατηγορουμένου, σύμφωνα με αυτή την άποψη, δεν πληροί ούτε την νομοτυπική μορφή του εγκλήματος της ΠΝΠ ούτε του άρθρου 285 ΠΚ, καθώς δεν τέθηκε δυνητικός κίνδυνος από την εν λόγω συμπεριφορά του δράστη, η οποία από ότι φαίνεται επισύρει μόνο διοικητικές κυρώσεις, καταλήγοντας πως η διάταξη της ΠΝΠ παρά την προσφιλή στα αφηρημένα διακινδύνευσης εγκλήματα διατύπωση, εντούτοις έπρεπε να ειπωθεί ως ένα δυνητικής διακινδύνευσης έγκλημα, για την πλήρωση του οποίου πρέπει να διαπιστωθεί η ύπαρξη δυνητικού κινδύνου, ζήτημα το οποίο δεν διερευνήθηκε καθώς διερωτάται, πως μπορεί να ισχυριστεί κάποιος, πως ένα άτομο το οποίο δεν έχει προσβληθεί από το ιό ή έστω δεν έχει έρθει σε επαφή με ένα επιβεβαιωμένο κρούσμα μπορεί να θέσει ένα δυνητικό κίνδυνο για αόριστο αριθμό προσώπων. Δεδομένης επίσης της ρήτρας επικουρικότητας, η διάταξη της ΠΝΠ έπρεπε να θεωρηθεί ανενεργή και να παραμείνει ανεφάρμοστη. Τούτων λεχθέντων, και δεδομένου πως η δημιουργία ενός εγκλήματος πρέπει να ακολουθεί τις αυστηρές προϋποθέσεις που θέτει το Σύνταγμα (άρθρο 7, παρ. 1), χωρίς η έκτακτη συγκυρία που διένυε η χώρα μας την εποχή εκείνη, να αποτελέσει πρόσφορο έδαφος για την «θεμελίωση συμπεριφορών οι οποίες όμως δεν παρουσιάζουν την απαιτούμενη και απαραίτητη ποινική απαξία ούτως ώστε να θεωρηθούν εγκλήματα. Μια τέτοιου είδους νομοθετική επιλογή ομοιάζει σε μία κίνηση πανικού «παρά σε μια λελογισμένη διαμόρφωση συμπεριφορών, και ως τέτοιες πρέπει να αποκρούονται από τον εφαρμοστή του δικαίου, ο οποίος καλείται να εφαρμόσει σωστά την ήδη υπάρχουσα και επαρκή διάταξη του άρθρου 285 ΠΚ.»

Γ' ΚΕΦΑΛΑΙΟ – Η ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΤΩΝ ΨΕΥΔΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

1. Το αδίκημα της διασποράς των ψευδών ειδήσεων του άρθρου 191 του Ποινικού

Κώδικα

I. Ο ορισμός των ψευδών ειδήσεων

Στη σημερινή εποχή, η οποία χαρακτηρίζεται από την αλματώδη εξέλιξη της τεχνολογίας, είναι (πλέον) εύκολο να λαμβάνουμε γνώση σχετικά με τα όσα διαδραματίζονται σε ολόκληρη την υφήλιο, κυριολεκτικά σε χρόνο dt. Οι ειδήσεις για ένα συμβάν, κάνουν τον γύρο του κόσμου μέσα σε λίγα μόλις λεπτά. Ωστόσο, απόρροια αυτής της δυνατότητας, είναι το γεγονός πως υπάρχουν περιπτώσεις όπου οι ειδήσεις που κυκλοφορούν δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα και εμπεριέχουν είτε μια είδηση η οποία δεν έλαβε ποτέ χώρα, είτε η είδηση είναι παραποιημένη. Γίνεται λόγος δηλαδή για τις λεγόμενες ψευδείς ειδήσεις. Το συγκεκριμένο κεφάλαιο αφιερώνεται στο φαινόμενο των ψευδών ειδήσεων και της διασποράς αυτών από τη σκοπιά του ποινικού δικαίου.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάγνωση του παρόντος κεφαλαίου είναι να δοθεί ο ορισμός των ψευδών ειδήσεων. Για το φαινόμενο των ψευδών ειδήσεων έχουν δοθεί αρκετοί ορισμοί.¹²³ Ωστόσο, όλοι οι δοθέντες ορισμοί παρουσιάζουν τις ψευδείς ειδήσεις ως κατασκευασμένες πληροφορίες οι οποίες μιμούνται το περιεχόμενο των ειδησεογραφικών μέσων σε μορφή, αλλά όχι σε οργανωτική διαδικασία ή πρόθεση.¹²⁴ Κοινός τόπος στο φαινόμενο των ψευδών ειδήσεων αποτελεί το γεγονός πως οι ειδήσεις οι οποίες παρουσιάζονται είναι αναληθείς και αναξιόπιστες ως προς τα

¹²³ Μεταξύ πολλών, οι Egelhofer και Lecheler (2019, σς. 96-97) ορίζουν το φαινόμενο των ψευδών ειδήσεων ως «την έκφραση μιας μεγαλύτερης και θεμελιώδους μετατόπισης εντός των τεχνολογικών και πολιτικών βάσεων της διαμεσολαβημένης επικοινωνίας στις σύγχρονες δημοκρατίες». Από την άλλη, οι Bennett και Livingston (2018, σ. 124), χρησιμοποιούν τον όρο «τάξη παραπληροφόρησης», για να περιγράψουν τα ψεύδη τα οποία μεταδίδονται με πρόθεση με σκοπό να προωθήσουν συγκεκριμένους πολιτικούς στόχους σε Ξιφάρά, Μ.-Α. (Ιανουάριος 2021). *Διπλωματική εργασία, Παραπληροφόρηση, προπαγάνδα και διασπορά ψευδών ειδήσεων κατά το ξέσπασμα της πανδημίας του Covid-19. Η περίπτωση του διεθνούς οργανισμού του NATO*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών.

¹²⁴ Baum et al, 2018 σε Μελισσαράτος, Π. (2023). *Πτυχιακή εργασία*. Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών, Τμήμα Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων.

γεγονότα που περιγράφουν. Εδώ συμπεριλαμβάνονται οι ειδήσεις που περιγράφουν πρωτογενώς ένα γεγονός, και εκείνες που παραποιούν σε περαιτέρω (δευτερογενές) δημοσίευμα, μια είδηση που αναφέρεται σε πρωτογενές δημοσίευμα.¹²⁵ Για τη δυσκολία του ορισμού των ψευδών ειδήσεων, η Έκθεση του Reuters Institute Digital News, για το έτος 2017, αναφέρει πως έγκειται στο γεγονός ότι οι ψευδείς ειδήσεις κατηγοριοποιούνται ως εξής: 1) στις ειδήσεις οι οποίες εφευρίσκονται προκειμένου αυτός που τις διαδίδει να αποκομίσει οικονομικό όφελος ή να δυσφημήσει έτερο άτομο, 2) στις ειδήσεις οι οποίες ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, αλλοιώνονται όμως για συγκεκριμένο σκοπό, 3) στις ειδήσεις με τις οποίες δεν συμφωνεί μερίδα ατόμων και δεν αισθάνονται άνετα.¹²⁶ Με κριτήριο το περιεχόμενο των ειδήσεων, οι βασικότερες κατηγορίες των ψευδών ειδήσεων είναι το clickbait, η προπαγάνδα, η σάτιρα, το sloppy journalism, οι παραπλανητικοί τίτλοι, οι μεροληπτικές ειδήσεις, οι παραπλανητικοί ισχυρισμοί με εμπορικό υπόβαθρο και η περίπτωση της ψευδοεπιστήμης (fake science ή pseudo – science).¹²⁷

Καθίσταται λοιπόν σαφές πως οι ψευδείς ειδήσεις αποτελούν αδίκημα, καθώς οιοσδήποτε προβεί στη διασπορά αυτών, το πράττει με σκοπό να παρουσιάσει ως αληθές, γεγονός το οποίο είτε δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, είτε έχει διαστρεβλωθεί μέρος της είδησης. Στο παρόν κεφάλαιο αρχικά αναφέρονται οι τροποποιήσεις του ποινικού αδικήματος, το νομολογιακό υλικό και οι υποθέσεις που απασχόλησαν την ελληνική δικαιοσύνη τα τελευταία χρόνια. Στη συνέχεια, η συγκεκριμένη διάταξη (άρθρο 191 ΠΚ) θα μελετηθεί με βάση τα Πρακτικά Βουλής, και συγκεκριμένα θα αναφερθούν οι τοποθετήσεις των φορέων, εκπρόσωποι των οποίων τοποθετήθηκαν επί της τροποποίησης του άρθρου 191 ΠΚ. Για την συγκεκριμένη ενέργεια, η γράφουσα προέβη σε απομαγνητοφώνηση τους και αναφορά των βασικότερων θέσεων αυτών από κάθε φορέα, καθώς υπήρχε μόνο βιντεοληπτικό υλικό αλλά θεωρήθηκε αναγκαίο προκειμένου να προσεγγιστεί το εν λόγω ζήτημα (ει δυνατόν) πολυπλεύρως. Μετέπειτα θα γίνει αναφορά στα Πρακτικά της Βουλής και

¹²⁵ Πλειός, Γ. (2021). *Παραποιημένες Ειδήσεις (FAKE NEWS) Ο μετασχηματισμός της προπαγάνδας στην κοινωνία της ενημέρωσης*. GUTENBERG

¹²⁶ Nic Newman with Richard Fletcher, A. K. (2017). *Reuters Institute Digital News Report*. Reuters Institute, University of Oxford.

¹²⁷ Για περισσότερα οράτε σε Σπυρόπουλος, Φ. (2022). Fake news και παραπληροφόρηση - Νομικές, εγκληματολογικές και τεχνολογικές διαστάσεις. Στο Φ. Σπυρόπουλος, *Παραπληροφόρηση & Fake news στο διαδίκτυο* (σσ. 26-30). Νομική Βιβλιοθήκη

συγκεκριμένα στην ΙΗ' Περίοδο Προεδρευόμενης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας, Σύνοδο Γ', Συνεδρίαση ΚΒ', η οποία πραγματοποιήθηκε την Πέμπτη 11/11/2021.

2. Η αντιμετώπιση της διασποράς των ψευδών ειδήσεων στο ελληνικό ποινικό δίκαιο

i. Οι τροποποιήσεις του αδικήματος (Π.Δ. 283/1985, Ν. 4619/2019, Ν. 4855/2021, Ν. 5005/2022)

Στην ελληνική έννομη τάξη, οι ψευδείς ειδήσεις εντοπίζονται στον Ποινικό Κώδικα, και συγκεκριμένα στις κάτωθι διατάξεις:

- Στο άρθρο 162, το οποίο αναφέρεται στην εξαπάτηση εκλογέων και ορίζει :

«Όποιος με ψευδείς ειδήσεις ή συκοφαντικές διαδόσεις που ανάγονται στο πρόσωπο κάποιου υποψηφίου ή με άλλο τρόπο εξαπατά εκλογέα, με αποτέλεσμα αυτός να μην ασκήσει το εκλογικό του δικαίωμα, να ψηφίσει άκυρα ή να μεταβάλλει το εκλογικό του φρόνημα σε κάποια από τις εκλογές ή τα δημοψηφίσματα του άρθρου 161, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.»¹²⁸

- Στο άρθρο 191, το οποίο ορίζει :

«Όποιος δημόσια ή μέσω του διαδικτύου διαδίδει ή διασπείρει με οποιονδήποτε τρόπο ψευδείς ειδήσεις με αποτέλεσμα να προκαλέσει φόβο σε αόριστο αριθμό ανθρώπων ή σε ορισμένο κύκλο ή κατηγορία προσώπων που αναγκάζονται έτσι να προβούν σε μη προγραμματισμένες πράξεις ή σε ματαίωσή τους, με κίνδυνο να προκληθεί ζημία στην οικονομία, στην αμυντική ικανότητα της χώρας ή στη δημόσια υγεία τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία (3) έτη ή με χρηματική ποινή. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και ο πραγματικός ιδιοκτήτης ή εκδότης του μέσου με το οποίο τελέστηκαν οι πράξεις του παρόντος.»¹²⁹

Στη μελέτη μας θα μας απασχολήσει το εν λόγω άρθρο το οποίο και θα αναλυθεί κατωτέρω.

- Στο άρθρο 363, το οποίο αφορά τη συκοφαντική δυσφήμιση και ορίζει :

¹²⁸ Ποινικός Κώδικας - Ειδικό μέρος, Π Εγκλήματα κατά του εκλογικού σώματος. (χ.χ.). Στο 4 Κώδικες, ΑΚ, ΚΠολΔ, ΠΚ, ΚΠΔ (60ή εκδ.). Νομική Βιβλιοθήκη.

¹²⁹ Ποινικός Κώδικας - Ειδικό μέρος, Π Εγκλήματα κατά του εκλογικού σώματος. (χ.χ.). Στο 4 Κώδικες, ΑΚ, ΚΠολΔ, ΠΚ, ΚΠΔ (60ή εκδ.). Νομική Βιβλιοθήκη.

«Αν στην περίπτωση του προηγούμενου άρθρου, το γεγονός είναι ψευδές και ο υπαίτιος γνώριζε ότι αυτό είναι ψευδές τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών και χρηματική ποινή και αν τελεί την πράξη δημόσια με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσω του διαδικτύου, με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών και χρηματική ποινή.»¹³⁰

Ως ελέχθη ανωτέρω, το αδίκημα της διασποράς των ψευδών ειδήσεων, ρυθμίζεται από τη διάταξη του άρθρου 191 του Ποινικού Κώδικα (εφεξής ΠΚ). Έως τη σήμερα, το αδίκημα έχει λάβει τις εξής μορφές :

Π.Δ. 283/1985	Ν. 4619/2019	Ν.4855/2021	Ν. 5005/2022
1. Σε φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών και σε χρηματική ποινή καταδικάζεται όποιος διασπείρει με οποιονδήποτε τρόπο ψευδείς ειδήσεις ή φήμες ικανές να επιφέρουν ανησυχίες ή φόβο στους πολίτες ή να ταράζουν τη δημόσια πίστη ή να κλονίσουν την εμπιστοσύνη του κοινού στο εθνικό νόμισμα ή στις ένοπλες δυνάμεις της χώρας ή να επιφέρουν διαταραχή στις διεθνείς σχέσεις της χώρας. Αν η πράξη τελέστηκε επανειλημμένα μέσω του τύπου, ο υπαίτιος καταδικάζεται τουλάχιστον σε φυλάκιση έξι μηνών και σε χρηματική ποινή τουλάχιστον πεντακοσίων ενενήντα (590) ευρώ. 2. Όποιος από αμέλεια γίνεται υπαίτιος κάποιας από τις πράξεις της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή με χρηματική ποινή.	1. Όποιος δημόσια ή μέσω του διαδικτύου διαδίδει ή διασπείρει με οποιονδήποτε τρόπο ψευδείς ειδήσεις με αποτέλεσμα να προκαλέσει φόβο σε αόριστο αριθμό ανθρώπων ή σε ορισμένο κύκλο ή κατηγορία προσώπων, που αναγκάζονται έτσι να προβούν σε μη προγραμματισμένες πράξεις ή σε ματαίωσή τους, με κίνδυνο να προκληθεί ζημία στην οικονομία, στον τουρισμό ή στην αμυντική ικανότητα της χώρας ή να διαταραχθούν οι διεθνείς της σχέσεις, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή. 2. Όποιος από αμέλεια γίνεται υπαίτιος της πράξης της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται με χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας.	Όποιος δημόσια ή μέσω του διαδικτύου διαδίδει ή διασπείρει με οποιονδήποτε τρόπο ψευδείς ειδήσεις που είναι ικανές να προκαλέσουν ανησυχίες ή φόβο στους πολίτες ή να κλονίσουν την εμπιστοσύνη του κοινού στην εθνική οικονομία, στην αμυντική ικανότητα της χώρας ή στη δημόσια υγεία τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) μηνών και χρηματική ποινή. Εάν η πράξη τελέστηκε επανειλημμένα μέσω του τύπου ή μέσω διαδικτύου, ο υπαίτιος τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι (6) μηνών και χρηματική ποινή. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και ο πραγματικός ιδιοκτήτης ή εκδότης του μέσου με το οποίο τελέστηκαν οι πράξεις των προηγούμενων εδαφίων.	Όποιος δημόσια ή μέσω του διαδικτύου διαδίδει ή διασπείρει με οποιονδήποτε τρόπο ψευδείς ειδήσεις με αποτέλεσμα να προκαλέσει φόβο σε αόριστο αριθμό ανθρώπων ή σε ορισμένο κύκλο ή κατηγορία προσώπων που αναγκάζονται έτσι να προβούν σε μη προγραμματισμένες πράξεις ή σε ματαίωσή τους, με κίνδυνο να προκληθεί ζημία στην οικονομία, στην αμυντική ικανότητα της χώρας ή στη δημόσια υγεία τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία (3) έτη ή με χρηματική ποινή. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και ο πραγματικός ιδιοκτήτης ή εκδότης του μέσου με το οποίο τελέστηκαν οι πράξεις του παρόντος.

¹³⁰ Ποινικός Κώδικας - Ειδικό μέρος, Π Εγκλήματα κατά του εκλογικού σώματος. (χ.χ.). Στο 4 Κώδικες, ΑΚ, ΚΠολΔ, ΠΚ, ΚΠΔ (60ή εκδ.). Νομική Βιβλιοθήκη.

Η τελευταία τροποποίηση επήλθε με το άρθρο 40 του ν. 5005/2022, με τον οποίο η διάταξη του άρθρου 191 ΠΚ τροποποιήθηκε για ακόμη μια φορά, και συγκεκριμένα για τρίτη φορά. Οι αλλαγές που επήλθαν στην εν λόγω διάταξη είναι οι εξής :

- Το αδίκημα μετετράπη ξανά σε συγκεκριμένης διακινδύνευσης, καθώς προϋπόθεση για την τέλεσή του αποτελεί η πρόκληση φόβου ως αποτελέσματος σε αόριστο αριθμό ανθρώπων ή σε ορισμένο κύκλο ή κατηγορία προσώπων που αναγκάζονται να προβούν σε μη προγραμματισμένες πράξεις ή σε ματαίωσή τους, με κίνδυνο να προκληθεί ζημία στα πεδία της εθνικής οικονομίας, της αμυντικής ικανότητας της χώρας και της δημόσιας υγείας
- Καταργήθηκε η διακεκριμένη μορφή του
- Μεταβλήθηκε η ποινή στα τρία έτη

Παρατηρείται λοιπόν πως με την μετατροπή του αδικήματος σε συγκεκριμένης διακινδύνευσης, προωθήθηκε η ελευθερία της έκφρασης,¹³¹ η οποία είχε απασχολήσει ιδιαίτερα τους νομικούς αλλά και τους δημοσιογράφους με την τροποποίηση του ν. 4855/2021, οι οποίοι είχαν ασκήσει σφοδρή κριτική, ζήτημα το οποίο θα αναλυθεί κατωτέρω. Όπως αναφέρεται στην Αιτιολογική Έκθεση της Τροπολογίας του Σχεδίου Νόμου,¹³² η τροποποίηση του άρθρου κρίθηκε επιβεβλημένη προκειμένου να επιτευχθεί η εξάλειψη της χρήσης της αποδεικτικά δυσχερούς και μη ευχερώς αξιολογούμενης έννοιας της ικανότητας πρόκλησης ανησυχίας ή φόβου στους πολίτες και του κλονισμού της εμπιστοσύνης του κοινού ως επακόλουθου της διασποράς της ψευδούς είδησης, γεγονός το οποίο προκαλούσε δυσχέρειες ως προς την εφαρμογή και την ερμηνεία της ρύθμισης. Ανατρέχοντας στους στόχους της αξιολογούμενης ρύθμισης, αναφέρεται πως μακροπρόθεσμος στόχος είναι η διασφάλιση της κρατικής, πολιτειακής και κοινωνικής ομαλότητας. Ωστόσο, παρά την τρίτη τροποποίηση του άρθρου, συνεχίζουν και υφίστανται ερμηνευτικά προβλήματα.¹³³ Πιο συγκεκριμένα, αναλύοντας την διάταξη, παρατηρούμε ότι προστέθηκε ξανά η φράση

¹³¹ Σπυρόπουλος, Φ. (2022). Οι συνεχείς τροποποιήσεις του ά. 191 ΠΚ για τη διασπορά ψευδών ειδήσεων και η τελευταία τροποποίηση με τον Ν. 5005/2022. *ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ*(154), σ. 72

¹³² Τροπολογία του Υφυπουργού στον Πρωθυπουργό στο Σχέδιο Νόμου του Υφυπουργού στον Πρωθυπουργό με τίτλο «Ενίσχυση δημοσιότητας και διαφάνειας στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο – Σύσταση ηλεκτρονικών μητρώων έντυπου και ηλεκτρονικού τύπου και λοιπές ρυθμίσεις αρμοδιότητας της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνίας και Ενημέρωσης», σ. 6 επόμ., διαθέσιμο στο <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/bbb19498-1ec8-431f-82e6-023bb91713a9/12166068.pdf>, (πρόσβαση 4/1/2024)

¹³³ Σπυρόπουλος, Φ. (2022). Οι συνεχείς τροποποιήσεις του ά. 191 ΠΚ για τη διασπορά ψευδών ειδήσεων και η τελευταία τροποποίηση με τον Ν. 5005/2022. *ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ*(154), σ. 72

«προγραμματισμένες ή μη πράξεις», οι οποίες όμως δεν προσδιορίζονται σε κανένα σημείο του Ποινικού Κώδικα και δεν αναφέρεται πουθενά ο ορισμός τους. Με αυτόν τον τρόπο γεννώνται ερμηνευτικά προβλήματα καθώς η συγκεκριμένη φράση κρίνεται ως άκρως γενικόλογη και αόριστη.¹³⁴ Λαμβανομένου υπόψη πως η διάταξη του άρθρου 191, τοποθετείται στο έκτο κεφάλαιο του ειδικού μέρους του ΠΚ, και συγκεκριμένα στα εγκλήματα κατά της δημόσιας τάξης, η ασφαλέστερη ερμηνεία που μπορεί να δοθεί είναι ότι η εισαγωγή της συγκεκριμένης φράσης έγινε για την σύνδεση με τα έννομα αγαθά τα οποία προστατεύονται από την διάταξη και πολύ πιθανόν να προσιδιάζε στην έννοια της διατάραξης της συνήθους πορείας των πραγμάτων. Είναι φανερό λοιπόν πως η εφαρμογή της διάταξης μπορεί να προκαλέσει προβλήματα σε ορισμένες περιπτώσεις. Ωστόσο, κατά μια άποψη,¹³⁵ η μεγαλύτερη προβληματική επί του αδικήματος της διασποράς των ψευδών ειδήσεων, συνίσταται στο γεγονός, (όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω) ότι οι ψευδείς ειδήσεις εντοπίζονται σε πλέγμα διατάξεων, γεγονός που αντικατοπτρίζει την βούληση του νομοθέτη για την μη υιοθέτηση μιας ενιαίας ρύθμισης για την αντιμετώπιση του αδικήματος των ψευδών ειδήσεων.

ii. Η αντιμετώπιση των ψευδών ειδήσεων στην ελληνική έννομη τάξη

Το φαινόμενο της διασποράς ψευδών ειδήσεων απασχολεί ιδιαίτερα την ελληνική κοινωνία. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κατέχουν μεγάλη δύναμη σχετικά με την πληροφόρηση, και είναι προφανές πως οιοσδήποτε έχει τη δυνατότητα να δημοσιεύσει κάποια είδηση, χωρίς την πρότερη του επιβεβαίωση από έγκυρες πηγές, διασπείροντας την με τον τρόπο αυτό. Σύμφωνα με τον Ι. Μανωλεδάκη,¹³⁶ διασπορά υφίσταται όταν από το ίδιο πρόσωπο ή τους συνεργούς του «σπέρνεται η είδηση ή η φήμη διαδοχικά σε διάφορους ανθρώπους» η οποία μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα γνωστοποιείται σε αόριστο αριθμό προσώπων. Δίδοντας μας το παράδειγμα, μεταξύ άλλων, των επιστολών και των εντύπων τα οποία διαβάζονται ταυτόχρονα, και τοποθετώντας τη διασπορά στην σημερινή εποχή, καταλαβαίνουμε πόσο γρήγορα μπορεί να γνωστοποιηθεί σήμερα μια είδηση με τη

¹³⁴ Ο.π.

¹³⁵ Ο.π.

¹³⁶ Μανωλεδάκης, Ι. (1990). *Επιβουλή της δημόσιας τάξης*, Εκδόσεις Ποινικού Δικαίου, Διευθυντής σειράς: Ι. Μανωλεδάκης. Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα.

βοήθεια του διαδικτύου. Επιπλέον δε, όπως σημειώνει, εάν η είδηση μεταδοθεί από ένα πρόσωπο σε ένα μόνο πρόσωπο, έστω και εάν υπάρχει ο σκοπός της περαιτέρω και παραπέρα μετάδοσής της είδησης, δεν τελείται το αδίκημα της διασποράς των ψευδών ειδήσεων κατά το άρθρο 191 ΠΚ, αφού με αυτόν τον τρόπο δεν διασπείρεται η είδηση. Σχολιάζει δε, ως εσφαλμένη την καταδίκη μιας φοιτήτριας στη Θεσσαλονίκη για διασπορά ψευδών ειδήσεων, η οποία τηλεφώνησε στο Βρετανικό Συμβούλιο της πόλης, και ανακοίνωσε ψευδώς την ύπαρξη βόμβας στο κτίριο, κάνοντας λόγο για *contra legem* ερμηνεία η οποία διευρύνει το αξιόποινο.¹³⁷ Κατά τον Γ. Κρίππα δε, η έννοια της διασποράς ευρίσκεται μόνο στο ελληνικό πλαίσιο, καθώς σε αλλοδαπές αντίστοιχες διατάξεις, οι όροι που χρησιμοποιούνται, αποδίδονται στην ελληνική γλώσσα ως διάδοση, δημοσίευση, ή αναδημοσίευση.¹³⁸ Επιπρόσθετα, διευκρινίζεται από τον Μανωλεδάκη, πως εάν το γεγονός αφορά το μέλλον, χωρίς ωστόσο να στηρίζεται σε κάποια απόφαση η οποία έχει ληφθεί, τούτο δεν συνιστά είδηση αλλά πρόκειται για υπόθεση. Τέλος, εάν το πρόσωπο διατυπώνει εκτιμήσεις γεγονότων, τότε πρόκειται για την γνώμη του, την κρίση και την σκέψη του και όχι για είδηση. Όσον αφορά το στοιχείο του ψεύδους, όπως αναφέραμε και παραπάνω, ψευδής είναι μια είδηση η οποία είναι ανυπόστατη και δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Αναφέρεται δηλαδή σε ένα γεγονός ανύπαρκτο.¹³⁹ Επιπλέον, εάν τα γεγονότα τα οποία διαδίδονται είναι αληθινά, ακόμα και εάν είναι ικανά για την εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 191 ΠΚ, δεν συνιστούν περιεχόμενο αξιόποινης συμπεριφοράς. Διάταξη αντίθετη¹⁴⁰ προς τα ανωτέρω, θα ήταν αντίθετη προς τις επιταγές του συντάγματος, και πιο συγκεκριμένα αντίθετη προς το άρθρο περί του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου, και προς το άρθρο 14 που αναφέρεται στην ελευθερία πληροφόρησης και διάδοσης της πληροφορίας, καθώς όπως εξηγεί ο Μανωλεδάκης, το ψευδές της ειδήσεως αποτελεί

¹³⁷ Μανωλεδάκης, Ι. (1990). *Επιβουλή της δημόσιας τάξης*, σ. 217, υποσημείωση 11, *Εκδόσεις Ποινικού Δικαίου, Διευθυντής σειράς: Ι. Μανωλεδάκης*. Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα

¹³⁸ Σπυρόπουλος, Φ. (2022). Fake news και παραπληροφόρηση - Νομικές, εγκληματολογικές και τεχνολογικές διαστάσεις. Στο Φ. Σπυρόπουλος, *Παραπληροφόρηση & Fake news στο διαδίκτυο* (σ. 195). Νομική Βιβλιοθήκη.

¹³⁹ Μανωλεδάκης, Ι. (1990). *Επιβουλή της δημόσιας τάξης*, σ. 217, υποσημείωση 11, *Εκδόσεις Ποινικού Δικαίου, Διευθυντής σειράς: Ι. Μανωλεδάκης*. Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα

¹⁴⁰ Για παράδειγμα, ο αντιδικτατορικός νόμος «περί τύπου» (ν.δ. 346/1969), ο οποίος καταργήθηκε με το ν. 10/1975, του οποίου το άρθρο 71, τιμωρούσε και τη διασπορά αληθούς ειδήσεως ή φήμης ικανής να κλονίσει τη δημόσια πίστη, την εμπιστοσύνη του κοινού στο εθνικό νόμισμα ή στην εθνική οικονομία, εφόσον πραγματοποιούνταν μέσω του τύπου, βλ. σε Μανωλεδάκης, Ι. (1990). *Επιβουλή της δημόσιας τάξης*, σ. 217, υποσημείωση 11, *Εκδόσεις Ποινικού Δικαίου, Διευθυντής σειράς: Ι. Μανωλεδάκης*. Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα

στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος, και όχι ειδικό στοιχείο του άδικου χαρακτήρα της διασποράς. Όπως αναφέρει και ο Αθανάσιος Αναγνωστόπουλος, «Ψευδής όμως (ή αληθής) είναι μόνο μία οντική πρόταση, που αναφέρεται στον εμπειρικό κόσμο των αισθήσεων, και όχι μια (απ)αξιολογική πρόταση, η οποία αντιθέτως δεν επιδέχεται αληθοτιμή». ¹⁴¹

Σύμφωνα και με την κατ' άρθρο ερμηνεία του εν λόγω άρθρου,¹⁴² με την παρούσα διάταξη, το έννομο αγαθό το οποίο προστατεύεται είναι η δημόσια τάξη, με την έννοια της ειρηνικής και ήρεμης συμβίωσης και συνύπαρξη των πολιτών. Για την είδηση δε, δεν αρκούν απλά σχόλια ή εσφαλμένες εκτιμήσεις ή κρίσεις ή φήμες για επικείμενο συμβάν στο μέλλον, όπως προαναφέραμε και ανωτέρω, εκτός βέβαια και εάν συνοδεύονται με κάποιο άλλο ήδη συμβάν. Επιπλέον, για την τέλεση του αδικήματος, απαιτείται δόλος ο οποίος συνίσταται στη γνώση του δράστη ότι οι ειδήσεις που διασπείρει είναι ψευδείς και είναι ικανές να προκαλέσουν φόβο σε αόριστο αριθμό προσώπων ή σε κατηγορία προσώπων, οι οποίοι θα αναγκαστούν να προβούν σε μη προγραμματισμένες πράξεις με κίνδυνο να προκληθεί ζημία στην οικονομία, στην αμυντική ικανότητα της χώρας ή στη δημόσια υγεία. Αρκεί και ενδεχόμενος δόλος. Ειδικότερα για τον φόβο, αυτός έχει επέλθει πράγματι, εάν οι πολίτες προβαίνουν στη συνέχεια σε μη προγραμματισμένες πράξεις ή σε ματαίωσή τους με κίνδυνο να προκληθεί ζημία στην οικονομία, στην αμυντική ικανότητα της χώρας ή στη δημόσια υγεία.

Στην ελληνική κοινωνία λοιπόν και στη σύγχρονη εποχή, οι ψευδείς ειδήσεις κατά καιρούς έχουν απασχολήσει την ποινική δικαιοσύνη. Θα αναφέρουμε κάποιες από τις περιπτώσεις οι οποίες απασχόλησαν την ελληνική κοινωνία με αποτέλεσμα να κινηθεί ποινική δίωξη των φερόμενων ως δραστών για το αδίκημα της διασποράς ψευδών ειδήσεων. Η άντληση των υποθέσεων που θα αναφερθούν έχει πραγματοποιηθεί από ιστοσελίδες ειδησεογραφικού περιεχομένου.

- Η πιο πρόσφατη (έως τη στιγμή που συγγράφεται η παρούσα εργασία) υπόθεση διασποράς ψευδών ειδήσεων έλαβε χώρα τον Νοέμβριο του 2023 στη

¹⁴¹ Αθ. Αναγνωστόπουλος, Περί διασποράς ψευδών ειδήσεων II, 13.10.201 σε Σπυρόπουλος, Φ. (2022). Fake news και παραπληροφόρηση - Νομικές, εγκληματολογικές και τεχνολογικές διαστάσεις. Στο Φ. Σπυρόπουλος, *Παραπληροφόρηση & Fake news στο διαδίκτυο* (σ. 198). Νομική Βιβλιοθήκη.

¹⁴² Κ. Φράγκος, Online κατ' άρθρο ερμηνεία Ποινικού Κώδικα / Άρθρο 191. Διασπορά ψευδών ειδήσεων. Διαθέσιμο στο Sakkoulas-Online.gr, πρόσβαση 5/1/2024

Θεσσαλονίκη¹⁴³. Ένας δεκαεπτάχρονος, προέκυψε ότι τηλεφώνησε στο «112» αναφέροντας ψευδώς πως έχει τοποθετηθεί εκρηκτικός μηχανισμός σε σχολικό συγκρότημα. Μετά την έρευνα της αστυνομίας στις εγκαταστάσεις των εγκαταστάσεων και το αρνητικό αποτέλεσμα καθότι δεν ευρέθη εκρηκτικός μηχανισμός, προέκυψε ότι το τηλεφώνημα έγινε από δεκαεπτάχρονο ο οποίος εντοπίστηκε και συνελήφθη. Τούτη η υπόθεση, μας θυμίζει την υπόθεση που αναφέραμε ανωτέρω με την φοιτήτρια η οποία κάλεσε στο Βρετανικό Συμβούλιο και είπε ψευδώς πως είχε τοποθετηθεί βόμβα, η οποία και καταδικάστηκε, και κατά τη γνώμη του Ι. Μανωλεδάκη η απόφαση ήτο εσφαλμένη καθώς επρόκειτο για *contra legem* ερμηνεία. Η αλήθεια είναι πως στην υπόθεση του δεκαεπτάχρονου, η οποία έχει φαινομενικά ομοιότητες (κλήση η οποία συνοδεύτηκε με ψευδή είδηση για βόμβα), η είδηση διεδόθη από ένα μόνο άτομο (τον δεκαεπτάχρονο) σε έτερο ένα άτομο (τον αποδέκτη της κλήσης του «112»), και κατά τον Ι. Μανωλεδάκη, με αυτό τον τρόπο, δεν διασπείρεται η είδηση άρα δεν τελείται η αντικειμενική υπόσταση του άρθρου 191 ΠΚ.

- Άλλη μια υπόθεση διασποράς ψευδών ειδήσεων έλαβε χώρα τον Σεπτέμβριο του 2023, όταν συνελήφθη μια 35χρονη γυναίκα η οποία ανήρτησε βίντεο σε προσωπικό της λογαριασμό σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης. Στο εν λόγω βίντεο, ούσα συναισθηματικά φορτισμένη έκανε λόγο για εκατό νεκρούς ως αποτέλεσμα της κακοκαιρίας με το όνομα «Daniel», η οποία είχε πλήξει την περιοχή της Θεσσαλίας εκείνες τις ημέρες. Εν συνεχεία, αφαίρεσε το βίντεο, το οποίο όμως είχε ήδη εντοπιστεί από τη Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος και τις επίσημες αρχές. Εις βάρος της σχηματίστηκε δικογραφία η οποία και υπεβλήθη στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Ιωαννίνων. Εν συνεχεία, η γυναίκα αφέθηκε ελεύθερη και ορίστηκε τακτική δικάσιμος.¹⁴⁴
- Δημοσιεύματα για ανάσυρση 28 σορών από τη Ζ'ΜΑΚ.¹⁴⁵ Τον Σεπτέμβριο του 2023, μήνα κατά τον οποίο ήταν εν εξελίξει η κακοκαιρία με το όνομα

¹⁴³ ΕΛ.ΑΣ.: Συνελήφθη 17χρονος για διασπορά ψευδών ειδήσεων -Τηλεφώνησε για βόμβα σε σχολείο, Πηγή: <https://www.iefimerida.gr/spor/elas-synelifthi-17hronos-gia-diaspora-pseydon-eidiseon>, πρόσβαση 5/1/2024

¹⁴⁴ Άρθρο δημοσιευμένο στις 10/09/2023, Σύνταξη Δήμητρα Λαχουρή, διαθέσιμο στο <https://www.ertnews.gr/eidiseis/ellada/syllipsi-gia-diaspora-pseydon-eidiseon-sxetika-me-ton-arithmon-nekron-sti-thessalia/>, (πρόσβαση 4/1/2024)

¹⁴⁵ Το ΥΠΕΘΑ διαψεύσει την «είδηση» περί ανάσυρσης 28 σορών από τη Ζ'ΜΑΚ στη Θεσσαλία, άρθρο δημοσιευμένο από το Στέλιο Πουρνή, 10.09.23, διαθέσιμο στο

«Daniel», η οποία είχε πλήξει την περιοχή της Θεσσαλίας εκείνες τις ημέρες, δημοσίευμα ιστοσελίδας επικαλέστηκε πληροφορίες και μετέδωσε την «είδηση» ότι η εν λόγω επίλεκτη μονάδα είχε ανασύρει συνολικά 28 σορούς. Έπειτα εκπρόσωπος τύπου της Πολιτικής Προστασίας, ανέφερε πως δεν ισχύει κάτι τέτοιο, αφού με τα έως τότε δεδομένα, οι σοροί που είχαν ανασυρθεί ανήρχοντο σε δέκα, ενώ τέσσερις άνθρωποι αγνοούνταν. Δημοσιογράφοι συγκεκριμένης ιστοσελίδας δε, επικοινωνήσαν με το γραφείο ενημέρωσης του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, με τον εκπρόσωπο Τύπου, ο οποίος διέψευσε την ανωτέρω είδηση περί ανάσυρσης 28 σορών. Αναφέρουμε την υπόθεση αυτή, αντιπαραβαλλόμενη με την υπόθεση της σύλληψης της 35χρονης η οποία είχε αναρτήσει το βίντεο κάνοντας λόγο για εκατό νεκρούς, ενώ στην περίπτωση του δημοσιεύματος περί ανάσυρσης 28 σορών, δεν ασκήθηκε καμία δίωξη. Διερωτώμαστε, το συγκεκριμένο δημοσίευμα ήταν λιγότερα ικανό να προκαλέσει φόβο στους πολίτες προκειμένου να προβούν σε μη προγραμματισμένες πράξεις;

- Υπόθεση δημοσιεύματος σε εφημερίδα. Το 2021, ασκήθηκε δίωξη από την Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών σε βάρος δημοσιογράφου, εκδότη και τηλεοπτικού παρουσιαστή και ενεργοποιήθηκε η αυτόφωρη διαδικασία για την κατηγορία της διασποράς ψευδών ειδήσεων σχετικά με πρωτοσέλιδο εφημερίδας ιδιοκτησίας του, και η οποία περιείχε δημοσίευμα επικαλούμενο αποκλειστικές πληροφορίες για τη δολοφονία δημοσιογράφου, ισχυριζόμενο πως διαθέτει στοιχεία για την, εμπλοκή κυβερνητικών στελεχών.¹⁴⁶ Αλγεινή εντύπωση προκαλεί σε αυτή την περίπτωση το γεγονός πως ο συντάκτης του δημοσιεύματος δεν κλήθηκε να δώσει στις αρχές τα στοιχεία που φερόταν ότι είχε στην κατοχή του, αλλά αυτά κρίθηκαν ψευδή εξ αρχής προτού διερευνηθούν. Κατά την γνώμη μας, η δίωξη γεννά μια σειρά ερωτημάτων, καθώς θα έπρεπε πρωτίστως να κληθεί ο συντάκτης του δημοσιεύματος να καταθέσει τα στοιχεία που είχε στη διάθεσή του για το συγκεκριμένο ζήτημα αποδεικνύοντας τους ισχυρισμούς του, και εάν δεν το έπραττε, τότε να του ασκούνταν δίωξη για διασπορά ψευδών ειδήσεων.

<https://www.ellinikahoaxes.gr/2023/09/10/to-ypetha-diapsevdei-tin-eidisi-peri-anasyrsis-28-soron-apo-ti-zmak-sti-thessalia/>, (πρόσβαση 6/1/2024)

¹⁴⁶ Άρθρο διαθέσιμο στο <https://www.tothemaonline.com/Article/278471/katazhiteitai-apo-thn-astynomia-o-stefanos-hios-gia-diaspora-pseydwn-eidhsewn>, (πρόσβαση 6/1/2024)

ii. Ελληνική νομολογία

Στην παρούσα ενότητα, θα παραθέσουμε υλικό ποινικής νομολογίας σχετικά με τη διασπορά των ψευδών ειδήσεων.¹⁴⁷

- 94/2023 Απόφαση Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Δράμας.¹⁴⁸ Το Τριμελές Πλημμελειοδικείο Δράμας αθώωσε τον κατηγορούμενο, για το αδίκημα της διασποράς ψευδών ειδήσεων (191 ΠΚ).

Ειδικότερα, το Δικαστήριο στην συγκεκριμένη υπόθεση δέχτηκε τους ισχυρισμούς της υπεράσπισης ότι δε στοιχειοθετείται η αντικειμενική υπόσταση του άρθρ. 191 ΠΚ, όπως ίσχυε πριν από την τροποποίηση του με το άρθρ. 36 του 4855/2021. Και αυτό διότι η διασπορά ψευδών ειδήσεων είναι αδίκημα αποτελέσματος και όχι διακινδύνευσης για την στοιχειοθέτηση του οποίου απαιτείται πράγματι να επέλθει ο φόβος αορίστου αριθμού ανθρώπων, οι οποίοι λόγω αυτού του φόβου προβαίνουν σε μη προγραμματισμένες ενέργειες ή ματαιώνουν προγραμματισμένες ενέργειες, βλάπτοντας με τον τρόπο αυτό την ικανότητα λειτουργίας της δημόσιας τάξης.

Δεν αρκεί επομένως, καταλήγει η απόφαση, μία είδηση να είναι ψευδής, αλλά θα πρέπει να προκύπτει από την δικογραφία ότι επήλθε φόβος σε συγκεκριμένα πρόσωπα και ότι αναγκάστηκαν πράγματι να προβούν σε προγραμματισμένες πράξεις ή σε ματαίωση τους. Παρατίθεται απόσπασμα της υπ' αριθ. 94/2023 Απόφασης Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Δράμας:

« [...] Όμως δεν αποδείχθηκε από οποιοδήποτε αποδεικτικό μέσο ότι οι ανωτέρω ψευδείς ειδήσεις πράγματι οδήγησαν πολίτες στην ματαίωση προγραμματισμένων πράξεων [...] με αποτέλεσμα να μην πληρούνται η αντικειμενική υπόσταση του διωκόμενου αδικήματος, κατά τα αναλυτικά αναφερθέντα στην προηγηθείσα νομική σκέψη. Κατά συνέπεια θα πρέπει να κηρυχθεί αθώος της πράξης, που του αποδίδεται σύμφωνα με το κατηγορητήριο»

- Υπόθεση καθηγητή Φαρμακολογίας του ΑΠΘ¹⁴⁹. Τον Αύγουστο του 2021, ο καθηγητής ανήρτησε σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης την άποψη του για το

¹⁴⁷ Ενδεικτικά αναφέρουμε και τις 123/2018 ΣυμπλημΡόδου, 1519/2004 Απόφαση ΑΠ, 1436/2003 Απόφαση ΑΠ, 1177/1978 Απόφαση ΑΠ

¹⁴⁸ Πηγή <https://thomaskalokiris.com/adikima-tis-diasporas-psevdon-eidiseon/> (πρόσβαση 15/10/2023)

¹⁴⁹ Άρθρο διαθέσιμο στο <https://www.kathimerini.gr/society/561783472/gia-diaspora-pseydon-eidiseon-dikazetai-o-kathigitis-farmakologias-dimitris-koyvelas/>, (πρόσβαση 6/1/2024)

ισχαιμικό επεισόδιο που υπέστη ο τότε υφυπουργός Πολιτικής Προστασίας. Συγκεκριμένα, αναφερόταν σε πιθανή παρενέργεια του εμβολίου κατά του κορωνοϊού που είχε κάνει ο υφυπουργός οκτώ μήνες νωρίτερα και την ανάγκη να υποβληθεί κίτρινη κάρτα στον ΕΟΦ¹⁵⁰, γεγονός που προκάλεσε εισαγγελική έρευνα, και στη συνέχεια του ασκήθηκε ποινική δίωξη για διασπορά ψευδών ειδήσεων και κατέστη κατηγορούμενος. Τον Μάρτιο του 2022 εκδικάσθηκε η υπόθεση του από το Β' Τριμελές Πλημμελειοδικείο Θεσσαλονίκης, όπου και αθωώθηκε.¹⁵¹ Ο ίδιος στην απολογία του ισχυρίστηκε ότι στόχος της ανάρτησης ήταν να υπογραμμιστεί η συμπλήρωση και χρήση της κίτρινης κάρτας τόσο από ασθενείς όσο και την ιατρική κοινότητα για φαρμακευτικά προϊόντα και τις παρενέργειες που πιθανώς εμφανίζουν. Ανέφερε ακόμα ότι ένας ασθενής και ειδικά ένας γιατρός οφείλει να συμπληρώσει την κίτρινη κάρτα όταν «δεν δουλεύει ένα προϊόν, ακόμα και σε χρονικό περιθώριο». Συμπλήρωσε λέγοντας *«Αυτή ήταν η ανάρτηση δεν ήταν κατηγορητική. Η σύνδεση που έκανα ήταν ασφαλής. Εγώ έκρινα σωστό να δημοσιεύω ό,τι έβλεπα για δικούς μου λόγους, αμιγώς επιστημονικός. Χωρίς να έχω πρόβλημα με το εμβόλιο ή τον κ. Χ. Το υπουργείο ήταν υποχρεωμένο να κάνει καμπάνια κίτρινης κάρτας. Εγώ έκανα μόνο τη δουλειά μου και δεν περίμενα να κατηγορηθώ για αυτό. Έκανα την ανάρτηση γιατί είναι το κοινωνικό μου έργο ως καθηγητής»*. Διαφορετική γνώμη είχαν ο Κοσμήτορας των Σχολών Επιστημών Υγείας Θ.Δ. και ο Πρόεδρος του Πανελλήνιου Ιατρικού Συλλόγου Α.Ε., οι οποίοι μεταξύ άλλων επεσήμαν πως η ανάρτηση θα μπορούσε να δημιουργήσει αμφιβολίες σε διστακτικούς και ότι αφού στόχος ήταν η κίτρινη κάρτα, ο Καθηγητής θα όφειλε να μιλήσει απευθείας στον θεράποντα γιατρό και όχι να το αναφέρει στο γενικό κοινό.

¹⁵⁰ Σύμφωνα με τον Εθνικό Οργανισμό Φαρμάκων, η Κίτρινη Κάρτα είναι ένα μέσο για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τις ανεπιθύμητες ενέργειες των φαρμάκων (και των εμβολίων). Οι Επαγγελματίες Υγείας (ιατροί, φαρμακοποιοί, νοσηλευτές) έχουν την υποχρέωση και οι Ασθενείς έχουν το δικαίωμα να συμπληρώνουν την Κίτρινη Κάρτα κάθε φορά που υποψιάζονται ότι ένα φάρμακο (ή ένα εμβόλιο) μπορεί να έχει προκαλέσει μία ανεπιθύμητη ενέργεια. Πηγή <https://www.eof.gr/web/guest/yellowgeneral>, (πρόσβαση 6/1/2024)

¹⁵¹ Άρθρο διαθέσιμο στο <https://www.voria.gr/article/thessaloniki-athoos-o-kathigitis-kouvelas-gia-fake-news-schetika-me-chardalia-ke-emvolia>, (πρόσβαση 6/1/2024)

- Υπόθεση δικηγόρου Ν.Α.¹⁵² Το 2021, ασκήθηκε δίωξη στον δικηγόρο Ν.Α. για το αδίκημα της διασποράς ψευδών ειδήσεων επανειλημμένα και μέσω διαδικτύου και διέγερση σε ανυπακοή κατ' εξακολούθηση. Ο συγκεκριμένος δήλωνε την άρνησή του για την ύπαρξη της πανδημίας του κορονοϊού και του εμβολίου κατά της νόσου, ισχυριζόμενος επίσης ότι οι διασωληνώσεις των ασθενών με κορονοϊό πραγματοποιείται χωρίς λόγο. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν ειδησεογραφικές ιστοσελίδες «Είχε προηγηθεί η διενέργεια κατεπείγουσας εισαγγελικής έρευνας, η οποία ξεκίνησε με αφορμή ηλεκτρονικά αρχεία που διαβίβασε στην εισαγγελία Πρωτοδικών η Διεύθυνση Ηλεκτρονικού Εγκλήματος. Στα αρχεία αυτά ο δικηγόρος εμφανίζεται να αναπτύσσει τις επικίνδυνες για τη δημόσια υγεία απόψεις του». Στην εισαγγελική πρόταση¹⁵³ δε, γίνεται λόγος για «εξαιρετικά επικίνδυνη συμπεριφορά και οι απόψεις που προβάλλει για τα εμβόλια και την πανδημία είναι αναληθείς και αβάσιμες και εάν υιοθετηθούν έστω κι από μέρος του πληθυσμού, υπάρχει κίνδυνος να υπάρξει γενικευμένη εξάπλωση του ιού.» Τον Ιούνιο του 2023 εκδικάσθηκε η υπόθεσή του, και το δικαστήριο τον έκρινε αθώο¹⁵⁴ για όλες τις κατηγορίες σχετικά με τις έρευνες και τις απόψεις που είχε εκφράσει σχετικά με τα εμβόλια του κορονοϊού, καθώς και για την κατηγορία της προτροπής των πολιτών να μην προβούν στη συγκεκριμένη ιατρική πράξη.

- 187/2015 Απόφαση Αναθεωρητικού Δικαστηρίου.¹⁵⁵

Κηρύσσεται ένοχος ο κατηγορούμενος στρατιωτικός της αξιόποινης πράξης της διατάραξης της ασφάλειας των συγκοινωνιών, ο οποίος τηλεφώνησε ανώνυμα σε εφημερίδα και ανέφερε ότι σε συγκεκριμένη πτήση έχει μπει βόμβα. Δεν συνιστά διασπορά ψευδών ειδήσεων η συμπεριφορά του κατηγορούμενου, εφόσον η ψευδής είδηση ανακοινώθηκε μόνο σε ένα

¹⁵² Δίωξη για διασπορά ψευδών ειδήσεων μέσω διαδικτύου στον αντιεμβολιαστή δικηγόρο Ν. Α., διαθέσιμο στο <https://www.protothema.gr/greece/article/1184250/dioxi-gia-diaspora-pseudon-eidiseon-meso-diadiktuou-ston-adiemvoliasi-dikigoro-niko-adoniadi/>, (πρόσβαση 6/1/2024)

¹⁵³ «Καταπέλτης» ο εισαγγελέας για τον αρνήτη δικηγόρο – Ζητεί να δικαστεί για ψευδείς ειδήσεις, διαθέσιμο στο <https://www.protothema.gr/greece/article/1191915/katapeltis-o-eisaggeleas-gia-ton-arniti-dikigoro-zitei-na-dikastei-gia-psuedeis-eidiseis/>, (πρόσβαση 6/1/2024)

¹⁵⁴ Άρθρο διαθέσιμο στο <https://news12.gr/i-niki-toy-nikoy-antoniadi-einai-poly/>, πρόσβαση (6/1/2024)

¹⁵⁵ Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών "ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ"

πρόσωπο και κρίνεται αθώος ελλείψει των αντικειμενικών στοιχείων της πράξης της παράβασης του άρθρου 191 παρ. 1 εδαφ. α' ΠΚ (διασπορά ψευδών ειδήσεων) κατ' εξακολούθηση (μερ. πράξεις 3)

Σύμφωνα δε, με την απόφαση του δικαστηρίου:

«(...) Στην υπό κρίση περίπτωση, από το αποδεικτικό υλικό προέκυψε ότι ο κατηγορούμενος και τις τρεις ημεροχρονολογίες, ήτοι την 09-02-2012, τη 10-02-2012 και τη 11-02-2012, επικοινωνούσε τηλεφωνικά και συνομίλησε μόνο με τα ως άνω πρόσωπα, που εκτελούσαν καθήκοντα τηλεφωνητή στον τηλεοπτικό σταθμό «MEGA CHANNEL», στο ραδιοφωνικό σταθμό «REAL FM» και στην εφημερίδα «ΕΘΝΟΣ», στα οποία και μόνο γνωστοποίησε την κάθε ημέρα ξεχωριστά την ψευδή είδηση.(...)Επομένως, η συμπεριφορά του κατηγορουμένου διαδοχικά την 09-02-2012, τη 10-02-2012 και τη 11-02-2012, εφόσον ανακοινώθηκε μόνο σ' ένα πρόσωπο (κάθε ημέρα ξεχωριστά) κείται εκτός των ορίων της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος (βλέπ. Ι. Μανωλεδάκη, ο.π., σελ.217, σημ. 11) και κατά συνέπεια ο τελευταίος πρέπει, κατά την ομόφωνη γνώμη των μελών του δικαστηρίου, να κηρυχθεί αθώος του εγκλήματος της διασποράς ψευδών ειδήσεων κατ' εξακολούθηση (μερικότερες πράξεις τρεις), ελλείψει των αντικειμενικών στοιχείων της πράξεως (ελλείψει του αντικειμενικού στοιχείου της «διασποράς»).

- 116/2021 Αναφορά Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Θεσσαλονίκης.

Μη στοιχειοθέτηση των αδικημάτων της διασποράς ψευδών ειδήσεων [191 ΠΚ], της παραβίασης μέτρων για την πρόληψη ασθενειών [285 ΠΚ] και της διέγερσης σε ανυπακοή [183 ΠΚ] εκ της ανάρτησης αναληθούς είδησης, η οποία δεν επιφέρει τα αξιούμενα από τις δύο πρώτες διατάξεις αποτελέσματα ούτε συνιστά προτροπή σε μη τήρηση μέτρων από τους πολίτες, ενόψει της νέας διάταξης του άρθρου 191 ΠΚ, δεν αρκεί πλέον η διασπορά ψευδών ειδήσεων ή ακόμα και η συνεπεία αυτής πρόκληση φόβου στους πολίτες, αλλά επιπλέον απαιτείται εξ αιτίας του φόβου από τις ψευδείς ειδήσεις να προβούν σε μη προγραμματισμένες πράξεις που να θέτουν - επιπροσθέτως-σε κίνδυνο την οικονομία, τον τουρισμό, την άμυνα ή τις διεθνείς σχέσεις της χώρας, γεγονός που ουδόλως προέκυψε από την υπό την κρίση δικογραφία, και η μήνυση αρχειοθετήθηκε.

- 36863/2017 Πορισματική αναφορά Εισαγγελέως Εφετών Αθηνών¹⁵⁶

Προς τον κ. Προϊστάμενο της Εισαγγελίας Εφετών Αθηνών επί της με αριθ. πρωτ. 36863/15.6.2017 παραγγελία

Κατά το σκεπτικό της αναφοράς «οι προαναφερθέντες επιστήμονες υπό την προαναφερθείσα ιδιότητά τους, ανακοίνωσαν δημόσια, όπως είχαν δικαίωμα, μετά την σεισμική δόνηση της 12ης.6.2017, γεγονότα επικείμενα που όμως στηρίζονταν και συνδέονταν άμεσα με γεγονός που ήδη είχε συμβεί (σεισμός της 12ης.6. 2017), τα οποία (γεγονότα) ενέπιπταν πλήρως στο γνωστικό τους αντικείμενο, ήταν αληθή, επιστημονικά τεκμηριωμένα, αποδεκτά από την οικεία επιστημονική κοινότητα και ερειδόμενα και στο βεβαρυμένο σεισμικό παρελθόν της περιοχής. Σχετικά με τα αναφερθέντα περί της απελευθερωθείσης με τον σεισμό ενέργειας και της εξομοίωσης της ενέργειας αυτής με την απελευθερούμενη ενέργεια από δύο ατομικές βόμβες, τούτο αποτελεί κρίση, εκτίμηση, γνώμη και όχι είδηση, όπως απαιτεί η αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος του άρθρ. 191 ΠΚ. Μετά ταύτα, μη πληρουμένης της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος του άρθρ. 191 ΠΚ, δεδομένου ότι τα μεν ανακοινωθέντα γεγονότα είναι αληθή, το δε έτερο ανακοινωθέν περί της απελευθερωθείσης από την σεισμική δόνηση ενεργείας και της εξομοίωσης της εκλυθείσης ενεργείας με αυτήν που απελευθερώνεται από δύο ατομικές βόμβες, **αποτελεί έκφραση γνώμης και όχι είδηση** (ανακοίνωση γεγονότος), και μη πληρουμένης επιπλέον και της νομοτυπικής μορφής οιουδήποτε άλλου αυτεπαγγέλτως διωκομένου εγκλήματος, φρονώ ότι η παρούσα υπόθεση πρέπει να αρχειοθετηθεί (άρθρ. 35 εδ. α', β σε συνδ. με 31 ΚΠΔ)»

- 582/2016 Απόφαση Μονομελούς Πλημμελειοδικείου Βέροιας¹⁵⁷

Η υπόθεση αφορά τη δημοσίευση ενός άρθρου αναφορικά με το εμβόλιο το οποίο δήθεν προκαλούσε καρκίνο, σύμφωνα με τον ισχυρισμό του συντάκτη του άρθρου, και συγκεκριμένα αναφερόταν σε ένα κορίτσι τεσσάρων ετών, το οποίο απεβίωσε από καρκίνο ο οποίος προκλήθηκε μετά από εμβολιασμό. Ειδικότερα, το άρθρο το οποίο αναρτήθηκε στις 11/9/2021 σε ιστοσελίδα ετιτλοφορείτο «ΣΟΚ: Δείτε πως οι εταιρείες εξαπλώνουν τον καρκίνο μέσω εμβολίων». Στα συμπεράσματα του

¹⁵⁶ Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών "ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ"

¹⁵⁷ Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών «ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ»

άρθρου, ο συντάκτης κατέληγε ότι τα εμβόλια προκαλούν καρκίνο, επομένως κατά αυτόν τον τρόπο παρότρυνε το κοινό (το οποίο ανέγνωσε το άρθρο) να μην προβαίνουν σε εμβολιασμό των παιδιών τους. Του ασκήθηκε ποινική δίωξη από την Εισαγγελία Πλημμελειοδικών Βέροιας, και το Μονομελές Πλημμελειοδικείο Βέροιας τον έκρινε ένοχο και τον καταδίκασε σε ποινή φυλάκισης έξι μηνών και σε χρηματική ποινή 500 ευρώ. Κατά το σκεπτικό του Δικαστηρίου, ο συντάκτης «όφειλε να εκθέσει αμερόληπτα αν τα καταγγελλόμενα για τις φαρμακευτικές εταιρείες και για την συγκεκριμένη εταιρεία έχουν διερευνηθεί από τις αρμόδιες αρχές και αν υπάρχουν σχετικές ιατρικές έρευνες που έχουν καταλήξει σε έγκυρα στατιστικά δεδομένα και αν το συγκεκριμένο περιστατικό που αφηγείται (...) έγινε οποιαδήποτε καταγγελία από τους γονείς του ή τους θεράποντες ιατρούς και αν μπορεί να κατονομάσει τις πηγές του ενώπιον των αρχών (...) το οποίο είναι ιδιαίτερα σοβαρό για τη δημόσια υγεία εν όψει του γεγονότος ότι το Ελληνικό κράτος προτείνει τον εμβολιασμό των παιδιών μέσω του εθνικού προγράμματος εμβολιασμού.»

- Σύλληψη και καταδίκη ξένου δημοσιογράφου στην Ελλάδα¹⁵⁸

Το περιστατικό σημειώθηκε τον Οκτώβριο του 2023 στον διεθνή αερολιμένα, όταν κυκλοφόρησε η είδηση ότι υπάρχει απειλή για βόμβα σε πτήση που ερχόταν από το Ισραήλ και μετέφερε Καναδούς υπηκόους που έφευγαν εξαιτίας του ξεσπάσματος βίας στην περιοχή. Ο Γαλλοκαναδός ρεπόρτερ R.C. στις 26/10/2023 καταδικάστηκε από δικαστήριο Αθηνών για διασπορά ψευδών ειδήσεων, καθώς φέρεται να προκάλεσε ψευδή συναγερμό για ύπαρξη βόμβας. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το Safety of Journalist Platform, οι κατηγορίες προέκυψαν από γεγονότα της 12ης Οκτωβρίου 2023, όταν ο δημοσιογράφος πήγε στο αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος για να πάρει συνέντευξη από επιβάτες αεροσκάφους που είχε ναυλώσει το καναδικό Υπουργείο Εξωτερικών για την εκκένωση Καναδών υπηκόων από το Τελ Αβίβ του Ισραήλ. Σύμφωνα με δημοσιεύματα των μέσων ενημέρωσης, η πτήση είχε ανακοινωθεί από τις καναδικές αρχές την προηγούμενη ημέρα, ο Chauvet είχε βρει τον αριθμό της πτήσης στα καναδικά μέσα ενημέρωσης και ζήτησε άδεια για να τραβήξει, την οποία το γραφείο Τύπου του αεροδρομίου

¹⁵⁸ Άρθρο στο Safety of Journalists Platform, διαθέσιμο σε <https://fom.coe.int/en/alerte/detail/107640210>, πρόσβαση 20/12/2023

είχε χορηγήσει. Ο δημοσιογράφος δήλωσε ότι κατά την άφιξή του στο αεροδρόμιο, είχε ρωτήσει έναν υπάλληλο για την ακριβή ώρα άφιξης του αεροπλάνου, γιατί δεν φαινόταν στον πίνακα πτήσεων και αν αυτό λειτουργούσε. Εκείνη είχε απαντήσει ευγενικά, οπότε εμφανίστηκε η αστυνομία του αεροδρομίου και του ζήτησε να τους ακολουθήσει στο γραφείο τους για ανάκριση. Οδηγήθηκε σε ανάκριση σε γραφείο του αεροδρομίου και στη συνέχεια πέρασε το βράδυ κρατούμενος σε κελί αστυνομικού τμήματος. Η αστυνομία, στη διάρκεια της ανάκρισης, ζήτησε από τον δημοσιογράφο να κατονομάσει την πηγή που του είχε δώσει τον αριθμό της πτήσης που ερχόταν από το Ισραήλ, παρότι η πληροφορία αυτή είχε δημοσιευτεί στα καναδικά ΜΜΕ, ενώ ήταν διαθέσιμη και στην πασίγνωστη πλατφόρμα FlightRadar24. Εν συνεχεία το δικαστήριο, χωρίς άλλες αποδείξεις, πέρα από τους ισχυρισμούς της υπαλλήλου, καταδίκασε τον δημοσιογράφο σε 6 μήνες φυλάκιση με αναστολή. Την έντονη ανησυχία της για την καταδίκη εξέφρασε σε ανακοίνωσή της η Ένωση Ανταποκριτών Ξένου Τύπου.

- 1463/1981 Απόφαση Αρείου Πάγου

Διασπορά ψευδών ειδήσεων. Η "επιτηδειότητα των ειδήσεων ή φημών" να επιφέρουν τα κατά το άρθρο 191 παρ. 1 ΠΚ αποτελέσματα, αποτελεί αόριστη νομική έννοια και ως εκ τούτου η υπαγωγή των περιστατικών στην έννοια αυτή ελέγχεται από τον Άρειο Πάγο. Αναίρεση της προσβαλλόμενης αθωωτικής απόφασης λόγω εσφαλμένης ερμηνείας του άρθρου 191 παρ. 1 ΠΚ. Αντίθετη μειοψηφία.

3. Μελέτη του αδικήματος της διασποράς των ψευδών ειδήσεων στο στάδιο της διαβούλευσης

3.1. Η περίπτωση της υγειονομικής κρίσης (covid - 19)

Όπως προμηνύει ο τίτλος της παρούσας ενότητας του παρόντος κεφαλαίου, θα μελετηθεί το αδίκημα της διασποράς των ψευδών ειδήσεων στο στάδιο της διαβούλευσης. Συγκεκριμένα, η μελέτη μας τοποθετείται στη Διαρκή Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, και Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου – για το Σ/Ν Υπ. Δικαιοσύνης «Τροποποιήσεις του ΠΚ και του ΚΠΔ, λοιπές διατάξεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης,

που πραγματοποιήθηκε στις 8.11.2021, και στη συνεδρίαση της Ολομέλειας της Βουλής που πραγματοποιήθηκε στις 10.11.2021 & 11.11.2021. Το ελληνικό κράτος, εκείνη την περίοδο διένυε το τέταρτο κύμα του κορονοϊού, και το κυβερνών κόμμα αποφάσισε πως η διάταξη του άρθρου 191 ΠΚ, (μεταξύ και άλλων διατάξεων) έρχηζε τροποποίησης. Την εν λόγω τροποποίηση επιθυμούσε καθώς (όπως θα αναφέρουμε και παρακάτω) θεωρούσε πως το φαινόμενο των ψευδών ειδήσεων σχετικά με τα εμβόλια κατά του κορονοϊού και γενικά με το ζήτημα της πανδημίας είχε λάβει τεράστιες διαστάσεις.

Στην παρούσα λοιπόν ενότητα, θα αναφερθούν οι θέσεις των φορέων οι οποίοι κλήθηκαν να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με την τροποποίηση του άρθρου, και οι τοποθετήσεις των εκπροσώπων των κομμάτων. Επιλέχθηκε (σε όσες περιπτώσεις ήταν εφικτό τούτο) η αυτούσια παράθεση των όσων ελέχθησαν στην συνεδρίαση για την τροποποίηση του άρθρου, προκειμένου να μεταφέρουμε (ει δυνατόν) το γενικότερο κλίμα που επικρατούσε εκείνη την περίοδο για την τροποποίηση του άρθρου. Θα ακολουθήσει η αναφορά στις θέσεις των κομμάτων μέσα από τις τοποθετήσεις των βουλευτών, και στη συνέχεια θα αναφερθούμε και στη Συνεδρίαση ΚΒ' όπου περιλαμβάνει τη νομοθετική εργασία.

Για την διευκόλυνση του αναγνώστη παραθέτουμε το υπό μελέτη μας άρθρο με την μορφή που είχε με τον ν. 4619/2019 και με την μορφή που έλαβε με τον ν. 4855/2021 (με τον οποίο επήλθαν και οι αλλαγές οι οποίες θα αποτελέσουν αντικείμενο της μελέτης μας)

N. 4619/2019	N.4855/2021
1. Οποιος δημόσια ή μέσω του διαδικτύου διαδίδει ή διασπείρει με οποιονδήποτε τρόπο ψευδείς ειδήσεις με αποτέλεσμα να προκαλέσει φόβο σε αόριστο αριθμό ανθρώπων ή σε ορισμένο κύκλο ή κατηγορία προσώπων, που αναγκάζονται έτσι να προβούν σε μη προγραμματισμένες πράξεις ή σε ματαίωσή τους, με κίνδυνο να προκληθεί ζημία στην οικονομία, στον τουρισμό ή στην αμυντική ικανότητα της χώρας ή να διαταραχθούν οι διεθνείς της σχέσεις, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή. 2. Οποιος από αμέλεια γίνεται υπαίτιος της πράξης της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται με χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας.	Όποιος δημόσια ή μέσω του διαδικτύου διαδίδει ή διασπείρει με οποιονδήποτε τρόπο ψευδείς ειδήσεις που είναι ικανές να προκαλέσουν ανησυχίες ή φόβο στους πολίτες ή να κλονίσουν την εμπιστοσύνη του κοινού στην εθνική οικονομία, στην αμυντική ικανότητα της χώρας ή στη δημόσια υγεία τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) μηνών και χρηματική ποινή. Εάν η πράξη τελέστηκε επανειλημμένα μέσω του τύπου ή μέσω διαδικτύου, ο υπαίτιος τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι (6) μηνών και χρηματική ποινή. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και ο πραγματικός ιδιοκτήτης ή εκδότης του μέσου με το οποίο τελέστηκαν οι πράξεις των προηγούμενων εδαφίων.

Επισημαίνεται ότι η μελέτη της εν λόγω διάταξης με την τροποποίηση που έλαβε με τον ν. 4855/2022, επιλέχθηκε λόγω της υγειονομικής κρίσης την οποία διένυε η χώρα το διάστημα εκείνο, και κατά την οποία ο Έλληνας νομοθέτης επέλεξε να τροποποιηθεί η εν λόγω διάταξη για την προστασία της δημόσιας υγείας από τις ψευδείς ειδήσεις οι οποίες διαδίδονταν και είχαν ως αποτέλεσμα να επηρεάζονται συμπολίτες μας και είτε να μην προβαίνουν στον εμβολιασμό κατά του κορονοϊού, είτε να αρνούνται τη διασωλήνωσή τους σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Συγκεκριμένα, η χώρα διένυε το τέταρτο κύμα του κορονοϊού, και σύμφωνα με τον Εθνικό Οργανισμό Δημόσιας Υγείας¹⁵⁹ τα εργαστηριακά επιβεβαιωμένα κρούσματα κορονοϊού ενδεικτικά τον Σεπτέμβριο του 2021 ανήλθαν σε 65.772 και οι θάνατοι ανήλθαν σε 1.071, τον Οκτώβριο του 2021 τα εργαστηριακά επιβεβαιωμένα κρούσματα κορονοϊού ανήλθαν σε 86.449 και οι θάνατοι ανήλθαν σε 1.098, και τον Νοέμβριο τα εργαστηριακά επιβεβαιωμένα κρούσματα κορονοϊού ανήλθαν σε 195.955 με τους θανάτους να ανέρχονται 2.159. Επισημαίνεται πως για τις τροποποιήσεις που έφερε το Υπουργείο Δικαιοσύνης στη Βουλή με το ν. 4855/2021, έχει υποστηριχθεί η άποψη¹⁶⁰ πως ανετράπη η γενικότερη φιλοσοφία της προσέγγισης του ΠΚ του 2019, υπό την έννοια ότι η νομοθέτηση με το νέο νόμο, εστερείτο «*συστηματικής λογικής και υπάκουε σε μια πολιτική διαχείριση του ποινικού δικαίου με συμβολικό χαρακτήρα, το οποίο δεν συμβιβάζεται με τις αρχές του κράτους δικαίου, και όσο θα συνεχίζεται, θα αποδομεί δυστυχώς τη δικαιοκρατική λειτουργία της ίδιας της δημοκρατίας.*»

Η μελέτη μας εκκινεί με τα σχόλια που παρέθεσε η επιστημονική υπηρεσία της βουλής επί της τροποποίησης του άρθρου 191 ΠΚ:

«Με την προτεινόμενη διάταξη, η οποία καταλαμβάνει το σύνολο του δημόσιου λόγου, τιμωρείται η διάδοση ή διασπορά ψευδών ειδήσεων που είναι ικανές να προκαλέσουν ανησυχίες ή φόβο στους πολίτες ή να κλονίσουν την εμπιστοσύνη του κοινού στην εθνική οικονομία, στην αμυντική ικανότητα της χώρας ή στη δημόσια υγεία. Δοθέντος ότι ζητήματα που ανάγονται στους εν λόγω τομείς αποτελούν συχνά ζητήματα δημοσίου ενδιαφέροντος, περιορισμοί όπως οι εδώ θεσπιζόμενοι πρέπει, προκειμένου να είναι

¹⁵⁹ Αναλυτικότερα οράτε Ημερήσιες Εκθέσεις Covid-19 (2021) διαθέσιμες σε <https://eody.gov.gr/epidimiologika-statistika-dedomena/ektheseis-epidimiologikis-epitirisis-loimoxis-apo-ton-sars-cov-2/ektheseis-covid-19-2021/>

¹⁶⁰ Καϊάφα - Γκμάντι, Μ., & Συμεωνίδου - Καστανίδου, Ε. (2022). *Ποινικό Δίκαιο - Γενικό Μέρος*. Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΕΤΕ, σ. 96

συμβατοί με το άρθρο 14 παρ. 1 του Συντάγματος και του άρθρου 10 της ΕΣΔΑ, να είναι αναγκαίοι σε μία δημοκρατική κοινωνία, ανταποκρινόμενοι, κατά την πάγια νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, σε «πιεστική κοινωνική ανάγκη». Εν προκειμένω γεννάται προβληματισμός αν το εύρος της απαγορευτικής διάταξης καλύπτει οπωσδήποτε τις ανωτέρω προϋποθέσεις, κατά το μέρος που η θεμελίωση αξιοποιύνου αρκείται σε δυνητική διακινδύνευση έννομων αγαθών ή σε εσωτερικά γεγονότα του ψυχικού κόσμου (ανησυχίες ή φόβος), χωρίς αυτά να συνδέονται με αντικειμενικά διαγνώσιμες συνέπειες σε έννομα αγαθά, η αποφυγή των οποίων δημιουργεί «πιεστική κοινωνική ανάγκη». Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να διασφαλίζεται επαρκές πεδίο ελευθερίας για τη συμμετοχή στον δημόσιο διάλογο, στον οποίον τίθενται προς εξέταση γεγονότα που (χωρίς βεβαία γνώση εκείνου ο οποίος τα επικαλείται), ενδεχομένως να αποδειχθούν ανακριβή.»¹⁶¹

3.2. Παρατηρήσεις Εκπροσώπων Φορέων¹⁶²

Διαρκή Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, και Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου – 8.11.2021 για το Σ/Ν Υπ. Δικαιοσύνης «Τροποποιήσεις του ΠΚ και του ΚΠΔ, λοιπές διατάξεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης».

- Ν. Μ. Πρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Λάρισας, Εκπρόσωπος Ολομέλειας Δικηγορικών Συλλόγων Ελλάδας

«(...) Η τρίτη τροποποίηση του ΠΚ είναι άκυρη. Το πρόβλημα της Ολομέλειας είναι ότι το γεγονός, θα μου επιτρέψετε την έκφραση, όταν έχουμε ένα έγκλημα, το οποίο κινητοποιεί την κοινή γνώμη ή δημιουργεί μεγάλο κοινωνικό αντίκτυπο, αμέσως προβαίνουν στην τροπολογία του ΠΚ. Θεωρούμε ότι το ποινικό μας δίκαιο, το νομοθετικό μας δικαιοστάσιο είναι πλήρες να αντιμετωπίσει κάθε είδους αδίκημα, το

¹⁶¹ Διαθέσιμο σε <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/7b24652e-78eb-4807-9d68-e9a5d4576eff/11775701.pdf>, (πρόσβαση 16/3/2023)

¹⁶² Για τις ανάγκες της παρούσας διπλωματικής εργασίας, πραγματοποιήθηκε απομαγνητοφώνηση από οπτικοακουστικό υλικό της συνεδρίασης της 8^{ης}/11/2021 από Βουλή TV, «Συνέχιση της επεξεργασίας και εξέτασης του Σ/Ν του Υπουργείου Δικαιοσύνης Διαρκή Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, και Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου – 8.11.2021 για το Σ/Ν Υπ. Δικαιοσύνης «Τροποποιήσεις του ΠΚ και του ΚΠΔ, λοιπές διατάξεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης», διαθέσιμο στο <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/ToKtirio/Fotografiko-Archeio/#abb54229-5579-4bae-af8a-adda011267f5>, (πρόσβαση 8/1/2024)

οποίο προκαλεί και το ενδιαφέρον και της κοινής γνώμης, δεν μπορούμε να νομοθετούμε υπό το καθεστώς των ΜΜΕ. (...) Δεν μπορεί να απονέμεται δικαιοσύνη υπό την πίεση των ΜΜΕ. (...) Υπάρχει μεγάλη αντίδραση του νομικού κόσμου σε ό,τι αφορά τη διασπορά ψευδών ειδήσεων. (...) Οι έννοιες 'κλονίζω την εμπιστοσύνη ή δημιουργούν ανησυχία στους πολίτες' μπορεί να έχουν ερεισμό στο ύψιστο αγαθό της δημόσιας υγείας, όμως η επέκταση τους στην εθνική οικονομία και αμυντική ικανότητα της χώρας, προσβάλλουν βάνανσα την ελευθερία της έκφρασης και την καρδιά του πολιτικού λόγου. Είναι έννοιες οι οποίες δεν έχουν ευρεία ανάλυση και ως εκ τούτου, μπορεί κάποιος να βρεθεί κατηγορούμενος με βάση αυτή την διάταξη, και όταν θα τελειώσει η ποινική διαδικασία που ξέρουμε όλοι πόσο μακροχρόνια είναι στη χώρα μας η απονομή της δικαιοσύνης, θα είναι κάποιος υπό κατηγορία για 3-4 χρόνια για να δικαιωθεί στη συνέχεια. Νομίζουμε ότι αυτή η διάταξη θα πρέπει να μην τροποποιηθεί, να μείνει ως έχει σήμερα.

- Χ. Σ. Εκπρόσωπος Τύπου της Ένωσης Δικαστών & Εισαγγελέων

Τονίστηκε μεταξύ άλλων, το γεγονός πως με την προτεινόμενη αλλαγή το άρθρο επαναφέρεται στην μορφή που είχε πριν το 2019. Για να γίνει περισσότερο κατανοητή η διαφοροποίηση αυτή σημείωσε τα εξής «η σημερινή μορφή του, τιμωρεί μόνο όταν πράγματι προκαλείται φόβος (...) και ο φόβος αυτός εκδηλώνεται με αλλαγή συμπεριφοράς των πολιτών όπως με το να μη προβούν σε προγραμματισμένες πράξεις ή να προβούν σε μη προγραμματισμένες πράξεις. Έτσι, η διαπίστωση της προσβολής της δημόσιας τάξης της οποίας αποσκοπεί η διάταξη αυτή, είναι εύκολα αντιληπτή και αποσυνδέεται από αόριστες έννοιες και υποκειμενικές αυθαίρετες, εν πολλοίς, εκτιμήσεις. Με την προτεινόμενη αλλαγή και την κατάφαση του εγκλήματος, αρκεί η διαπίστωση της ικανότητας διασποράς της ψευδούς είδησης (...) το στοιχείο αυτό είναι εντελώς «υποκειμενικό, αόριστο και μη μετρήσιμο (...) Πως θα απαντηθεί ότι ο λόγος της διασποράς δεν επέφερε την ανησυχία;» Επιπλέον, εξέφρασε την αναγκαιότητα μη θέσπισης «μιας και μοναδικής κρατικής αλήθειας» και «η δίωξη όλων των αντίθετων απόψεων, πρακτική που μπορεί να καταλήξει στη λογοκρισία. (...) Είναι προτιμότερο να ακουστεί κάτι ψευδές παρά να φιμωθούν 100 αλήθειες» Τόνισε δε, πως χρειάζεται πολυφωνία μέσα σε μια κοινωνία, ενώ έκανε λόγο και για τις σκοταδιστικές θέσεις τις οποίες αντιμετώπιζε εκείνη την περίοδο η κοινωνία, οι οποίες εξαλείφονται με την αρωγή της επιστήμης, της παιδείας και του ορθολογισμού και όχι με την ποινική

καταστολή.¹⁶³ Επιπλέον, προσέθεσε πως η τροποποίηση του άρθρου 191 ΠΚ συνιστά οπισθοδρόμηση καθώς διευρύνει το αξιόποino και εισάγει και πάλι αφενός την υποκειμενική κρίση της προσφορότητας της είδησης να προκαλέσει ανησυχία, και το στοιχείο του κλονισμού της εμπιστοσύνης των πολιτών στη δημόσια τάξη, περιορίζοντας σημαντικά το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης και πληροφόρησης όπως αυτό προστατεύεται στο Σύνταγμα και στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ένωσης. Τόνισε δε, πως η αντίθεση τους δεν συνίσταται στην προστασία της δημόσιας υγείας μέσω του εγκλήματος της διασποράς ψευδών ειδήσεων, αλλά στον τρόπο τυποποίησης του εγκλήματος αυτού και στην μετατροπή σε έγκλημα αφηρημένης διακινδύνευσης. Τέλος, ανέφερε πως «για πρώτη φορά τιμωρείται ο πραγματικός ιδιοκτήτης και εκδότης του μέσου με το οποίο τελέστηκαν οι πράξεις, καθιερώνοντας έτσι *ex officio* ποινική ευθύνη στο βωμό της γενικοπροληπτικής λειτουργίας της ποινής και πλήττοντας καίρια την ελευθερία του τύπου.»

Επί των ερωτημάτων των εκπροσώπων των κομμάτων μετά το πέρας της παρέμβασής του (Νέα Δημοκρατία, Ελληνική Λύση, Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας), απάντησε θέτοντας το ερώτημα ποια αναποτελεσματικότητα διαπίστωσε το υπουργείο και εισέφερε αυτές τις αλλαγές, και τι είναι αυτό που θέλουν να τιμωρήσουν με την αλλαγή. Ανέφερε επίσης πως «Παγιωμένη νομολογία ευρωπαϊκού δικαστηρίου δικαιωμάτων του ανθρώπου, το οποίο δέχεται παγίως ότι αποτελεί ένα από τα ουσιώδη θεμέλια σε μια δημοκρατική κοινωνία, ένα πρωταρχικό παράγοντα προόδου και ανάπτυξης, όχι μόνο όσον αφορά πληροφορίες ή μόνο τις ευνοϊκές ή ανώδυνες και αδιάφορες σκέψεις, αλλά και όσον αφορά και τις κρίσεις που αντιτίθενται, πλήττουν ή προκαλούν ανησυχία. Και αυτό προστατεύεται, και είναι σύμφωνο προς τον πλουραλισμό, την ανοχή και το ανοιχτό πνεύμα, χωρίς τα οποία δημοκρατική κοινωνία δεν υπάρχει. Βεβαίως στο άρθρο 10 της ΕΣΔΑ¹⁶⁴, προβλέπονται εξαιρετικές ρυθμίσεις περιορισμού ελευθερίας της έκφρασης,

¹⁶³ <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/ToKtirio/Fotografiko-Archeio/#abb54229-5579-4bae-af8a-adda011267f5>, (πρόσβαση 16/3/2023)

¹⁶⁴ Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου όπως τροποποιήθηκε από τα Πρωτόκολλα υπ' αριθ. 11, 14 και 15 συνοδευόμενη από τα Πρωτόκολλα υπ' αριθ. 1, 4, 6, 7, 12, 13 και 16, Άρθρο 10 Ελευθερία έκφρασης

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης, καθώς και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς παρέμβαση δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων. Το παρόν άρθρο δεν εμποδίζει τα Κράτη να υποβάλλουν τις επιχειρήσεις ραδιοφωνίας, κινηματογράφου ή τηλεόρασης σε καθεστώς αδειοδότησης.
2. Η άσκηση των ελευθεριών αυτών, δεδομένου ότι συνεπάγεται καθήκοντα και ευθύνες, μπορεί να υπαχθεί σε ορισμένες διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή κυρώσεις, που προβλέπονται από τον νόμο και αποτελούν αναγκαία μέτρα, σε δημοκρατική κοινωνία, για την εθνική ασφάλεια, την εδαφική

αλλά το ΕΔΔΑ έχει διατυπώσει την θέση ότι ένας περιορισμός για να είναι σύμφωνος με το άρ. 10, παρ. 2 της ΕΣΔΑ, πρέπει να είναι επαρκώς προσβάσιμος, και να αποδίδεται με επαρκή ακρίβεια ώστε να δίνει την δυνατότητα στον πολίτη να ρυθμίζει την συμπεριφορά του». Υπό αυτή την σκέψη ανέφερε, πως με την προτεινόμενη διάταξη είναι τόσο αόριστη η «δυνατότητα, πιθανότητα» πρόκλησης φόβου ή ανησυχίας, που δεν γίνεται ξεκάθαρο στον πολίτη ποια συμπεριφορά μπορεί να προκαλέσει ανησυχία.

- Χ. Μ., Πρόεδρος του Ινστιτούτου Ευρωπαϊκού και Διεθνούς Ποινικού Δικαίου, Καθηγητής Ποινικού Δικαίου ΕΚΠΑ

Του ζητήθηκε από την εκπρόσωπο του ΚΚΕ, να σχολιάσει την μετατροπή του 191 ΠΚ σε έγκλημα αφηρημένης διακινδύνευσης σε συνδυασμό με την επαναφορά του συναισθήματος της ανησυχίας και κατά πόσο αυτό μπορεί να διευρύνει το αξιόποινο, ιδιαίτερα όταν γίνεται λόγος για κρίσεις, καθώς επεσήμανε πως με αυτόν τον τρόπο τείνει να ποινικοποιείται κάθε διαφορετική, από εκείνη της κυβέρνησης, έκφραση. Σχολιασμός επί του άρθρου επίσης, του ζητήθηκε και από τον εκπρόσωπο της Ελληνικής Λύσης.

Στη συνέχεια απήντησε «Η ελληνική νομολογία έχει κρίνει επαρκώς ότι ως είδηση είναι η αναφορά γεγονότος και όχι κρίσεις.» Τόνισε επίσης, πως σε άλλες χώρες η άρνηση ιστορικών γεγονότων όπως του Ολοκαυτώματος και άλλων διεθνών εγκλημάτων, τιμωρείται παρά το ότι έχει κριθεί ότι αντίκειται στην αρχή της ελεύθερης διατύπωσης γνώμης. Το πρόβλημα εντοπίζεται στην έννοια της ανησυχίας η οποία είναι αόριστη, όπως αόριστη είναι και η έννοια του φόβου, η οποία είναι έννοια διαγνωστικής εκτίμησης η οποία επιτρέπει ευρεία αυθαιρεσία εκ μέρους του εφαρμοστή.

Αντιλέγοντας, η Πρόεδρος της Ένωσης Συντακτών Ημερήσιων Εφημερίδων Αθηνών, αναφερόμενη στο παράδειγμα του Ολοκαυτώματος, τόνισε πως στην συγκεκριμένη περίπτωση δεν γίνεται λόγος για το Ολοκαύτωμα αλλά για ζητήματα που άπτονται της εθνικής οικονομίας και άλλων παρεμφερών ζητημάτων. Ανέφερε δε, πως υπάρχουν υποθέσεις μηνύσεως εις βάρος δημοσιογράφων, αλλά και αγωγές με μορφή

ακεραιότητα ή τη δημόσια ασφάλεια, την προάσπιση της τάξης και την πρόληψη του εγκλήματος, την προστασία της υγείας ή της ηθικής, την προστασία της υπόληψης ή των δικαιωμάτων τρίτων, την παρεμπόδιση κοινολόγησης εμπιστευτικών πληροφοριών ή τη διασφάλιση του κύρους και της αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας

Διαθέσιμο στο https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ell

χιονοστιβάδας. Προσέθεσε και το ζήτημα που είχε προκύψει παλαιότερα σχετικά με το γεγονός να υπάρχει η δυνατότητα οι δημοσιογράφοι να οδηγούνται σε αστυνομικά τμήματα, το οποίο όμως με την στήριξη όλων των κομμάτων και με νομική ρύθμιση είχε περιοριστεί.

- Ένωση Ασκούμενων & Νέων Δικηγόρων Αθηνών

«(...) Επί του άρθρου 191 ΠΚ, επισημαίνουμε ότι η αναδιατύπωση της διάταξης η οποία πλέον αφορά ψευδείς ειδήσεις που είναι ικανές να προκαλέσουν ανησυχία στους πολίτες γενικώς, και όχι ψευδείς ειδήσεις που όντως προκαλούν φόβο σε αόριστο αριθμό ατόμων που αναγκάζονται να προβούν σε μη προγραμματισμένες πράξεις, όπως και το γεγονός ότι επιχειρείται η αναδιατύπωση της διάταξης από το 'με κίνδυνο να προκληθεί ζημία στην οικονομία' στο 'που είναι ικανές να κλονίσουν την εμπιστοσύνη των πολιτών στην εθνική οικονομία', κρίνεται από εμάς ιδιαιτέρως προβληματική, αμφιβόλου σκοπιμότητας και αποτελεσματικότητας, καθώς θεωρούμε ότι θα δημιουργήσει έναν τεράστιο αριθμό κατηγορουμένων και δικών επιβαρύνοντας άκρατα την δικαιοσύνη και τη λειτουργία των δικαστηρίων, η οποία είναι ήδη βεβαρημένη. Επιτρέψτε μου την έκφραση, πιστεύουμε επιπλέον ότι 'φλερτάρει' με την παραβίαση του άρθρου 14 του Συντάγματος, και τον περιορισμό της ελευθερίας της έκφρασης, της πληροφόρησης αλλά και της πληροφορίας του τύπου, αφού με την ίδια ποινή τιμωρείται και ο πραγματικός ιδιοκτήτης ή εκδότης του μέσου, χωρίς να αναφέρεται σε πράξη ή παράλειψη του εκδότη ή συμμετοχή του στην πράξη αυτή. Η διάταξη πρέπει να αλλάξει πριν εισαχθεί προς ψήφιση ή να παραμείνει όπως ισχύει σήμερα.»

- Μ. Α., Πρόεδρος της Ένωσης Συντακτών Ημερήσιων Εφημερίδων Αθηνών.

Ζητήθηκε η κατάργηση του εν λόγω άρθρου, αναφέροντας τα εξής: «κατά το Διοικητικό Συμβούλιο της Ενώσεως Συντακτών αλλά και το δημοσιογραφικό κόσμο της χώρας, ελλοχεύει ο κίνδυνος να παρεμβαίνει η δικαιοσύνη και να περιορίζει τη συνταγματικά κατοχυρωμένη ελευθερία του λόγου και την έκφραση απόψεων για ό,τι συμβαίνει γύρω μας με την αιτιολογία ότι έτσι διασπείρονται ψευδείς ειδήσεις που προκαλούν ανησυχία και φόβο στους πολίτες και κλονίζεται η εμπιστοσύνη του κοινού. Στην πράξη ποινικοποιείται η προσωπική άποψη και έκφρασή της στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και στο διαδίκτυο, ενώ σαφώς και δεν αποτελεί είδηση, αλλά προσωπική κρίση» ... «(...)

έτσι όπως επαναδιατυπώνεται, έχει σαφείς κινδύνους για την ελευθερία του λόγου, της Ελευθεροτυπίας και της Δημοκρατίας, γι' αυτό και ζητούμε την απόσυρσή του».¹⁶⁵

- Σ. Π., Γενικός Γραμματέας Ένωσης Εισαγγελέων Ελλάδος

«Όσον αφορά το άρθρο 191 ΠΚ, η Ένωση Εισαγγελέων Ελλάδας, πρότεινε, για να μην υπάρχει μεγαλύτερη διεύρυνση του αξιοποίνου όσον αφορά το υποκειμενικό στοιχείο, να αφαιρεθεί η τιμώρηση από αμέλεια και όντως με ικανοποίηση βλέπουμε ότι έχει απαλειφθεί. Θα ήθελα να τονίσω ότι δεν πρέπει να το βλέπουμε μόνο με βάση μια τοπική, χρονική στιγμή, όπως έχουμε τώρα με τα ζητήματα της δημόσιας υγείας. Αυτό το άρθρο αντιμετωπίζει και άλλες περιπτώσεις, όπως ζητήματα διεθνών σχέσεων, διεθνούς ασφάλειας.»

- Α. Τ., Γενικός Γραμματέας Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων

«Θεωρούμε και εμείς ότι υπάρχει ένα σημείο τριβής με την αρχή της ελευθερίας της έκφρασης.»

- Χ. Ζ., Αντιπρόεδρος Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας

Με την παρέμβαση της, τονίστηκε πως «Καταρχήν, η Ελληνική Εταιρεία Εγκληματολογίας συμφωνεί με τον προσανατολισμό των διατάξεων του Σ/Ν που αφορά τις τροποποιήσεις του ΠΚ και του ΚΠΔ. Επί ειδικότερων θεμάτων, υπάρχει συμφωνία με τα λεχθέντα από τον Γενικό Γραμματέα της Ένωσης Εισαγγελέων Ελλάδος. Αναφορικά με την αυστηροποίηση των ποινικών κυρώσεων, επισημάνθηκε πως από την εποχή του Beccaria, είναι κοινά αποδεκτό ότι η αποτελεσματικότητα των ποινικών κυρώσεων δεν συναρτάται τόσο με την με την βαρύτητα τους όσο με την βεβαιότητα εφαρμογής τους, και θα προσθέταμε και με την καταλληλότητά τους, δεδομένου ότι στόχος της ποινής δεν είναι η στείρα ανταπόδοση αλλά η κοινωνική επανένταξη του εγκληματία. (...) Έτσι, οι ποινές πρέπει να είναι ανάλογες της βαρύτητάς των εγκλημάτων, να είναι ορθολογικές και να μην αντανakλούν ούτε υπέρμετρη τιμωρητικότητα, ούτε και ατιμωρησία. Τονίστηκε δε, ότι καθώς το έγκλημα είναι σύνθετο,

¹⁶⁵ <https://vouliwatch.gr/news/article/diastasi-apopseon-stin-voyli-gia-tis-nees-poines-peri-pseydon-eidiseon>, (πρόσβαση 16/3/2023)

σύνθετη και σφαιρική θα πρέπει να είναι και η αντιμετώπισή του. Δεν αρκεί η ψήφιση ενός καλού νόμου, αλλά χρειάζεται να συνιστώνται και οι κατάλληλοι μηχανισμοί προκειμένου να υπάρχει σωστή εφαρμογή του νόμου, καθώς υπάρχει στην Ελλάδα ένα προϊστορικό με νομοθετικές επικαλύψεις μέσω ενός νομικού πληθωρισμού, ο οποίος διακρίνει την πορεία της ελληνικής ποινικής νομοθεσίας.»

Επί των σχολίων στο τέλος των παρεμβάσεων, εκπρόσωπος της Ελληνικής Λύσης, ανέφερε χαρακτηριστικά *«πως το πρόβλημα των ψευδών ειδήσεων δεν σημαίνει ότι πρέπει να λυθεί με έναν τρόπο παντελώς λανθασμένο, ο οποίος μπορεί να είναι και φωτοτυπία από γειτονικά κράτη (εξ ανατολάς) που δεν φημίζονται για την δημοκρατία τους.»* Τόνισε επίσης, πως η διάταξη με τον τρόπο με τον οποίο είναι διατυπωμένη, παραβιάζει βασικές συνταγματικές αρχές, επισημαίνοντας πως δεν εννοεί να είναι όλα ελεύθερα, διευρύνοντας επικίνδυνα το αξιόποινο της πράξης.

3.3 Παρατηρήσεις βουλευτές των κομμάτων

Στη συνέχεια, ακολούθησε η συζήτηση επί των άρθρων. Θα αναφερθούν με την σειρά που τοποθετήθηκαν οι εισηγητές των κομμάτων.

- Κ. Κ. (Νέα Δημοκρατία) τοποθετήθηκε ως εξής:¹⁶⁶

«Δεν νομοθετούμε υπό το πρίσμα της αυστηροποίησης της ποινικής νομοθεσίας (...) εκεί που πράγματι η νομοθεσία δοκιμάστηκε (επί περιπτώσεις ειδεχθών εγκλημάτων) είπαμε το αυτονόητο ότι η πολιτεία οφείλει να παρεμβαίνει.» Αναφέρθηκε στην βασική αρχή της αντεγκληματικής πολιτικής η οποία συνίσταται στο να είναι (εννοεί την νομοθεσία) επιεικής με το ελαφρύ έγκλημα και αυστηρότερη με το βαρύ έγκλημα. Αναφερόμενος επίσης στα σχόλια που δέχτηκε (από τις παρεμβάσεις των φορέων), ότι δηλαδή οι συγκεκριμένες αλλαγές δεν έχουν στόχευση και δεν εξυπηρετούν τις αρχές του ποινικού δικαίου, εκείνος τόνισε πως το νομοσχέδιο έχει στόχευση και ειδικότερα δεν είναι ότι είναι αυστηροί με το βαρύ έγκλημα, αλλά εξειδικευμένα σε περιπτώσεις που είναι εξόφθαλμα ειδεχθείς. Πιο συγκεκριμένα για το άρθρο 191 ΠΚ, προέβη στις εξής παρατηρήσεις: *«Θέλουμε την επικαιροποίηση του άρθρου 191 ΠΚ ώστε να μην φτάνουνε*

¹⁶⁶ Για τις ανάγκες της παρούσας διπλωματικής εργασίας, πραγματοποιήθηκε απομαγνητοφώνηση από οπτικοακουστικό υλικό της συνεδρίασης της 8^{ης}/11/2021 στη Διαρκή Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, και Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για το Σ/Ν Υπ. Δικαιοσύνης «Τροποποιήσεις του ΠΚ και του ΚΠΔ, λοιπές διατάξεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης»

Διαθέσιμο σε <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/ToKtirio/Fotografiko-Archeio/#12935f2d-623c-45be-b072-addb00a30525>, (πρόσβαση 15/7/2023)

κάποιοι να παίζουν με τις ζωές μας και να προστατεύουμε πραγματικά την κοινωνική ειρήνη ή κάποιοι θα επιμένουν να παρουσιάζουν την διάταξη ως απόπειρα φίμωσης της ελευθερίας της έκφρασης; Και επαναλαμβάνω, ποια ελευθερία της έκφρασης; Όλων αυτών των απατεώνων, συγγνώμη που θα το πω έτσι απλά, που τελικά πολλές φορές έχουν συμβάλλει, έχουμε ιστορικά παραδείγματα και πρόσφατα παραδείγματα, στο να οδηγηθούν στο θάνατο αθώοι πολίτες; Αυτούς θα πρέπει να προστατέψουμε; Θέλουμε την προστασία της κοινωνικής ειρήνης από τη διασπορά ψευδών ειδήσεων ή όχι; Διότι εάν δεν θέλουμε τότε υπάρχει μόνο μια λύση, και να απαντήσω στον Πρόεδρο της Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων που τον σέβομαι πολύ, τότε θα πρέπει να την αποβάλλουμε τελείως από τον ΠΚ. Γιατί, να μην γελιόμαστε, μου απάντησε βέβαια ο Πρόεδρος, αν ρωτήσουμε δικαστές και εισαγγελείς, το είπαν και στο συνέδριο που έγινε εξαιρετικοί εισαγγελείς, αυτή η διάταξη είναι ανενεργής και ανεφάρμοστη. Τι να λέμε τώρα. Αν δεν προσθέσουμε την πρόκληση φόβου και ανησυχίας προφανώς και η διάταξη θα μείνει ανεφάρμοστη στις κακόβουλες ψευδείς ειδήσεις, και προσέξτε, εγώ το είπα και στην τοποθέτησή μου στους φορείς, έχει κριθεί νομολογιακά από την Ολομέλεια του ΑΠ. Όταν αναφερόμαστε σε ψευδείς ειδήσεις, αναφερόμαστε μόνο σε ψευδή γεγονότα, ούτε σε αξιολογικές κρίσεις, ούτε σε γενικώς κρίσεις και εκτιμήσεις, μόνο στα ψευδή γεγονότα που νομίζω έχει το αναφαίρετο δικαίωμα ο δημοσιογράφος και ο κάθε πολίτης να αναπτύξει βασιζόμενος όμως πάντα σε μια προϋπόθεση που ορίζει σαφώς ο νόμος, τα γεγονότα να είναι αληθή. Τίποτε άλλο. Και όχι ψευδή. Νομίζω ότι δεν προσβάλλεται το συνταγματικό δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης. Το Σύνταγμα είναι ξεκάθαρο ότι προστατεύει την ελεύθερη διάδοση των ιδεών αλλά επί τη βάση αληθινών γεγονότων, και το Σύνταγμα δεν προστατεύει την ελεύθερη διάδοση ψεμάτων. Αυτό είναι ξεκάθαρο. Οπότε τα περί αντισυνταγματικότητας νομίζω και είναι υπερβολικά και δεν εδράζονται σε ένα στέρεο νομικό έδαφος.»

- Σ. Λ., (Σύριζα), αντέλεξε ως εξής:

Αναφέρθηκε στις δηλώσεις των φορέων σχετικά με την εισαγωγή του όρου «'ανησυχίες'» που είναι μια αξιολογικής φύσης έννοια, δημιουργεί προβλήματα και πολλά, διότι ανέφερε μια απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων όπου λέει ότι η πρόκληση ανησυχίας στην κοινωνία εντάσσεται στο δικαίωμα της κριτικής, της δριμείας κριτικής (...) Δεν είναι τυχαίο οι σφοδρές αντιδράσεις πάντων για το 191. Ασφαλώς θέλετε να ελέγξετε τα θέματα των διαφωνιών

που έχουν υπάρξει στο θέμα της δημόσιας υγείας, και ρωτάει ένας δημοσιογράφος 'εάν πω ότι οι φρεγάτες που παραγγείλατε στην Γαλλία για μένα δεν είναι καλές, καλύτερες είναι οι γερμανικές ή οι αμερικανικές ή οι ιταλικές, προσβάλλω την εμπιστοσύνη του κοινού στην εθνική άμυνα;' Αυτό λέει το άρθρο σας. Καλύπτει και τέτοιες περιπτώσεις. (...)»

- Κ. Γ., (Κίνημα Αλλαγής)

«Επί της αρχής υπάρχουν σημειακά ζητήματα, και ειδικότερα στην τροποποίηση του άρθρου 191 ΠΚ, το οποίο αντικαθίσταται και επαναφέρεται εν μέρει στη μορφή την οποία είχε υπό το καθεστώς του προϊσχύσαντα ΠΚ. Η αναδιατύπωση της διάταξης ώστε να περιλαμβάνει ψευδείς ειδήσεις οι οποίες μπορεί να προκαλέσουν ανησυχίες, χωρίς να απαιτείται να προκληθεί φόβος σε αόριστο αριθμό ατόμων οι οποίοι αναγκάζονται να προβούν σε μη προγραμματισμένες πράξεις ή σε ματαίωση τους, η προτεινόμενη ρύθμιση είναι εκτεθειμένη στις ίδιες τις επιφυλάξεις της θεωρίας ως προς την συμβατότητά της με την ελευθερία της πληροφόρησης, με την ελευθερία ενημέρωσης του λαού και της ελεύθερης άσκησης αντιπολιτευτικής κριτικής. Για αυτό και ζητάμε να επανέλθει η διάταξη στην ισχύουσα μορφή της, σε κάθε δε περίπτωση να διαγραφεί η λέξη «ανησυχίες».

- Μ. Κ., (Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας)

«Θα συμφωνήσω με τον εισηγητή ότι οι προτεινόμενες αλλαγές δεν είναι μόνο ακαδημαϊκού ενδιαφέροντος, αλλά έχουν και κοινωνικό χαρακτήρα αλλά και ταξικό πρόσημο. Και αυτά που αλλάζει το σημερινό νομοσχέδιο αλλά και οι ισχύουσες διατάξεις που παραμένουν αναλλοίωτες. Δεν παύει το ποινικό δίκαιο να είναι το ισχυρότερο μέσο καταστολής στα χέρια της κυρίαρχης τάξης και πολλές φορές αξιοποιείται για να χτυπηθεί, να στραφεί ενάντια στο λαϊκό εργατικό κίνημα.» Επισημάνθηκε δε, πως ΣΥΡΙΖΑ και ΝΔ προσπαθούν να «σφίξουν την θηλιά γύρω από το λαιμό του λαϊκού εργατικού κινήματος, προετοιμάζοντας περισσότερο όλο το νομοθετικό οπλοστάσιο που είναι απαραίτητο και στις συνθήκες που οξύνεται συνεχώς η αντιλαϊκή επίθεση και οξύνεται όμως και η λαϊκή αντίδραση. Γι αυτό θεωρούμε χαρακτηριστική μια από τις διατάξεις που τροποποιούνται και αυτή δεν είναι άλλη από το άρθρο 191 ΠΚ. Πραγματικά δεν υπήρξε ούτε ένας εκ των φορέων να υπερασπισθεί αυτήν την επικίνδυνη διεύρυνση του αξιοποίνου με την μετατροπή του αδικήματος από έγκλημα βλάβης σε έγκλημα αφηρημένης διακινδύνευσης. Δηλαδή, όπως επεσήμανε και στην απάντησή του και ο εκπρόσωπος των δικαστών και εισαγγελέων, είναι διαφορετικό, και εξαρτάται τί

θέλουμε να τιμωρήσουμε. Είναι διαφορετικό να επιχειρήσεις να τιμωρήσεις ένα από τα αποτελέσματα που επήλθαν από μια πράξη, και διαφορετικό να διαμορφώνεις μια τέτοια διάταξη λάστιχο, μάλιστα με διατυπώσεις ευρύτατες ότι αρκεί η δυνατότητα μιας είδησης να προκαλέσει ανησυχία ή φόβο και να κλονίσει την εμπιστοσύνη του κοινού για ποια ζητήματα; Πέρα από τα ζητήματα της υγείας, τα ζητήματα της εθνικής οικονομίας, της εθνικής άμυνας. Ποιο θα είναι αλήθεια το μέτρο ανησυχίας που θα εξετάζεται ότι προκαλεί στο κοινό για να θεωρηθεί ότι η γνωστοποίηση τέτοιων γεγονότων που αφορούν την εθνική οικονομία κλονίζουν την εμπιστοσύνη του κοινού στην πραγματικότητα απέναντι στην κυβερνητική πολιτική. Και στα ζητήματα της οικονομίας αλλά και στα ζητήματα άμυνας. (...) Θεωρούμε ότι αυτή η διάταξη είναι επικίνδυνη για τις λαϊκές ελευθερίες και κάνει ακόμα ένα βήμα στην προσπάθεια φίμωσης του τύπου και ιδιαίτερα με την πρόβλεψη της αντικειμενικής ευθύνης του ιδιοκτήτη και του εκδότη του μέσου. Ακόμα, μια σωστή επισήμανση που κάνει στο υπόμνημά της, η Ένωση Δικαστών, ακόμα και γι' αυτές τις σκοταδιστικές, ανορθολογικές θεωρίες που αναπαράγονται στα ζητήματα υγείας, που τις θεωρούμε πράγματι αντικοινωνικές και επικίνδυνες, αυτές δεν μπορούν να εξαλειφθούν στην πραγματικότητα με την ποινική καταστολή, ακόμα και εάν τέλος πάντων μπορούμε να δούμε μέτρα που πρέπει να παρθούν, όμως τελικά ο σωστός τρόπος για να αντιμετωπιστούν αυτές οι θεωρίες και να μην βρίσκουν έδαφος είναι να παρθούν από τη μεριά της κυβέρνησης και του κράτους σοβαρά μέτρα που δεν θα αποτελούν λίπασμα στον ανορθολογισμό όπως τα διάφορα αντιφατικά μηνύματα που μέχρι τώρα εκπέμπονται στα θέματα της διαχείρισης της πανδημίας.»

- Κ. Χ., (Ελληνική Λύση)

Για την τροποποίηση του άρθρου 191 ΠΚ, τόνισε πως μετατρέπεται από έγκλημα συγκεκριμένης διακινδύνευσης σε έγκλημα αφηρημένης διακινδύνευσης διευρύνοντας υπερβολικά και ανέλεγκτα την υπόσταση του εγκλήματος. «Όπως είναι διατυπωμένο το άρθρο και πρέπει να βρούμε τρόπο να το διατυπώσουμε αλλιώς, δεν υπάρχουν κριτήρια διάγνωσης για το ποιες είναι οι ψευδείς ειδήσεις που είναι ικανές να προκαλέσουν φόβο αλλά δεν τον έχουν προκαλέσει. Εξάλλου, αρκεί για την τέλεση του εγκλήματος, η πρόκληση ανησυχιών, όχι μόνο φόβου, ενώ η πρόκληση ανησυχίας είναι υποδεέστερη του φόβου και πιο συνήθης αντίδραση, και γιατί να τιμωρείται και ο ιδιοκτήτης του μέσου; Γιατί να ευθύνεται για τις απόψεις ενός τρίτου, ακόμα και κάποιου

που μπορεί να εμφανίστηκε για μία και μόνο φορά; Σε κάθε περίπτωση, η διάταξη είναι εις βάρος του δημοσίου διαλόγου, της ελευθερίας της έκφρασης, της πληροφόρησης του τύπου. Και κάτι ακόμη, θα θέλαμε να μας εξηγήσετε γιατί αφαιρέθηκε από τον κίνδυνο της ζημίας ο τουρισμός και κυρίως η διατάραξη των διεθνών σχέσεων της χώρας.»

- Κ. Τ., Υπουργός Δικαιοσύνης

Επί του θέματος τοποθετήθηκε και ο υπουργός Δικαιοσύνης, αναφέροντας πως ουδέποτε υπήρξε πρόθεση από την πλευρά της κυβέρνησης να θέσει σε περιορισμό την ελευθερία έκφρασης, τονίζοντας την ανάγκη να προστατευτεί ο κάθε Έλληνας πολίτης από τις ψευδείς ειδήσεις οι οποίες είναι δυνατό να του κοστίσουν σε οποιοδήποτε επίπεδο. Προσέθεσε δε, και το γεγονός πως εκείνη την χρονική περίοδο, συμπολίτες μας χάνονταν εξαιτίας της πειθούς στο να μην προβούν σε εμβολιασμό. Αναγνώρισε πως σημείο αιχμής της συζήτησης αποτέλεσε το 191 ΠΚ. Χαρακτηριστικά, ανέφερε : «Οι έννοιες φόβος και ανησυχία, θα ερμηνεύονται δεν ξέρω και εγώ πως. Εσείς αλήθεια δεν πιστεύετε ότι για 70 χρόνια που ίσχυε ο προηγούμενος ΠΚ, με μια πολύ πιο σκληρή, ομολογουμένως, διατύπωση από τη σημερινή, μιλούσε για πολλά άλλα πράγματα, ακόμα και για φήμες, ενδεχομένως και για ζητήματα τα οποία θα μπορούσαν να διαλανθάνουν σε ό,τι αφορά την εκτίμησή τους, ακόμη και από τον ίδιο τον δικαστικό λειτουργό, δημιούργησε όμως έδαφος και χώρο για να κατηγορηθούν άνθρωποι οι οποίοι εξέφρασαν ελεύθερα την άποψή τους; (...) Επρόκειτο περί φήμωσης; Αδυναμίας έκφρασης; Και επειδή όλοι μου λέτε για το τι συμβαίνει στην Ευρώπη και πως εν πάση περιπτώσει χειριζόμαστε τα πράγματα τα οποία ενδεχομένως θα μας δημιουργήσουν μια ανακολουθία σε επίπεδο Ευρώπης. Άρθρο 10 ΕΣΔΑ «Ελευθερία έκφρασης...παρ. 1, 2» Είναι μακρινή η διάταξη από αυτό που περιγράφεται στην σύμβαση για τα δικαιώματα του ανθρώπου; (...) Αν όντως μπορούμε να βρούμε μια άλλη διατύπωση η οποία να διασφαλίζει όλα αυτά τα ζητήματα, είμαι εδώ για να τα ακούσω. Την έκκληση αυτή έκανα προς διαφορετικές κατευθύνσεις, αλλά ποτέ δεν έτυχα της συνεισφοράς προς μια διατύπωση διαφορετική. Είναι προϊόν πολύ σκληρής προσπάθειας, και της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, για να βρει τις ακριβείς λέξεις οι οποίες δεν θα δημιουργούσαν ζήτημα, και δεν θα δημιουργούσαν κανένα κενό, και να δημιουργήσει ένα πλαίσιο ούτως ώστε να μην δημιουργεί ζητήματα και πολύ περισσότερο, να μην δημιουργεί καμία συνθήκη περί φιμώσεως, ή ελευθερία έκφρασης απόψεων ή εν πάση περιπτώσει να μην δημιουργεί ζητήματα με τον Τύπο, αλλά πείτε μου κκ., και επειδή το

θέμα είναι ακόμα επίκαιρο, το γεγονός ότι χάνονται κάποιοι συνάνθρωποί μας επειδή κάποιοι ουσιαστικά τους πείθουν να μην εμβολιαστούν και να μην διασωληνωθούν, πρέπει να τύχει της μη δυνατότητας επέμβασης της δικαιοσύνης; (...) Δεν είναι ένα ζήτημα το οποίο πρέπει όλοι μαζί να δούμε με σοβαρότητα και ευθύνη; Εσείς πιστεύετε ότι μια τέτοια διάταξη θα δημιουργούσε θέμα στην ελευθερία έκφρασης του τύπου; Πότε υπήρξε τα προηγούμενα 70 χρόνια με μια πιο σκληρή διατύπωση, καταστρατήγηση και περιορισμός στην ελευθερία έκφρασης του τύπου; Μπορεί να υπάρχουν λόγοι ιδεολογικοί, διαφορετικές τοποθετήσεις, αλλά για θέματα που για εμένα, είναι κοινή λογική, θα έπρεπε να βρίσκουμε έναν κοινό τόπο συμφωνίας. (...) Το δικαίωμα του κάθε Έλληνα πολίτη να μην είναι θύμα fake news ή πληροφοριών που μπορεί να του κοστίζουν σε οποιοδήποτε επίπεδο, είναι ένα δικαίωμα που πρέπει να το κρατήσουμε πολύ ψηλά. (...) Ένα τέτοιο πραγματικό δικαίωμα, δεν γίνεται να μην το έχουμε σε πρώτη προτεραιότητα σε ό,τι αφορά τη νομική μας θωράκιση. Ο καθένας μπορεί να έχει την άποψή του.»

3.4. Παρατηρήσεις βουλευτών στη Συνεδρίαση ΚΑ της 10^{ης}.11.2021

Θα αναφερθούν οι βασικότερες θέσεις των βουλευτών. Προς διευκόλυνση του αναγνώστη και για την συνοχή της μελέτης μας, πραγματοποιήθηκε μια ομαδοποίηση των τοποθετήσεων των βουλευτών ανά πολιτικό κόμμα.

- Κίνημα Αλλαγής

I. Α.

Ανέφερε πως πρόκειται για απαράδεκτη διάταξη, καθώς και οπισθοδρομική, φοβική και κυρίως επικίνδυνη. Παρά την ζημία που αναγνωρίζει πως έχει προκληθεί από την πληθώρα αντιεπιστημονικών άρθρων περί συννομοσιών, τόνισε πως δεν δικαιολογείται η νομιμοποίηση της λογοκρισίας, καθώς τίθεται σε σοβαρό κίνδυνο η συνταγματικά κατοχυρωμένη ελευθερία του λόγου, καθώς πλέον θα αρκεί η δυνατότητα των ειδήσεων να προκαλέσουν φόβο. Ανέφερε επίσης πως η κυβέρνηση προσπαθεί να απαγορεύσει την αντίθετη άποψη.

Σύριζα

Σ. Α.

Ανέφερε το γεγονός πως όταν ασκείται δριμεία κριτική, είτε στην εξουσία είτε σε έναν πολίτη, σε έναν πολιτικό αντίπαλο, ασφαλώς και αυτό θα προκαλέσει αίσθημα ανησυχίας, αλλά αυτό δεν μπορεί να περιβληθεί με ποινική κύρωση, καταλήγοντας πως το άρθρο 191 ΠΚ είναι καταπέλτης.

Ι. Γ.

«Επιχειρείτε να τροποποιήσετε το άρθρο 191 περί διασποράς ψευδών ειδήσεων με μια αυταρχική, αντιδημοκρατική και αδικαιολόγητη δικαιοπολιτική διάταξη. Πρόκειται περί σαφούς αντιδημοκρατικής μεταβολής που περιορίζει και ποινικοποιεί την ελευθερία του λόγου. Δυστυχώς, μας γυρίζει πολλές δεκαετίες πίσω σε μαύρες εποχές αυθαιρεσιών και λογοκρισίας.»

Β. Κ.

«Πάω στο 191 του Ποινικού Κώδικα. Έρχομαι κατευθείαν σε αυτό γιατί έχει σχέση με την αοριστία και την επικινδυνότητα της συγκεκριμένης διάταξης. Η φράση «τα νοσοκομεία της Θεσσαλίας καταρρέουν», θα είναι ποινικό αδίκημα ή όχι; Πολύ περισσότερα είχα να πω, αλλά αποδεικνύεται ότι η διόγκωση και η καλλιέργεια του φόβου είναι ένα βασικό πολιτικό εργαλείο της Κυβέρνησης και ειδικά τώρα στην πανδημία.»

Ε. Α.

«Πρόκειται για μνημείο κακής νομοθέτησης, το οποίο τυποποιεί με τρόπο εντελώς αόριστο ένα σύνολο συμπεριφορών που αναπτύσσονται στα πλαίσια του δικαιώματος της ελεύθερης σκέψης και έκφρασης, τα οποία επιδιώκει και να ποινικοποιήσει και ως εκ τούτου προσκρούει στο άρθρο 7 του Συντάγματος και στην αρχή 'κανένα έγκλημα, καμμία ποινή χωρίς ορισμένο νόμο.' Επιπροσθέτως, και σε αυτήν τη διάταξη προβλέπεται αυστηροποίηση της ποινής, τόσο για τη με δόλο όσο και για την εξ αμελείας τέλεση. Αδιαμφισβήτητος στόχος της προτεινόμενης διάταξης είναι η προσπάθεια φίμωσης των πολιτών στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τον μόνο διαθέσιμο χώρο διαλόγου κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Εξάλλου, κανείς δεν μπορεί να ξεχάσει τη ρήση του Πρωθυπουργού πως τα σόσιαλ μίντια απειλούν τη δημοκρατία¹⁶⁷.»

¹⁶⁷ Απόσπασμα από την ομιλία του Κυριάκου Μητσοτάκη από το βήμα της βουλής *«Δημιουργούν στεγανά, στεγανά έντασης, όχι στεγανά διαλόγου. Στεγανά τα οποία ανατροφοδοτούν τα στερεότυπα τα*

ΚΚΕ

Μ. Κ.

«Με πρόσχημα τις διάφορες σκοταδιστικές απόψεις και τα fake news που αναπαράγονται γύρω από τα ζητήματα του εμβολιασμού φτιάξατε μια διάταξη λάστιχο που τα χωράει όλα μέσα: από την υγεία μέχρι την εθνική άμυνα και την οικονομία. Δηλαδή, το σύνολο της ασκούμενης πολιτικής μένει στο απυρόβλητο με την απειλή της ποινικής κύρωσης αν τα δημοσιεύματα -λέτε- είναι ικανά να κλονίσουν την εμπιστοσύνη του κοινού ή να προκαλέσουν ανησυχία ή φόβο.»

Ι. Γ.

«(...) Είναι μια προβληματική διάταξη, πολύ περισσότερο, κύριε Υπουργέ, που δεν επανέρχεται με τον τρόπο και με τη μορφή που υπήρχε πριν από την αναθεώρηση του ΣΥΡΙΖΑ, που υπήρχε εδώ και χρόνια. Έρχεται με πολύ πιο διευρυμένη μορφή και εισάγει και κάτι άλλο. Εισάγει την αντικειμενική ποινική ευθύνη. Γιατί ευθύνη δεν θα έχει μόνο ο υπαίτιος μιας ψευδούς είδησης -ψευδούς για εσάς- θα έχει και ο εκδότης ή ο ιδιοκτήτης ενός μέσου, οι οποίοι μάλιστα θα παίρνουν και τα μέτρα για να μην υπάρχουν ειδήσεις ή δημοσιεύσεις που ενδεχομένως να τους εκθέτουν και ποινικά. Αντικειμενική ποινική ευθύνη είναι αυτό, για όσους γνωρίζουν.»

Ελληνική Λύση

Κ. Χ.

«Ανοίγεται τη διάταξη και τη διευρύνετε αόριστα, άρα και επικίνδυνα χωρίς κριτήρια διάγνωσης για το ποιες είναι οι ψευδές ειδήσεις που είναι ικανές να προκαλέσουν φόβο. (...). Τώρα έχουμε αυτές που «δύναται να προκαλέσουν», δηλαδή μπορεί. Και ποιος θα το κρίνει αυτό; Θα δούμε. Και όχι μόνο φόβο και ανησυχία να μπορούν να προκαλέσουν θα βρεθείς κατηγορούμενος, όπως είναι διατυπωμένη η διάταξη (...) Ποιες φωνές θα περιοριστούν; Ξέρετε ποιες φωνές; Αυτές που ασκούν κριτική στην πολιτική σας, αυτές που ασκούν κριτική στη διαχείριση της πανδημίας. Και αυτή η εργαλειοποίηση, (...), είναι

οποία ήδη έχουν. Από τη μία και από την άλλη πλευρά. Κι αυτό είναι κακό για τη δημοκρατία μας, είναι κακό για το επίπεδο του διαλόγου μας», είπε μεταξύ άλλων επί του θέματος, άρθρο διαθέσιμο στο <https://parallaximag.gr/epikairota/mitsotakis-kako-gia-ti-dimokratia-mas-ta-social-media>, (πρόσβαση 10/1/2024)

σπέκουλα, (...) Αναφέρομαι στο άρθρο 191 σε σχέση με τη διασπορά ψευδών ειδήσεων. (...) Ποινικοποιείτε όχι την πραγματική πρόκληση φόβου, αλλά τη δυνατότητα πρόκλησης ανησυχίας του κοινού, ενός αορίστου αριθμού προσώπων και τη δυνατότητα κλονισμού εμπιστοσύνης απέναντι σε τομείς όπως είναι η δημόσια υγεία από τη διασπορά ψευδών ειδήσεων. Γιατί; Γιατί κάνετε αυτό που σας είπε η Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων ότι θέλετε να επιβάλλετε το δικό σας αφήγημα, την κρατική αλήθεια ως θέσφατο και αναντίρρητη αλήθεια και να διώξετε, να φιμώσετε οποιαδήποτε άλλη αντίθετη άποψη. (...) Ολισθαίνει το Ποινικό σας Δίκαιο, όπως σας είπαν, σε Ποινικό Δίκαιο λογοκρισίας και σε Ποινικό Δίκαιο της επικαιρότητας, ενώ ακόμη και σκοταδιστικές απόψεις θα πρέπει να τις αντιμετωπίζουμε με ορθολογισμό, με επιστημονική τεκμηρίωση, με παιδεία, όχι με τιμώρηση, όχι με καταστολή.»

K. B.

«Ακούστε έννοια: «Που προκαλούν ανησυχία, φόβο, κλονίζουν την εμπιστοσύνη του κοινού σε οικονομία, αμυντική ικανότητα, δημόσια υγεία». Και ρωτώ εγώ εσάς: Ποιος τα ορίζει όλα αυτά; Ποιος είναι αυτός που θα ορίσει αν προκλήθηκε φόβος σε κάποιους; Σε πόσους; Σε ένα, σε δύο, σε πέντε, σε δέκα, σε δεκαπέντε, σε είκοσι πέντε; Σε πόσους; Ποιος το ορίζει; Ξέρετε τι κάνετε τώρα; Ουσιαστικά κάνετε προληπτική λογοκρισία. Πάτε τη χώρα να γίνει Βόρεια Κορέα, να μην μπορεί να μιλήσει κανείς αν δεν έχει τη δική σας άποψη. Και αυτό είναι ενοχλητικό.»

B. B.

«Όσον αφορά στο τελευταίο, τη δημόσια υγεία, πρόκειται για μία νέα προσθήκη, η οποία, πηγάζει, προφανώς από την κυβερνητική πολιτική στο θέμα της πανδημίας. Γενικότερα, τώρα, θα τιμωρείται κάποιος απλά και μόνο επειδή εκφράστηκε ακόμη και στο διαδίκτυο, χωρίς να απαιτείται να υπάρχει αποτέλεσμα. Ποιος, όμως, θα το κρίνει; Ποιος θα αποφασίσει εάν η έκφραση ενός ανθρώπου είναι είδηση ή απλή σκέψη; Ποιος θα κρίνει ότι αυτή η έκφραση ήταν απλά ικανή να προκαλέσει όλα τα ανωτέρω; Εν προκειμένω, φαίνεται καθαρά πως τα κίνητρα της συγκεκριμένης τροποποίησης είναι πολιτικά, με την έννοια πως η Κυβέρνηση δεν θέλει να αντιδράει κανένας στις επιλογές της. Ειδικότερα, φαίνεται, δυστυχώς, στην πράξη πως όσες απόψεις δεν συμφωνούν με τις πολιτικές της Κυβέρνησης θα παρουσιάζονται ως ψευδείς και επικίνδυνες, παρά το ότι τουλάχιστον στον επιστημονικό τομέα που εξελίσσεται με την αμφισβήτηση σπάνια συμφωνούν όλοι»

Νέα Δημοκρατία

Α. Σ.

«Δηλαδή είναι αντίθετη η Αντιπολίτευση με την ανάγκη αντιμετώπισης της διασποράς ψευδών ειδήσεων; Δεν αποτελεί υποχρέωση της πολιτείας να θωρακίσει το δικαίωμα όλων μας στη σωστή ενημέρωση; Αυτό σε καμία περίπτωση δεν σηματοδοτεί περιορισμό στην ελευθερία της γνώμης και της έκφρασης. Πρόκειται για θεμελιώδη ελευθερία που ωστόσο δεν υπερτερεί της εξίσου θεμελιώδους υποχρέωσης της πολιτείας να προστατεύει το υπέρτατο αγαθό, την ανθρώπινη ζωή, μεταξύ πολλών σημαντικών άλλων. Γινόμαστε κάθε μέρα μάρτυρες τραγικών περιστατικών ανθρώπων που χάνουν τη ζωή τους από την παραπληροφόρηση και τη διασπορά ψευδών ειδήσεων, διαστρεβλώσεις, φήμες και ανυπόστατες απόψεις μη ειδικών που κλονίζουν την εμπιστοσύνη στην επιστήμη, δημιουργούν ανησυχία και φόβο στους πολίτες με αποτέλεσμα να μην εμβολιάζονται, να νοσούν και πολλοί να φεύγουν άδικα από τη ζωή.»

Δ. Β.

«(...) Η τροποποίηση του 191 για τη διασπορά ψευδών ειδήσεων είναι στην απολύτως σωστή οδό, διότι, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, φυσικά και υπάρχει ελευθερία του λόγου, αλλά η ελευθερία του λόγου και κάθε ελευθερία σταματά εκεί που αρχίζει αυτονοήτως η υποχρέωση επέμβασης του «*Parens patriae*».

Δ. Κ.

«(...) Ακούστηκε πως επιχειρείται μια λογοκρισία ή φίμωση διαφορετικών επιστημονικών απόψεων. Σε καμία περίπτωση, αντίθετα μοναδικός γνώμονας είναι η προστασία του κοινωνικού συνόλου που το κράτος δικαίου οφείλει να την εγγυάται. Η Βουλή δεν μπορεί να είναι -κατά τη γνώμη μου- ένα πεδίο ακαδημαϊκών ανησυχιών θεωρητικού επιπέδου, ούτε βέβαια να γίνεται πολιτική σπέκουλα στη βάση εργαλείων με επιστημονικές απόψεις.»

Σ. Γ.

«Διατυπώθηκε η ανησυχία ότι η τροποποίηση έρχεται σε αντίφαση με τη συνταγματικά κατοχυρωμένη ελευθερία έκφρασης ιδεών και ότι πλέον μπορεί να κινδυνεύσει η ελεύθερη διατύπωση γνώμης από δημοσιογράφους ή από οποιουδήποτε. Ωστόσο στο επίκεντρο του άρθρου βρίσκονται οι ψευδείς, κατασκευασμένες επίτηδες ειδήσεις που

κλονίζουν την εμπιστοσύνη των πολιτών στην ασφάλεια που τους παρέχει το κράτος δικαίου και όχι η διατύπωση απόψεων. Νομίζω ότι πρόκειται για έναν σαφή διαχωρισμό που θα διαπιστώσουν εύκολα οι δικαστικοί λειτουργοί»

Λ. Τ.

«Ακόμη και σήμερα την ώρα που στο παρόν νομοθέτημα η Κυβέρνηση εισάγει με το άρθρο 191 την αυστηροποίηση της ποινικής αντιμετώπισης της ανεξέλεγκτης τοξικότητας που προκαλεί στην κοινωνία μας η πανδημία των fake news που κλονίζει την κοινωνική γαλήνη, συμπεριλαμβάνοντας μάλιστα ρητά και τη δημόσια υγεία λόγω της εκτεταμένης διασποράς φημών που προκαλούν πανικό στους πολίτες και κοστίζουν ζωές, κάποιοι μιλάνε για απόπειρα δήθεν να φιμωθεί η ελευθερία της έκφρασης.»

Ι. Β., Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος της Νέας Δημοκρατίας.

«Για το επίμαχο θέμα, το άρθρο 191, ακούσατε και τον Υπουργό. Δεν είναι κάτι καινούργιο. Είναι κάτι που ισχύει εδώ και πενήντα χρόνια. Ακούσατε, όμως, και το πολύ εύστοχο παράδειγμα του εισηγητή μας, του Κ. Κ., που αξίζει κάποιος να το προσέξει για να καταλάβει τι επιχειρούμε με αυτήν τη διάταξη, την περίπτωση Καματερού. Οι παλαιότεροι τη θυμόμαστε. Ήταν η περίπτωση κάποιου ο οποίος πούλησε ως είδηση ότι βρήκε το φάρμακο του καρκίνου. Θυμόμαστε οι παλιότεροι - μικρά παιδάκια τότε- που έτρεχε ο κόσμος πίσω από φορτηγά συνωστισμός, κόσμος- τα οποία μοίραζαν το περίφημο 'νερό του Καματερού', να το πάρουν για να θεραπευτεί ο καρκίνος που είχαν.»

Γ. Α., ΣΤ' Αντιπρόεδρος της Βουλής

«Βασικό θέμα που απασχόλησε πολλούς από τους συναδέλφους, σχεδόν όλους, είναι το 191, η διασπορά των ψευδών ειδήσεων. Καινούργιο άρθρο είναι αυτό; Τώρα εισάγεται για πρώτη φορά; Δεν υπήρχε; (...) Δεν είναι ένα από τα άρθρα του Ποινικού Κώδικα της δεκαετίας του '50; Είναι καινούργιο; Προσωπικά δεν ξέρω ποιος από εμάς μπορεί να αναλάβει το κόστος όταν χάνονται ανθρώπινες ζωές επειδή κάποιοι τους πείθουν είτε να μην εμβολιαστούν είτε να μη διασωληνωθούν. Και αν θέλετε όλη αυτή η συζήτηση να μένει στη λογική της ατιμωρησίας, ας πείτε καθαρά ότι θέλετε να μείνει στη λογική της ατιμωρησίας. Κοιτάζτε. Αν υπάρχουν λόγοι που κάνουν κάποιον να ανησυχεί, προφανώς θα πρέπει να ψάξει τους συγκεκριμένους λόγους. Αν, όμως, δεν υπάρχουν λόγοι, δεν νομίζω ότι πρέπει να συζητάμε για κάτι το οποίο λειτουργεί εβδομήντα χρόνια. Είναι

δοκιμασμένο, δεν έχει δημιουργήσει ποτέ κανένα πρόβλημα, αλλά τώρα απλώς κάποιοι εκφράζουν την ανησυχία τους.»

Την 11^η/11/2021 ακολούθησε η Συνεδρίαση ΚΒ' η οποία περιελάμβανε τη νομοθετική εργασία¹⁶⁸. Οι τοποθετήσεις των βουλευτών κινήθηκαν στο ίδιο ύφος με όσα προαναφέρθηκαν. Για το λόγο αυτό, επιλέγουμε την μη αναφορά εκ νέου. Το περιεχόμενο του εν λόγω νομοσχεδίου υπερψηφίστηκε από τη Νέα Δημοκρατία, καταψηφίστηκε από ΣΥΡΙΖΑ, ΚΚΕ, Ελληνική Λύση, ενώ το Κίνημα Αλλαγής δήλωσε «παρών».

Η αιτιολογική έκθεση (σελ. 152 – 153), ανέφερε τα εξής:

«Πιο συγκεκριμένα, πολλά σχόλια υποστήριζαν την απόσυρση της τροποποίησης του άρθρου 191 ΠΚ, καθότι θεωρήθηκε αναχρονιστική και αντίθετη με το άρθρο 14 του Συντάγματος, που κατοχυρώνει την ελευθερία της έκφρασης. Η προτεινόμενη αλλαγή αφορά στη διάδοση ή διασπορά ψευδών ειδήσεων που δύναται να επιφέρουν ανησυχία ή φόβο στους πολίτες ή να ταράζουν τη δημόσια πίστη ή να κλονίσουν την εμπιστοσύνη του κοινού μεταξύ άλλων και για τη δημόσια υγεία. Ο σκοπός που εξυπηρετεί είναι αφενός η προστασία της δημόσιας υγείας σε καιρούς πανδημικής κρίσης και αφετέρου η θωράκιση της Δημοκρατίας έναντι της διοχέτευσης και άσκοπης ή σκόπιμης αναπαραγωγής ψευδών ειδήσεων. Θεωρείται πως δεν υφίσταται περιορισμός του δικαιώματος της ελεύθερης έκφρασης κατ' άρθρον 14Σ, αλλά προσαρμογή του τρόπου άσκησης του έτσι ώστε να συνάδει με την προστασία της δημόσιας υγείας και ανθρώπινης ζωής. Εξάλλου το ίδιο το Σύνταγμα θέτει περιορισμό στην άσκηση του δικαιώματος της ελεύθερης έκφρασης και διάδοσης, προφορικά, γραπτά ή δια του τύπου, των στοχασμών των πολιτών προϋποθέτοντας την τήρηση των νόμων του κράτους.»¹⁶⁹

Μέσα από την αναφορά των τοποθετήσεων από τους εκπροσώπους των φορέων, τους βουλευτές των κομμάτων και τους υπουργούς στο στάδιο της διαβούλευσης, κατέστησαν ξεκάθαρες οι θέσεις των ανωτέρω επί της διάταξης του άρθρου 191 ΠΚ, (από τις οποίες θα εξάγουμε ένα τελικό συμπέρασμα παρακάτω) η οποία επιλέχθηκε από τον Έλληνα νομοθέτη να τροποποιηθεί για τους λόγους τους

¹⁶⁸ Πρακτικά Βουλής, ΙΗ' Περίοδος Προεδρευόμενης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας, Σύνοδος Γ', Συνεδρίαση ΚΒ', Πέμπτη 11/11/2021, διαθέσιμο σε <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20211111.pdf>, (πρόσβαση 10/1/2024)

¹⁶⁹ Διαθέσιμο σε <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/11768663.pdf> (πρόσβαση 16/3/2023)

οποίους αναφέρθηκαν ως ανωτέρω, μέσα στο γενικότερο πλαίσιο στο οποίο κινούταν τον συγκεκριμένο νομοσχέδιο¹⁷⁰ το οποίο βασιζόταν στην αυστηροποίηση του πλαισίου ποινών για συγκεκριμένα εγκλήματα ιδιαίτερης ποινικής απαξίας, στην αυστηροποίηση της απόλυσης καταδίκων υπό όρο όπως και της άρσης απόλυσης των εγκληματιών που τελούν κατ' επανάληψη σοβαρά κακουργήματα, στην επαναφορά και διεύρυνση του αξιοποίνου στα κοινώς επικίνδυνα εγκλήματα, στην κατ' απόλυτη προτεραιότητα διεξαγωγή της ανάκρισης και την εισαγωγή στο ακροατήριο υποθέσεων εξαιρετικής φύσης ή κακουργημάτων που αφορούν εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής.

4. Αντιμετώπιση του αδικήματος και ο σκοπός του νομοθέτη

4.1. Συμπερασματικές παρατηρήσεις επί των τοποθετήσεων στο στάδιο της διαβούλευσης

Ως προελέχθη ανωτέρω, προς το τέλος του 2021, η Ελλάδα διένυε το τέταρτο κύμα του κορονοϊού, η υγειονομική κρίση ήταν παρούσα ακόμα, και είναι γεγονός πως επικρατούσε ένα κλίμα σύγχυσης, το οποίο οφειλόταν στο θέμα του εμβολιασμού κατά της νόσου covid-19. Μέσα μαζικής ενημέρωσης και μέσα κοινωνικής δικτύωσης κατακλύζονταν από άρθρα και απόψεις επί του θέματος. Επιπλέον δε, τα κρούσματα είχαν ραγδαία αύξηση, όπως και ο αριθμός των διασωληνωμένων. Στον απόηχο των γεγονότων αυτών, και στο πλαίσιο τροποποίησης μια σειράς διατάξεων του Ποινικού Κώδικα και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, τροποποιήθηκε και η διάταξη του άρθρου 191 ΠΚ.

Βάσει λοιπόν του σχεδίου του νόμου αλλά και των επισημάνσεων της Αιτιολογικής Έκθεσης εντοπίζονται στο γράμμα του νόμου οι κάτωθι σημαντικές αλλαγές:

- Το αδίκημα έλαβε την μορφή που είχε πριν τον ν. 4619/2019, και μάλιστα έλαβε πιο αυστηρή μορφή¹⁷¹ αφού μετατράπηκε σε έγκλημα δυνητικής διακινδύνευσης, διευρύνοντας το εφαρμοστικό του πεδίο, και υπό αυτή την μορφή, δεν ήταν αναγκαίο

¹⁷⁰ Τροποποιήσεις του ΠΚ και του ΚΠΔ με το ν. 4855/2021, [vouliwatch](https://vouliwatch.gr/votewatch/voting/6452849f-6d5f-4aa3-a449-e0985d71bd43#), διαθέσιμο σε <https://vouliwatch.gr/votewatch/voting/6452849f-6d5f-4aa3-a449-e0985d71bd43#>, (πρόσβαση 28/12/2023)

¹⁷¹ Βλ. [vouliwatch](https://vouliwatch.gr/votewatch/voting/6452849f-6d5f-4aa3-a449-e0985d71bd43#), «Εντονες διαφωνίες για το άρθρο 191 ΠΚ, που ορίζει αυστηρότερες ποινές, αφού εκτιμάται ως νομική διάταξη περιορισμού της ελευθερίας της έκφρασης και της ελευθεροτυπίας» διαθέσιμο σε <https://vouliwatch.gr/votewatch/voting/6452849f-6d5f-4aa3-a449-e0985d71bd43#> (πρόσβαση 28/12/2023)

πλέον να επέλθει όντως το αποτέλεσμα της ανησυχίας και του φόβου, αλλά αρκούσε η δυνατότητα των διασπειρόμενων ειδήσεων να προκαλέσουν την ανησυχία και τον φόβο¹⁷². (Από τη γραμματική ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 191 ΠΚ του ν. 4619/2019, αλλά και από τη γραμματική ερμηνεία της διάταξης του ισχύοντος ΠΚ, απαιτείται η πρόκληση πράγματι φόβου.)

- Με την νέα πρόβλεψη λοιπόν, σε συνδυασμό με την τροποποίηση των διατάξεων του ΠΚ για το στάδιο εκτέλεσης των ποινών, αυστηροποιήθηκαν οι ποινές, με τη δυνατότητα πλέον ακόμη και φυλάκισης των δραστών.¹⁷³ Η τιμώρηση δηλαδή για τη βασική μορφή του αδικήματος αυστηροποιήθηκε. Κατά την αντίθετη άποψη,¹⁷⁴ η διάταξη δεν επανέρχεται σε αυστηρότερη μορφή καθώς οι τομείς στις οποίες εφαρμόζεται η διάταξη περιορίζονται στην εθνική οικονομία, την αμυντική ικανότητα της χώρας ή τη δημόσια υγεία. Από τη γραμματική ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 191 ΠΚ του ν. 4619/2019, αλλά και από τη γραμματική ερμηνεία της διάταξης του ισχύοντος ΠΚ, απαιτείται η πρόκληση πράγματι φόβου.

- Προστέθηκε ένα αιτιατό ακόμη: ο κλονισμός της εμπιστοσύνης του κοινού στη δημόσια τάξη

- Αφαιρέθηκε ο τομέας του τουρισμού ενώ προστέθηκε ο τομέας της δημόσιας υγείας,

- Αφαιρέθηκε το στοιχείο του 'αόριστου αριθμού πολιτών' ως αποδέκτη των ψευδών ειδήσεων

- Το «*βαρόμετρο αντικειμενικότητας*»¹⁷⁵ (ο εξαναγκασμός των πολιτών να προβούν σε μη προγραμματισμένες πράξεις ή ματαίωσή τους) απαλείφεται

- Προστέθηκε η κατ' επανάληψη τέλεσης της πράξης μέσω τύπου ή μέσω διαδικτύου.

- Προστέθηκε η πρόβλεψη ποινής και για τον πραγματικό ιδιοκτήτη ή εκδότη του μέσου με το οποίο τελέστηκαν οι πράξεις που αναφέρει το άρθρο, σε περίπτωση βέβαια

¹⁷² Άποψη Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων Ελλάδας επί της τροποποίησης

¹⁷³ Σπυρόπουλος, Fake news και παραπληροφόρηση - Νομικές, εγκληματολογικές και τεχνολογικές διαστάσεις, 2022, σ. 185

¹⁷⁴ Σπυρόπουλος, Fake news και παραπληροφόρηση - Νομικές, εγκληματολογικές και τεχνολογικές διαστάσεις, 2022, σ. 193

¹⁷⁵ Κακαβούλης, Κ. (2021, 10 18). Οι νομοθετικές παλινωδίες που επαναφέρουν στο προσκήνιο ζητήματα περιορισμού της ελευθερίας της πληροφόρησης. *Dikastiko*. Retrieved 11 1, 2023, from <https://www.dikastiko.gr/articles/kon-nos-kakavoylis-oi-nomothetikes-palinodies-poy-epanaferoy-n-sto-proskinio-zitimata-periorismoy-tis-eleytherias-tis-pliroforisis/>

που ο δόλος του αποδειχθεί, ο οποίος πρέπει να καλύπτει το γεγονός ότι οι ειδήσεις είναι ψευδείς αλλά και ικανές να επιφέρουν αυτά που περιγράφονται στη διάταξη.

- Αυξήθηκε το πλαίσιο ποινής καθώς, υπό την προηγούμενη μορφή της διάταξης, το πλαίσιο ποινής συνίστατο σε φυλάκιση (τουτέστιν από δέκα ημέρες φυλάκιση) έως τρία έτη, ενώ με την τροποποίηση της, το πλαίσιο ποινής είναι φυλάκιση τουλάχιστον τρεις μήνες έως πέντε έτη). Εκ της συγκριτικής εξέτασης με την προϋσχύσασα διάταξη (ν. 4619/2021), η πρώτη είναι πασιδηλά ευμενέστερη για τον κατηγορούμενο εν όψει του μειωμένου πλαισίου ποινής.

Μέσα από τις τοποθετήσεις των φορέων, εκπροσώπων του κυβερνώντος κόμματος και της αντιπολίτευσης, παρατηρήθηκε λοιπόν πως σημείο τριβής αποτέλεσε ιδιαίτερα η προσθήκη της έννοιας ‘ανησυχία’ αλλά και η πρόβλεψη ποινής και για τον πραγματικό ιδιοκτήτη ή εκδότη του μέσου με το οποίο τελέστηκαν οι πράξεις που αναφέρει το άρθρο. Στα εγκλήματα δυνητικής διακινδύνευσης, άλλως «αφηρημένα συγκεκριμένης διακινδύνευσης», η αντικειμενική τους υπόσταση πληρούται απλώς με την δυνατότητα επέλευσης κινδύνου.¹⁷⁶ Για τη θεμελίωση του αδικήματος της διασποράς ψευδών ειδήσεων εξ αντικειμένου, πρέπει οι διασπειρόμενες ειδήσεις ή φήμες να είναι ικανές να επιφέρουν τουλάχιστον ένα από τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στο άρθρο, και επιπλέον δε, να επιφέρουν ανησυχία ή φόβο σε πολίτες ή να κλονίσουν την εμπιστοσύνη του κοινού στην εθνική οικονομία, στην αμυντική ικανότητα της χώρας ή στη δημόσια υγεία, χωρίς όμως να ενδιαφέρει αν αυτό πράγματι επήλθε, *«αρκούσης της δυνατότητας απλώς επέλευσης αυτού.»*¹⁷⁷

Κοινός τόπος λοιπόν στις τοποθετήσεις των φορέων και των κομμάτων (πλην των τοποθετήσεων προερχόμενων από το κυβερνών κόμμα) ήταν η φράση *«είναι ικανές να επιφέρουν ανησυχία και φόβο»*. Σύμφωνα με τον Ι. Μανωλεδάκη, η ανησυχία συνίσταται στο *«συναίσθημα κλονισμού της πεποίθησης για τη συνέχιση της ειρηνικής ζωής σε συγκεκριμένο χώρο και χρόνο»*¹⁷⁸ Χαρακτηρίστηκε ως προβληματική και η έννοια αλλά και η διάταξη εν γένει. Τονίστηκε δε, πως η κατάσταση την οποία εβίωνε η χώρα εκείνη την περίοδο και το γεγονός ότι υπήρχαν ασθενείς που αρνούνταν να

¹⁷⁶ ό.π. σ. 203

¹⁷⁷ *Ιάκωβος Φαρσεδάκης/Χρήστος Σατλάνης*, Ειδικό Μέρος Ποινικού Κώδικα, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2015, σελ. 58. σε Σπυρόπουλος, Fake news και παραπληροφόρηση - Νομικές, εγκληματολογικές και τεχνολογικές διαστάσεις, 2022, σ. 203

¹⁷⁸ Μανωλεδάκης, Ι. (1996). *Ερμηνεία κατ'άρθρο των όρων του ειδικού μέρους του Ποινικού Κώδικα*. Θεσσαλονίκη: Σάκουλα, σ. 55

διασωληνωθούν ήταν πρόσχημα, καθώς η κυβέρνηση, με την διάταξη που επιθυμούσε να τροποποιηθεί, προσπαθούσε να εξαφανίσει κάθε αντίθετη άποψη. Σε αυτό το σημείο, δέον όπως επισημανθεί πως μόνο «*Ο δημόσιος εφησυχασμός δεν μπορεί ποτέ καθαυτός να νοηθεί ως αγαθό που δικαιολογεί την ενεργοποίηση του ποινικού δικαίου. Αυτή η παράμετρος του προβλήματος δεν πρέπει να παροράται, καθώς το κριτήριο της ανησυχίας ίσταται αυτοτελώς (σε σχέση με την εθνική οικονομία κ.λπ.), δυνάμενο να αναπτύξει απροσδιόριστο εύρος.*»¹⁷⁹

Ωστόσο, πέραν της ανησυχίας ως έννοια της αντικειμενικής υπόστασης του άρθρου 191 ΠΚ, αναφορικά με το ‘ψεύδος’ ως έννοια της αντικειμενικής υπόστασης, παρατηρητέα είναι τα εξής: Για τον εννοιολογικό προσδιορισμό του ‘ψεύδους’, έχει διατυπωθεί η «μικτή θεωρία»¹⁸⁰ σύμφωνα με την οποία αντικειμενικά ψευδή είναι τα γεγονότα όταν έρχονται σε αντίθεση με την αντικειμενική πραγματικότητα, αλλά και σε αντίθεση με εκείνα τα οποία αντιλήφθηκε ή πληροφορήθηκε για αυτά το αντικείμενο. Υπό αυτό το πλαίσιο και με βάση την διάταξη του άρθρου 191 ΠΚ, αληθινά γεγονότα, ακόμα και στην περίπτωση που έχουν την δυνατότητα να επιφέρουν τις συνέπειες που ορίζονται στη διάταξη, τούτο δεν μπορεί να αποτελέσει αξιόποινη συμπεριφορά, καθώς κάτι τέτοιο θα ήτο αντισυνταγματικό.¹⁸¹ Σημειωτέο δε, όπως έχει κριθεί και από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου «δεν απαγορεύει τη συζήτηση ή διάδοση των πληροφοριών που ελήφθησαν ακόμη και αν υπάρχουν σοβαρές υποψίες ότι αυτές οι πληροφορίες ενδέχεται να μην είναι αληθείς»¹⁸²

Στο πλαίσιο μιας νομοθέτησης, και συγκεκριμένα στην περίπτωση των ποινικών νόμων, υπάρχουν οι εσωτερικοί ενδιαφερόμενοι οι οποίοι αποτελούνται από την κυβέρνηση, τα κόμματα και τη διοίκηση, και οι εξωτερικοί ενδιαφερόμενοι οι οποίοι αποτελούνται από τους φορείς του επίσημου κοινωνικού ελέγχου (αστυνομία, δικαιοσύνη, σωφρονιστικοί υπάλληλοι, κοινωνικές υπηρεσίες) τις επαγγελματικές

¹⁷⁹ Παπασπύρου, Ν. (2021, Νοέμβριος). Είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα η νέα ρύθμιση για τη διασπορά ψευδών ειδήσεων;. *The Art of Crime*. Ανάκτηση 1 20, 2024, από <https://theartofcrime.gr/%ce%b5%ce%af%ce%bd%ce%b1%ce%b9-%cf%83%cf%8d%ce%bc%cf%86%cf%89%ce%bd%ce%b7-%ce%bc%ce%b5-%cf%84%ce%bf-%cf%83%cf%8d%ce%bd%cf%84%ce%b1%ce%b3%ce%bc%ce%b1-%ce%b7-%ce%bd%ce%ad%ce%b1-%cf%81%cf%8d%ce%b8%ce%bc/>

¹⁸⁰ Οράτε *Σπυρόπουλος*, Fake news και παραπληροφόρηση - Νομικές, εγκληματολογικές και τεχνολογικές διαστάσεις, 2022, σ. 197-198 για την υποκειμενική και την αντικειμενική κατεύθυνση αναφορικά με τον εννοιολογικό προσδιορισμό του ψεύδους ως έννοια της αντικειμενικής υπόστασης

¹⁸¹ Ό.π. σ. 199

¹⁸² Ό.π. σ. 199

ενώσεις αυτών και τους ειδικούς επιστήμονες. Όπως αναφέρει και η Έ. Λαμπροπούλου,¹⁸³ οι εν λόγω φορείς έχουν την δυνατότητα επιρροής στην ποινική νομοθέτηση με δύο τρόπους α) στο στάδιο της προκοινοβουλευτικής νομοθετικής διαδικασίας, όπου συμμετέχουν άτυπα στην οποία παρουσιάζονται οι απόψεις τους τις οποίες προσπαθούν να επιβάλλουν, β) στη δημόσια ακρόασή τους από τις κοινοβουλευτικές επιτροπές με την τυπική συμμετοχή τους. Όλοι οι προαναφερόμενοι ενδιαφερόμενοι, ανάλογα την φύση τους έχουν έναν προσανατολισμό, μια άποψη την οποία και επιθυμούν να επιβάλλουν στα πλαίσια μιας ποινικής νομοθέτησης. Στην περίπτωση που νόμοι με ιδιαίτερο κοινωνικό ενδιαφέρον, τίθενται υπό διαβούλευση, η κοινή γνώμη δημιουργείται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (μια κατηγορία ενδιαφερόμενων στο πλαίσιο ποινικής νομοθέτησης), ενεργώντας ως «δείκτης αποδοχής ή αμφισβήτησης» της υπό επεξεργασία ρύθμισης που ή της πολιτικής που ακολουθείται.¹⁸⁴ Όπως παρατηρήσαμε λοιπόν, μέσα από την αναφορά των τοποθετήσεων επί της τροποποίησης του άρθρου 191 ΠΚ, κατέστη σαφής ο προσανατολισμός των φορέων, των βουλευτών, των προέδρων και των υπουργών.

4.2. Ήταν προβληματική η τροποποίηση της διάταξης του άρθρου 191 ΠΚ;

Είναι γεγονός, πως η κυβέρνηση εκείνη την περίοδο δεχόταν πυρά για την διαχείριση της πανδημίας τόσο από τα κόμματα της αντιπολίτευσης, καθώς το Εθνικό Σύστημα Υγείας φαινόταν να μην είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις ανάγκες της πρωτόγνωρης κατάστασης. Κατηγορήθηκε πολλάκις πως η βούλησή της ήταν να εφαρμόσει μια σιγή ιχθύος στις αντίθετες απόψεις που εκφράζονταν μέσα στην κοινωνία. Από την πλευρά της, θεωρούσε πως οι ψευδείς ειδήσεις που διαδίδονταν, εάν ήταν ικανές να προκαλέσουν ανησυχία ή φόβο στους πολίτες, έπρεπε να τιμωρηθεί ο δράστης που τις διέδωσε. Επιθυμούσαν δηλαδή την ποινικοποίηση όχι της πραγματικής πρόκλησης φόβου (να επέλθει δηλαδή η βλάβη), αλλά τη δυνατότητα πρόκλησης ανησυχίας ή φόβου. Η πολιτεία, και πιο συγκεκριμένα, η εκάστοτε κυβέρνηση (μέσα από τις αυστηρές προϋποθέσεις που θέτει το Σύνταγμα αλλά και οι θεμελιώδεις αρχές του ποινικού δικαίου) έχει την σχετική εξουσία, να ορίσει ποιες συμπεριφορές στοιχειοθετούν τον εγκληματικό ορισμό του ποινικού νόμου. Αναφέρουμε σε αυτό το σημείο την φράση που αναφέρει ο Ηλίας Δασκαλάκης «ότι οι ανθρώπινες συμπεριφορές

¹⁸³ Λαμπροπούλου, Έ. (2012). *Κοινωνιολογία του ποινικού δικαίου και των θεσμών της ποινικής δικαιοσύνης*. Ι. Σιδέρης, σ. 30 επ.

¹⁸⁴ Ο.π.

μπορούν να γίνουν καλές ή κακές, νόμιμες ή εγκληματικές, εάν κάποιος που είχε τη σχετική εξουσία τις ορίσει έτσι.» Προσθέτει δε, πως προϋπόθεση του εγκλήματος είναι η εννοιολογική ύπαρξη απαγόρευσης ή επιταγής, το γεγονός δηλαδή να εκφράζεται, μέσα σε ένα κράτος, μια κυρίαρχη βούληση, η οποία ορίζει μια συμπεριφορά ως έγκλημα και σε περίπτωση εκδήλωσης αυτής επέρχονται ειδικές συνέπειες, καταλήγοντας πως «το έγκλημα είναι πολιτικό φαινόμενο, είναι δημιούργημα της κρατικής βούλησης, που εκφράζεται με τον ποινικό νόμο».¹⁸⁵

Ειδικότερα για τη δημόσια υγεία η οποία προστέθηκε, έχει εκφρασθεί η άποψη¹⁸⁶ πως, παρόλο που η προσθήκη αυτή ήταν αναγκαία λόγω της πανδημίας του κορονοϊού covid – 19, σημειώνεται πως με τα άρθρα του ΠΚ 285 και 184 (διέγερση σε διάπραξη εγκλημάτων), ήταν (και είναι) ήδη αξιόποινες οι προτροπές που τελούνται δημόσια ή μέσω διαδικτύου προς τους πολίτες προκειμένου να προβούν στην παραβίαση των μέτρων πρόληψης ασθενειών όπως ο κορονοϊός. Τούτων λεχθέντων, η επέκταση αξιοποιούν σε πράξεις που ευρίσκονται εκτός του προστατευτικού πεδίου του 184 ΠΚ σε συνδυασμό με το 285 ΠΚ, εγείρει ζητήματα «εγκαθίδρυσης φρονηματικού αδίκου», υπό την έννοια ότι με τη διασπορά ψευδών ειδήσεων τιμωρούνται πράξεις οι οποίες όμως φαίνεται να βλάπτουν «δυννητικά, εμμέσως και δυσδιάκριτα τη δημόσια υγεία» με τη δυνατότητα για πρόκληση ανησυχίας, το οποίο θεωρείται αόριστο για ποινικό νόμο.

Σύμφωνα με την θεωρία, τα θεμελιώδη αξιώματα του ποινικού δικαίου συνίστανται α) στο αποκλειστικό δικαίωμα της Πολιτείας να επιβάλλει ποινές, β) στην παροχή εγγυήσεων κατά την επιβολή των ποινών, το οποίο αποτελεί υποχρέωση της Πολιτείας.¹⁸⁷ Η ποινικοποίηση μιας συμπεριφοράς είναι δυνατή μόνο κατά τους συνταγματικά προβλεπόμενους τρόπους, το οποίο συνίσταται στο ότι οι ποινικές κυρώσεις αποτελούν το έσχατο μέσο¹⁸⁸ της αντίδρασης του συνόλου απέναντι σε μια αντικοινωνική συμπεριφορά, και τούτο σημαίνει πως η πολιτεία έχει ως αποστολή να προβαίνει σε αυστηρή επιλογή των μορφών συμπεριφοράς που επιβάλλεται να

¹⁸⁵ Δασκαλάκης, Η. (1985). *Η εγκληματολογία της κοινωνικής αντίδρασης - Παραδόσεις*. Αθήνα - Κομοτηνή: Νομικές εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα Ε.Ε, σ. 31

¹⁸⁶ Κακαβούλης, Κ. (2021, 10 18). Οι νομοθετικές παλινωδίες που επαναφέρουν στο προσκήνιο ζητήματα περιορισμού της ελευθερίας της πληροφόρησης. *Dikastiko*. Retrieved 11 1, 2023, from <https://www.dikastiko.gr/articles/kon-nos-kakavoylis-oi-nomothetikes-palinodies-poy-epanaferoyn-sto-proskinio-zitimata-periorismoy-tis-eleytherias-tis-pli-roforisis/>

¹⁸⁷ Χαραλαμπίκης, Α. (2016). *Επιτομή Ποινικού Δικαίου - Γενικό Μέρος*. Π.Ν. Σάκκουλας, σ. 3

¹⁸⁸ ό.π., σ. 6

ποινικοποιηθούν. Τούτο σημαίνει πως ο χαρακτηρισμός των πράξεων ως εγκλημάτων δεν είναι ελεύθερος, καθώς η δικαιοσύνη και οι απόψεις που επικρατούν στην κοινωνία για την αποκλίνουσα συμπεριφορά, και συνάμα οι κανόνες της νομικής δογματικής και τεχνικής δεσμεύουν τους δημιουργούς των ποινικών νόμων.¹⁸⁹ Μια αυθαίρετη και αδικαιολόγητη αναγωγή οποιασδήποτε «αποκλίνουσας» συμπεριφοράς σε έγκλημα, θα οδηγούσε στην εξαφάνιση των δημοκρατικών και ανθρωπιστικών αρχών από το ποινικό δίκαιο.¹⁹⁰ Επιπλέον, το ποινικό δίκαιο αποτελεί ένα ρυθμιστικό πρόγραμμα, το οποίο σημαίνει πως μέσω αυτού, καθορίζεται με σαφήνεια και δεσμευτικά το πλαίσιο της συμπεριφοράς των πολιτών, καθορίζοντας τα όρια του «κοινωνικά επιτρεπτού» η παραβίαση των οποίων συνεπάγεται υλικές και κοινωνικές κυρώσεις.¹⁹¹

Επιπλέον, το ποινικό δίκαιο είναι το τελευταίο καταφύγιο μιας έννομης τάξης. Το νόημα αυτής της φράσης συνίσταται α) στο γεγονός πως η ποινική καταδίκη και οι συνέπειες αυτής είναι οι πλέον δυσβάσταχτες από εκείνες που προβλέπονται στο σύνολο της εννόμου τάξεως, και β) στο γεγονός ότι πρέπει να επιβάλλεται με την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη φειδώ, καθώς αποτελεί την πιο βαριά κύρωση από όσες προβλέπονται σε μια έννομη τάξη.¹⁹² Για τον λόγο αυτό, όπως αναφέρει ο Α. Χαραλαμπίδης,¹⁹³ υπό αυτή και μόνο, έννοια, το ποινικό δίκαιο χαρακτηρίζεται ως το «επαχθέστερο μέσο επιβολής της κυρίαρχης ιδεολογίας σε μια οργανωμένη κοινωνία», το οποίο θα πρέπει να επιλέγεται με την προϋπόθεση να έχει εξαντλήσει τα υπόλοιπα μέσα που έχει στη διάθεσή του και τα οποία δεν εισέφεραν κάποιο ουσιώδες αποτέλεσμα. Αναλογιζόμενοι λοιπόν τούτα, διερωτώμαστε: η πολιτεία εκείνη την χρονική περίοδο (τέταρτο κύμα κορονοϊού) παρατηρώντας πως οι ψευδείς ειδήσεις σχετικά με την πανδημία του κορονοϊού ήταν σε έξαρση, και επιθυμώντας να προστατεύσει το έννομο αγαθό της δημόσιας υγείας, εξάντλησε όλα τα μέσα που είχε στη διάθεσή της, τα οποία δεν επέφεραν ουσιώδες αποτέλεσμα, και ύστερα προσέφυγε ως έσχατη λύση στο ποινικό δίκαιο; Ή λόγω των πρωτοφανών περιστάσεων που διένυε η χώρα σε συνδυασμό με την σφοδρή κριτική που δεχόταν αναφορικά με την διαχείριση της πανδημίας, κατέφυγε αμέσως στο ποινικό δίκαιο, και δεν το επέλεξε ως

¹⁸⁹ Λαμπροπούλου, Έ. (2012). *Κοινωνιολογία του ποινικού δικαίου και των θεσμών της ποινικής δικαιοσύνης*. Ι. Σιδέρης, σ. 31

¹⁹⁰ Χαραλαμπίδης, Α. (2016). *Επιτομή Ποινικού Δικαίου - Γενικό Μέρος*. Π.Ν. Σάκκουλας, σ. 6

¹⁹¹ Λαμπροπούλου, Έ. (2012)

¹⁹² Χαραλαμπίδης, Α. (2021). *Ποινικό Δίκαιο - Γενικό Μέρος* (Τόμ. Ι, Το έγκλημα). Αθήνα: Π.Ν. Σάκκουλας, σ. 62 - 63

¹⁹³ ό.π.

το τελευταίο καταφύγιο (*ultimum refugium*); Είναι γεγονός, πως υπήρξε (και ακόμα υπάρχει) μερίδα πολιτών οι οποίοι εναντιώθηκαν στα επιβληθέντα μέτρα κατά του κορονοϊού, στην υποχρεωτικότητα των εμβολίων σε ορισμένες ομάδες πληθυσμών και σε άλλα παρεμφερή ζητήματα, και εξέφραζαν την άποψή τους (πολύ περισσότερο) σε ομάδες κοινωνικής δικτύωσης. Είναι λογικό και επόμενο να υπάρχει η αντίθετη γνώμη και άποψη επί ενός θέματος. Παρά τις τοποθετήσεις των κρατούντων της εξουσίας, ότι προσπαθούσε να περιορίσει τις ψευδείς ειδήσεις και όχι τις κρίσεις (αναφερόμενη και στην πάγια νομολογία), μήπως η αντίθετη γνώμη, και οι πολίτες την οποία εξέφραζαν, αντιμετωπίστηκαν ως άτομα επικίνδυνα για την κοινωνία, και η επικινδυνότητά τους πήγαζε από τις προσωπικές τους απόψεις οι οποίες ήταν αντίθετες από τις απόψεις που εκράζονταν από μερίδα των πολιτών;

Σύμφωνα με το Γερμανό ποινικολόγο Jakobs¹⁹⁴, οι σύγχρονες κοινωνικές εξελίξεις οδηγούν στην ύπαρξη δύο παράλληλων δικαιοσύνην συστημάτων, τα οποία συνίστανται α) στο ποινικό δίκαιο το οποίο ισχύει για τους κοινούς πολίτες (το ποινικό δίκαιο του πολίτη), και β) στο ποινικό δίκαιο το οποίο ισχύει για τους πολίτες οι οποίοι, μεταξύ άλλων, λόγω της προσωπικής τους στάσης *«εικάζεται ότι διαρκώς και πάντως με αποφασιστικό τρόπο αποτάσσονται το δίκαιο»*. Αυτή η κατηγορία των πολιτών αποτελούν τους εχθρούς μιας έννομης τάξης και θεωρείται ότι πρέπει να έχουν μια διαφορετική μεταχείριση από τους κοινούς πολίτες.¹⁹⁵ Ο Jakobs, αναφέρει περιπτώσεις, οι οποίες όταν εντοπίζονται σε νομοθετικό κείμενο, τούτο σημαίνει πως ο νομοθέτης επέλεξε μια ποινική μεταχείριση η οποία προσιδιάζει στο λεγόμενο «Ποινικό Δίκαιο του Εχθρού». Μία από αυτές είναι η ευρεία προσώθηση του αξιοποίνου, η τιμώρηση δηλαδή επέρχεται ένα βήμα πριν την πράξη. Σύμφωνα με την κλασσική – παραδοσιακή ποινική Δογματική, το δικαίωμα επιβολής της ποινής (*jus puniendi*) μιας έννομης τάξης ενεργοποιείται, από την στιγμή που θα λάβει χώρα η αρχή εκτέλεσης του εγκλήματος, καθώς τότε γεννάται ο αντικειμενικός κίνδυνος για την πραγμάτωση της νομοτυπικής υπόστασης του εγκλήματος, και επομένως τότε προσβάλλεται το έννομο αγαθό. Ωστόσο, υπάρχει μια εξαίρεση στον κανόνα, και υπάρχει η πρόβλεψη της τιμώρησης των προπαρασκευαστικών πράξεων, εάν υφίσταται μια ειδική ανάγκη *«δραστικής και έγκαιρης προστασίας του εννόμου αγαθού.»*

¹⁹⁴ Για περισσότερα, βλ. σχετική μελέτη του μεταφρασμένη στα ελληνικά με τίτλο «Δημόσια ποινή, σημασία και σκοπός» (απόδοση Κωνσταντίνου Βαθιώτη), 2007

¹⁹⁵ Χαραλαμπίκης, Α. (2021). *Ποινικό Δίκαιο - Γενικό Μέρος* (Τόμ. Ι, Το έγκλημα). Αθήνα: Π.Ν. Σάκουλας, σ. 76 επ.

Τούτο συνιστά την λεγόμενη ‘προσώθηση του αξιοποίνου’.¹⁹⁶ Σύμφωνα με τον Κ. Βαθιώτη, η στρατηγική του νομοθέτη λοιπόν (η οποία χρησιμοποιείται ιδίως για τα εγκλήματα τα οποία διαπράττονται από τρομοκράτες) σε αυτή την περίπτωση συνίσταται στην παρατήρηση του εν δυνάμει εγκληματία (ο Κ. Βαθιώτης αναφέρει την περίπτωση του τρομοκράτη) και στην συνέχεια προσαρμόζει το αξιοπόινο βάσει «της παρατηρούμενης συμπεριφοράς, μετατοπίζοντας το ολοένα και προς τα πίσω». Με τον τρόπο αυτό λοιπόν, η έννομη τάξη προσπαθεί και επιθυμεί να προετοιμαστεί όσο το δυνατόν καλύτερα, για να προλάβει το «μεγάλο κακό».¹⁹⁷ Επισημαίνει δε ο Κ. Βαθιώτης, πως η επιλογή αυτής της στρατηγικής από το νομοθέτη συσχετίζεται με το Ποινικό Δίκαιο του Εχθρού, υπό το πρίσμα πως «εχθρός ορίζεται ένα άτομο που εικάζεται ότι βάλλει διαρκώς και πάντως αποφασιστικά κατά των θεμελίων της έννομης τάξης.» Τούτη η τάση, η θέσπιση αξιοποίνων προπαρασκευαστικών πράξεων, καθώς και τα εγκλήματα αφηρημένης διακινδύνευσης, προορίζονται για την προστασία «υπερατομικών – συλλογικών εννόμων αγαθών», τα οποία δεν μπορούν να προσδιορισθούν με ακριβή σαφήνεια. Επί παραδείγματι, αναφέρει τη δημόσια τάξη, την ασφάλεια, την δημόσια υγεία και την οικονομική λειτουργία της αγοράς.¹⁹⁸ Παρά το γεγονός πως υπάρχει συντριπτική πλειονότητα θεωρητικών¹⁹⁹, οι οποίοι αποκρούουν και δεν δέχονται το ποινικό δίκαιο του εχθρού, υπάρχουν (κατά τον Κ. Βαθιώτη) και ελάχιστοι οι οποίοι δέχονται ότι πρόκειται για υπαρκτό είδος του ποινικού δικαίου το οποίο ευρίσκεται διασκορπισμένο σε πλήθος διατάξεων με ‘ύπουλο τρόπο’, πρακτική η οποία είναι και επικίνδυνη καθώς αφορά και δράστες οι οποίοι αποδέχονται τις θεμελιώδεις αρχές μιας έννομης τάξης, άρα αφορά «πολίτες», και όχι κάποιον «εχθρό».²⁰⁰ Κατά την άποψη του Κ. Βαθιώτη, το ποινικό δίκαιο του εχθρού χρησιμοποιείται και προορίζεται για να αντιμετωπισθούν εξαιρετικές καταστάσεις, δηλαδή καταστάσεις ‘έκτακτης ανάγκης’, πράγμα που σημαίνει πως είναι «*a priori* βεβαρυμμένο με την αυθαίρετη κρίση του κυρίαρχου».²⁰¹

¹⁹⁶ Περί προσώθησης του αξιοποίνου σε *Τα εγκλήματα του μη εξαρτημένου χρήστη ναρκωτικών ουσιών*, Κωνσταντίνου Βαθιώτη, διαθέσιμο στο <https://www.esdi.gr/nex/images/stories/pdf/epimorfosi/2017/eisigisibauivth.pdf>, (πρόσβαση 12/1/2024)

¹⁹⁷ ό.π.

¹⁹⁸ Βαθιώτης, Κ. (2021). *Από την τρομοκρατία στην πανδημία - Υποχρεωτικές ιατρικές πράξεις στον πόλεμο κατά του αόρατου εχθρού* (2η εκδ.). Αλφειός, σ. 241

¹⁹⁹ Βλ. την ασκηθείσα κριτική από την Καϊάφα - Γκιμπάντι σε ΠοινΧρον 2005, σ. 865.

²⁰⁰ Χαραλαμπίδης, Α. (2021). *Ποινικό Δίκαιο - Γενικό Μέρος* (Τόμ. Ι, Το έγκλημα). Αθήνα: Π.Ν. Σάκουλας, σ. 77 επ.

²⁰¹ ό.π.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, μήπως η στρατηγική του ποινικού νομοθέτη στην περίοδο της υγειονομικής κρίσης την οποία διέυννε η Ελλάδα κατά το τέταρτο κύμα του κορονοϊού προσιδιάζει στο Ποινικό Δίκαιο του εχθρού, όπως αυτό αναλύθηκε παραπάνω; Δεδομένου πως το 2022 με το ν. 5005/2022 η διάταξη του άρθρου 191 ΠΚ, τροποποιήθηκε ξανά, όπου υπό την σημερινή της μορφή, απουσιάζουν η έννοια της ανησυχίας και η φράση «να κλονίσουν την εμπιστοσύνη του κοινού», διερωτώμαστε για τον λόγο για τον οποίο υπήρξε αναγκαία η προηγούμενη τροποποίηση. Είναι δυνατό να καταδειχθεί και να απαντηθεί μετά βεβαιότητας ότι η πολιτεία, σύμφωνα και με την αρχή της χρηστής διοίκησης (good governance), με άλλα μέσα που μπορούσε να διαθέσει, όπως επί παραδείγματι μια στενή συνεργασία με τη Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος σχετικά με τις ψευδείς ειδήσεις που αφορούσαν τα εμβόλια κατά του κορονοϊού προκειμένου να αντιμετωπισθούν σε ποινικό επίπεδο οι δράστες, δεν θα μπορούσε να δώσει εξίσου λύση στο ζήτημα των ψευδών ειδήσεων; Ήταν το τελευταίο μέτρο στο οποίο προσέφυγε ή μήπως το ποινικό δίκαιο και οι διατάξεις του ποινικού κώδικα αλλάζουν προς πάσα νόσο με αποτέλεσμα σε περιόδους κρίσεων να χρησιμοποιείται για τα συμφέροντα της πολιτικής; Προφανώς και υπήρχαν (και πάντοτε θα υπάρχουν) απόψεις (επί διαφόρων ζητημάτων) οι οποίες είναι αντίθετες στην επιστημονική γνώση και την πρόοδο, και περιβάλλονται από σκοταδισμό. Πολλώ δε μάλλον, σε περιόδους όπου μια κοινωνία υφίσταται μια κρίση, ολοένα και περισσότερες από αυτές τις απόψεις θα έρχονται στην επιφάνεια. Τούτο όμως, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αποτελέσει το μέσο για τον περιορισμό τους, με περαιτέρω συνέπεια την εγκαθίδρυση μίας μόνο άποψης η οποία στηρίζεται και εκφράζεται από την πολιτεία. Κάτι τέτοιο, θα οδηγούσε με μαθηματική ακρίβεια στον περιορισμό της ελευθερίας του λόγου, και θα εξηγήσουμε ευθύς αμέσως τους λόγους.

Με την ποινικοποίηση της δυνατότητας πρόκλησης ανησυχίας του κοινού, παραμερίζοντας την πραγματική πρόκληση φόβου (ως αποτέλεσμα), είναι πολύ πιθανό τούτο να οδήγησε τους πολίτες στο να μην εξωτερικεύουν οποιαδήποτε άποψη επί θεμάτων όπως η δημόσια υγεία, η εθνική οικονομία και η αμυντική ικανότητα της χώρας, και τούτο διότι γνώριζαν πως υπήρχε η πιθανότητα να προκαλέσουν ανησυχία στους πολίτες. Επομένως, κάτι τέτοιο πολύ πιθανό να οδηγήσει στην εγκαθίδρυση μιας μοναδικής αλήθειας η οποία εκφράζεται από την πολιτική της χώρας, ακριβώς γιατί δεν θα παρουσιάζεται καμία περαιτέρω άποψη (υπό την φόβο των πολιτών ότι μπορεί να βρεθούν κατηγορούμενοι για ψευδείς ειδήσεις). Υπό το πρίσμα της νομολογίας του

ΕΔΔΑ, η άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης είναι δυνατόν να υπάγεται ακόμα και σε κυρώσεις. Παρ' όλα αυτά, η πρόβλεψη κυρώσεων (πολλώ δε μάλλον η πρόβλεψη ποινικών κυρώσεων), είναι πολύ πιθανό να επιφέρει διαφορετικά αποτελέσματα, και συγκεκριμένα να έχει «αποθαρρυντική επίδραση (chilling effect)», καθώς υπό τον φόβο πιθανών κυρώσεων οι πολίτες να αποθαρρύνονται ή να παρεμποδίζονται ως προς την άσκηση του δικαιώματός τους και αυτό να έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργηθεί πλήγμα στο δημόσιο διάλογο, στην ελευθερία του τύπου, με επακόλουθο την απειλή του συνόλου της δημοκρατίας και της δημοκρατίας.²⁰² Ειδικότερα για τις ιατρικές ψευδείς ειδήσεις (medical fake news), υπάρχει η άποψη,²⁰³ ότι η ποινικοποίηση της διάδοσης ιατρικών ψευδών ειδήσεων μπορεί να επικίνδυνη καθώς οι πολίτες μπορεί να διστάζουν να αλληλεπιδρούν για ιατρικά ζητήματα και τούτο να οδηγεί σε chilling effect, ωστόσο μπορεί να επιφέρει και θετικές συνέπειες οι οποίες θα συνίστανται στο γεγονός ότι οι πολίτες, από την στιγμή που υφίσταται ποινική ευθύνη για την διάδοσή τους, μπορεί να ασκούν πιο οξεία κριτική σχετικά με την επαλήθευση των πηγών των πληροφοριών.

Υπό τα ανωτέρω, οι τροποποιήσεις που επήλθαν στη διάταξη του άρθρου 191 ΠΚ, θεωρούνται αναποτελεσματικές (για τον λόγο αυτό και τροποποιήθηκε εκ νέου η διάταξη με τον ν. 5005/2022), καθώς με την νομοτυπική της μορφή, φαίνεται πως υπήρξε η τάση για υπέρμετρο περιορισμό τόσο της ελευθερίας της έκφρασης των πολιτών, όσο και του δικαιώματος πληροφόρησης, υπό την έννοια ότι για σημαντικά ζητήματα της κοινωνίας, όπως είναι η δημόσια υγεία, να μην εξέφραζε εύκολα κάποιος την γνώμη του υπό τον φόβο κατηγορίας της δυνατότητας πρόκλησης ανησυχίας.

4.3. Η δημόσια υγεία ως προστατευόμενο έννομο αγαθό ή ως πρόσχημα;

Τίθεται το ερώτημα εάν το θέμα της δημόσιας υγείας αποτέλεσε πρόσφορο έδαφος για την εργαλειοποίηση του ποινικού δικαίου για την εξυπηρέτηση πολιτικών σκοπών. Υπάρχουν απόψεις του νομικού κόσμου (παρόμοιες με τις τοποθετήσεις ως αναφέρθηκαν ανωτέρω που ήταν ενάντια στην τροποποίηση της διάταξης του άρθρου

²⁰² Φλώρου, Π. (2020) σ. 47

²⁰³ Mamak, K. (2021). Do we need the criminalization of medical fake news? *Medicine, Health Care and Philosophy*, pp. 235 - 245. doi:<https://doi.org/10.1007/s11019-020-09996-7>, (πρόσβαση 31/12/2023)

191 ΠΚ),²⁰⁴ οι οποίες αναφέρουν πως την περίοδο που υπήρχε έξαρση των κρουσμάτων κορονοϊού (2021) υπό το αφήγημα της δημόσιας υγείας, η χώρα έβαινε προς ένα αστυνομικό κράτος υπό την έννοια πως η διάδοση προσωπικών επιστημονικών απόψεων edιώκετο ποινικά, και η ελεύθερη διατύπωση γνώμης εστιγματιζότο από την ετικέτα του «τρομοκράτη» ή την ετικέτα «του επικίνδυνου για την δημόσια υγεία και τάξη». Επιπρόσθετα, εκδηλώθηκε και η άποψη πως η τροποποίηση, ποινικοποιούσε κατ'ουσίαν το φρόνημα και τιμωρούσε προληπτικά οποιονδήποτε θα εξέφραζε διαφορετική, καθώς όπως έχουμε αναφέρει πολλάκις, με την τροποποίηση ετιμωρείτο η πιθανολόγηση της πρόκλησης ανησυχίας και φόβου, με την κρίση του μέτρου και του ελέγχου να ανήκει στις εισαγγελικές αρχές. Σύμφωνα με τον Κ. Βαθιώτη,²⁰⁵ υπάρχει μια «κοινωνιολογικά υπαγορευμένη ανάγκη για απαλλαγή της έννομης τάξης από τους πολίτες εκείνους που αρνούνται να προσχωρήσουν και να ενταχθούν εν πολλοίς αρμονικά στο κοινωνικό σύνολο και τους κανόνες του.» Εν αντιθέσει, η Μ. Καϊάφα – Γκμπάντι²⁰⁶ ασκώντας κριτική στην ανωτέρω άποψη (ως έχει λεχθεί και ανωτέρω) αλλά και στην θεωρία του Ποινικού Δικαίου του Εχθρού, τονίζει πως η αντίθεση ενός δράστη προς την έννομη τάξη, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να δικαιολογήσει την άρνησή του σε αυτόν την ιδιότητα του ανθρώπου και να αντιμετωπίζεται ως εχθρός. Τούτο δε, η αντιμετώπιση δηλαδή των εγκληματιών ως εχθρών είναι ενάντι στο Σύνταγμα και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, καθώς αντιβαίνει στη σεβασμό της αξίας του ανθρώπου.

Στην περίπτωση της ελληνικής πολιτείας κατά την διάρκεια της υγειονομικής κρίσης που διένυε λόγω της πανδημίας του κορονοϊού, έχουμε τα εξής δεδομένα:

- Μεσούσης της πανδημίας, η χώρα (όπως και ολόκληρη η υφήλιος) έπλεε σε αχαρτογράφητα νερά, μη δυνάμενη να προβλέψει τις συνέπειες που θα επιφέρει ο κορονοϊός και η υγειονομική κρίση που διένυε

²⁰⁴ Κατσιβαρδάς, Χ. (2021, 9 29). Ποινικοποίηση του Φρονήματος και Αστυνομία της Σκέψεως. *Δικαστικό Ρεπορτάζ*. Ανάκτηση 01 12, 2024, από <https://www.dikastikoreportaz.gr/charalampou-b-katsibarda-poinikopoiisi-tou-fronimatos-kai-astunomia-tis-skepseos/>

²⁰⁵ Βαθιώτης, Κ. (2010), Τραγικά διλήμματα στην εποχή "πολέμου κατά της τρομοκρατίας" Από την σελίδα του Καρνεάδη στο "Ποινικό δίκαιο του εχθρού, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σ. 417

²⁰⁶ Καϊάφα - Γκμπάντι, Μ. (2005). Η οριοθέτηση του αξιοποιήσιμου της τρομοκρατίας και οι προκλήσεις για ένα δικαιοκρατούμενο ποινικό δίκαιο. *Ποινικά Χρονικά*, σ, 870

- Μεσούσης της κατάστασης με τις ψευδείς ειδήσεις, συνδυαζόμενο και με το γεγονός ότι υπήρχαν συμπολίτες μας οι οποίοι αρνούνταν (ο καθένας για τους δικούς του προσωπικούς λόγους) τον εμβολιασμό και σε ορισμένες περιπτώσεις, αρνούνταν κατηγορηματικά τη διασωλήνωση, μια από τις στρατηγικές της πολιτείας ήταν η επιθυμία της να τροποποιηθεί από το νομοθέτη η διάταξη του άρθρου 191 ΠΚ προκειμένου να προστατεύσει τους πολίτες από τις ψευδείς ειδήσεις, οι οποίες κατά την γνώμη της, έπειθαν αυτούς να προβούν ή να μην προβούν σε πράξεις που ήταν καίριας σημασίας (εμβολιασμός, διασωλήνωση)
- Στη διαβούλευση επί του νομοσχεδίου, (μέσα στο οποίο υπήρχε και η τροποποιημένη διάταξη), φορείς, ακαδημαϊκοί, ενώσεις (δικαστών, εισαγγελέων, δικηγόρων, ολομέλεια δικηγορικών συλλόγων Ελλάδας, εκπρόσωποι του κλάδου της δημοσιογραφίας) άσκησαν δριμεία κριτική για την προσθήκη της έννοιας «ανησυχίας» και για την μετατροπή του αδικήματος σε αδίκημα αφηρημένης διακινδύνευσης.
- Στην Ολομέλεια της Βουλής, βουλευτές των κομμάτων (πλην των βουλευτών του κυβερνώντος κόμματος) αντιτάχθηκαν στην τροποποίηση κάνοντας λόγο για οπισθοδρόμηση, και για χρησιμοποίηση του ποινικού δικαίου προς επίτευξη πολιτικών σκοπών. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με όσα ειπώθηκαν, εθεωρείτο, πως η πολιτεία, με το πρόσχημα της προστασίας της δημόσιας υγείας από όσους εξέφραζαν την αντίθεσή τους με την πολιτική διαχείρισής της, διαμόρφωσε μια διάταξη με την οποία έδινε την εντύπωση ότι θα ωφελούνταν σε πολιτικό επίπεδο. Ο λόγος αυτής της εντύπωσης ερείδεται στο γεγονός ότι ποινικοποιώντας την δυνατότητα πρόκλησης ανησυχίας ή φόβου, είναι θολό το τοπίο εφαρμογής καθώς κάτι τέτοιο είναι μη μετρήσιμο, και ενέχει κινδύνους περιορισμού της ελευθερίας της έκφρασης.
- Παραμένει ασαφές το εάν η πολιτεία, πριν την επιλογή αυτή προκειμένου να περιορίσει τις ψευδείς ειδήσεις (την προσφυγή δηλαδή στο ποινικό δίκαιο) ερεύνησε εάν αυτό είναι εφικτό και με άλλα μέσα, ηπιότερα.
- Τον Δεκέμβριο του 2022, η διάταξη του άρθρου 191 ΠΚ, τροποποιήθηκε εκ νέου. Ένα έτος δηλαδή μετά την τελευταία τροποποίηση, γεγονός το οποίο ενισχύει την ανασφάλει δικαίου.

Υπενθυμίζουμε τους λόγους που αναφέρονται στην εν λόγω ειδική έκθεση, για τους οποίους κρίθηκε αναγκαία η τροποποίηση του ίδιου άρθρου *«Άρθρο 4: Η χρήση αποδεικτικά δυσχερούς και μη ευχερώς αξιολογούμενης έννοιας της ικανότητας πρόκλησης ανησυχίας ή φόβου στους πολίτες και του «κλονισμού εμπιστοσύνης του κοινού», ως επακόλουθου διασποράς της ψευδούς είδησης, προκαλούσε δυσχέρειες ως προς εφαρμογή και ερμηνεία ρύθμισης.»*²⁰⁷

Αρχικά, σημειώνεται πως οι δύο τροποποιήσεις έλαβαν χώρα με διαφορά μεταξύ τους ενός έτους. Επιπλέον, και οι δύο πραγματοποιήθηκαν με πρωτοβουλία του ίδιου κυβερνώντος κόμματος. Αιτία της πρώτης ήταν η προσπάθεια της πολιτείας (κατά τα λεγόμενά της) να περιορίσει τις ψευδείς ειδήσεις, και αιτία της δεύτερης ήταν η ομολογουμένη δυσχέρεια ως προς την εφαρμογή και την ερμηνεία της ρύθμισης. Τούτο σημαίνει, με πολύ απλά λόγια, πως η συγκεκριμένη κυβέρνηση, αν και δεν έλαβε υπόψη τις παρατηρήσεις και τις παρεμβάσεις όλων των φορέων και του συνόλου της Αντιπολίτευσης των οποίων κοινή συνισταμένη αποτελούσε ο προβληματικός χαρακτήρας της διάταξης, καθώς θα ήταν ιδιαίτερα δυσχερής η εφαρμογή και η ερμηνεία της, ένα έτος μετά επιθυμούσε την τροποποίησή της για τους λόγους που προέβαλαν οι ανωτέρω, καταρρίπτοντας με αυτόν τον τρόπο τον ισχυρισμό της πως είχε βρει τη Σολομώντειο λύση για τις ψευδείς ειδήσεις και τις ψευδείς διαδόσεις, αφού αποδέχτηκε και η ίδια τον προβληματικό χαρακτήρα αυτής, και με τον τρόπο αυτό προέβη σε αυτοαναίρεση της θέσης της.

Σε γενικότερο πλαίσιο, η βασική από τις κριτικές που ασκήθηκαν στην κυβέρνηση, είναι πως η τροποποίηση της διάταξης λειτουργούσε ως εργαλείο κυβερνητικής χειραγώγησης. Στο σημείο τούτο, δανειζόμαστε την έννοια *«της πολιτικοποίησης του εγκληματικού προβλήματος»*,²⁰⁸ προσαρμόζουμε αυτήν στα δεδομένα της μελέτης μας, δηλαδή στην περίοδο (τέταρτο κύμα του κορονοϊού) όπου ασκείτο δριμεία κριτική στην κυβερνητική διαχείριση για την πανδημία και την καταπολέμηση των ψευδών ειδήσεων και τολμούμε να αναφέρουμε πως το ζήτημα των ψευδών ειδήσεων και η τροποποίηση της διάταξης του άρθρου 191 ΠΚ, πολιτικοποιήθηκε και βασίστηκε στην αμφισβήτηση που επιδείχθηκε αναφορικά με

²⁰⁷ ό.π., σ. 7

²⁰⁸ Ζαραφωνίτου, Χ. (2011). Από την ανταποδοτική στην αποκαταστατική δικαιοσύνη : τιμωρητικότητα ή άμβλυνση των συγκρούσεων;. Στο *Η Εγκληματολογία απέναντι στις σύγχρονες προκλήσεις. Επετειακό Συνέδριο για τα 30 χρόνια της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας - Δ/ση έκδ. Α. Γιωτοπούλου - Μαραγκοπούλου*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

την κρατική ικανότητα αντιμετώπισης του προβλήματος, η οποία ήταν ακόμα πιο έντονη μεταξύ των συμπολιτών μας, τους οποίους κατέκλυζε το αίσθημα της ανασφάλειας εξαιτίας των ψευδών ειδήσεων. Απόρροια τούτου, κατά την γνώμη μας, είναι το γεγονός πως η πολιτεία οδηγήθηκε σε μια κατ' εξοχήν «εκφραστική, συμβολική και δημιουργική δικαιοσύνη».²⁰⁹ Ενώ, ο απώτερος σκοπός σε ένα σύγχρονο ποινικό οικοδόμημα, είναι η προστασία των έννομων αγαθών και του κοινού συμφέροντος,²¹⁰ έχει διαπιστωθεί μέσω εγκληματολογικών ερευνών πως υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις, όπου οι επιβαλλόμενες ποινές είναι απόρροια μιας σχέσης αμφίδρομου χαρακτήρα μεταξύ της κοινωνικής πίεσης στην ποινική διαδικασία και αντιστοίχως της αντιδράσεως στην εν λόγω πίεση. Κατά τη Χ. Ζαραφονίτου,²¹¹ ο βαθμός πίεσης που ασκείται από την λεγόμενη «κοινή γνώμη», χαρακτηρίζεται από τη βαρύτητα του αδικήματος. Σε αυτή την περίπτωση γίνεται λόγος για τον ποινικό λαϊκισμό.²¹²

Όπως αναφέρει ο Νικόλαος Χωραφάς,²¹³ το ποινικό δίκαιο είναι «ως εκ της φύσεως αυτού το τμήμα εκείνο του δικαίου, το οποίον ευρίσκεται εις στενωτέραν επαφήν με την λαϊκήν ψυχήν και την λαϊκήν συνείδησην. Το ποινικό δίκαιο εντούτοις οφείλει να μην περιλαμβάνει τακτικές λαϊκισμού αλλά να τις υπερβαίνει.» Ο ποινικός λαϊκισμός (penal populism), έννοια συναφής με τον τιμωρητικό λαϊκισμό,²¹⁴ ορίζεται «ως η τιμωρητική πολιτική που αναπτύσσεται πρωτίστως με βάση τη δημοτικότητα της και συνίσταται στην άσκηση ενός συνόλου ποινικών πολιτικών με σκοπό να κερδίσουν ψήφους αντί να μειώνουν το έγκλημα ή να προωθήσουν την δικαιοσύνη.»²¹⁵ Κάποια από τα χαρακτηριστικά του ποινικού λαϊκισμού είναι η επίκληση στο συναίσθημα και τη συναισθηματική φόρτιση των πολιτών και ο ανορθολογισμός. Τα μέτρα που

²⁰⁹ ό.π.

²¹⁰ Φαρσεδάκης, Ι. (1996). Στοιχεία Εγκληματολογίας. Αθήνα, Νομική βιβλιοθήκη, σ.61

²¹¹ Ζαραφονίτου, Χ. (2013). Νομικές και Εγκληματολογικές Προσεγγίσεις της ποινής. Διαθέσιμο στο: <https://criminology.panteion.gr/attachments/article/313/%CE%96%CE%91%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%A9%CE%9D%CE%99%CE%A4.pdf>, (πρόσβαση 17/8/2023)

²¹² ό.π.

²¹³ Όπως αναφέρεται η φράση του Χωραφά, Ν. (1966) Ποινικόν Δίκαιον, σ. 7 σε άρθρο «Ψέματα και αλήθειες στον Νέο Ποινικό Κώδικα» της Γεωργίου Σταυρούλας (11.10.2021) διαθέσιμο στο https://www.syntagmawatch.gr/trending-issues/psemata-kai-alhtheies-ston-neo-poiniko-kwdika/#_ftn5, (πρόσβαση 16/9/2023)

²¹⁴ Για περισσότερα επί του τιμωρητικού λαϊκισμού, οράτε Χαλκιά, Α. (2017). Αντεγκληματική Πολιτική και συμμετοχή των πολιτών. *Εγκληματολογικές Μελέτες - Δ/ση Σειράς: Καθηγήτρια Χριστίνα Ζαραφονίτου*(4)

²¹⁵ Roberts, J., Stalans, L., Indermaur, D., Hough, M. (2003) Penal Populism and public opinion: lessons from five countries, Oxford University Press, New York, σ. 64 – 65 σε Χαλκιά, Α. (2017). Αντεγκληματική Πολιτική και συμμετοχή των πολιτών. *Εγκληματολογικές Μελέτες - Δ/ση Σειράς: Καθηγήτρια Χριστίνα Ζαραφονίτου*(4)

λαμβάνονται από ένα κράτος υπό το φως του ποινικού λαϊκισμού χαρακτηρίζονται από λύσεις, οι οποίες είναι εξόφθαλμα πρόσκαιρες, εκμεταλλεύοντας συγχρόνως το έντονο ενδιαφέρον της κοινωνίας για το συγκεκριμένο ζήτημα, καθώς και την ελλιπή γνώση ή παραπληροφόρηση επ' αυτού. Έτσι και στην περίπτωση της τροποποίησης της διάταξης, η εκδηλωθείσα αντίδραση της κοινωνίας οδήγησε στην «λύση» της τροποποίησης, καθώς εθεωρείτο πως με αυτόν τον τρόπο θα υπήρχε η απάντηση στο φαινόμενο των ψευδών ειδήσεων.

Με βάση λοιπόν τα ανωτέρω, σε συνδυασμό με τα όσα αναφέρθηκαν σχετικά με το συμβολικό ποινικό δίκαιο (οράτε Α' Κεφάλαιο), δίδεται η εντύπωση πως η κυβερνητική επιλογή περί τροποποίησης της διάταξης του άρθρου 191 ΠΚ προσιδιάζει στο «*ποινικό δίκαιο του φαίνεσθαι*»²¹⁶, καθώς οι πρακτικές που ακολούθησε πληρούν τις προϋποθέσεις για να θεωρηθεί πως την δεδομένη χρονική στιγμή, εφάρμοσε συμβολική ποινική νομοθεσία.

Ειδικότερα, η ηθική επίκληση, ως μια από τις μορφές της συμβολικής λειτουργίας της ποινικής νομοθεσίας, φαίνεται να υφίστατο, καθώς ανατρέχοντας στις εξαγγελίες και στις τοποθετήσεις των βουλευτών του κυβερνώντος κόμματος, δίδεται η εντύπωση πως αυτό στο οποίο αποσκοπούσαν είναι η διάπλαση της ηθικής στάσης των πολιτών απέναντι στο γεγονός πως συμπολίτες μας έχασαν την ζωή τους καθώς επέλεξαν να μην διασωληνωθούν λόγω των ψευδών ειδήσεων που διαδίδονταν. Φράσεις όπως: «*Προσωπικά δεν ξέρω ποιος από εμάς μπορεί να αναλάβει το κόστος όταν χάνονται ανθρώπινες ζωές επειδή κάποιοι τους πείθουν είτε να μην εμβολιαστούν είτε να μη διασωληνωθούν*», «*Γινόμαστε κάθε μέρα μάρτυρες τραγικών περιστατικών ανθρώπων που χάνουν τη ζωή τους από την παραπληροφόρηση και τη διασπορά ψευδών ειδήσεων, διαστρεβλώσεις, φήμες και ανυπόστατες απόψεις μη ειδικών που κλονίζουν την εμπιστοσύνη στην επιστήμη, δημιουργούν ανησυχία και φόβο στους πολίτες με αποτέλεσμα να μην εμβολιάζονται, να νοσούν και πολλοί να φεύγουν άδικα από τη ζωή*» «*(...) Θέλουμε την προστασία της κοινωνικής ειρήνης από τη διασπορά ψευδών ειδήσεων ή όχι;*», οι οποίες ελέχθησαν ως δικαιολογητική βάση για την ανάγκη τροποποίησης του 191 ΠΚ, παραμερίζοντας τον επιστημονικό αντίλογο που εκφράστηκε, φαίνεται να αποσκοπούν, όπως προαναφέραμε, στη διαμόρφωση της ηθικής στάσης των πολιτών απέναντι στην πανδημία. Το ποινικό δίκαιο όμως «*δεν μπορεί να έχει ως αποστολή*

²¹⁶ Φυτράκης, Ε. (2021, Νοέμβριος). Ποινικός λαϊκισμός και (νέα) σφραγιστική πολιτική. (Δ. τ. ΕΕΜΕΚΕ, Επιμ.) *Εγκληματολόγοι*(9).

ηθικούς στόχους, δηλαδή την καταναγκαστική επίτευξη ενός *minimum* ηθικής με την απειλή ποινής.»²¹⁷ Ειπώθηκε επίσης «αλλά η ελευθερία του λόγου και κάθε ελευθερία σταματά εκεί που αρχίζει αυτονοήτως η υποχρέωση επέμβασης του «*Parens patriae*»²¹⁸, εννοώντας πως η κυβέρνηση πρέπει να λειτουργήσει ως κηδεμόνας των πολιτών, και ειδικότερα των αδύναμων πολιτών. Σε αυτό το σημείο αναφέρουμε πως η πατερναλιστική απαγόρευση κάθε ψεύδους θα είχε ως απόρροια ένα μεγαλύτερο τίμημα για ένα δημοκρατικό πολίτευμα από τη ζημία που προκαλούν τα ψεύδη, και οι πολίτες πρέπει να ενημερώνονται, να προβαίνουν σε σύγκριση και έπειτα να κρίνουν.²¹⁹

Η ποινικοποίηση όμως της ικανότητας για πρόκληση ανησυχίας ή φόβου, γεγονός το οποίο σύμφωνα και με την αιτιολογική έκθεση για την εκ νέου τροποποίηση της διάταξης (ν. 5005/2022) όπου αναφέρεται πως χρήζει τροποποίησης εξαιτίας της δυσχερούς εφαρμογής και ερμηνείας, προσιδιάζει στην «*ηθική κηδεμονία*» του πολίτη,²²⁰ το οποίο δεν επιτρέπεται να υφίσταται καθώς η διαμόρφωση της ηθικής στάσης των πολιτών, της ιδεολογίας τους και του φρονήματος τους, καταλήγει σε ένα ολοκληρωτικό ποινικό δίκαιο, και πιο συγκεκριμένα σε ένα «*ποινικό δίκαιο του φρονήματος*.»²²¹ Εξ όσων αναφέρουμε, με την τροποποίηση αυτή (ικανότητα πρόκλησης ανησυχίας ή φόβου), το οποίο μπορεί κάλλιστα να οδηγήσει στο να μην εκφράζονται απόψεις μόνο και μόνο για να μην βρεθεί κάποιος κατηγορούμενος, φέρεται να χρησιμοποιήθηκε προκειμένου εκείνοι που εξέφραζαν τις προσωπικές τους απόψεις (και μερικοί τις επιστημονικές τους απόψεις) οι οποίες ήταν αντίθετες από τις απόψεις της κυβέρνησης να μην τις εκφράζουν υπό τον φόβο ποινικής εμπλοκής, το οποίο είναι απαγορευτικό και αντίκειται στις αρχές του ποινικού δικαίου.

Επιπλέον, μια ακόμη μορφή με την οποία αναπτύσσεται η συμβολική λειτουργία της ποινικής νομοθεσίας είναι η «*πρόσδοση αυξημένου κύρους στην κρατική*

²¹⁷ Μυλωνόπουλος, Χ. (2020). *Ποινικό Δίκαιο - Γενικό Μέρος* (2η εκδ.). Π.Ν. Σάκκουλας, σ. 50 επ.

²¹⁸ <https://dictionary.law.com/Default.aspx?selected=1444>

²¹⁹ Φωτιάδου, Α. (2019, 5 22). Πώς μπορούν να προστατευτούν οι πολίτες από τα προεκλογικά ψέματα των πολιτικών;. Ανάκτηση 1 30, 2024, από <https://www.syntagmawatch.gr/ask-a-question/pos-boroun-na-prostateftoun-oi-polites-apo-ta-proeklogika-psemata-ton-politikon/>

²²⁰ Βλ. Μαγκάκη, 37, Σπινέλλη, ΠΧ ΚΑ (1971) 735, Baumann-Weber-Mitsch § 3 αρ. 4 επ., Max Scheler, *Der Formalismus in der Ethik und die materielle Wertethik*, 6. Aufl. 1980, 363, Noll, *Die ethische Begründung der Strafe. Recht und Staat*, 1962, 12 σε Μυλωνόπουλος, Χ. (2020). *Ποινικό Δίκαιο - Γενικό Μέρος* (2η εκδ.). Π.Ν. Σάκκουλας, σ. 50 επ

²²¹ Μυλωνόπουλος, Χ. (2020). *Ποινικό Δίκαιο - Γενικό Μέρος* (2η εκδ.). Π.Ν. Σάκκουλας, σ. 50 επ

εξουσία σε πεδίο ή πρόβλημα με ξεχωριστή σημασία, με την επίδειξη συμβολικής δύναμης και αποφασιστικότητας.»²²² Η κυβέρνηση, το διάστημα εκείνο, δεχόμενη και την σφοδρή κριτική την οποία ασκούσαν εις βάρος της αναφορικά με την διαχείριση της πανδημίας, και με την πρωτοβουλία της να τροποποιήσει την διάταξη, επέδειξε και δύναμη και αποφασιστικότητα προς καταπολέμηση, μεταξύ άλλων, του προβλήματος των ψευδών ειδήσεων οι οποίες είχαν κηρυχθεί σε ζήτημα μείζονος σημασίας. Επιδεικνύοντας τέτοιου βαθμού δύναμη, συνοδευόμενη από την εξουσία που επεδείκνυε πως είχε, και σε συνδυασμό με την επαπειλούμενη ποινή σε όποιον διαδίδει ψευδείς ειδήσεις οι οποίες είναι ικανές να προκαλέσουν ανησυχία ή φόβο, φαίνεται να χρησιμοποίησε το ποινικό δίκαιο ως εργαλείο προκειμένου να επιτευχθούν έτεροι σκοποί, και δη πολιτικοί, υπό την έννοια να περιοριστούν οι διαφορετικές απόψεις από την διαχείριση της πανδημίας.

Τρία έτη μετά την τροποποίηση του άρθρου με τον ν. 4855/2021, και αφού τροποποιήθηκε ξανά με τον ν. 5005/2022, διερωτόμαστε εάν η συγκεκριμένη επιλογή έγινε χάριν εντυπωσιασμού προκειμένου να φανεί πως απάντησε όσο πιο αυστηρά μπορούσε για το θέμα των ψευδών ειδήσεων. Λαμβάνοντας υπόψη πως «ο σκοπός της συμβολικής νομοθεσίας είναι η παραγωγή της εντύπωσης και όχι αποτελέσματος, επιδιώκοντας κατ' ακρίβειαν πολιτικό και όχι ποινικό αποτέλεσμα»,²²³ δίδεται η εντύπωση πως ήταν φανερή η κυρίαρχη ιδεολογία, η οποία επιθυμούσε (η κρατική εξουσία) να εγκαθιδρυθεί στην κοινωνία, σε συνδυασμό και με το πνεύμα ετοιμότητας και αποφασιστικότητας που διαχεόταν εκείνη την περίοδο. «Το συμβολικό ποινικό δίκαιο εντάσσεται ενίοτε σε μια ηθική σταυροφορία οπότε το ποινικό δίκαιο καθίσταται όχημα έκφρασης συγκεκριμένων πολιτικών διαβημάτων.»²²⁴ γεγονός το οποίο φέρεται να επιβεβαιώνεται από την τακτική και την πολιτική που εφάρμοσε η κυβέρνηση, καθώς όπως έχουμε αναφέρει και ανωτέρω, φέρεται να προέβη στην εργαλειοποίηση του ποινικού δικαίου προκειμένου να εκφράσει συγκεκριμένα πολιτικά διαβήματα.

Όλα τα ανωτέρω, μας οδηγούν στην σκέψη πως η αντεγκληματική πολιτική εκείνη την περίοδο χαρακτηριζόταν από λαϊκισμό, καθώς μια ορθολογική αντεγκληματική πολιτική, χαράσσεται και καθορίζεται από επιστημονικό και ορθό

²²² Φυτράκης, Ε. (2021, Νοέμβριος). Ποινικός λαϊκισμός και (νέα) σωφρονιστική πολιτική. (Δ. τ. ΕΕΜΕΚΕ, Επιμ.) *Εγκληματολόγοι*(9).

²²³ Ο.π.

²²⁴ Ο.π.

λόγο. Εν αντιθέσει, χαρακτηριστικό γνώρισμα μιας «λαϊκιστικής»²²⁵ αντεγκληματικής πολιτικής είναι η «εντυπωσιοθηρία»²²⁶, και διαμορφώνεται χωρίς επιστημονικά δεδομένα ή αντίθετα σε αυτά (πρακτική η οποία έλαβε χώρα κατά την συζήτηση επί της τροποποίησης της διάταξης του άρθρου 191 ΠΚ, όπου δεν ελήφθησαν υπόψιν οι επιστημονικές τοποθετήσεις των εκπροσώπων των φορέων για τον προβληματικό χαρακτήρα της διάταξης). Επιπλέον δε, προτείνονται και ευρύτερες ποινικές υποστάσεις, το οποίο συνέβη και στην υπό μελέτη περίπτωση μας αφού με την ποινικοποίηση της ικανότητας πρόκλησης της ανησυχίας ή φόβου, το αξιόποινο διευρύνθηκε προς «τα πίσω», όπως αναφέραμε και ανωτέρω.

Καταλήγοντας, μέσα από την μελέτη μας, θεωρούμε πως υπήρχε η τάση, με το πρόσχημα και το αφήγημα της δημόσιας υγείας, η οποία ναι μεν είναι υπέρτατο αγαθό το οποίο χρήζει προστασίας, εν τούτοις λειτούργησε με μη δόκιμο τρόπο, και παρά τον ορθό και επιστημονικό λόγο που εκφράστηκε, αυτός δεν ελήφθη υπόψη. Απόρροια αυτού, ήταν να τροποποιηθεί εν τέλει η διάταξη, η οποία προσidiάζε τόσο στον περιορισμό της ελευθερίας της έκφρασης των πολιτών, όσο και στην λογοκρισία του τύπου, και ένα έτος μετά, με τον ν. 5005/2022 να την τροποποιήσει ξανά για τον λόγο του ότι ήταν προβληματική και δυσχερής η εφαρμογή της.

5. Περιορισμός της ελευθερίας έκφρασης;

Στην παρούσα υποενότητα και πριν προχωρήσουμε στην συνέχεια στην μελέτη μας για την διάταξη του άρθρου 191 ΠΚ, θα αναφερθούμε στην ελευθερία της έκφρασης, η οποία θεωρήθηκε (σύμφωνα με τις θέσεις ως αναφέρθηκαν ανωτέρω) πως υπήρχε κίνδυνος περιορισμού της με την τροποποίηση της διάταξης.

Η ελευθερία της έκφρασης αποτελεί *conditio sine qua non* της δημοκρατίας, γεγονός το οποίο φανερώνει την θέση που έχει, και οφείλει να έχει μέσα σε μια δημοκρατική κοινωνία, καθώς αποτελεί απαραίτητο ανθρώπινο δικαίωμα για την πρόοδο μιας δίκαιης και δημοκρατικής κοινωνίας, η οποία επιβάλλει την πολυφωνία και το σεβασμό της αξιοπρέπειας όλων των ανθρώπων, μηδενός εξαιρουμένου. Είναι ο ακρογωνιαίος λίθος μιας δημοκρατικής κοινωνίας, και παράλληλα με τον πλουραλισμό και την ανεξαρτησία των μέσων μαζικής ενημέρωσης είναι ζωτικής σημασίας και αναπόσπαστη έννοια στα σύγχρονα φιλελεύθερα δημοκρατικά

²²⁵ ό.π.

²²⁶ ό.π.

πολιτεύματα τα οποία απαγορεύουν την λογοκρισία.²²⁷ Στο ελληνικό Σύνταγμα, κατοχυρώνεται στο άρθρο 14, παράγραφος 1 το οποίο ορίζει «*Καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά και δια του τύπου τους στοχασμούς του τηρώντας τους νόμους του Κράτους.*» Στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προστατεύεται με το άρθρο 11 του τίτλου II του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, το άρθρο 10 με το οποίο προστατεύεται ειδικά η ελευθερία της σκέψης. Επίσης, στο πλαίσιο της ΕΣΔΑ, υπάρχει απόφαση του ΕΔΔΑ (*Handyside v. the United Kingdom*²²⁸), το οποίο σύμφωνα με το σκεπτικό του δέχτηκε πως πεδίο εφαρμογής του άρθρου 10, συνίσταται, «*πέραν των πληροφοριών ή των ιδεών που είναι αποδεκτές ή θεωρούνται μη ενοχλητικές ή αδιάφορες, και στις πληροφορίες οι οποίες θίγουν, προσβάλλουν, ενοχλούν ή προκαλούν ανησυχία στο Κράτος ή σε κάποιο τμήμα ή ομάδα της κοινωνίας*»²²⁹

Η επιφύλαξη υπέρ του νόμου, σύμφωνα με τον Σ. Τσακυράκη, συνίσταται στο γεγονός ότι ο νομοθέτης δεν είναι ελεύθερος να θεσπίσει οποιονδήποτε περιορισμό της έκφρασης επιθυμεί.²³⁰ Ο κανόνας συνίσταται στην ελευθερία της έκφρασης χωρίς περιορισμούς, αλλά υπάρχουν κ εξαιρέσεις οι οποίες όμως τίθενται υπό την αρχή της αναλογικότητας. Επίσης, το ΕΔΔΑ δέχεται πως το άρθρο 10 της ΕΣΔΑ δεν εγγυάται την άσκηση της ελευθερίας χωρίς κανέναν περιορισμό, αλλά υπάρχουν τρία στάδια σχετικά με την αξιολόγηση της νομιμότητας των περιορισμών, τα οποία συνίστανται α) στην πρόβλεψη σε νόμο ο οποίος είναι προσβάσιμος στον ενδιαφερόμενο και προβλέπονται οι συνέπειές του, β) επιδίωξη νόμιμου σκοπού, γ) αναγκαιότητα του μέτρου για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, η οποία ελέγχει εάν ο περιορισμός τίθεται για την ανταπόκριση σε μια πιεστική κοινωνική ανάγκη, και εάν οι δοθείσες αιτιολογίες εκ των εθνικών αρχών είναι και σχετικές αλλά και επαρκείς.²³¹

Επιπρόσθετα, καθώς στις τοποθετήσεις στο στάδιο της διαβούλευσης αναφέρθηκε ως αντίλογος ότι αυτό το οποίο προσπαθούσαν να περιορίσουν είναι η

²²⁷ Govindu, V. (2011, July - September). CONTRADICTIONS IN FREEDOM OF SPEECH AND EXPRESSION. *The Indian Journal of Political Science*, pp. 641-650. Retrieved 1 20, 2024, from <https://www.jstor.org/stable/41858840>, p. 641

²²⁸ *Handyside v. the United Kingdom*, December, 7, 1976, Global Freedom Of Expression, Columbia University, Διαθέσιμη η απόφαση σε <https://globalfreedomofexpression.columbia.edu/cases/handyside-v-uk/>, (πρόσβαση 30/12/2023)

²²⁹ Φλώρου, Π. (2020) σ. 10

²³⁰ Φλώρου, Π. (2020). σ. 12-13

²³¹ Φλώρου, Π. (2020), σ. 13

αντίθετη επιστημονική άποψη, αναφέρουμε σε αυτό το σημείο πως δεν θα πρέπει να υπάρχει σύγχυση στις λεγόμενες ψευδο-επιστήμες και στις ειδήσεις που διαδίδουν και στις αντίθετες επιστημονικές απόψεις. Το ελληνικό Σύνταγμα εν προκειμένω, προστατεύει την επιστημονική ελευθερία στο άρθρο 16 και με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται η προστασία των επιστημονικών απόψεων και της μειοψηφίας, κατοχυρώνοντας έτσι την ίση μεταχείριση άπασων των επιστημονικών απόψεων και την πολυφωνία που πρέπει να υπάρχει στο χώρο των επιστημών. Τούτο σημαίνει πως δεν επιτρέπεται η οποιαδήποτε λογοκρισία και η μειοψηφούσα επιστημονική άποψη προστατεύεται.²³² Επιπλέον δε, η παρεμπόδιση των της διάδοσης της μειοψηφούσας επιστημονικής άποψης η οποία πραγματοποιείται μέσω του χαρακτηρισμού τους ως ψευδείς ειδήσεις, θα έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ελεύθερου διαλόγου,²³³ γεγονός το οποίο λειτουργεί ως τροχοπέδη στην εξέλιξη της επιστημονικής κοινότητας.

Ωστόσο, είναι προφανές πως οι ψευδείς ειδήσεις, ειδικά σε περίοδο υγειονομικής κρίσης, την οποία διένυε η χώρα την στιγμή που η τροποποίηση ήτο υπό διαβούλευση, προκαλούν σύγχυση με αποτέλεσμα οι πολίτες να αισθάνονται σύγχυση. Τούτου δοθέντος, και υπό αυτό το πλαίσιο, μπορούμε να πούμε με επιφύλαξη, πως περιορισμοί σχετικά με την καταπολέμηση των ψευδών ειδήσεων που άπτονται θεμάτων της δημόσιας υγείας είναι ανεκτοί, αλλά έως το σημείο που αυτοί οι περιορισμοί έχουν τεθεί υπό τον όρο της αρχής της αναλογικότητας και έχουν μοναδικό σκοπό την αντιμετώπιση των ψευδών ειδήσεων και όχι να γίνεται χρησιμοποίησή τους ως «*πρόσχημα για εμπόδια στην ελεύθερη διακίνηση ιδεών*».²³⁴

Αναφορικά με την ελευθερία του τύπου, ζήτημα για το οποίο ασκήθηκε περαιτέρω κριτική με την πρόβλεψη ποινικής ευθύνης του ιδιοκτήτη η εκδότη του μέσου, αναφέρουμε πως σύμφωνα με το ΕΔΔΑ, «*όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά, αναγνωρίζεται το κριτήριο της καλής πίστης ούτως ώστε ο τύπος να έχει ένα περιθώριο λάθους (breathing space for error)*», καθώς εάν το θέμα συνίσταται σε δημοσίου συμφέροντος, και ο δημοσιογράφος έπραξε τα δέοντα και προέβη σε «*έλλογες προσπάθειες*» προκειμένου να εξακριβώσει την αλήθεια, δεν ευθύνεται ακόμα και εάν αποδειχθούν αναληθή.²³⁵

²³² Φλώρου, Π. (2020), σ. 30

²³³ Ό.π.

²³⁴ Ό.π.

²³⁵ Φλώρου, Π. (2020), σ. 45

Σύμφωνα και με τον Ν. Παπασπύρου, η μορφή με την οποία τροποποιήθηκε η διαταξη, ενείχε σοβαρούς προβληματισμούς ως προς την συνταγματικότητά της,²³⁶ ενώ επισημαίνει πως *«η εύρεση της αλήθειας των ειδήσεων για ζητήματα δημοσίου ενδιαφέροντος είναι κατεξοχήν δραστηριότητα που ανήκει στην ελεύθερη κοινωνία και όχι στα όργανα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης, η δε διαμόρφωση δημόσιας εμπιστοσύνης σε τομείς όπως η εθνική οικονομία στηρίζεται στο ελεύθερο φρόνημα των πολιτών, όπως αυτό διαμορφώνεται υπό όρους αυθεντικότητας της δημόσιας σφαίρας»*. Επιπλέον, προσπάθησε να προσδιορίσει ακριβώς για ποιους λόγους θίγεται η ελευθερία της έκφρασης μέσα από τρεις διαστάσεις: α) αποθάρρυνση ουσιασώς του εν δυνάμει αληθούς λόγους (ως αναφέραμε και ανωτέρω, υπήρχε ο κίνδυνος άτομα να μην εξέφραζαν την γνώμη τους σταθμίζοντας τους κινδύνους για ‘*ποινική εμπλοκή*’ – *ανάστροφη λειτουργία της γενικοπροληπτικής λειτουργίας του ποινικού δικαίου*), β) υποχρέωση έννομης τάξης να επιδεικνύει επιφύλαξη αναφορικά με την ικανότητα των θεσμών της προς επίλυση ζητημάτων τα οποία ανήκουν στο δημόσιο λόγο (η ποινική διαδικασία δεν αποτελεί τον πρόσφορο τόπο προκειμένου να διαγνωσθεί η αλήθεια επί ζητημάτων δημοσίου συμφέροντος), γ) η ορισμένη κατεύθυνση, δίδοντας το παράδειγμα ενός εκδότη ο οποίος δεν επιθυμεί να εμπλακεί σε ποινικές διαμάχες, αποθαρρύνεται να φιλοξενεί *«από τα κείμενα των οποίων τα δεδομένα δεν είναι προδήλως αληθή, μόνο αυτά που ομιλούν προς ορισμένη κατεύθυνση»*. Συν τοις άλλοις, το γεγονός ότι η έννομη τάξη τιμωρεί μόνο το ψεύδος που κλονίζει την εμπιστοσύνη, ενώ παράλληλα δείχνει ανοχή στα ψεύδη που δημιουργούν εξωραϊσμένη ψευδαίσθηση της πραγματικότητας, αποτελεί μη συμβατή ενέργεια του ποινικού νόμου με την ελευθερία της έκφρασης.²³⁷ Το γεγονός ότι το άρθρο 191 ΠΚ, κρίθηκε ως ορισμένος, τούτο δεν αναιρεί την *«εξαιρετική για την εγγυητική λειτουργία του ποινικού δικαίου και την ελευθερία της πληροφόρησης – σημασία του άρθρου αυτού.»*²³⁸

²³⁶ Παπασπύρου, Ν. (2021, Νοέμβριος). Είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα η νέα ρύθμιση για τη διασπορά ψευδών ειδήσεων;. *The Art of Crime*. Ανάκτηση 1 20, 2024, από <https://theartofcrime.gr/%ce%b5%ce%af%ce%bd%ce%b1%ce%b9-%cf%83%cf%8d%ce%bc%cf%86%cf%89%ce%bd%ce%b7-%ce%bc%ce%b5-%cf%84%ce%bf-%cf%83%cf%8d%ce%bd%cf%84%ce%b1%ce%b3%ce%bc%ce%b1-%ce%b7-%ce%bd%ce%ad%ce%b1-%cf%81%cf%8d%ce%b8%ce%bc/>

²³⁷ Ό.π.

²³⁸ Σπυρόπουλος, Φ. (2022). Fake news και παραπληροφόρηση - Νομικές, εγκληματολογικές και τεχνολογικές διαστάσεις, σ. 243

6.1. Η ποινική αντιμετώπιση των ψευδών ειδήσεων στις αλλοδαπές έννομες τάξεις

Ετήσιες εκθέσεις από το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ για τις πρακτικές ανθρωπίνων δικαιωμάτων²³⁹

Οι εκθέσεις καλύπτουν τα διεθνώς αναγνωρισμένα ατομικά, αστικά, πολιτικά και εργατικά δικαιώματα, όπως ορίζονται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και σε άλλες διεθνείς συμφωνίες. Οι πιο πρόσφατες είναι του έτους 2022, καθώς για το 2023 δεν έχουν ακόμα δημοσιευθεί. Θα αναφέρουμε τα κύρια σημεία των εκθέσεων όπου γίνεται αναφορά στην ποινική αντιμετώπιση των ψευδών ειδήσεων αλλά και στο επίπεδο της ελευθερίας της έκφρασης σε εκάστη χώρα.²⁴⁰

i. Ελλάδα²⁴¹

Η έκθεση αναφέρεται στις ανησυχίες που επέδειξε η Μη Κυβερνητική Οργάνωση VouliWatch, τον Σεπτέμβριο του 2021 για την ελευθερία της έκφρασης και τους περιορισμούς που υποκρύπτουν από τον νέο νόμο περί "ψευδών ειδήσεων". Αναφέρεται επίσης και στις ανησυχίες που είχε εκφράσει ο πανευρωπαϊκός μηχανισμός Media Freedom Rapid Response (MFRR) σχετικά με τον νόμο του Νοεμβρίου 2021 που επιτρέπει τη δίωξη για τη διάδοση "ψευδών ειδήσεων" και επιτρέπει στις αρχές να ενεργούν με την υποψία ότι ένα άτομο προτίθεται να διαδώσει "ψευδείς ειδήσεις" όταν υπάρχουν επιπτώσεις στην εθνική άμυνα, την οικονομία ή τη δημόσια υγεία. Η παραβίαση του νόμου επισύρει ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών και πρόστιμο. Ο νόμος στον οποίο αναφέρεται είναι ο ν. 4855/2021 και η διάταξη είναι του άρθρου 191 ΠΚ. Επιπλέον, αναφέρονται και οι ανησυχίες που εξέφρασαν Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ότι ο υπήρχε ο κίνδυνος να χρησιμοποιηθεί ο νόμος για την τιμωρία των μέσων μαζικής ενημέρωσης τα οποία αναφέρουν κυβερνητικές ενέργειες για ορισμένα ζητήματα.

²³⁹ US Department of State, Country Reports on Human Rights Practices, Διαθέσιμες όλες οι εκθέσεις σε <https://www.state.gov/reports-bureau-of-democracy-human-rights-and-labor/country-reports-on-human-rights-practices/>, (πρόσβαση 26/12/2024)

²⁴⁰ Οι χώρες που θα αναφερθούν επιλέχθηκαν τυχαία.

²⁴¹ Greece 2022 Human Rights Report, διαθέσιμη σε https://www.state.gov/wp-content/uploads/2023/03/415610_GREECE-2022-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf, (πρόσβαση 25/1/2024)

ii. Τουρκία²⁴²

Πολλά άρθρα του ποινικού κώδικα περιορίζουν άμεσα την ελευθερία του Τύπου και άλλων μέσων ενημέρωσης (πλατφόρμες) και την ελευθερία του λόγου, καθώς υπάρχουν διατάξεις που υποτίθεται ότι προστατεύουν τη δημόσια τάξη και ποινικοποιούν την προσβολή του κράτους, τον πρόεδρο ή τους κυβερνητικούς αξιωματούχους. Ο νόμος περιορίζει επίσης την ελεύθερη έκφραση στο διαδίκτυο μέσω ενός νόμου που ποινικοποιεί τη "διάδοση ψευδών πληροφοριών" χωρίς να υπάρχουν σαφείς κατευθυντήριες γραμμές. Επιπλέον, η δίωξη από την κυβέρνηση δημοσιογράφων που εκπροσωπούν μεγάλες αντιπολιτευτικές και ανεξάρτητες εφημερίδες και η φυλάκιση δημοσιογράφων εμπόδισε την ελευθερία της έκφρασης και οι επαγγελματίες των μέσων ενημέρωσης ανέφεραν ότι η αυτο λογοκρισία ήταν ευρέως διαδεδομένη, υπό τον φόβο ότι η άσκηση κριτικής στην κυβέρνηση θα μπορούσε να προκαλέσει αντίποινα, τόσο οικονομικά και μέσω νομικών ενεργειών.

Τον Οκτώβριο του 2022 η κυβέρνηση ψήφισε ένα νομοσχέδιο για την "παραπληροφόρηση" που ποινικοποιεί τη "διάδοση ψευδών πληροφοριών" με ποινή φυλάκισης έως και τρία έτη, παρέχοντας διευρυμένες εξουσίες για να επιβάλει τη συμμόρφωση των εταιρειών κοινωνικής δικτύωσης με κυβερνητικές εντολές κατάργησης και αιτήματα για δεδομένα χρηστών. Εάν οι εταιρείες δεν συμμορφωθούν με τα κυβερνητικά αιτήματα, οι κυρώσεις περιλαμβάνουν μείωση του εύρους ζώνης έως και 90% και ο νόμος απαιτεί από τις εταιρείες να ορίσουν έναν τοπικό αντιπρόσωπο τον οποίο η κυβέρνηση μπορεί προσωπικά να θεωρήσει ποινικά, οικονομικά ή διοικητικά υπεύθυνο για τη μη συμμόρφωση. Η Επιτροπή Βενετίας του Συμβουλίου της Ευρώπης σημείωσε ότι ο νόμος δεν έχει έναν αρκετά σαφή ορισμό για την έννοια "ψευδής ή παραπλανητικές πληροφορίες". Ανέφεραν επίσης ότι ο νόμος, όταν ήταν ακόμη σε προσχέδιο "αποτελούσε παρέμβαση στην ελευθερία της έκφρασης".

²⁴² Turkey 2022 Human Rights Report, διαθέσιμη σε https://www.state.gov/wp-content/uploads/2023/03/415610_TU%CC%88RKIYE-2022-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf (πρόσβαση 25/1/2024)

iii. Ρωσία²⁴³

Ο πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν έχει υπογράψει νόμους οι οποίοι ποινικοποιούν τις ανεξάρτητες πολεμικές αναφορές και την «διάδοση ψευδών πληροφοριών» σχετικά με τον πόλεμο της Ρωσίας στην Ουκρανία, οι οποίες προβλέπουν και επισύρουν ποινές φυλάκισης έως 15 έτη. Επιπλέον, η Δούμα έχει εγκρίνει τροποποιήσεις των νόμων, οι οποίες επέκτειναν την απαγόρευση της κριτικής των ενόπλων δυνάμεων στην απαγόρευση κριτικής όλων των δράσεων της κυβέρνησης, με αποτέλεσμα να αυστηροποιηθεί η καταστολή της ελευθερίας της έκφρασης, ενώ υπάρχουν αναφορές πως μέχρι τις 20/12 είχαν κινηθεί 379 ποινικές διώξεις, συμπεριλαμβανομένων των κατηγοριών για «διάδοση ψευδών πληροφοριών». Επιπλέον, με τον νόμο περί δυσφήμισης/συκοφαντικής δυσφήμισης, οι αρχές στοχοποιούσαν υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα πλαίσια ποινικής έρευνας, με τις πρόσφατες κατηγορίες να αφορούν «ψευδείς ειδήσεις» σχετικά με τον πόλεμο στην Ουκρανία και αναξιόπιστες πληροφορίες σχετιζόμενες με την πανδημία Covid-19.

iv. Κατάρ²⁴⁴

Σύμφωνα με την έκθεση του 2022, υπήρξαν ζητήματα για σοβαρούς περιορισμούς στην ελευθερία της έκφρασης, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι νόμοι περί συκοφαντικής δυσφήμισης. Βάσει των νόμων του Κατάρ, ένας δημοσιογράφος μπορεί να τιμωρηθεί με πρόστιμο και φυλάκιση έως και πέντε έτη για συκοφαντική δυσφήμιση ή για τη δημοσίευση "ψευδών ειδήσεων". Επιπρόσθετα, ο νόμος για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο, απαγορεύει άπασες τις διαδικτυακές δραστηριότητες οι οποίες απειλούν την ασφάλεια του κράτους, τη δημόσια τάξη (general order) ή την ειρήνη, ενώ παράλληλα ποινικοποιεί την διάδοση των ψευδών ειδήσεων. Συν τοις άλλοις, οι πάροχοι διαδικτύου είναι υποχρεωμένοι να προβαίνουν στον αποκλεισμό επιλήψου περιεχομένου, και η παραβίαση του νόμου για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο προβλέπει ποινή φυλάκισης έως τρία έτη και χρηματικό πρόστιμο μεγάλο.

²⁴³ Russia 2022 Human Rights Report, διαθέσιμη σε https://www.state.gov/wp-content/uploads/2023/03/415610_RUSSIA-2022-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf (πρόσβαση 25/1/2024)

²⁴⁴ Qatar 2022 Human Rights Report, διαθέσιμη σε https://www.state.gov/wp-content/uploads/2023/03/415610_QATAR-2022-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf, (πρόσβαση 25/1/2024)

v. Καμπότζη²⁴⁵

Σύμφωνα με την έκθεση, η κυβέρνηση συνέλαβε και άσκησε διώξεις κατά πολιτών για παραπληροφόρηση και κατηγορίες για "υποκίνηση" σε βαθμό πλημμελήματος. Τον Ιούνιο, η αστυνομία μιας επαρχιακής πόλης, συνέλαβε έναν χρήστη της πλατφόρμας TikTok για "παραπληροφόρηση", αφού ανήρτησε ένα βίντεο στο διαδίκτυο που ισχυριζόταν ότι δύο άτομα από μια επαρχιακή πόλη, είχαν πεθάνει από COVID-19. Το άτομο συνελήφθη και κατηγορήθηκε για "υποκίνηση". Τον Ιούλιο, ο πρωθυπουργός ανακοίνωσε ότι διέταξε τον κυβερνήτη της επαρχίας να προβεί στη σύλληψη, και το άτομο παρέμενε προφυλακισμένο τον Δεκέμβριο.

vi. Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα²⁴⁶

Σύμφωνα με την έκθεση, οι ομοσπονδιακοί νόμοι που σχετίζονται με τον κυβερνοχώρο επιβάλλουν ποινικές κυρώσεις για «διάδοση φημών, ψευδών ειδήσεων ή περιεχόμενο που χλευάζει ή βλάπτει τη φήμη του κράτους ή οποιουδήποτε από τους θεσμούς του, μέσω οποιουδήποτε δικτύου πληροφοριών ή τεχνολογίας».

vii. Λαϊκή Δημοκρατία της Κορέας²⁴⁷

Σύμφωνα με τη Λευκή Βίβλο του 2021 του Κορεατικού Ινστιτούτου Εθνικής Ενοποίησης, η σύλληψη ή η κράτηση ως τιμωρία για την άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης ήταν αυθαίρετη και οι εκφράσεις πολιτικής γνώμης που διέφεραν από αυτές των αρχών απαγορεύονταν. Υπήρξαν πολλές περιπτώσεις ατόμων που ανακρίθηκαν ή συνελήφθησαν επειδή είπαν κάτι που ερμηνεύεται ως αρνητικό προς την κυβέρνηση. Όπως αναφέρει η έκθεση, υπήρξαν σημαντικά ζητήματα τα οποία (μέσα από αξιόπιστες αναφορές) περιλαμβάνουν κρατικό έλεγχο της έκφρασης και των Μέσων

²⁴⁵ Cambodia 2022 Human Rights Report, διαθέσιμη σε https://www.state.gov/wp-content/uploads/2023/02/415610_CAMBODIA-2022-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf, (πρόσβαση 25/1/2024)

²⁴⁶ United Arab Emirates 2022 Human Rights Report, διαθέσιμη σε <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2023/02/415610 UNITED-ARAB-EMIRATES-2022-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf>, (πρόσβαση 25/1/2024)

²⁴⁷ Democratic People's Republic of Korea 2022 Human Rights Report, διαθέσιμη σε https://www.state.gov/wp-content/uploads/2023/03/415610_KOREA-DEM-REP-2022-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf, (πρόσβαση 26/1/2024)

Μαζικής Ενημέρωσης, μέσω της λογοκρισίας και της καταστολής, και επιπλέον περιλαμβάνουν σοβαρούς περιορισμούς στην ελευθερία του διαδικτύου.

viii. Ουγγαρία²⁴⁸

Σύμφωνα με την έκθεση, τον Μάρτιο του 2020, ως μέρος του νομοθετικού πακέτου της κυβέρνησης που κήρυξε κατάσταση έκτακτης ανάγκης λόγω της πανδημίας του COVID-19, το κοινοβούλιο τροποποίησε τον ποινικό κώδικα για να αυξήσει την ποινή για τη διάδοση ενός «ψεύδους» ή «διαστρεβλωμένης αλήθειας» (scaremongering²⁴⁹) που θα μπορούσε να εμποδίσει ή να αποτρέψει την επιτυχή προστασία βάσει ειδικής έννομης τάξης σε φυλάκιση έως πέντε ετών

ix. Κύπρος

Τέλος, σύμφωνα με τον Κυπριακό Ποινικό Κώδικα (ΚΕΦ.154-50), στην Κύπρο οι ψευδείς ειδήσεις αντιμετωπίζονται ως εξής:²⁵⁰

«(1) Όποιος με οποιοδήποτε τρόπο δημοσιεύει σε οποιαδήποτε μορφή ψευδείς ειδήσεις ή πληροφορίες που δύνανται να κλονίσουν τη δημόσια τάξη ή την εμπιστοσύνη του κοινού προς το κράτος ή τα όργανα του ή να προκαλέσουν φόβο ή ανησυχία στο κοινό ή να παραβιάσουν με οποιοδήποτε τρόπο την κοινή ειρήνη και ευταξία, είναι ένοχος πλημμελήματος και τιμωρείται με φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα δύο χρόνια ή με χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις χίλιες πεντακόσιες λίρες ή και με τις δυο αυτές ποινές. Νοείται ότι αποτελεί υπεράσπιση για τον κατηγορούμενο, αν αποδείξει με τέτοιο τρόπο που να ικανοποιεί το Δικαστήριο ότι η δημοσίευση έγινε με καλή πίστη και στηρίχτηκε σε γεγονότα που δικαιολογούν τέτοια δημοσίευση.

Για τους σκοπούς του εδαφίου αυτού, οι διατάξεις των παραγράφων (α) και (β) του άρθρου 201, όσον αφορά την καλή πίστη εφαρμόζονται.

²⁴⁸ Hungary 2022 Human Rights Report, διαθέσιμη σε https://www.state.gov/wp-content/uploads/2023/03/415610_HUNGARY-2022-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf, (πρόσβαση 26/1/2024)

²⁴⁹ Το scaremongering, σύμφωνα με το Cambridge Dictionary, και σε ελεύθερη μετάφραση ορίζεται ως η ενέργεια της διάδοσης ιστοριών που κάνουν τους ανθρώπους να ανησυχούν ή να φοβούνται, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/scaremongering> (πρόσβαση 26/1/2024)

²⁵⁰ Κυπριακός Ποινικός Κώδικας, διαθέσιμος σε https://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/0_154/full.html (πρόσβαση 25/1/2024)

(2) Καμιά δίωξη με βάση το άρθρο αυτό δεν προχωρεί, χωρίς τη γραπτή συγκατάθεση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας.»

Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Καθίσταται σαφές πως το ποινικό δίκαιο είναι το ισχυρότερο που έχει στην διάθεσή της η κρατική εξουσία. Ο τρόπος όμως με τον οποίο θα χρησιμοποιηθεί είναι δείγμα γραφής για εκείνη. Σε περιόδους κρίσης, όπως η υγειονομική κρίση την οποία διένυε η χώρα μας ειδικά τα έτη 2020 -2021 εξαιτίας της πανδημίας του κορονοϊού, η πολιτεία καλείται να αντιμετωπίσει μια έκτακτη ανάγκη προκειμένου να την αντιμετωπίσει αποτελεσματικά. Εκείνη την επίμαχη στιγμή όμως, δεν πρέπει να παροράται ο αποσπασματικός χαρακτήρας του ποινικού δικαίου, υπό την έννοια ότι πρέπει να επιβάλλεται μόνο σε περιπτώσεις όπου ηπιότερα μέσα δεν αντιμετωπίζουν με αποτελεσματικό τρόπο την κατάσταση. Αναφορικά με την ποινικοποίηση της παραβίασης των τεθέντων μέτρων με την ΠΝΠ της 25/2/2020 σχετικά με τον περιορισμό της μετάδοσης της μολυσματικής ασθένειας, λεχθέν είναι το γεγονός πως παρά την εμφάνιση της έκτακτης συγκυρίας του κορονοϊού, το ποινικό οπλοστάσιο της χώρας ήταν καταλλήλως προετοιμασμένο με την υφιστάμενη νομοθεσία, και συγκεκριμένα με το άρθρο 285 ΠΚ. Η θέσπιση τυπικού εγκλήματος με την ΠΝΠ της 25^{ης}/2/2020, ήτο μάλλον ήταν περιττή, χωρίς ωστόσο την αποδοκιμασία εξ ολοκλήρου της θεσπίσεώς της, ως αναφέραμε ανωτέρω. Σύμφωνα με τα παραπάνω, είναι φανερό πως η δημιουργία ενός εγκλήματος πρέπει να ακολουθεί τις αυστηρές προϋποθέσεις που θέτει το Σύνταγμα, χωρίς η εκάστοτε έκτακτη συγκυρία που τυχόν διανύσει η χώρα μας να αποτελέσει τη δικαιολογητική βάση για τη θεμελίωση μιας συμπεριφοράς ως αξιόποινη, η οποία όμως δεν παρουσιάζει την απαραίτητη και απαιτούμενη απαξία προκειμένου να ενεργοποιηθεί ο διωκτικός μηχανισμός. Γεγονότα όπως τούτο, προσιδιάζουν σε μια κίνηση πανικού, και όχι εγρήγορσης, και το οποίο θα πρέπει να αποφεύγεται.

Αναφορικά με την ποινική νομοθέτηση, επισημαίνεται πως οι αλλαγές που επέρχονται στα βασικά νομοθετήματα της ποινικής δικαιοσύνης, πρέπει να έχουν γνώμονα τις αρχές που προέρχονται από την αρχή του κράτους δικαίου, όπως επί παραδείγματι η ασφάλεια δικαίου και η ουσιαστική εξασφάλιση των δικαιωμάτων. Συν τοις άλλοις, κατά τη διάρκεια της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας, οι τοποθετήσεις

των αρμοδίων φορέων που εκφράζουν ανησυχίες και προβληματισμούς σχετικά με τις αλλαγές των νομοθετημάτων, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη από τη νομοθετική διαδικασία. Τα ανωτέρω όμως δεν έλαβαν χώρα στη ψήφιση του 4855/2021, και ειδικότερα για το άρθρο 191 ΠΚ, για το οποίο είχαν τοποθετηθεί οι αρμόδιοι φορείς, και μέσω επιστημονικά τεκμηριωμένων απόψεων εξέφρασαν τους προβληματισμούς τους. Θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε πως ο ποινικός νομοθέτης λειτούργησε εν θερμώ, υπό την πίεση της κατάστασης που βίωνε η χώρα μας τόσο με το τέταρτο κύμα του κορονοϊού, όσο και με τη διασπορά ψευδών ειδήσεων. Κατά τη γνώμη μας, υπάρχουν εξαιρετικές περιπτώσεις όπου ο ποινικός νομοθέτης δεν μελετά την επικρατούσα πραγματικότητα, με αποτέλεσμα τα νομοθετήματα, και ιδιαίτερα τα νομοθετήματα της ποινικής δικαιοσύνης να μην χαρακτηρίζονται από συστηματική αλληλλουχία.

Η τροποποίηση του άρθρου 191 ΠΚ, κινήθηκε σε εσφαλμένη κατεύθυνση με αποτέλεσμα η κρατική εξουσία να αυτοαναιρέσει τα λεγόμενά της, καθώς ένα έτος μετά τροποποιήθηκε εκ νέου με τον ν. 5005/2022. Με την εκ νέου τροποποίηση ορθώς έπραξε, καθώς υπό την ισχύουσα μορφή απαιτείται αποτέλεσμα, το οποίο προωθεί την ελευθερία της έκφρασης, όμως τούτο καθιστά σαφές το γεγονός πως οι τροποποιήσεις του ΠΚ πραγματοποιούνται με αποσπασματικές παρεμβάσεις, *«οι οποίες διασπούν την συνοχή του ΠΚ, αποσυντονίζουν τις ρυθμίσεις του και υπονομεύουν τον εξορθολογισμό και εκσυγχρονισμό του συστήματος των κυρώσεων»*.²⁵¹ Επιπλέον, η κρατική εξουσία, με την επιλογή της να τοποθετήσει στον πυρήνα της προβληματικής, *«την αποτροπή της εμπιστοσύνης του κοινού στην αποτελεσματική λειτουργία κρατικών (ιδίως) θεσμών» «η διάταξη φαίνεται να προστάτευε, «με την ισχύ του κρατικού καταναγκασμού, την εικόνα που το κράτος αναγνωρίζει για τον εαυτό του.»*²⁵² Τούτων λεχθέντων, σκόπιμο είναι να διερωτηθούμε εάν όλα τα παραπάνω είναι αποδεκτά από μια δημοκρατική κοινωνία, και εάν είναι αυτός πραγματικά ο ρόλος του ποινικού δικαίου μέσα σε ένα σύγχρονο κράτος δικαίου.

²⁵¹ Υπόμνημα Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων για τις τροποποιήσεις του ΠΚ και του ΚΠΔ

²⁵² Παπασπύρου, Ν. (2021, Νοέμβριος). Είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα η νέα ρύθμιση για τη διασπορά ψευδών ειδήσεων;. *The Art of Crime*.

Βιβλιογραφία

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Govindu, V. (2011, July - September). CONTRADICTIONS IN FREEDOM OF SPEECH AND EXPRESSION. *The Indian Journal of Political Science*, pp. 641-650. Retrieved 1 20, 2024, from <https://www.jstor.org/stable/41858840>
- Mamak, K. (2021). Do we need the criminalization of medical fake news? *Medicine, Health Care and Philosophy*, pp. 235 - 245. doi:<https://doi.org/10.1007/s11019-020-09996-7>
- Nic Newman with Richard Fletcher, A. K. (2017). *Reuters Institute Digital News Report* . Reuters Institute, University of Oxford.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΑΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- Delmas - Marty, M. (2002). *Πρότυπα και Τάσεις Αντεγκληματικής Πολιτικής*. (Χ. Ζαραφωνίτου, Trans.) Νομική Βιβλιοθήκη, Βιβλιοθήκη Εγκληματολογίας, Δ/ση Ιάκωβος Φαρσεδάκης.
- Jougleux, P. (2022, Ιανουάριος - Φεβρουάριος - Μάρτιος). Τα fake news και η νομική αντιμετώπισή τους. *Δίκαιο Τεχνολογίας & Επικοινωνίας*(73), pp. 15-23. Retrieved 7 25, 2024
- Αλαπάντας, Α. (2020, 2). Ποινικές διατάξεις σχετικές με την αποτροπή εξάπλωσης του κορωνοϊού SARS COV 2 (άρθρα 285 ΠΚ και πρώτο παρ. 6 της από 25.2.2020 ΠΝΠ. *Ελληνική Δικαιοσύνη*, pp. 404 - 411.
- Ανδρουλάκης, Ν. (2006). *Ποινικό Δίκαιο - Γενικό Μέρος - Θεωρία για το έγκλημα* (Vol. I). Π.Ν. Σάκκουλας.
- Αργυρόπουλος, Χ. Δ. (2011). Η δικηγορική άποψη. In Ε. Σ. ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ, & Γ. -Μ. Αλίκη (Ed.), *Η εγκληματολογία απέναντι στις σύγχρονες προκλήσεις*. Νομική Βιβλιοθήκη.

- Βαθιώτης, Κ. (2010). *Τραγικά διλήμματα στην εποχή "πολέμου κατά της τρομοκρατίας"*
Από την σανίδα του Καρνεάδη στο "Ποινικό δίκαιο του εχθρού. Αθήνα: Νομική
 Βιβλιοθήκη.
- Βαθιώτης, Κ. (2021). *Από την τρομοκρατία στην πανδημία - Υποχρεωτικές ιατρικές
 πράξεις στον πόλεμο κατά του αόρατου εχθρού* (2η ed.). Αλφειός.
- Γραμματικού, Μ., Καλαμάρα, Μ., Καλαμάρα, Π., & Καμτσίκη, Χ. (2023). Τα μέσα
 κοινωνικής δικτύωσης στην πανδημία covid: όσο φως τόσο σκοτάδι;. In Κ.
 Κηπουρίδου, Μ. Μηλαπίδου, Ε. Συμεωνίδου - Καστανίδου, & Θ. Τροκάνας
 (Eds.), *Πανδημία Covid-19: Ιατρικά, Νομικά και Ηθικά Ζητήματα* (pp. 426-
 435). Νομική Βιβλιοθήκη.
- Δασκαλάκης, Η. (1985). *Η εγκληματολογία της κοινωνικής αντίδρασης - Παραδόσεις*.
 Αθήνα - Κομοτηνή: Νομικές εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα Ε.Ε.
- Δημητράτος, Ν. (1993). Αντεγκληματική Πολιτική και Συμβολικό ποινικό δίκαιο.
Νομικό Βήμα, pp. 1045-1055.
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2011). Από την ανταποδοτική στην αποκαταστατική δικαιοσύνη :
 τιμωρητικότητα ή άμβλυνση των συγκρούσεων;. In *Η Εγκληματολογία απέναντι
 στις σύγχρονες προκλήσεις. Επετειακό Συνέδριο για τα 30 χρόνια της Ελληνικής
 Εταιρείας Εγκληματολογίας - Δ/ση έκδ. Α. Γιωτοπούλου - Μαραγκοπούλου*.
 Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2013). Νομικές και Εγκληματολογικές Προσεγγίσεις της ποινής.
 Retrieved 8 17, 2023, from
<https://criminology.panteion.gr/attachments/article/313/%CE%96%CE%91%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%A9%CE%9D%CE%99%CE%A4.pdf>
- Ζιούβας, Δ. (2019). *Ποινικό Δίκαιο & Ποινική Δικονομία, Εισαγωγή στη Θεωρία &
 Πράξη*. Σειρά Εκδόσεων ΚΠΕ 'Ποινικό Δίκαιο, Αντεγκληματική Πολιτική και
 Ανθρώπινα Δικαιώματα'.
- Καϊάφα - Γκμάντι, Μ., & Συμεωνίδου - Καστανίδου, Ε. (2022). *Ποινικό Δίκαιο -
 Γενικό Μέρος*. Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΕΤΕ.
- Καϊάφα - Γκμάντι, Μ., Μπιτζιλέκης, Ν., & Συμεωνίδου - Καστανίδου, Ε. (2020). *Το
 Δίκαιο των Ποινικών Κυρώσεων* (3η ed.). Νομική Βιβλιοθήκη.

- Καϊάφα - Γκμπάντι, Μ. (2005). Η οριοθέτηση του αξιοποίνου της τρομοκρατίας και οι προκλήσεις για ένα δικαιοκρατούμενο ποινικό δίκαιο. *Ποινικά Χρονικά*.
- Καϊάφα - Γκμπάντι, Μ. (2005). Η οριοθέτηση του αξιοποίνου της τρομοκρατίας και οι προκλήσεις για ένα δικαιοκρατούμενο ποινικό δίκαιο. *Ποινικά Χρονικά*, pp. 865-879.
- Κακαβούλης, Κ. (2021, 10 18). Οι νομοθετικές παλινωδίες που επαναφέρουν στο προσκήνιο ζητήματα περιορισμού της ελευθερίας της πληροφόρησης. *Dikastiko*. Retrieved 11 1, 2023, from <https://www.dikastiko.gr/articles/kon-nos-kakavoylis-oi-nomothetikes-palinodies-poy-epanaferoyn-sto-proskinio-zitimata-periorismoy-tis-eleytherias-tis-pliroforisis/>
- Κατσιβαρδάς, Χ. (2021, 9 29). Ποινικοποίηση του Φρονήματος και Αστυνομία της Σκέψεως. *Δικαστικό Ρεπορτάζ*. Retrieved 01 12, 2024, from <https://www.dikastikoreportaz.gr/charalampou-b-katsibarda-poinikopoiosi-tou-fronimatos-kai-astunomia-tis-skeipseos/>
- Κοτζάμπαση, Α. (2023). Ο εμβολιασμός κατά της νόσου covid - 19: Νομικά και ηθικά διλήμματα. In Κ. Κ. Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε. (Ed.), *ΠΑΝΔΗΜΙΑ COVID-19: ΙΑΤΡΙΚΑ, ΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΗΘΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ* (p. 199). Νομική Βιβλιοθήκη.
- Κοτσαλής, Λ. (2005). *Ποινικό Δίκαιο - Γενικό Μέρος Ι*. Αθήνα - Κομοτηνή : Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Κουράκης, Ν. (2009). *Ποινική Καταστολή μεταξύ παρελθόντος και μέλλοντος* (5η ed.). Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα Α.Ε.
- Κούρτη, Ε. (2023). *Ηθική και Ευθύνη περί την παραβίαση μέτρων για την πρόληψη του κορωνοϊού, υπό το πρίσμα του άρθρου 285 του Ποινικού Κώδικα*. Λάρισα: ΠΜΣ Δεοντολογία και ηθική στις Βιοϊατρικές Επιστήμες, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Ιατρικής.
- Κωστάρας, Α. (2016). *Ποινικό Δίκαιο, Έννοιες & Θεσμοί του Γενικού Μέρους* (2η ed.). Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ.
- Λαμπροπούλου, Έ. (2012). *Κοινωνιολογία του ποινικού δικαίου και των θεσμών της ποινικής δικαιοσύνης*. Ι. Σιδέρης.

- Μανωλεδάκης , Ι. (1996). *Ερμηνεία κατ'άρθρο των όρων του ειδικού μέρους του Ποινικού Κώδικα*. Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα.
- Μανωλεδάκης, Ι. (1990). *Επιβουλή της δημόσιας τάξης, Εκδόσεις Ποινικού Δικαίου, Διευθυντής σειράς: Ι. Μανωλεδάκης*. Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα.
- Μανωλεδάκης, Ι. (1995). *Μελέτες για εμβάθυνση στο ποινικό δίκαιο* (γ' ed.). Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα.
- Μανωλεδάκης, Ι. (1998). *Το έννομο αγαθό ως βασική έννοια του Ποινικού Δικαίου*. Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα.
- Μαργαρίτης, Λ., Νούσκαλης, Γ., & Παρασκευόπουλος, Γ. (2020). *Ποινολογία*. Νομική Βιβλιοθήκη.
- Μελισσαράτος, Π. (2023). *Πτυχιακή εργασία*. Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών, Τμήμα Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων .
- Μπαστουνάς , Γ. (2021, 6). Παρατηρήσεις στην ΜΠλημΚαρσ 10/2020 (Παραβίαση περιοριστικών μέτρων κατά της διασποράς του COVID-19. *Ποινική Δικαιοσύνη*, pp. 884-887.
- Μυλωνόπουλος, Χ. (2020). *Ποινικό Δίκαιο - Γενικό Μέρος* (2η ed.). Π.Ν. Σάκκουλας.
- Ναζίρης, Γ. (2020). Ζητήματα ουσιαστικού και δικονομικού ποινικού δικαίου που συνδέονται με την παραβίαση μέτρων αποφυγής διάδοσης του κορωνοϊού SARS-COV-2. *Αρμενόπουλος*, p. 374 επ.
- Ξιφαρά, Μ.-Α. (Ιανουάριος 2021). *Διπλωματική εργασία, Παραπληροφόρηση, προπαγάνδα και διασπορά ψευδών ειδήσεων κατά το ξέσπασμα της πανδημίας του Covid-19. Η περίπτωση του διεθνούς οργανισμού του ΝΑΤΟ*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών.
- Παπασπύρου, Ν. (2021, Νοέμβριος). Είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα η νέα ρύθμιση για τη διασπορά ψευδών ειδήσεων;. *The Art of Crime*. Retrieved 1 20, 2024, from <https://theartofcrime.gr/%ce%b5%ce%af%ce%bd%ce%b1%ce%b9-%cf%83%cf%8d%ce%bc%cf%86%cf%89%ce%bd%ce%b7-%ce%bc%ce%b5-%cf%84%ce%bf->

%cf%83%cf%8d%ce%bd%cf%84%ce%b1%ce%b3%ce%bc%ce%b1-
%ce%b7-%ce%bd%ce%ad%ce%b1-%cf%81%cf%8d%ce%b8%ce%bc/

Παπαστάθης, Μ., & Πολυδώρου, Γ. (2023). *Πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας και υγειονομική κρίση, Διπλωματική Εργασία*. Αθήνα: ΠΜΣ Τμήμα Δημόσιας και Κοινωνικής Υγείας, Σχολή Δημόσιας Υγείας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής.

Πλειός, Γ. (2021). *Παραποιημένες Ειδήσεις (FAKE NEWS) Ο μετασχηματισμός της προπαγάνδας στην κοινωνία της ενημέρωσης*. GUTENBERG.

Ποινικός Κώδικας - Ειδικό μέρος, II Εγκλήματα κατά του εκλογικού σώματος. (n.d.). In 4 Κώδικες, ΑΚ, ΚΠολΔ, ΠΚ, ΚΠΔ (60ή ed.). Νομική Βιβλιοθήκη.

Σπυρόπουλος, Φ. (2020, Απρίλιος). Η Διάδοση του Ιού COVID-19 υπό το πρίσμα του Αρ. 285 ΠΚ. *Crime Times*(12). Retrieved from <https://www.crimetimes.gr/h-%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CE%B4%CE%BF%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B9%CE%BF%CF%8D-covid-19-%CF%85%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B1%CF%81-285/>

Σπυρόπουλος, Φ. (2021). Διασπορά ψευδών ειδήσεων - Αναλυτική προσέγγιση του ά. 191 ΠΚ μετά τον ν. 4619/2019. *ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ*(1). doi:<https://doi.org/10.26262/infolawj.v2i1.8649>

Σπυρόπουλος, Φ. (2022). Fake news και παραπληροφόρηση - Νομικές, εγκληματολογικές και τεχνολογικές διαστάσεις. In Φ. Σπυρόπουλος, *Παραπληροφόρηση & Fake news στο διαδίκτυο* (pp. 26-30). Νομική Βιβλιοθήκη.

Σπυρόπουλος, Φ. (2022). Οι συνεχείς τροποποιήσεις του ά. 191 ΠΚ για τη διασπορά ψευδών ειδήσεων και η τελευταία τροποποίηση με τον Ν. 5005/2022. *ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ*(154).

Σπυρόπουλος, Φ. (n.d.). Διασπορά ψευδών ειδήσεων - Αναλυτική προσέγγιση του ά. 191 ΠΚ μετά τον ν. 4619/2019. *Επιθεώρηση Δικαίου Πληροφόρησης* 2.

Σταμάτης, Κ. (2019). *Μεθοδολογία του Δικαίου - Θεμελίωση των νομικών κρίσεων* (β' ed.). Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα.

- Τζώρτζης, Γ. (2018). Το έννομο αγαθό ως βάση για την ποινικοποίηση μιας συμπεριφοράς. In Έ. Λαμπροπούλου, Σ. Παπαμιχαήλ, & Π. Σχίζας (Eds.), *Σύγχρονες Τάσεις Αντεγκληματικής Πολιτικής - Προς τιμήν του Ομότιμου Καθηγητή Εγκληματολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών κ. Αντώνη Δ. Μαγγανά* (pp. 549 - 570). Αθήνα: Παπαζήση ΑΕΒΕ.
- Το Ποινικό Δίκαιο σε κρίση και υπό κρίση - Liber Discipulorum*, Συντακτική Επιτροπή Κ. Βαθιώτης, Δ. Κιούπης, Α. Τζαννετής Α. Δημάκης. (2020). Αθήνα: Π.Ν. Σάκκουλας.
- Φαρσεδάκης, Ι. (1996). *Στοιχεία εγκληματολογίας*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Φλώρου, Π. (2020). *Ελευθερία της έκφρασης και fake news, Διπλωματική Εργασία*. ΠΜΣ Δημόσιο Δίκαιο, Νομική Σχολή, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών .
- Φυτράκης, Ε. (2021, Νοέμβριος). Ποινικός λαϊκισμός και (νέα) σωφρονιστική πολιτική. (Δ. τ. ΕΕΜΕΚΕ, Ed.) *Εγκληματολόγοι*(9).
- Φωτιάδου, Α. (2019, 5 22). Πώς μπορούν να προστατευτούν οι πολίτες από τα προεκλογικά ψέματα των πολιτικών;. Retrieved 1 30, 2024, from <https://www.syntagmawatch.gr/ask-a-question/pos-boroun-na-prostateftoun-oi-polites-apo-ta-proeklogika-psemata-ton-politikon/>
- Χαλκιά, Α. (2017). Αντεγκληματική Πολιτική και συμμετοχή των πολιτών. *Εγκληματολογικές Μελέτες - Δ/ση Σειράς: Καθηγήτρια Χριστίνα Ζαραφωνίτου*(4).
- Χαραλαμπάκης, Α. (1999). Σύνταγμα και Ποινικό Δίκαιο. In G. Bemman, & Δ. Σπινέλλης (Eds.), *Ποινικό Δίκαιο - Ελευθερία - Κράτος Δικαίου, Τιμητικός Τόμος για τον Γ. Α. Μαγκάκη*. Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Χαραλαμπάκης, Α. (2014). Λευκός ποινικός νόμος - Αφηρημένη διακινδύνευση. In *Ποινικό Δίκαιο & Νομολογία* (pp. 34-35). Νομική Βιβλιοθήκη.
- Χαραλαμπάκης, Α. (2016). *Επιτομή Ποινικού Δικαίου - Γενικό Μέρος*. Π.Ν. Σάκκουλας.

Χαραλαμπάκης, Α. (2021). *Ποινικό Δίκαιο - Γενικό Μέρος* (Vols. I, Το έγκλημα).
Αθήνα: Π.Ν. Σάκκουλας.

Χουλιάρης , Α. (2012). In Ι. Στράγγα, Α. Χάνος, Χ. Παπαχαραλάμπους, & Χ. Τσούκα
(Eds.), *Αγαθό, συμφέρον και δίκαιο - Εισηγήσεις ανακοινωθείσες εις το*
Διεπιστημονικό Φροντιστήριο 2008/2009 (Vol. 5, pp. 849 - 900). Σάκκουλα.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Βάση Νομικών Δεδομένων - ΝΟΜΟΣ

Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών - QUALEX

Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών «ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

1. ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ «ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ»

ΣτΕ 1386/2021

Δημόσιοι υπάλληλοι - COVID-19 - Self-test - Ηλεκτρονική καταγραφή αποτελέσματος - Προστασία προσωπικών δεδομένων -.

Απόρριψη αίτησης δημόσιας πολιτικής υπαλλήλου του Υπουργείου Εθνικής Ύμνης, με την οποία ζητείτο η ακύρωση της ΚΥΑ για την εφαρμογή της υποχρεωτικής δοκιμασίας αυτοδιαγνωστικού ελέγχου COVID-19 (self-test) σε εργαζομένους στον Δημόσιο Τομέα. Η ηλεκτρονική καταγραφή του αποτελέσματος δεν παραβιάζει τις διατάξεις του Συντάγματος και το δίκαιο της ΕΕ, ούτε παραβιάζει τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα υγείας (Αντίθετη μειοψηφία).

Αριθμός 1386/2021

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Δ'

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριο του στις 22 Ιουνίου 2021, με την εξής σύνθεση: Μ. Καραμανώφ, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Δ' Τμήματος, Ε. Αντωνόπουλος, Δ. Κυριλλόπουλος, Ηλ. Μάζος, Ο. Παπαδοπούλου, Σύμβουλοι, Ι. Μιχαλακόπουλος, Δ. Μαυροπόδη, Πάρεδροι. Γραμματέας η Μ. Τσαπαρδώνη.

Για να δικάσει την από 24 Μαΐου 2021 αίτηση:

της η οποία παρέστη με τον δικηγόρο Χ. Π. (Α.Μ.), που τον διόρισε στο ακροατήριο,

κατά των Υπουργών: 1. Προστασίας του Πολίτη, ο οποίος παρέστη με τους: α. Παντελεήμονα Παπαδάκη και β. Διονύσιο Κολοβό, Παρέδρους του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, οι οποίοι κατέθεσαν δηλώσεις, σύμφωνα με το άρθρο 26 του ν. 4509/2017, περί μη εμφανίσεώς τους, 2. Εθνικής Ύμνου, ο οποίος παρέστη με τους: α. Νικόλαο Τσίρο, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και β. Διονύσιο Κολοβό, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ο οποίος κατέθεσε δήλωση, σύμφωνα με το άρθρο 26 του ν. 4509/2017, περί μη εμφανίσεώς του, 3. Παιδείας και Θρησκευμάτων, ο οποίος παρέστη με τους: α. Διονύσιο Κολοβό, και β. Αθανασία Μήτρου, Παρέδρους του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, οι οποίοι κατέθεσαν δηλώσεις, σύμφωνα με το άρθρο 26 του ν. 4509/2017, περί μη εμφανίσεώς τους, 4. Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, ο οποίος παρέστη με τους α. Διονύσιο Κολοβό και β. Αγγελική Βερροπούλου, Παρέδρους του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, οι οποίοι κατέθεσαν δηλώσεις, σύμφωνα με το άρθρο 26 του ν. 4509/2017, περί μη εμφανίσεώς τους, 5. Υγείας, ο οποίος παρέστη με τον Νικόλαο Τσίρο, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, 6. Πολιτισμού και Αθλητισμού, 7. Δικαιοσύνης, οι οποίοι παρέστησαν με τον Διονύσιο Κολοβό, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ο οποίος κατέθεσε δήλωση, σύμφωνα με το άρθρο 26 του ν. 4509/2017, περί μη εμφανίσεώς του, 8. Εσωτερικών, ο οποίος παρέστη με τους α. Διονύσιο Κολοβό, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ο οποίος κατέθεσε δήλωση, σύμφωνα με το άρθρο 26 του ν. 4509/2017, περί μη εμφανίσεώς του και β. Γεώργιο Χαλαζωνίτη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, 9. Ψηφιακής Διακυβέρνησης, ο οποίος παρέστη με τους: α. Διονύσιο Κολοβό, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ο οποίος κατέθεσε δήλωση, σύμφωνα με το άρθρο 26 του ν. 4509/2017, περί μη εμφανίσεώς του και β. Αλεξάνδρα Δημητρακοπούλου, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, 10. Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, ο οποίος παρέστη με τους: α. Ήνα Πρεβενά και β. Διονύσιο Κολοβό, Παρέδρους του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, οι οποίοι κατέθεσαν δηλώσεις, σύμφωνα με το άρθρο 26 του ν. 4509/2017, περί μη εμφανίσεώς τους και 11. Επικρατείας, ο οποίος παρέστη με τους: α. Διονύσιο Κολοβό, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ο οποίος

κατέθεσε δήλωση, σύμφωνα με το άρθρο 26 του ν. 4509/2017, περί μη εμφανίσεώς του και β. Αλεξάνδρα Δημητρακοπούλου, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Με την αίτηση αυτή η αιτούσα επιδιώκει να ακυρωθεί η υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.26390/24.4.2021 κοινή απόφαση των Υπουργών Προστασίας του Πολίτη, Εθνικής Ύμνας, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Υγείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού, Δικαιοσύνης, Εσωτερικών, Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής και Επικρατείας και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως της εισηγήτριας, Παρέδρου Δ. Μαυροπόδη.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο της αιτούσας, ο οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση και τους αντιπροσώπους των Υπουργών που εμφανίσθηκαν, οι οποίοι ζήτησαν την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου και

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά τον Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (βλ. έντυπο ηλεκτρονικού παραβόλου με κωδικό πληρωμής ./2021).

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση της υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.26390/24.4.2021 κοινής αποφάσεως των Υπουργών Προστασίας του Πολίτη,

Εθνικής Ύμνας, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Υγείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού, Δικαιοσύνης, Εσωτερικών, Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής και Επικρατείας «Εφαρμογή του υποχρεωτικού μέτρου του διαγνωστικού ελέγχου νόσησης από τον κορωνοϊό COVID-19 σε

υπαλλήλους του Δημοσίου που παρέχουν εργασία με φυσική παρουσία στον τόπο εργασίας» (Β' 1686/24.4.2021).

3. Επειδή, με το άρθρο 2 του ν. 4790/2021 (Α' 48/ 31.3.2021), ως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, καθορίστηκαν οι προϋποθέσεις και η διαδικασία διάθεσης αυτοδιαγνωστικής δοκιμασίας ελέγχου της νόσησης από κορωνοϊό COVID-19, ως εξής: «1. Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος από τη διασπορά του κορωνοϊού COVID - 19 και σε κάθε περίπτωση όχι πέραν της 30ης.6.2021, διανέμεται με κρατική μέριμνα σε κάθε κάτοχο Αριθμού Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης(ΑΜΚΑ)... μία αυτοδιαγνωστική δοκιμασία ελέγχου της νόσησης από κορωνοϊό COVID19 ανά εβδομάδα, η οποία προορίζεται για ατομική χρήση χωρίς ανάγκη διενέργειάς της από επαγγελματίες υγείας. 2. Για την υλοποίηση του σκοπού της παρ. 1 επιτρέπεται η διάθεση προϊόντων της παρ. 1 με καθεστώς κατά παρέκκλιση έγκρισης διάθεσης και έναρξης χρήσης από τον Εθνικό Οργανισμό Φαρμάκων (Ε.Ο.Φ.) ή από αρμόδια αρχή άλλου κράτους μέλους της Ε.Ε. για επιτακτικούς λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας, ήτοι προς περιορισμό της διασποράς της πανδημίας, υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται σωρευτικά: α) ο κατασκευαστής έχει λάβει ειδική ή κατά παρέκκλιση έγκριση διάθεσης και έναρξης χρήσης τους ως αυτοδιαγνωστικών στην αγορά από τον Ε.Ο.Φ., σύμφωνα με προδιαγραφές που θεσπίζει ο ίδιος ως αρμόδια αρχή εφόσον ο κατασκευαστής έχει έδρα στην Ελληνική Επικράτεια ή ο θέτων το προϊόν στην αγορά έχει λάβει τέτοια έγκριση, ή από την αρμόδια αρχή άλλου κράτους μέλους της Ε.Ε., εφόσον το εν λόγω κράτος μέλος έχει θεσπίσει αντίστοιχες προδιαγραφές, β) οι πληροφορίες στις οδηγίες χρήσεως του προϊόντος παρέχονται στην ελληνική γλώσσα με εύληπτο και σαφή τρόπο, γ) δεν διατίθεται στην ελληνική αγορά αντίστοιχο προϊόν, το οποίο να διαθέτει την απαιτούμενη σήμανση CE, ως αυτοδιαγνωστικό, ή τα διατιθέμενα ως άνω προϊόντα με τη σήμανση CE δεν επαρκούν για την κάλυψη των αναγκών της ελληνικής αγοράς.

3. Ο Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων (Ε.Ο.Φ.) υποχρεούται να διατηρεί μητρώο αυτοδιαγνωστικών δοκιμασιών ελέγχου που πληρούν τις προϋποθέσεις της παρ. 2 ως προς την κατά παρέκκλιση έγκριση διάθεσης και έναρξης χρήσης τους στην Ελλάδα. Ο Ε.Ο.Φ. προσδιορίζει το σύνολο των αναγκαίων δικαιολογητικών που υποβάλλει ο αιτών για τον σκοπό αυτό. 4. Η διάθεση των προϊόντων της παρ. 1 προς τους

δικαιούχους μέσω των φαρμακείων γίνεται χωρίς αντίτιμο. 5. ...». Περαιτέρω, στο άρθρο 46 ορίστηκε ότι «1. Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται κίνδυνος δημόσιας υγείας από τη διάδοση του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου διαπιστώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και σε κάθε περίπτωση έως την 31.7.2021, δύναται να ορίζεται, για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας, με κοινή απόφαση του Υπουργού Υγείας και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού, μετά από γνώμη της Εθνικής Επιτροπής Προστασίας Δημόσιας Υγείας κατά του κορωνοϊού COVID-19, ως προϋπόθεση προσέλευσης στον τόπο παροχής εργασίας ή άσκησης του λειτουργήματος των εν γένει απασχολούμενων, η προηγούμενη διαπίστωση, μετά από διαγνωστικό έλεγχο νόσησης από τον κορωνοϊό COVID-19, ότι ο απασχολούμενος δεν έχει βρεθεί θετικός σε δοκιμασία διαγνωστικού ελέγχου. . 2. . 3. Με την απόφαση της παρ. 1 καθορίζονται η διαδικασία και οι φορείς διενέργειας του ελέγχου, η δυνατότητα υποβολής σε αυτοέλεγχο, η κάλυψη της σχετικής δαπάνης, η συχνότητα υποβολής σε διαγνωστικό ή αυτοδιαγνωστικό έλεγχο, ο τρόπος διάθεσης των διαγνωστικών δοκιμασιών, ο τρόπος βεβαίωσης της υποβολής σε έλεγχο και των αποτελεσμάτων του, ο τρόπος και η διαδικασία αναγγελίας των αποτελεσμάτων, οι διοικητικές κυρώσεις που μπορούν να επιβληθούν και τα όργανα επιβολής τους, κάθε άλλη οικονομική δραστηριότητα που μπορεί να υπαχθεί στην υποχρέωση του παρόντος, καθώς και κάθε θέμα σχετικό με την εφαρμογή του παρόντος».

4. Επειδή, περαιτέρω, με το άρθρο 27 του ν. 4792/2021 (Α' 54/9.4.2021), ως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, προβλέφθηκε η δημιουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας για την καταχώριση και ηλεκτρονική διαχείριση του αποτελέσματος της αυτοδιαγνωστικής δοκιμασίας ελέγχου και οι προϋποθέσεις επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων, ως εξής: «1. Δημιουργείται ειδική ηλεκτρονική πλατφόρμα, η οποία λειτουργεί μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης (gov.gr - ΕΨΠ), με αντικείμενο την καταχώριση και ηλεκτρονική διαχείριση των αποτελεσμάτων της αυτοδιαγνωστικής δοκιμασίας ελέγχου της νόσησης από κορωνοϊό COVID-19 (self - test) ... 2. Η καταχώριση του αποτελέσματος της δοκιμασίας είναι προαιρετική, εκτός αν το φυσικό πρόσωπο ανήκει σε συγκεκριμένη επαγγελματική ή κοινωνική ομάδα, ως προς την οποία βάσει των κειμένων διατάξεων η δοκιμασία καθίσταται υποχρεωτική. 3. Στην ανωτέρω πλατφόρμα καταχωρίζονται από το φυσικό πρόσωπο που διενήργησε την αυτοδιαγνωστική δοκιμασία ελέγχου . τα εξής στοιχεία: α) το όνομα, β) το επώνυμο, γ) το πατρώνυμο, δ) το μητρώνυμο, ε) ο Αριθμός Μητρώου

Κοινωνικής Ασφάλισης (Α.Μ.Κ.Α.) . και στ) το αποτέλεσμα της δοκιμασίας. 4. Μετά την καταχώριση του αποτελέσματος σύμφωνα με την παρ. 3, εκδίδεται από την εφαρμογή είτε δήλωση του θετικού αποτελέσματος της δοκιμασίας ελέγχου, προκειμένου να διενεργηθεί επαναληπτικός έλεγχος, είτε δήλωση του αρνητικού αποτελέσματος της δοκιμασίας ελέγχου. 5. ... 6. Ως προς την προστασία των προσωπικών δεδομένων και κατά τους ορισμούς του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων (ΕΕ 2016/679) (ΓΚΠΔ) και του ν. 4624/2019 (Α' 137): α) Η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ Α.Ε.» και διακριτικό τίτλο «ΗΔΙΚΑ Α.Ε.» ορίζεται ως Υπεύθυνος Επεξεργασίας για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο του παρόντος άρθρου. β) Η ανώνυμη εταιρεία του Ελληνικού Δημοσίου με την επωνυμία «ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ Α.Ε.» και διακριτικό τίτλο «ΕΔΥΤΕ Α.Ε.» ορίζεται ως Εκτελούσα την Επεξεργασία, υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 28 ΓΚΠΔ. Η Εκτελούσα την Επεξεργασία αναλαμβάνει για λογαριασμό του Υπευθύνου Επεξεργασίας, τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και τη συντήρηση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας, την τήρηση των προσωπικών δεδομένων υπό συνθήκες που διασφαλίζουν την ασφάλεια της επεξεργασίας, την ακεραιότητα, την εμπιστευτικότητα και τη διαθεσιμότητα των δεδομένων, καθώς και κάθε άλλο ζήτημα σχετικό με την ομαλή λειτουργία της πλατφόρμας του παρόντος. Στο πλαίσιο της εν λόγω εκτέλεσης επεξεργασίας για λογαριασμό της ΗΔΙΚΑ Α.Ε., η ΕΔΥΤΕ Α.Ε. επιφορτίζεται με όλες τις υποχρεώσεις που θέτουν για τον Εκτελούντα την Επεξεργασία οι διατάξεις του ΓΚΠΔ. Μεταξύ της ΗΔΙΚΑ Α.Ε. και της ΕΔΥΤΕ Α.Ε. συνάπτεται Μνημόνιο Συνεργασίας, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 28 του ΓΚΠΔ. γ) Σκοπός της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων είναι η καταχώριση και ηλεκτρονική διαχείριση των αποτελεσμάτων της αυτοδιαγνωστικής δοκιμασίας ελέγχου της νόσησης από κορωνοϊό COVID-19 (self test), όπως αυτή ορίζεται στην παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4790/2021. δ) Το σύνολο των δεδομένων που καταχωρίζεται στην πλατφόρμα διαγράφεται οριστικά μετά την πάροδο επτά (7) ημερών από την καταχώριση. 7. Με απόφαση του Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης δύνανται να ρυθμίζονται τα οργανωτικά μέτρα για τη λειτουργία της πλατφόρμας και για την ασφάλεια της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων, η διασύνδεση με άλλα πληροφοριακά συστήματα ., καθώς και κάθε αναγκαία, τεχνική ή άλλη λεπτομέρεια για τη λειτουργία της πλατφόρμας. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Υγείας και των κατά περίπτωση

συναρμόδιων υπουργών, δύνανται να ρυθμίζονται το περιεχόμενο της δήλωσης της παρ. 4 ., καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.».

5. Επειδή, κατ' εξουσιοδότηση των ανωτέρω διατάξεων, κατόπιν της από 23.4.2021 γνώμης της Εθνικής Επιτροπής Προστασίας Δημόσιας Υγείας κατά του κορωνοϊού Covid-19 και κατ' επίκληση της ανάγκης σταδιακής αποκατάστασης της εύρυθμης λειτουργίας των υπηρεσιών του δημοσίου τομέα χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η αντιμετώπιση της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, εκδόθηκε η προσβαλλόμενη κοινή υπουργική απόφαση, με έναρξη ισχύος από 26.4.2021, με την οποία προβλέφθηκε η υποχρεωτική διενέργεια διαγνωστικού ελέγχου στο προσωπικό του Δημοσίου ως προϋπόθεση προσέλευσης και παροχής εργασίας με φυσική παρουσία. Ορίσθηκαν δε ειδικότερα τα εξής:

«'ρθρο 1- Πεδίο εφαρμογής [όπως το άρθρο αυτό τροποποιήθηκε με την Κ.Υ.Α. 32207/2021, Β' 2183/25.5.2021]: 1. Οι διατάξεις εφαρμόζονται για όλο το προσωπικό του Δημοσίου που απασχολείται με οποιαδήποτε σχέση εργασίας ή με πάγια αντιμισθία ή με έμμισθη εντολή ή με οποιαδήποτε άλλη ιδιότητα . σε υπηρεσίες φορέων που ανήκουν στον δημόσιο τομέα, όπως αυτός ορίζεται στην περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014 (Α' 143), καθώς και στους δικαστικούς υπαλλήλους, εφ' όσον τα καθήκοντα του προσωπικού αυτού ασκούνται με φυσική παρουσία εντός ή εκτός των εγκαταστάσεων της υπηρεσίας του και οι εργαζόμενοι αυτοί είναι απογεγραμμένοι στο Μητρώο Ανθρώπινου Δυναμικού Ελληνικού Δημοσίου. 2. ... 'ρθρο 2- Υποχρεωτική διενέργεια διαγνωστικού ελέγχου νόσησης από τον κορωνοϊό COVID-19

- Χρόνος διενέργειας του διαγνωστικού ελέγχου: Ο διαγνωστικός έλεγχος νόσησης διενεργείται υποχρεωτικά μία (1) φορά την εβδομάδα, πριν από την προσέλευση του εργαζόμενου/ης προς παροχή εργασίας με φυσική παρουσία και έχει ισχύ για μία (1) εβδομάδα από την ημέρα διενέργειάς του. ... 'ρθρο 3- Διαδικασία ταυτοποίησης στοιχείων:

1. Η Γενική Γραμματεία Ανθρώπινου Δυναμικού Δημόσιου Τομέα (Γ.Γ.Α.Δ.Δ.Τ.) του Υπουργείου Εσωτερικών αποστέλλει στη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων Δημόσιας Διοίκησης (Γ.Γ.Π.Σ.Δ.Δ.) του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και στην ανώνυμη εταιρεία ... «ΗΔΙΚΑ ΑΕ» τα στοιχεία των υποχρεωτικά υποβαλλόμενων σε διαγνωστική δοκιμασία ελέγχου απασχολούμενων. Η

απαιτούμενη ταυτοποίηση των ανωτέρω στοιχείων διενεργείται από τη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων Δημόσιας Διοίκησης . Υπεύθυνος επεξεργασίας των ανωτέρω δεδομένων ορίζεται η ΗΔΙΚΑ ΑΕ, κατά τους ορισμούς του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων (Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016 (L 119), Γ.Κ.Π.Δ.), με σκοπό τον προσδιορισμό των υποχρεωτικά υποβαλλόμενων σε διαγνωστική δοκιμασία ελέγχου προσώπων και τη διανομή αυτοδιαγνωστικού ελέγχου (self test) σε αυτούς.

... 'ρθρο 4- Διαδικασία προμήθειας και διενέργειας του αυτοδιαγνωστικού ελέγχου (self test) νόσησης από τον κορωνοϊό COVID-19

- Υποχρεωτική δήλωση του αποτελέσματος: 1. Η προμήθεια του αυτοδιαγνωστικού ελέγχου (self test) γίνεται δωρεάν από το φαρμακείο με την επίδειξη του Αριθμού Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης (Α.Μ.Κ.Α.), . και της αστυνομικής ταυτότητας ή οποιουδήποτε άλλου εγγράφου ταυτοποίησης. Μαζί με τον δωρεάν αυτοδιαγνωστικό έλεγχο (self test) παραλαμβάνονται και ενημερωτικά φυλλάδια. 2. Ο δωρεάν αυτοδιαγνωστικός έλεγχος (self test) διενεργείται κατ' οίκον και σύμφωνα με τις οδηγίες των ενημερωτικών φυλλαδίων. 3. Όσοι υπάγονται στο άρθρο 1 επισκέπτονται την ηλεκτρονική πλατφόρμα self-testing.gov.gr, ... και, αφού αυθεντικοποιηθούν . προβαίνουν στη διαδικασία υποβολής αποτελέσματος, με τη συμπλήρωση του ειδικού εντύπου «Δήλωση Αποτελέσματος Διαγνωστικού Ελέγχου για COVID-19» ... 4. Εάν το αποτέλεσμα του αυτοδιαγνωστικού ελέγχου (self test) είναι αρνητικό, εκδίδεται από την πλατφόρμα δήλωση του αρνητικού αποτελέσματος, η οποία αποτελεί το νόμιμο αποδεικτικό για την προσέλευση του απασχολούμενου στον τόπο εργασίας και γνώση αυτής λαμβάνει το αρμόδιο όργανο της οικείας υπηρεσίας, το οποίο επιλαμβάνεται επί των υπηρεσιακών θεμάτων του εν λόγω προσωπικού, είτε με ηλεκτρονικό τρόπο είτε με την επίδειξη αυτής από τον απασχολούμενο. 5. Εάν το αποτέλεσμα του αυτοδιαγνωστικού ελέγχου (self test) είναι θετικό, εκδίδεται από την πλατφόρμα δήλωση του θετικού αποτελέσματος, την οποία οι απασχολούμενοι εκτυπώνουν ή επιδεικνύουν με κάθε πρόσφορο τρόπο. Στην περίπτωση θετικού αποτελέσματος, οι απασχολούμενοι μεταβαίνουν εντός είκοσι τεσσάρων (24) ωρών σε δημόσια δομή, όπως αυτές είναι αναρτημένες στην πλατφόρμα self-testing.gov.gr, για δωρεάν επαναληπτικό έλεγχο (rapid test ή PCR test). Μέχρι την ολοκλήρωση της κλινικής εκτίμησης και της αξιολόγησης των ευρημάτων, οι διαγνωσθέντες/είσες θετικοί και οι οικείοι τους, παραμένουν σε κατ' οίκον περιορισμό ακολουθώντας τις σχετικές οδηγίες

του Εθνικού Οργανισμού Δημόσιας Υγείας (Ε.Ο.Δ.Υ.) και τους χορηγείται η προβλεπόμενη . αναρρωτική άδεια ειδικού σκοπού. Αντί του δωρεάν επαναληπτικού ελέγχου, οι ανωτέρω δύνανται να επιλέξουν τη διεξαγωγή διαγνωστικού ελέγχου (rapid test ή PCR test) από επαγγελματία υγείας σε ιδιωτική δομή, η οποία γίνεται με επιβάρυνσή τους. ... 6. Αντί του δωρεάν αυτοδιαγνωστικού ελέγχου τα πρόσωπα του άρθρου 1 δύνανται να επιλέξουν τη διεξαγωγή διαγνωστικού ελέγχου (rapid test ή PCR test) από επαγγελματία υγείας είτε δωρεάν σε δημόσια δομή στην οποία παρέχεται η σχετική δυνατότητα είτε με επιβάρυνσή τους σε ιδιωτική δομή. Η διεξαγωγή του διαγνωστικού ελέγχου του πρώτου εδαφίου γίνεται μία (1) φορά την εβδομάδα σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 2. Εάν ο διαγνωστικός έλεγχος (rapid test ή PCR test) είναι αρνητικός, εκδίδεται σχετική βεβαίωση από τη δημόσια ή ιδιωτική δομή εξέτασης με την οποία βεβαιώνεται το αρνητικό αποτέλεσμα, οπότε και ο απασχολούμενος δύναται να προσέλθει στον τόπο εργασίας για να παρέχει εργασία με φυσική παρουσία επιδεικνύοντας την ως άνω βεβαίωση κατά την προσέλευσή του. Εάν ο διαγνωστικός έλεγχος (rapid test ή PCR test) είναι θετικός, εκδίδεται σχετική βεβαίωση από τη δομή εξέτασης, η οποία αποτελεί δικαιολογητικό για να τεθούν τα πρόσωπα του άρθρου σε κατ' οίκον περιορισμό και να τους χορηγηθεί η ειδική προβλεπόμενη αναρρωτική άδεια ειδικού σκοπού και ακολουθείται το πρωτόκολλο του Ε.Ο.Δ.Υ. Το αποτέλεσμα του ελέγχου αυτού δηλώνεται υποχρεωτικά από τον απασχολούμενο στην ηλεκτρονική πλατφόρμα self-testing.gov.gr κατά τα οριζόμενα στην παρ. 3. 7. Η αυθεντικοποίηση και η έκδοση και διαχείριση των ανωτέρω εγγράφων μέσα από την Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης γίνονται σύμφωνα με τα άρθρα 23 έως 29 του ν. 4727/2020. Άρθρο 5- Συνέπειες της μη διενέργειας διαγνωστικού ελέγχου από τα υπόχρεα πρόσωπα:

1. Τα όργανα που είναι κατά περίπτωση αρμόδια να διαπιστώσουν ότι τα πρόσωπα του άρθρου 1 έχουν υποβληθεί στον υποχρεωτικό διαγνωστικό έλεγχο, κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 2 και 4, και ότι επιδεικνύουν κατά την προσέλευσή τους στον τόπο εργασίας τη δήλωση αποτελέσματος του διαγνωστικού ελέγχου, υποχρεούνται να μην επιτρέψουν την παροχή εργασίας με φυσική παρουσία στον τόπο εργασίας στα πρόσωπα αυτά, εφόσον α) δεν έχουν υποβληθεί στη διενέργεια του υποχρεωτικού διαγνωστικού ελέγχου ή δεν επιδεικνύουν την προβλεπόμενη στο άρθρο 4 δήλωση αποτελέσματος ή β) προσκομίζουν δήλωση ή βεβαίωση θετικού αποτελέσματος που προέκυψε από τη διενέργεια του διαγνωστικού ελέγχου. Η μη τήρηση των

προβλεπόμενων στο προηγούμενο εδάφιο υποχρεώσεων συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα για τα αρμόδια όργανα. 2. Σε περίπτωση που τα υπόχρεα πρόσωπα του άρθρου 1 δεν υποβάλλονται σε διαγνωστικό έλεγχο ή δεν καταχωρίζουν το αποτέλεσμα του αυτοδιαγνωστικού ελέγχου, σύμφωνα με το άρθρο 4, η αρμόδια για θέματα προσωπικού υπηρεσία του φορέα προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες για την περικοπή των αποδοχών του υπόχρεου προσώπου λόγω υπαίτιας μη παροχής εργασίας σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις εξαιτίας της μη συμμόρφωσης στα ανωτέρω. 3. Ειδικά για τους απασχολούμενους του άρθρου 1 με σχέση εργασίας Ιδιωτικού Δικαίου Ορισμένου Χρόνου, σε περίπτωση μη συμμόρφωσής τους με τις υποχρεώσεις του πρώτου εδαφίου, η αρμόδια υπηρεσία του φορέα υποχρεούνται να μην κάνει δεκτή την παροχή εργασίας του απασχολούμενου για τον λόγο αυτό και απαλλάσσεται από την υποχρέωση καταβολής αποδοχών για όσο χρονικό διάστημα δεν συμμορφώνεται ο απασχολούμενος με τις υποχρεώσεις αυτές. 4. Σε κάθε περίπτωση η αρμόδια υπηρεσία προσωπικού του φορέα υποχρεούται να ενημερώνει τα υπόχρεα πρόσωπα του άρθρου 1, με κάθε πρόσφορο μέσο, για τις υποχρεώσεις τους και τις συνέπειες μη συμμόρφωσής τους με αυτές. 5.

... 'ρθρο 6- Ζητήματα προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα:

1. Για τους σκοπούς εφαρμογής του άρθρου 4, η ανώνυμη εταιρεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ... «ΗΔΙΚΑ ΑΕ» και το Υπουργείο Εσωτερικών ενεργούν υπό την ιδιότητα του Υπευθύνου Επεξεργασίας αυτοτελώς σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων (Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016 (L 119), Γ.Κ.Π.Δ.) και τον ν. 4624/2019 (Α' 137). Κατά την επεξεργασία των δεδομένων λαμβάνονται τα απαραίτητα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για την ασφάλεια αυτών. 2. Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία τυγχάνουν επεξεργασίας περιορίζονται στα απολύτως απαραίτητα προκειμένου να υλοποιηθούν οι διατάξεις της παρούσας και της σχετικής νομοθεσίας επί τη βάση της οποίας εκδίδεται και αφορούν στα πρόσωπα που υπάγονται σύμφωνα με το άρθρο 1 στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας. 3. Τα προσωπικά δεδομένα τα οποία υποβάλλονται σε επεξεργασία είναι τα ακόλουθα: α) ονοματεπώνυμο, β) όνομα πατρός, γ) όνομα μητρός, δ) ημερομηνία γέννησης, ε) Αριθμός Φορολογικού Μητρώου (Α.Φ.Μ.), στ) Αριθμός Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης (Α.Μ.Κ.Α.) ..., ζ) ημερομηνία διεξαγωγής διαγνωστικού ελέγχου, η) αποτέλεσμα διαγνωστικού ελέγχου, και θ) ημερομηνία δήλωσης. 4. Σκοπός της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων είναι η υποχρεωτική καταχώριση και ηλεκτρονική διαχείριση των αποτελεσμάτων της

διαγνωστικής δοκιμασίας ελέγχου της νόσησης των προσώπων του άρθρου 1 από κορωνοϊό COVID-19, όπως αυτή ορίζεται στην παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4790/2021 (Α' 48) και σύμφωνα με τα άρθρα 46 του ν. 4790/2021 και 27 του ν. 4792/2021 (Α' 54). Άρθρο 7 ...».

6. Επειδή, όπως προκύπτει από το από 31.3.2021 πρακτικό της Επιτροπής Αντιμετώπισης Εκτάκτων Συμβάντων Δημόσιας Υγείας από Λοιμογόνους παράγοντες -αποτελούμενης από 33 επιστήμονες συναφών ειδικοτήτων (Επιδημιολογίας, Λοιμωξιολογίας, Πνευμονολογίας, Μικροβιολογίας κ.λπ.)-, η Επιτροπή αναγνωρίζοντας αφ' ενός την τεράστια επιδημιολογική επιβάρυνση και την πίεση στο σύστημα υγείας, αφετέρου τη σημαντική κόπωση του κοινού σχετικά με την εφαρμογή των περιοριστικών μέτρων, εισηγήθηκε την πολύ προσεκτική σταδιακή επανέναρξη μειζόνων δραστηριοτήτων, όπως η εκπαίδευση και οι εργασιακοί χώροι, με καθολική χρήση εργαστηριακών ελέγχων τουλάχιστον άπαξ εβδομαδιαίως, αναλόγως της διαθεσιμότητας των αυτοδιαγνωστικών δοκιμασιών (self tests). Με το δε από 23.4.2021 πρακτικό της, κατόπιν εκτίμησης των συνθηκών εργασίας στον δημόσιο τομέα και λαμβάνοντας υπ' όψιν την ευρεία χρήση των self tests και την αύξηση του ποσοστού των εμβολιασμένων, εισηγήθηκε την επιβολή της υποχρέωσης διενέργειας αυτοδιαγνωστικού ελέγχου σε εβδομαδιαία βάση σε όλους τους εργαζόμενους των δημοσίων υπηρεσιών που παρέχουν εργασία με φυσική παρουσία, τη μείωση της τηλεργασίας στο 40% και τη διατήρηση όλων των μέτρων υγιεινής και ασφάλειας (υποχρεωτική χρήση μάσκας, μέτρα προσωπικής υγιεινής, αερισμός χώρων, τήρηση αποστάσεων). Οι ως άνω εισηγήσεις υιοθετήθηκαν ομοφώνως με τα υπ' αριθμ. ./31.3.2021 και ./23.4.2021 πρακτικά συνεδριάσεων της Εθνικής Επιτροπής Προστασίας της Δημόσιας Υγείας κατά του κορωνοϊού Covid-19.

7. Επειδή, η αιτούσα, δημόσια πολιτική υπάλληλος του Υπουργείου Εθνικής Ύμνας απασχολούμενη σε στρατιωτικό εργοστάσιο και υποχρεούμενη, δυνάμει της προσβαλλομένης, να υποβάλλεται σε διαγνωστικό έλεγχο μία φορά την εβδομάδα ως προϋπόθεση για την προσέλευση στην εργασία, την οποία παρέχει με φυσική παρουσία, με έννομο συμφέρον ασκεί την κρινόμενη αίτηση, προβάλλοντας ότι η υποχρέωση υποβολής σε αυτοδιαγνωστικό έλεγχο επ' απειλή περικοπής των αποδοχών της, καθώς και η επεξεργασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων υγείας της

χωρίς την ελεύθερη συγκατάθεσή της παραβιάζει πλήθος διατάξεων του εθνικού και ενωσιακού δικαίου (άρθρα 2, 4, 5, 9Α και 22 παρ. 1 του Συντάγματος, 3, 6 και 8 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης), με τις οποίες κατοχυρώνονται θεμελιώδη δικαιώματά της στην προσωπική ελευθερία, την προστασία των προσωπικών δεδομένων, την εργασία και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

8. Επειδή, το Σύνταγμα ορίζει ότι «Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας (άρθρο 2 παρ. 1). Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη (άρθρο 5 παρ. 1). Όλοι όσοι βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους . (άρθρο 5 παρ. 2). Καθένας έχει δικαίωμα στην προστασία της υγείας ... (άρθρο 5 παρ. 5). Το Κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών... (άρθρο 21 παρ. 3). Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκησή τους. ... Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1). Το Κράτος δικαιούται να αξιώνει από όλους τους πολίτες την εκπλήρωση του χρέους της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης (άρθρο 25 παρ. 4)». Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 5 της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας του ατόμου σε σχέση με τις εφαρμογές της βιολογίας και της ιατρικής (Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοϊατρική) που κυρώθηκε με τον ν. 2619/1998 (Α' 132) «Επέμβαση σε θέματα υγείας μπορεί να υπάρξει μόνον αφού το ενδιαφερόμενο πρόσωπο δώσει την ελεύθερη συναίνεσή του, κατόπιν προηγούμενης σχετικής ενημέρωσής του. », στο δε άρθρο 26 παρ. 1 της Σύμβασης προβλέπεται ότι «Δεν τίθενται περιορισμοί στην άσκηση των δικαιωμάτων και προστατευτικών διατάξεων της παρούσας Σύμβασης πλην όσων ορίζονται διά νόμου και είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία προς . προστασία της δημόσιας υγείας ή την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων».

9. Επειδή, η μέριμνα για την προστασία της δημόσιας υγείας αποτελεί, σύμφωνα με το άρθρο 21 παρ. 3 του Συντάγματος, συνταγματική υποχρέωση του Κράτους, στο πλαίσιο της οποίας η Πολιτεία οφείλει, με γνώμονα την αρχή της προφύλαξης, να λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα για την πρόληψη της διάδοσης και την καταπολέμηση μεταδοτικών ασθενειών που συνιστούν σοβαρό κίνδυνο για τη δημόσια υγεία (ΣτΕ 2387/2020 7μ., 622/2021 7μ.). Κατά τη διαμόρφωση της δημόσιας πολιτικής υγείας στον τομέα αυτό, ο νομοθέτης, κοινός και κανονιστικός, διαθέτει ευρύ περιθώριο εκτίμησης ως προς την επιλογή του χρόνου, της έντασης και του είδους των μέτρων αυτών, η λήψη των οποίων, ωστόσο, πρέπει α) να τεκμηριώνεται υπό το φως των τρεχουσών υγειονομικών και επιδημιολογικών συνθηκών, β) να στηρίζεται σε αξιόπιστα επιστημονικά δεδομένα και γ) να σέβεται τα όρια που τίθενται από την αρχή της αναλογικότητας, όταν τα μέτρα αυτά ενέχουν περιορισμούς στα ατομικά δικαιώματα.

10. Επειδή, λόγω της παγκόσμιας επιδημικής έξαρσης νέου κορωνοϊού (Sars-Cov-2) ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας κήρυξε, στις 30.1.2020, κατάσταση έκτακτης ανάγκης για τη δημόσια υγεία σε διεθνές επίπεδο, ενώ στις 11.3.2020 χαρακτήρισε την προκαλούμενη από τον ιό νόσο (Covid-19) ως πανδημία. Για την αντιμετώπιση της σοβαρής απειλής στη δημόσια υγεία από την εξάπλωση της ιδιαίτερα μεταδοτικής και με αυξημένο ποσοστό θνητότητας στις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού άγνωστης και μη ιάσιμης νόσου, καθώς και για την ενίσχυση των αντοχών του εθνικού συστήματος υγείας προκειμένου να ανταπεξέλθει στην πρωτόγνωρη υγειονομική κρίση που προκλήθηκε, ο εθνικός νομοθέτης, κοινός και κανονιστικός, έλαβε, σταδιακά και αναλόγως των εξάρσεων της νόσου, σειρά μέτρων πρόληψης, περιορισμού της διάδοσης, υγειονομικής παρακολούθησης και αντιμετώπισης, τακτικώς αναθεωρούμενα με βάση την υγειονομική και επιδημιολογική κατάσταση και προτεινόμενα από ειδικές προς τον σκοπό αυτό επιτροπές με τη συμμετοχή επιστημόνων, οι οποίες συλλέγουν και αξιολογούν τα συνεχώς εξελισσόμενα δεδομένα της επιστημονικής έρευνας σχετικά με τη νόσο. Κομβικής σημασίας για την ανάσχεση της πανδημίας αποτελεί η εκπόνηση διαγνωστικών στρατηγικών για τον έγκαιρο εντοπισμό των κρουσμάτων, την ιχνηλάτιση των επαφών και την εφαρμογή στοχευμένων μέτρων απομόνωσης πριν τη διάδοση στην κοινότητα (βλ. Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2021/C24/01, σχετικά με κοινό πλαίσιο για τη χρήση ταχειών δοκιμασιών αντιγόνων και την αμοιβαία αναγνώριση

αποτελεσμάτων δοκιμασιών για τη νόσο COVID-19 στην Ε.Ε.). Το ένδικο μέτρο εντάσσεται και ενισχύει την υφιστάμενη διαγνωστική στρατηγική, ώστε να καταστεί δυνατή η σταδιακή άρση των σοβαρότατων περιορισμών που ίσχυσαν κατά τη διάρκεια του «τρίτου κύματος» της πανδημίας και η αποκατάσταση της κοινωνικοοικονομικής ζωής της χώρας υπό συνθήκες ασφάλειας και μείζονος επιδημιολογικής επαγρύπνησης, εν όψει των εξάρσεων της νόσου, των συνεχών μεταλλάξεων του ιού και του περιορισμένου ποσοστού εμβολιαστικής κάλυψης του πληθυσμού. Συνίσταται δε στην υποχρέωση όλων των απασχολούμενων στο Δημόσιο και στους φορείς του δημοσίου τομέα που παρέχουν την εργασία τους με φυσική παρουσία να υποβάλλονται μία φορά την εβδομάδα σε διαγνωστικό έλεγχο διενεργούμενο, κατά βάση, μέσω ταχειών αυτοδιαγνωστικών δοκιμασιών δωρεάν παρεχομένων από το Κράτος και, εναλλακτικώς, μέσω ταχειών δοκιμασιών αντιγόνων (rapid test) ή δοκιμασιών μοριακού ελέγχου (PCR) σε δημόσια δομή υγείας δωρεάν, όπου παρέχεται η σχετική δυνατότητα, ή σε ιδιωτική δομή με επιβάρυνση του εργαζομένου. Ειδικότερα, η χρήση αυτοδιαγνωστικών δοκιμασιών χωρίς παρεμβολή ειδικών υγείας επιτρέπει, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, από τον ίδιο τον νομοθέτη (άρθρο 2 του ν. 4790/2021), ο οποίος εισήγαγε ειδικό πλαίσιο προϋποθέσεων ώστε να διασφαλίζεται η δωρεάν διάθεση εγκεκριμένων, δηλαδή κατ' αρχήν κατάλληλων και ασφαλών για τον σκοπό αυτό, αυτοδιαγνωστικών μέσων και η ασφαλής και αποτελεσματική διενέργειά τους από τους χρήστες βάσει εύληπτων και σαφών οδηγιών χρήσης. Η δε προμήθειά τους έγινε βάσει τεχνικών προδιαγραφών, σχετικά με την ασφάλεια, αποτελεσματικότητα και την ευκολία χρήσης τους, τις οποίες εισηγήθηκε η Εθνική Επιτροπή Δημόσιας Υγείας στην υπ' αριθμ. /24.3.2021 συνεδρίασή της (βλ. υπ' αριθμ. /2021 διακήρυξη ΑΔΑ ΕΣΔΓ46ΜΤΛΒ-ΛΙΓ και 109/2021 πράξη του Στ' κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου). Εντός του κανονιστικού αυτού πλαισίου, το επίδικο μέτρο εισήχθη με την προσβαλλόμενη απόφαση προς αντιμετώπιση επιτακτικών λόγων δημόσιας υγείας, κατ' εκτίμηση των επιδημιολογικών και επιστημονικών δεδομένων, κατόπιν εισηγήσεων επιτροπών από ειδικούς, κατά την επιστημονική κρίση των οποίων ο υποχρεωτικός διαγνωστικός έλεγχος αποτελεί προληπτικό μέτρο πρόσφορο και αναγκαίο, σε συνδυασμό με τα ήδη υφιστάμενα μέτρα δημόσιας υγείας, για την εύρυθμη λειτουργία των δημοσίων υπηρεσιών με τους μέγιστους όρους ασφάλειας και υγείας των εργαζομένων και των χρηστών, ώστε να αποτραπεί η εισαγωγή του ιού στον χώρο εργασίας και η περαιτέρω διασπορά του στην κοινότητα. Η δε ανάγκη διατήρησής του επανεξετάζεται σε τακτά χρονικά διαστήματα βάσει της τρέχουσας

επιδημιολογικής κατάστασης, δυνάμει των εκδιδόμενων, κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 1 του ν. 4682/2020 (Α' 76, κύρωση της από 25.2.2020 ΠΝΠ), κοινών υπουργικών αποφάσεων, κατόπιν επίκαιρης γνώμης της Εθνικής Επιτροπής Δημόσιας Υγείας (βλ. ενδεικτικά την ισχύουσα κατά τον χρόνο συζήτησης της υποθέσεως ΚΥΑ 38197/2021, Β' 2660/18.6.2021).

11. Επειδή, η αιτούσα προβάλλει ότι ο επιβαλλόμενος με την προσβαλλόμενη απόφαση υποχρεωτικός αυτοδιαγνωστικός έλεγχος παραβιάζει το άρθρο 3 παρ. 2 στοιχ. α' του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης («Στο πεδίο της ιατρικής και της βιολογίας πρέπει να τηρούνται ...: α) η ελεύθερη και εν επιγνώσει συναίνεση του ενδιαφερομένου...») και το άρθρο 6 («Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια»), διότι της επιβάλλει να υποστεί ιατρική πράξη, κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας (ν. 3418/2005, Α' 287 «ιατρική πράξη είναι εκείνη που έχει ως σκοπό τη με οποιαδήποτε επιστημονική μέθοδο . διάγνωση . της υγείας του ανθρώπου»), χωρίς την ελεύθερη συναίνεσή της. Προβάλλει, περαιτέρω, ότι παραβιάζεται εν προκειμένω και το άρθρο 3 παρ. 1 του εν λόγω Χάρτη («κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στη σωματική και διανοητική του ακεραιότητα»), διότι υποχρεώνεται να προβεί η ίδια, χωρίς τη σύμπραξη ειδικού υγείας, σε ιατρική πράξη που θέτει σε άμεση διακινδύνευση την υγεία και τη σωματική της ακεραιότητα, όπως αποδεικνύεται, κατά τους ισχυρισμούς της, από την από 8.4.2021 ανακοίνωση της εθνικής Ιατρικής Ακαδημίας της Γαλλίας, στην οποία επισημαίνεται η καταγραφή στη διεθνή ιατρική βιβλιογραφία περιστατικών τραυματισμού από τη μη ορθή διενέργεια διαγνωστικών ελέγχων, που γίνονται κατά τρόπο μαζικό και υπό συνθήκες ακατάλληλες και παρέχονται συστάσεις στους επαγγελματίες υγείας, αλλά και στους χρήστες αυτοδιαγνωστικών μέσων, για την ασφαλή διενέργειά τους.

12. Επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 51 του Χάρτη, οι διατάξεις του εφαρμόζονται από τα κράτη μέλη μόνο όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης και δεν μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης πέραν των αρμοδιοτήτων της. Εν προκειμένω, η κρινόμενη διαφορά ανεφύη από την επιβολή υποχρεωτικού διαγνωστικού ελέγχου στους απασχολούμενους στο Δημόσιο, δηλαδή μέτρου εντασσόμενου στη διαμόρφωση της δημόσιας πολιτικής στον τομέα της υγείας

και ειδικότερα της εθνικής διαγνωστικής στρατηγικής για τη νόσο Covid-19, η οποία εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών (βλ. την προαναφερθείσα σύσταση του Συμβουλίου της Ε.Ε. 2021/C24/01, πρβλ. C-459/2013 διάταξη, Siroka) και δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο ρύθμισης με πράξη ενωσιακού δικαίου. Ισοδύναμη, πάντως, προστασία σε σχέση με τα άρθρα 3 (παρ. 1 και 2) και 6 σε συνδυασμό με το άρθρο 52 (που επιτρέπει αναλογικούς περιορισμούς για λόγους γενικότερους ενδιαφέροντος) του Χάρτη, παρέχουν στην αιτούσα οι παρατεθείσες στη σκέψη 8 διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 5 παρ. 1 και 5 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος, καθώς και των άρθρων 5 και 26 της Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοϊατρική. Οι διατάξεις, όμως, αυτές δεν απαγορεύουν την επιβολή περιορισμών στο δικαίωμα του ενδιαφερομένου να μην υποβάλλεται σε ιατρικές πράξεις χωρίς την ελεύθερη συναίνεσή του, ως έκφανση της αρχής της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας και της προστασίας της ανθρώπινης αξίας (άρθρο 5 παρ. 1 και 2 παρ. 1 του Συντάγματος), όταν οι περιορισμοί τίθενται εντός των διαγραφομένων από την αρχή της αναλογικότητας ορίων και σταθμίσεων για την εξυπηρέτηση επιτακτικού σκοπού δημοσίου συμφέροντος. Κατ' αρχάς, η υποχρέωση υποβολής σε διαγνωστικό έλεγχο, που επιβάλλεται με την προσβαλλόμενη απόφαση, ακόμη και σε μη νοσούντες, ως προϋπόθεση για την προσέλευση και παροχή της εργασίας, αποτελεί νόμιμο περιορισμό του δικαιώματος συναίνεσης σε ιατρικά θέματα, δεδομένου ότι τίθεται για την προστασία της δημόσιας υγείας ως κοινωνικό αγαθό, αλλά και ατομικώς της ζωής και υγείας όλων (συμπεριλαμβανομένης της αιτούσας) από τη διασπορά της νόσου Covid-19 και συνιστά αποτελεσματικό και αναγκαίο μέτρο, κατά την επιστημονικώς τεκμηριωμένη κρίση του νομοθέτη, εν όψει της επιδημιολογικής κατάστασης και των υφιστάμενων επιστημονικών δεδομένων σχετικά με τη νόσο. Η αιτούσα, χωρίς να αμφισβητεί την αναγκαιότητα του μέτρου αυτού, προβάλλει ότι το δικαίωμα ελεύθερης συναίνεσης στην υποβολή σε ιατρική πράξη και προστασίας της υγείας και της σωματικής της ακεραιότητας πλήττεται από το γεγονός ότι με την προσβαλλόμενη απόφαση της επιβάλλεται η υποχρέωση να υποβάλλεται σε διαγνωστικό έλεγχο μέσω αυτοδιαγνωστικών δοκιμασιών, την ασφάλεια των οποίων αμφισβητεί. Ανεξαρτήτως, όμως, εάν ο αυτοδιαγνωστικός έλεγχος, χωρίς δηλαδή την παρεμβολή ειδικού υγείας, υπάγεται στην έννοια της ιατρικής πράξης, πάντως ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος, διότι ερείδεται στην εσφαλμένη προϋπόθεση ότι με την προσβαλλόμενη απόφαση εισάγεται η υποχρέωση προηγούμενου διαγνωστικού ελέγχου διενεργούμενου αποκλειστικά και μόνο μέσω αυτοδιαγνωστικών δοκιμασιών. Όπως, όμως, προκύπτει

από το περιεχόμενο της προσβαλλόμενης απόφασης και εκτέθηκε ανωτέρω, ο κανονιστικός νομοθέτης παρέχει εναλλακτικώς τη δυνατότητα στον εργαζόμενο να απευθύνεται σε ειδικό υγείας για τον διαγνωστικό του έλεγχο, είτε σε δημόσια δομή δωρεάν, όπου υπάρχει η σχετική δυνατότητα, ή σε ιδιωτική δομή με επιβάρυνσή του, εφ' όσον αδυνατεί ή, για οποιονδήποτε λόγο, δεν επιθυμεί να συναινέσει στη χρήση των δωρεάν αυτοδιαγνωστικών δοκιμασιών που του έχουν διατεθεί. Και, πάντως, οι δοκιμασίες αυτές πληρούν, κατά τα προαναφερθέντα, τις ειδικές προϋποθέσεις του νόμου και τις τεχνικές προδιαγραφές που έχουν τεθεί με επιστημονικά κριτήρια κατά την προμήθειά τους, οι οποίες περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη διάθεση με κάθε ατομική συσκευασία εύληπτων και κατανοητών οδηγιών χρήσης με την επισήμανση των αναγκαίων προφυλάξεων και προειδοποιήσεων ώστε να διασφαλίζεται η ασφαλής χρήση τους και η ορθή διενέργεια του ελέγχου και από μη ειδικούς υγείας. Συνεπώς, όσα περί του αντιθέτου προβάλλει η αιτούσα σχετικά με τη διακινδύνευση της υγείας και της σωματικής της ακεραιότητας από τη χρήση των αυτοδιαγνωστικών δοκιμασιών είναι, και για τον λόγο αυτό, απορριπτέα.

13. Επειδή, περαιτέρω, με τις προπαρατεθείσες διατάξεις του άρθρου 27 του ν. 4792/2021 και της προσβαλλόμενης απόφασης προβλέφθηκε η υποχρεωτική δήλωση του αποτελέσματος των διαγνωστικών ελέγχων, στους οποίους υποβάλλονται οι απασχολούμενοι στο Δημόσιο, σε ηλεκτρονική πλατφόρμα που δημιουργείται για την καταχώρηση και ηλεκτρονική διαχείριση του αποτελέσματος, και ρυθμίστηκαν τα σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων ζητήματα. Η αιτούσα προβάλλει με την κρινόμενη αίτησή της ότι η επ' απειλή διακοπής του μισθού υποχρέωσή της να δηλώνει το αποτέλεσμα του διαγνωστικού ελέγχου και να υφίσταται επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων για την υγεία της, αναιρεί το δικαίωμά της στην προηγούμενη και ελεύθερη συγκατάθεση που αποτελεί, κατά τους ισχυρισμούς της, αναγκαίο όρο για την επεξεργασία των ευαίσθητων δεδομένων υγείας της και κατοχυρώνεται στα άρθρα 9Α του Συντάγματος, 16 παρ. 1 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) και 8 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

14. Επειδή, στο άρθρο 9Α του Συντάγματος ορίζεται ότι «Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. .» και στο άρθρο 8 του Χάρτη, η παράγραφος 1 του οποίου επαναλαμβάνει τη διατύπωση του άρθρου 16 παρ. 1 της

ΣΛΕΕ, ότι «1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. 2. Η επεξεργασία αυτών των δεδομένων πρέπει να γίνεται νομίμως, για καθορισμένους σκοπούς και με βάση τη συγκατάθεση του ενδιαφερομένου ή για άλλους θεμιτούς λόγους που προβλέπονται από το νόμο. . 3. ...». Η προστασία των δικαιωμάτων των φυσικών προσώπων σε σχέση με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα έχει αποτελέσει αντικείμενο ρύθμισης στην ενωσιακή έννομη τάξη με τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (L 119/4.5.2016), ο οποίος έχει άμεση ισχύ στα κράτη μέλη και τυγχάνει εν προκειμένω εφαρμογής. Το άρθρο 6 του Κανονισμού σχετικά με τη νομιμότητα της επεξεργασίας ορίζει ότι «1. Η επεξεργασία είναι σύμφωνη μόνο εάν και εφόσον ισχύει τουλάχιστον μία από τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) το υποκείμενο των δεδομένων έχει παράσχει συγκατάθεση για την επεξεργασία. γ) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τη συμμόρφωση με έννομη υποχρέωση του υπευθύνου επεξεργασίας, δ) . ε) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον ή κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας που έχει ανατεθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας, στ) ...». Ειδικώς, όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων ειδικών κατηγοριών, όπως τα δεδομένα υγείας, το άρθρο 9 ορίζει ότι «1. Απαγορεύεται . η επεξεργασία δεδομένων που αφορούν την υγεία. 2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται στις ακόλουθες περιπτώσεις: α) το υποκείμενο των δεδομένων έχει παράσχει ρητή συγκατάθεση . β) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την εκτέλεση των υποχρεώσεων . του υπευθύνου επεξεργασίας στον τομέα του εργατικού δικαίου και του δικαίου κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής προστασία εφόσον επιτρέπεται από το δίκαιο . κράτους μέλους ., γ) . θ) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για λόγους δημοσίου συμφέροντος στον τομέα της δημόσιας υγείας, όπως η προστασία έναντι σοβαρών διασυννοριακών απειλών κατά της υγείας ή η διασφάλιση υψηλών προτύπων ποιότητας και ασφάλειας της υγειονομικής περίθαλψης... βάσει του δικαίου κράτους μέλους, το οποίο προβλέπει κατάλληλα και συγκεκριμένα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών του υποκειμένου των δεδομένων ... ι) ... 4. Τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρούν ή να θεσπίζουν περαιτέρω όρους, μεταξύ άλλων, και περιορισμούς, όσον αφορά την επεξεργασία . δεδομένων που αφορούν την υγεία». Σύμφωνα με τις αιτιολογικές σκέψεις του Κανονισμού «(52) Η παρέκκλιση από την απαγόρευση επεξεργασίας ειδικών κατηγοριών δεδομένων . θα πρέπει να επιτρέπεται .όταν προβλέπεται από το δίκαιο . κράτους μέλους και με την επιφύλαξη των κατάλληλων εγγυήσεων ., εφόσον δικαιολογείται από λόγους δημοσίου

συμφέροντος, ιδίως η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον τομέα του εργατικού δικαίου ., και για σκοπούς υγειονομικής ασφάλειας, παρακολούθησης και συναγερμού και για την πρόληψη ή τον έλεγχο των μεταδοτικών ασθενειών και άλλων σοβαρών απειλών κατά της υγείας. . (53) Η επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που χρήζουν υψηλότερης προστασίας θα πρέπει να γίνεται μόνο για σκοπούς που σχετίζονται με την υγεία, εφόσον αυτό είναι απαραίτητο για την επίτευξη των εν λόγω στόχων, προς όφελος των φυσικών προσώπων και της κοινωνίας στο σύνολό της, ιδίως στο πλαίσιο της διαχείρισης των υπηρεσιών και συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης ... της εξασφάλισης της συνέχειας της υγειονομικής περίθαλψης... ή της υγειονομικής ασφάλειας, για σκοπούς παρακολούθησης και συναγερμού ... (54) Η επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μπορεί να είναι απαραίτητη για λόγους δημοσίου συμφέροντος στους τομείς της δημόσιας υγείας, χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων. ...». Εξ άλλου, κατά την υιοθέτηση μέτρων εφαρμογής του Κανονισμού και δυνάμει της παρεχόμενης με το άρθρο 9 παρ. 4 ευχέρειας, ο εθνικός νομοθέτης εισήγαγε με τα άρθρα 22 και 27 παρ. 3 του ν. 4624/2019 (Α' 137) παρεκκλίσεις αντιστοίχου περιεχομένου με τις παρατεθείσες ανωτέρω ως προς την επεξεργασία δεδομένων ειδικών κατηγοριών.

15. Επειδή, από τις ανωτέρω διατάξεις του εθνικού και ενωσιακού δικαίου συνάγεται ότι το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν είναι απόλυτο δικαίωμα, αλλά εκτιμάται σε σχέση με τη λειτουργία του στην κοινωνία, σταθμιζόμενο με άλλα θεμελιώδη δικαιώματα και κοινωνικά αγαθά σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας. Τούτου έπεται ότι η συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων δεν αποτελεί τη μοναδική νομική βάση για τη νομιμότητα της επεξεργασίας τους, όπως εσφαλμένως υπολαμβάνει η αιτούσα, ακόμη και όταν αυτή αφορά σε δεδομένα υγείας. Αντιθέτως, και τα ειδικά αυτά δεδομένα μπορούν να τύχουν νόμιμης επεξεργασίας και χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου, όταν τούτο είναι απαραίτητο για σκοπό δημοσίου συμφέροντος στον τομέα της δημόσιας υγείας ή για την εκπλήρωση νόμιμης υποχρέωσης υπευθύνου επεξεργασίας σχετιζόμενης με την υγεία. Εν προκειμένω, η ανάγκη προστασίας της υγείας των εργαζομένων και των χρηστών κατά την επάνοδο των δημοσίων υπηρεσιών σε καθεστώς κανονικής λειτουργίας, υπό συνθήκες πανδημίας, και αποτροπής της περαιτέρω διασποράς του μεταδοτικού ιού στην κοινότητα προς διαφύλαξη της δημόσιας υγείας, αποτελεί

επαρκή νομική βάση, σύμφωνα με τις προεκτεθείσες διατάξεις, για την επεξεργασία δεδομένων (απλών και υγείας) των απασχολούμενων στο Δημόσιο κατά τη δήλωση του αποτελέσματος του διαγνωστικού ελέγχου στην ηλεκτρονική πλατφόρμα και τη διαχείρισή του προς τον σκοπό του προσδιορισμού των υποχρέων, της διανομής των αυτοδιαγνωστικών μέσων, αλλά και της άμεσης ενημέρωσης των οικείων διευθύνσεων προσωπικού για την κατάσταση της υγείας τους και τη δυνατότητά τους να παράσχουν εργασία με φυσική παρουσία υπό όρους υγειονομικής ασφάλειας. Όσα δε περί του αντιθέτου προβάλλει η αιτούσα είναι απορριπτέα ως αβάσιμα. Εξ άλλου, η επεξεργασία οργανώνεται βάσει ειδικού κανονιστικού πλαισίου που προβλέπει, κατ' αρχήν, τον σκοπό, τους δημόσιους φορείς που είναι υπεύθυνοι επεξεργασίας και εκτελούντες την επεξεργασία, τα δεδομένα που επιτρέπεται να υπαχθούν σε επεξεργασία, τον χρόνο διατήρησής τους, τεχνικά μέτρα ασφάλειας (για την ακρίβεια των στοιχείων, την ταυτοποίηση των χρηστών, την αυθεντικοποίηση και διαχείριση των εγγράφων κ.λπ.), ενώ ενημέρωση των υποκειμένων σχετικά με την επεξεργασία, τα δικαιώματά τους και τις διευθύνσεις προσωπικού στις οποίες ανακοινώνονται τα δεδομένα περιέχεται στην ηλεκτρονική πλατφόρμα, σε συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του Κανονισμού και του ν. 4624/2019, η επαρκής τήρηση των οποίων δεν αποτελεί αντικείμενο ελέγχου στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς, δεδομένου ότι δεν αμφισβητείται από την αιτούσα. Κατά τη γνώμη, όμως, του Παρέδρου Ι. Μιχαλακόπουλου, η περαιτέρω επιβολή στους δημοσίους υπαλλήλους της υποχρέωσης να δηλώνουν το αποτέλεσμα του αυτοδιαγνωστικού ελέγχου αποκλειστικά και μόνο σε ηλεκτρονικώς τηρουμένη, συγκεντρωτική βάση δεδομένων, συνιστά εξαιρετικά δραστική -λόγω του μέσου που επιλέγεται - επεξεργασία δεδομένων και αντίκειται προς την αρχή της αναλογικότητας. Πράγματι, αν σκοπός του επιβληθέντος μέτρου είναι -και δεν μπορεί παρά να είναι - η προστασία της υγείας προσώπων που δυνητικά θα κινδύνευαν από την φυσική παρουσία νοσούντων υπαλλήλων στον χώρο εργασίας, θ' αποτελούσε αναγκαίο και ικανό μέσο προς τούτο η απ' ευθείας έγγραφη γνωστοποίηση από τους υπαλλήλους προς τα αρμόδια πρόσωπα (Δ/νσεις Προσωπικού κ.λπ.) του αποτελέσματος του ελέγχου, ώστε αυτά τα πρόσωπα να προβούν κατόπιν τούτου στις διαγραφόμενες από την Κ.Υ.Α. ενέργειες, εφ' όσον συντρέχει περίπτωση. Ούτε εκτιμήσεις στατιστικού χαρακτήρα, αναγόμενες στην συγκεντρωτική παρακολούθηση κρουσμάτων της νόσου, μέσω (και) της επίμαχης βάσεως δεδομένων, θα ήσαν ικανές να δικαιολογήσουν (αυτοτελώς ή συντρεχόντως με άλλες) τέτοιας εκτάσεως και εντάσεως επέμβαση σε

ευαίσθητα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Συνεπώς, η προσβαλλομένη, μη προβλέπουσα εναλλακτικώς ως ήσσον επαχθές μέτρο τουλάχιστον την δυνατότητα των δημοσίων υπαλλήλων να προβαίνουν απ' ευθείας, με σχετική έγγραφη υπεύθυνη δήλωσή τους, στην αναφορά του αποτελέσματος του ελέγχου προς τα αρμόδια όργανα της Υπηρεσίας (πράγμα που συνιστά και εντελή εκπλήρωση του υπαλληλικού καθήκοντος), είναι ακυρωτέα. Συνακυρωτέες -κατά τη γνώμη αυτή- αποβαίνουν και οι λοιπές ρυθμίσεις της Κ.Υ.Α. Τούτο δε, λόγω της άρρηκτης συνάφειας που εμφανίζει η επιβολή της υποχρεώσεως για διενέργεια του ελέγχου προς την, πλημμελώς ρυθμισμένη, επιβολή της υποχρεώσεως και για δήλωση του αποτελέσματός του.

16. Επειδή, η αιτούσα προβάλλει ότι το ένδικο μέτρο παραβιάζει την αρχή της ισότητας και το δικαίωμά της στην εργασία (άρθρα 4 παρ. 1 και 22 παρ. 1 του Συντάγματος), διότι ενώ εξακολουθεί να θέτει τις υπηρεσίες της προσερχόμενη καθημερινώς στην υπηρεσία, απομακρύνεται συστηματικά βάσει ενός παράνομου κριτηρίου (υποβολής σε διαγνωστικό έλεγχο και επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων χωρίς τη συγκατάθεσή της), σε αντίθεση με τους λοιπούς συναδέλφους της οι οποίοι, ενώ παρέχουν την ίδια εργασία από απόψεως ποιότητας και χρόνου απασχόλησης, εξακολουθούν να εργάζονται και να αμείβονται. Ισχυρίζεται δε ότι το δικαίωμα του άρθρου 22 Συντάγματος δεν επιτρέπει την εξάρτηση του μισθού από καμία διάκριση παρά μόνο από το πραγματικό περιστατικό της παροχής της εργασίας και συνεπώς μη νομίμως θεωρούνται, ως υπαιτίως μη παρέχοντες εργασία, κατά πλάσμα δικαίου, όσοι δεν υποβάλλονται σε διαγνωστικό έλεγχο.

17. Επειδή, το άρθρο 22 παρ. 1 του Συντάγματος («Η εργασία αποτελεί δικαίωμα και προστατεύεται από το Κράτος. ») δεν απαγορεύει την επιβολή υγειονομικών μέτρων ως προϋπόθεση για την παροχή εργασίας, όταν τούτο επιβάλλεται για την προστασία της δημόσιας υγείας και τηρούνται τα όρια της αρχής της αναλογικότητας, όπως εν προκειμένω, σύμφωνα με όσα έγιναν ανωτέρω δεκτά. Συνεπώς, η άρνηση συμμόρφωσης προς το επίδικο μέτρο και η προσέλευση στον τόπο εργασίας χωρίς την προηγούμενη διενέργεια διαγνωστικού ελέγχου και δήλωση του αποτελέσματός του, δηλαδή με νόμιμο όρο που έχει τεθεί για την παροχή της εργασίας με φυσική παρουσία υπό όρους υγειονομικής ασφάλειας, συνιστά μη νόμιμη παροχή εργασίας, η έννομη συνέπεια της οποίας δεν παρίσταται προδήλως δυσανάλογη, δεδομένου ότι περιορίζεται, σύμφωνα με τα ειδικώς οριζόμενα στο άρθρο 5 παρ. 2 και 3 της προσβαλλόμενης απόφασης, στην περικοπή ή μη καταβολή των αποδοχών για όσο

χρόνο ο εργαζόμενος αρνείται να συμμορφωθεί με το νομίμως επιβληθέν υγειονομικό μέτρο, χωρίς να προβλέπονται πειθαρχικού χαρακτήρα συνέπειες. Η δε απομάκρυνση και μη αποδοχή της εργασίας από εργαζόμενο που δεν έχει τηρήσει το υγειονομικό μέτρο έχει προστατευτικό και όχι κυρωτικό χαρακτήρα. Εξ άλλου, επιβαλλόμενο αδιακρίτως σε όλους τους απασχολούμενους στο Δημόσιο και τους φορείς του δημοσίου τομέα που παρέχουν εργασία με φυσική παρουσία, το μέτρο αυτό δεν παραβιάζει την αρχή της ισότητας. Ως εκ τούτου, τα περί του αντιθέτου προβαλλόμενα είναι, σε κάθε περίπτωση, απορριπτέα ως αβάσιμα. Τούτο δε ανεξαρτήτως του εάν η αιτούσα μπορεί να επικαλεστεί το ανωτέρω συνταγματικό δικαίωμα στην εργασία, φορείς του οποίου είναι απασχολούμενοι με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου και όχι οι μόνιμοι υπάλληλοι που συνδέονται με ειδική, δημοσίου δικαίου, νομική σχέση με τους δημόσιους φορείς στους οποίους απασχολούνται (βλ. ΣτΕ Ολομ. 2151/2015, ΣτΕ 2353/2020, 4436/2012 κ.ά.).

18. Επειδή, τέλος, οι προσωρινοί και σύμφωνοι, κατά τα εκτεθέντα στις προηγούμενες σκέψεις, με την αρχή της αναλογικότητας περιορισμοί που το επίμαχο υγειονομικό μέτρο συνεπάγεται στα δικαιώματα της αιτούσας προς προστασία της δημόσιας υγείας αλλά και της υγείας των άλλων, και κυρίως όσων ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες, κατά την προσπάθεια αντιμετώπισης της πανδημικής νόσου, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι παραβιάζει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια της αιτούσας, όσα δε περί του αντιθέτου προβάλλονται, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα.

19. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της, αν και κατά τη γνώμη του παρέδρου Ι. Μιχαλακόπουλου η αίτηση πρέπει να γίνει δεκτή.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Απορρίπτει την αίτηση.

Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου.

Επιβάλλει σε βάρος της αιτούσας τη δικαστική δαπάνη του Δημοσίου, η οποία ανέρχεται στο ποσό των τετρακοσίων εξήντα (460) ευρώ.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 30 Ιουνίου 2021

Η Πρόεδρος του Δ' Τμήματος Η Γραμματέας

Μ. Καραμανώφ Μ. Τσαπαρδώνη

και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2021.

Η Πρόεδρος του Δ' Τμήματος Η Γραμματέας του Δ' Τμήματος

Μ. Καραμανώφ Ι. Παπαχαλαράμους

2. 116/2021 ΝΑΥΤΟΔΙΚ ΠΕΙΡΑΙΑ²⁵³

(Α' ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ)

Παραβίαση μέτρων για την πρόληψη ασθενειών κατά συρροή. Μέτρα πρόληψης κορωνοϊού (SARS-CoV-2). Θέση στελέχους του λιμενικού σώματος σε προληπτική καραντίνα, υπό μορφή ειδικής αναρρωτικής άδειας, κατόπιν επιστροφής του από εκδρομή σε ύποπτο προορισμό. Έλλειψη ειδικότερης πρόβλεψης από κανονισμούς και χορήγηση αδειάς επί τη βάσει των οδηγιών του ΕΟΔΥ. Αρκεί η ύπαρξη κινδύνου μετάδοσης της ασθένειας σε αόριστο αριθμό ανθρώπων, μη απαιτούμενης της μετάδοσης της ασθένειας για την πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης. Λευκός ποινικός νόμος. Τα τεθέντα μέτρα που παραβιάστηκαν πρέπει να έχουν επιτακτικό χαρακτήρα, δεσμευτικών οδηγιών κι όχι απλών συστάσεων. Μέτρα σχετικά με τη μετάδοση συγκεκριμένης ασθένειας και μάλιστα αποτρεπτικά αυτής. Η παραβίαση μέτρων για την αποφυγή διάδοσης του κορωνοϊού πληροί την αντικειμενική υπόσταση, με τη συνδρομή και άλλων μέτρων που να καθιστούν άμεσα ορατή την επέκταση της πηγής κινδύνου στη σφαίρα του εννόμου αγαθού. Η μη προσέλευση στον εργασιακό χώρο είχε τεθεί ως σύσταση κι όχι απαγόρευση. Μη συνδρομή των όρων της αντικειμενικής υπόστασης, ελλείψει μέτρων τεθέντων από το νόμο ή με επιτακτική διαταγή της αρχής. Αθώωνει ομόφωνα.

²⁵³ Βάση Νομικών Δεδομένων - Νόμος

ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ
ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΗ
ΤΟΥ ΠΕΝΤΑΜΕΛΟΥΣ ΝΑΥΤΟΔΙΚΕΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Το Δικαστήριο που συγκροτήθηκε από τους Δικαστές:

1. Δουβλέκα Γεώργιο , Στρατιωτικό Δικαστή Α΄, Προεδρεύοντα κατ' άρθρο 173 ΣΠΚ, επειδή κωλύεται ο Πρόεδρος και οι αρχαιότεροι δικαστές,
2. Κοντιζά Φίλιππο, Στρατιωτικό Δικαστή Β΄,
3. Τόλη Ευάγγελο , Στρατιωτικό Δικαστή Δ΄
που ορίστηκαν από τον Πρόεδρο του Ναυτοδικείου Πειραιώς και τους Ναυτοδίκες
4. Παπακωνσταντίνου Γεώργιο, Αντιπλοίαρχο Λ.Σ.
5. Ξακοπούλου Χρυσάνθη, Αντιπλοίαρχο Λ.Σ.

οι οποίοι κληρώθηκαν με την υπ' αριθμ. 71/2021 απόφαση του Τριμελούς Ναυτοδικείου Πειραιώς, συνεδρίασε δημόσια στον Πειραιά και στην αίθουσα που έχει καθορισθεί για τις συνεδριάσεις του, σήμερα, την 11η του μηνός Νοεμβρίου του έτους δύο χιλιάδες είκοσι ένα (2021) και ώρα 09:00΄, στην οποία παρίστανται η Αντεισαγγελέας Δικαιάκου Αντωνία, Στρατιωτική Δικαστής Α΄, που αναπληρώνει, κατ' άρθρο 174 ΣΠΚ, τον Εισαγγελέα επειδή κωλύεται και η Γραμματέας Ματζουλά Αναστασία, Λοχαγός (ΣΔΓ), που ορίστηκε νομίμως.

Κατά την έναρξη της συνεδριάσεως, οι προαναφερόμενοι Ναυτοδίκες έδωσαν, ύστερα από πρόσκληση του Προεδρεύοντος τον προβλεπόμενο στο άρθρο 183 ΣΠΚ όρκο.

Στη συνέχεια προσκλήθηκε για να δικασθεί ο του, ο οποίος παραπέμφθηκε σε δίκη με το υπ' αρ. /2020 κλητήριο θέσπισμα του Εισαγγελέα του Ναυτοδικείου Πειραιώς, κατηγορούμενος για παραβίαση μέτρων για την πρόληψη ασθενειών κατά συρροή (πράξεις 2). Ο κατηγορούμενος παρουσιάστηκε αυτοπροσώπως και, όταν ρωτήθηκε από τον Προεδρεύοντα για τα στοιχεία της ταυτότητάς του κ.τ.λ., αποκρίθηκε ότι: ονομάζεται του και της, γεννήθηκε το έτος 1967 στον, κατοικεί στο

..... Αττικής (οδός αρ.), Πλωτάρχης ΛΣ με ΑΜ:
..... και υπηρετεί στο

Ο Προεδρεύων τον πληροφόρησε ότι έχει δικαίωμα να αντιτάξει στην κατηγορία όλους τους ισχυρισμούς του, καθώς επίσης να υποβάλει ερωτήσεις στους μάρτυρες και να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του, μετά την εξέταση κάθε μάρτυρα ή την έρευνα οποιουδήποτε αποδεικτικού μέσου, τον ρώτησε τέλος εάν έχει διορίσει συνήγορο.

Ο κατηγορούμενος δήλωσε ότι έχει διορίσει συνήγορο για την υπεράσπισή του τον δικηγόρο Κοντό Βασίλειο του δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών (ΑΜ/ΔΣΑ 31034), ο οποίος κατέθεσε το υπ' αριθ. Α/10-11-2021 γραμμάτιο προκαταβολής εισφορών και ενσήμων του δικηγορικού συλλόγου Πειραιώς.

Ύστερα, η Εισαγγελέας, αφού έλαβε τον λόγο, απήγγειλε συνοπτικά την κατηγορία, που αναφέρεται στο ως άνω κλητήριο θέσπισμα.

Έπειτα, ο Προεδρεύων κάλεσε τον κατηγορούμενο να διατυπώσει συνοπτικά τη θέση του επί της κατηγορίας και του υπενθύμισε ότι η απολογία του θα γίνει στο τέλος της αποδεικτικής διαδικασίας.

Ο κατηγορούμενος δήλωσε ότι δεν αποδέχεται την κατηγορία και δήλωσε ότι κάλεσε μάρτυρα για την υπεράσπισή του τον, ενώ ο συνήγορός του ενεχείρισε στον Προεδρεύοντα κατάλογο με τα στοιχεία του ως άνω μάρτυρα.

Στη συνέχεια, η Προεδρεύουσα εκφώνησε τα ονόματα των μαρτύρων κατηγορίας, που κλητεύθηκαν, δηλαδή των, ..., ..., καθώς και του μάρτυρα υπεράσπισης, οι οποίοι βρέθηκαν άπαντες παρόντες.

Κατόπιν, ο Προεδρεύων, αφού καθόρισε τη σειρά εξέτασης των μαρτύρων, κατ' άρθρο 351 παρ. 1 ΚΠΔ και παρήγγειλε να εξέλθουν της αίθουσας συνεδριάσεων οι υπόλοιποι μάρτυρες, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 350 ΚΠΔ, κάλεσε για εξέταση τον πρώτο κατά σειρά από τους κλητευθέντες μάρτυρες κατηγορίας, ο οποίος, όταν ρωτήθηκε για τα στοιχεία της ταυτότητάς του κ.τ.λ., αποκρίθηκε ότι: ονομάζεται του και της, που γεννήθηκε

το έτος 1970 στην Αθήνα και κατοικεί στο Αττικής (οδός , αριθμ.), Σημαιοφόρος Λ.Σ. με Α.Μ., που υπηρετεί στην , δήλωσε δε ότι γνωρίζει απλώς τον κατηγορούμενο και δεν έχει συγγένεια μαζί του. Ακολούθως, αφού ορκίσθηκε σύμφωνα με το άρθρο 219 παρ. 1 ΚΠΔ, που εφαρμόζεται και στις διαδικασίες ενώπιον των στρατιωτικών δικαστηρίων κατ' άρθρο 213 § 1 ΣΠΚ, εξετασθείς σύμφωνα με τον νόμο, κατέθεσε τα εξής: Είμαι Γενικός Γραμματέας της και Δεν έχω κάνει καμιά αναφορά, μόνο μια ανακοίνωση, στην οποία δεν αναφέρθηκε κανένα στέλεχος. Το μεσημέρι της 12/3 λάβαμε στην ένα τηλεφώνημα ότι υπάρχει στέλεχος του Λ.Σ. που είναι σε καραντίνα μαζί με άλλα άτομα κι αυτός βρισκόταν στην υπηρεσία. Συνέχιζαν να μας τηλεφωνούν και κάναμε την καταγγελία προς τον Κλαδάρχη. Υπήρχαν μέτρα, γιατί είχα φίλους που ήταν στο ίδιο γκρουπ και μου είπαν ότι δεν έπρεπε να παραστούν στη υπηρεσία. Στην αναρρωτική άδεια δεν απαγορεύεται να βγει κανείς από το σπίτι ή να πάει στη δουλειά του αν μπορεί. Ήταν στην αρχή της πανδημίας. Φαινόταν ότι υπάρχει κάποιο μέτρο που παραβιάζεται. Μας τηλεφωνούσαν συνάδελφοι που είχαν αγωνία και τρόμο. Τα άλλα στελέχη είχαν διαταχθεί και για 15 μέρες δεν πήγαν στην υπηρεσία τους. Δεν γνωρίζω τι έγινε στην περίπτωση του κατηγορουμένου. Επικοινωνήσα με την κα. που ήταν η Γραμματέας του Διευθυντή του Υγειονομικού και μου είπε ότι τα άτομα που είχαν πάει στους Αγίους Τόπους από τις 6/3 είχαν διαταχθεί να μην έρθουν στην υπηρεσία για 15 μέρες. Δεν θυμάμαι πότε βγήκαν οι συστάσεις από Υπουργείο Υγείας

Ο Προεδρεύων, μετά την εξέταση του παραπάνω μάρτυρα, του υπέβαλε ερωτήσεις και κατόπιν έδωσε τον λόγο στην Εισαγγελέα, στους Δικαστές, στους Ναυτοδίκες, στο συνήγορο υπεράσπισης του κατηγορουμένου και στον κατηγορούμενο για να υποβάλουν, αν έχουν, ερωτήσεις σε αυτόν. Ο μάρτυρας απάντησε όπως αναφέρεται στην ως άνω κατάθεσή του, μετά δε την εξέτασή του παρέμεινε στο ακροατήριο.

Μετά την εξέταση του μάρτυρα, ο Προεδρεύων ρώτησε την Εισαγγελέα, το συνήγορο υπεράσπισης του κατηγορουμένου και τον κατηγορούμενο, αν έχουν να αναφέρουν εναντίον του μάρτυρα ή εναντίον της μαρτυρίας του οτιδήποτε μπορεί να καθορίσει ακριβέστερα την αξιοπιστία του και συντείνει στην αποκάλυψη της αλήθειας και αν επιθυμούν να προβούν σε δηλώσεις ή εξηγήσεις σχετικές με τη μαρτυρική του κατάθεση και αυτοί απάντησαν αρνητικά.

Έπειτα, ο Προεδρεύων κάλεσε για εξέταση τον δεύτερο κατά σειρά από τους κλητευθέντες μάρτυρες κατηγορίας, ο οποίος, όταν ρωτήθηκε για τα στοιχεία της ταυτότητάς του κ.τ.λ., αποκρίθηκε ότι ονομάζεται: του και της, γεννήθηκε το έτος 1979 στις Σέρρες και κατοικεί στον (οδός, αρ.), Ανθυπασιστής Λ.Σ. με ΑΜ, που υπηρετεί στο, δήλωσε δε ότι γνωρίζει απλώς τον κατηγορούμενο και δεν έχει συγγένεια μαζί του. Ακολούθως, αφού ορκίσθηκε σύμφωνα με το άρθρο 219 παρ. 1 ΚΠΔ, που εφαρμόζεται και στις διαδικασίες ενώπιον των στρατιωτικών δικαστηρίων κατ' άρθρο 213 § 1 ΣΠΚ, εξετασθείς σύμφωνα με τον νόμο, κατέθεσε τα εξής: Είμαι αντιπρόεδρος στην Είχε γίνει μια εκδρομή στους Αγίους Τόπους και μας τηλεφώνησαν τα μέλη ότι υπήρχε στην υπηρεσία κάποιος που ήταν σε αυτή την εκδρομή. Τα μέλη που πήγαν τέθηκαν σε καραντίνα από την υγειονομική υπηρεσία να μην έρθουν στην υπηρεσία για 15 ημέρες, ειδοποιήθηκαν τηλεφωνικά. Μέσα στα 15-20 άτομα του γκρουπ ήταν και ο ταμίας της Ένωσης, διατάχθηκε τηλεφωνικά να μην προσέλθει στην υπηρεσία. Ήταν στην αρχή της πανδημίας και δεν ξέρω ποια ήταν τα μέτρα τότε. Δεν ξέρω αν ήταν Διαταγή ή αναρρωτική άδεια, δεν ξέρω πώς είχε περαστεί στο σύστημα για τον συνεργάτη μου. Μου είπε ότι του είπαν να παραμείνει στην οικία του για να δούμε τι θα γίνει.

Ο Προεδρεύων, μετά την εξέταση του παραπάνω μάρτυρα, του υπέβαλε ερωτήσεις και κατόπιν έδωσε τον λόγο στην Εισαγγελέα, στους Δικαστές, στους Ναυτοδίκες, στο συνήγορο υπεράσπισης του κατηγορουμένου και στον κατηγορούμενο για να υποβάλουν, αν έχουν, ερωτήσεις σε αυτόν. Ο μάρτυρας απάντησε όπως αναφέρεται στην ως άνω κατάθεσή του, μετά δε την εξέτασή του παρέμεινε στο ακροατήριο.

Μετά την εξέταση του μάρτυρα, ο Προεδρεύων ρώτησε την Εισαγγελέα, το συνήγορο υπεράσπισης του κατηγορουμένου και τον κατηγορούμενο, αν έχουν να αναφέρουν εναντίον του μάρτυρα ή εναντίον της μαρτυρίας του οτιδήποτε μπορεί να καθορίσει ακριβέστερα την αξιοπιστία του και συντείνει στην αποκάλυψη της αλήθειας και αν επιθυμούν να προβούν σε δηλώσεις ή εξηγήσεις σχετικές με τη μαρτυρική του κατάθεση και αυτοί απάντησαν αρνητικά.

Έπειτα, ο Προεδρεύων κάλεσε για εξέταση τον τρίτο κατά σειρά από τους κλητευθέντες μάρτυρες κατηγορίας, ο οποίος, όταν ρωτήθηκε για τα στοιχεία της ταυτότητάς του κ.τ.λ., αποκρίθηκε ότι ονομάζεται: του και της, γεννήθηκε το έτος 1965 στην Αθήνα και κατοικεί στην Αττικής (οδός, αρ.), απόστρατος αξιωματικός Λ.Σ. δήλωσε δε ότι γνωρίζει απλώς τον κατηγορούμενο και δεν έχει συγγένεια μαζί του. Ακολούθως, αφού ορκίσθηκε σύμφωνα με το άρθρο 219 παρ. 1 ΚΠΔ, που εφαρμόζεται και στις διαδικασίες ενώπιον των στρατιωτικών δικαστηρίων κατ' άρθρο 213 § 1 ΣΠΚ, εξετασθείς σύμφωνα με τον νόμο, κατέθεσε τα εξής: Το γκρουπ επέστρεψε από τους Αγίους Τόπους στις 26/2/2020 και δεν έγινε κάποια ιδιαίτερη ενέργεια. Κάποια στιγμή το Ισραήλ θεωρήθηκε ύποπτη χώρα και δώσαμε ειδική αναρρωτική άδεια 16 ημερών σε όσους είχαν πάει στην εκδρομή αυτή. Δεν προβλεπόταν στους κανονισμούς, αλλά δόθηκε με βάση τις οδηγίες του ΕΟΔΥ. Εκείνη τη στιγμή δεν προβλεπόταν κάποια άδεια, αλλά ήταν τέτοιες οι συνθήκες. Ήταν σύσταση, όχι απαγόρευση, μπορούσε κανείς να πάει στην υπηρεσία του. Δεν με ρώτησε ο αν υπήρχαν μέτρα, εγώ ήμουν πάντα εκεί και θα μπορούσε να με βρει και να με ρωτήσει. Δεν υπήρχε κάποια εισήγηση του ΕΟΔΥ ή απόφαση του υπουργείου για τον συγκεκριμένο κατηγορούμενο.

Ο Προεδρεύων, μετά την εξέταση του παραπάνω μάρτυρα, του υπέβαλε ερωτήσεις και κατόπιν έδωσε τον λόγο στην Εισαγγελέα, στους Δικαστές, στους Ναυτοδίκες, στο συνήγορο υπεράσπισης του κατηγορουμένου και στον κατηγορούμενο για να υποβάλουν, αν έχουν, ερωτήσεις σε αυτόν. Ο μάρτυρας απάντησε όπως αναφέρεται στην ως άνω κατάθεσή του, μετά δε την εξέτασή του παρέμεινε στο ακροατήριο.

Μετά την εξέταση του μάρτυρα, ο Προεδρεύων ρώτησε την Εισαγγελέα, το συνήγορο υπεράσπισης του κατηγορουμένου και τον κατηγορούμενο, αν έχουν να αναφέρουν εναντίον του μάρτυρα ή εναντίον της μαρτυρίας του οτιδήποτε μπορεί να καθορίσει ακριβέστερα την αξιοπιστία του και συντείνει στην αποκάλυψη της αλήθειας και αν επιθυμούν να προβούν σε δηλώσεις ή εξηγήσεις σχετικά με τη μαρτυρική του κατάθεση και αυτοί απάντησαν αρνητικά.

Ακολούθως, ο Προεδρεύων ανέγνωσε τα έγγραφα της δικογραφίας και συγκεκριμένα : την υπ' αριθ. 145/2020 αναβλητική απόφαση Πενταμελούς Ναυτοδικείου Πειραιά, το

υπ' αριθ. πρωτ./...../...../16-03-2020 ΦΕΣ της Υπηρεσίας Υγειονομικού του , την από 12-03-2020 καταγγελία της Ένωσης Προσωπικού Λιμενικού Σώματος , το υπ' αριθ. πρωτ./.../...../11-03-2020 έγγραφο της Υπηρεσίας Υγειονομικού του , το υπ' αριθ. πρωτ./09-03-2020 έγγραφο της Διεύθυνσης Δημόσιας Υγείας και Υγιεινής Περιβάλλοντος του Υπουργείου Υγείας καθώς και το με ημερομηνία 25-06-21 αντίγραφο φύλλου μητρώου του κατηγορουμένου.

Στη συνέχεια, ο συνήγορος υπερασπίσεως του κατηγορουμένου προσκόμισε προς το δικαστήριο τα κάτωθι αναφερόμενα έγγραφα : το με αρ. πρωτ./20-05-2020 έγγραφο από/ Κλάδος διοίκησης και Ηλεκτρονικής διακυβέρνησης/Δνση Προσωπικού/Τμ.' και το με ημερομηνία 29-09-2020 τεστ αντισωμάτων έναντι Sars-Cov-2 από την , τα οποία ο Προεδρεύων ανέγνωσε και στη συνέχεια έθεσε στη δικογραφία.

Μετά την ανάγνωση των εγγράφων ο Προεδρεύων ρώτησε την Εισαγγελέα και το συνήγορο υπεράσπισης του κατηγορούμενου αν επιθυμούν να προβούν σε δηλώσεις, παρατηρήσεις ή εξηγήσεις σχετικά με τα αναγνωσθέντα έγγραφα και αυτοί απάντησαν αρνητικά.

Στο σημείο αυτό ο συνήγορος υπεράσπισης του κατηγορουμένου δήλωσε προς το Δικαστήριο ότι παραιτείται από την εξέταση του μάρτυρα υπεράσπισης

Έπειτα, ο Προεδρεύων κάλεσε τον κατηγορούμενο να απολογηθεί για την σε βάρος του κατηγορία, αυτός δε απολογήθηκε όπως παρακάτω: Γύρισα στις 25/2/2020 από το Ισραήλ. Για 10 μέρες πήγαινα κανονικά στην υπηρεσία, μετά μου τηλεφώνησαν να μην πάω.

Τα κρούσματα ήταν σε άλλη πόλη από αυτήν που μέναμε εμείς. Στις 9/3 άρχισε να ενεργοποιείται το σύστημα. Ήταν αναρρωτική άδεια που κοινοποιήθηκε επίσημα σε εμένα στις 9/3, αλλά δεν συνοδευόταν από κάποια απαγόρευση, μόνο σύσταση για παραμονή κατ' οίκον. Τηλεφωνικά είχα ενημερωθεί πιο πριν Στις 6/3 είπαν σε όσους ήμασταν στο Ισραήλ, 20-25 άτομα, να μην πάμε στην υπηρεσία. Υπηρετούσα ως

εισηγητής μεταθέσεων και είχα πολύ φόρτο εργασίας. Στις 6/3 το πρωί πήγα και για δουλειά, μετά ψήφισα και έφυγα. Στις 11/3 τηλεφώνησα στον, ο οποίος μου είπε αν μπορώ να πάω την επομένη. Δεν είχα δικαίωμα υπογραφής. Ήταν ήδη 17η μέρα από την επιστροφή μου. Είχα έναν ήπιο βήχα, χρόνια πνευμονοπάθεια. Στις 12/3 είχε περάσει το 14ήμερο που ορίζει ο ΕΟΔΥ.

Μετά την απολογία του κατηγορουμένου, ο Προεδρεύων του υπέβαλε ερωτήσεις και κατόπιν έδωσε τον λόγο στην Εισαγγελέα, στους Δικαστές και στους Ναυτοδίκες, για να υποβάλουν ερωτήσεις στον κατηγορούμενο. Ο τελευταίος απάντησε όπως αναφέρεται στην απολογία του.

Στη συνέχεια, ο Προεδρεύων ρώτησε την Εισαγγελέα και τον συνήγορο υπεράσπισης του κατηγορούμενου αν υπάρχει ανάγκη για κάποια συμπληρωματική εξέταση ή διευκρίνιση και, αφού έλαβε από αυτούς αρνητική απάντηση, κήρυξε τη λήξη της αποδεικτικής διαδικασίας και έδωσε τον λόγο στην Εισαγγελέα και στο συνήγορο υπεράσπισης του κατηγορουμένου για να αγορεύσουν.

Η Εισαγγελέας, αφού έλαβε τον λόγο και ανέπτυξε την κατηγορία πρότεινε να κηρυχθεί ο κατηγορούμενος αθώος ελλείψει πράξεως .

Ο συνήγορος υπερασπίσεως του κατηγορουμένου, αφού έλαβε τον λόγο, δήλωσε ότι συντάσσεται με την εισαγγελική πρόταση.

Ο κατηγορούμενος, όταν τον ρώτησε ο Προεδρεύων αν έχει να προσθέσει κάτι για την υπεράσπισή του, απάντησε αρνητικά.

Κατόπιν, ο Προεδρεύων κήρυξε το τέλος της συζήτησεως.

Αφού το Δικαστήριο διασκέφθηκε μυστικά επί έδρας σύμφωνα με τον νόμο, με παρούσα τη Γραμματέα, κατήρτισε την απόφασή του, την οποία ο Προεδρεύων δημοσίευσε αμέσως σε δημόσια συνεδρίαση και η οποία έχει ως εξής: Σύμφωνα με το άρθρο 285 παρ. 1 ΠΚ (κατά το κρίσιμο σκέλος του): «Όποιος παραβιάζει τα μέτρα που έχει διατάξει ο νόμος ή η αρμόδια αρχή για να αποτραπεί η εισβολή ή η διάδοση μιας μεταδοτικής ασθένειας τιμωρείται: [...] β) με φυλάκιση και χρηματική ποινή αν από

την πράξη μπορεί να προκύψει κίνδυνος μετάδοσης της ασθένειας σε αόριστο αριθμό ανθρώπων». Για τη συγκρότηση του εγκλήματος της παραβίασης μέτρων μετάδοσης ασθενειών απαιτείται ο δράστης να προβαίνει στην παραβίαση μέτρων τεθέντων από το νόμο ή με επιτακτική διαταγή της αρχής, δημιουργούμενου έτσι του κινδύνου μετάδοσης ασθενειών. Για την πραγμάτωση του εγκλήματος δεν απαιτείται να έχει επέλθει και η μετάδοση της ασθένειας, αρκεί η ύπαρξη τέτοιου κινδύνου (έγκλημα αφηρημένης διακινδύνευσης), ήτοι η δυνατότητα πρόκλησης εμπειρικού και όχι υποθετικού κινδύνου μετάδοσης της ασθένειας σε αόριστο αριθμό ανθρώπων, ο οποίος συντρέχει όταν υφίσταται μία λειτουργική πηγή κινδύνου μετάδοσης της ασθένειας. Στην περίπτωση που έχει επέλθει ο κίνδυνος και έχει μεταδοθεί η ασθένεια, το έγκλημα διώκεται σε βαθμό κακουργήματος. Το έγκλημα μπορεί να τελεστεί και από αμέλεια του δράστη, ο οποίος με παράλειψη του ή θετική ενέργεια του προβαίνει σε πράξεις που συντελούν στη μετάδοση της ασθένειας χωρίς να λάβει τα ενδεδειγμένα μέτρα προς αποτροπή δημιουργίας του ανωτέρω κινδύνου ή της μετάδοσης της ασθένειας (βλ. Ηλ. Γάφου, τόμ. Γ' 131, Στάικος, Ερμ. ΠΚ, σελ. 84, και Φ. Ανδρέου, σελ. 330). Στοιχεία του άνω εγκλήματος είναι δηλαδή, η παραβίαση των διατεταγμένων με νόμο ή από την αρμόδια αρχή μέτρων, προκειμένου να αποτραπεί η μετάδοση ασθένειας. Παραβίαση δε των διατεταγμένων μέτρων της αρμόδιας αρχής υπάρχει όταν ο δράστης δεν συμμορφώνεται προς αυτές. Έτσι, για το τετελεσμένο της πράξης αρκεί από την παραβίαση των μέτρων, με ενέργεια ή παράλειψη του δράστη, να δημιουργείται δυνατότητα εξάπλωσης της νόσου, χωρίς όμως να χρειάζεται παραπέρα να αποδεικνύεται και δημιουργία συγκεκριμένου κινδύνου, δηλ. το εν λόγω έγκλημα είναι αφηρημένης διακινδυνεύσεως. Τέλος, το εν λόγω έγκλημα συρρέει φαινομενικά με τις σχετικές ειδικές ποινικές διατάξεις (αρχή απορρόφησης). Είναι σαφές ότι εφόσον η διάταξη δεν περιγράφει την αξιόποινη απαγορευμένη συμπεριφορά, αλλά την αποδίδει με τον όρο παραβίαση μέτρων, παραπέμποντας σε άλλες νομικές διατάξεις ή νόμιμες διαταγές της αρχής, πρόκειται περί λευκού ποινικού νόμου (που δεν πάσχει όμως ανεπίτρεπτης συνταγματικά -άρθρ. 7 παρ. 1 Σ. -αοριστίας, αφού το ίδιο το άρθρο προσφέρει από μόνο του σταθερά κριτήρια επιλογής των διατάξεων της λοιπής νομοθεσίας), για τη συμπλήρωση του οποίου αποβλέπει κανείς σε μέτρα που θεσπίζονται είτε στο πλαίσιο τυπικού νόμου είτε κατόπιν εξουσιοδότησης από την αρμόδια αρχή [Μ. Μαργαρίτη/ Α. Μαργαρίτη, Ποινικός Κώδικας: Ερμηνεία-Εφαρμογή, εκδ. Π.Ν. Σάκκουλας, δ' έκδ., 2020, σελ. 780]. Αξίζει να σημειωθεί ότι το στοιχείο της αρμοδιότητας της αρχής, αποτελεί ειδικό στοιχείο του αδικού που

περιλαμβάνεται με θετική διατύπωση στην αντικειμενική πλευρά της νομοτυπικής μορφής του εγκλήματος, της αναρμοδιότητας δηλ. της αρχής αποτελούσης ουσιαστικά λόγο άρσεως του αδίκου. Είναι σαφές ότι βασικό μέλημα του δικαστή είναι ο εντοπισμός των διατάξεων του νόμου ή της αρμόδιας αρχής που καθορίζουν τα μέτρα αποτροπής της συγκεκριμένης μεταδοτικής ασθένειας. Και βέβαια όσον αφορά τα μέτρα που θεσπίζουν διατάξεις τυπικών νόμων, δεν γεννώνται ιδιαίτερα ζητήματα. Ειδικά όμως όπου τα μέτρα διατάχθηκαν από αρχή, πρέπει να ερευνάται επισταμένως αφενός μεν αν η διαταγή της στηρίζεται σε ρητή και ειδική εξουσιοδότηση νόμου, αφετέρου δε αν η αρχή ήταν καθ' ύλην και τόπο αρμόδια για τον καθορισμό των συγκεκριμένων μέτρων και αν τούτο προκύπτει από τη σχετική ειδική εξουσιοδότηση του νόμου. Περαιτέρω, τα υπό της αρμόδιας αρχής τεθέντα μέτρα πρέπει να έχουν επιτακτικό χαρακτήρα, να έχουν λάβει τη μορφή δεσμευτικών οδηγιών, απαιτουσών υπακοή και όχι τυχόν απλών συστάσεων. Επίσης πρέπει να είναι σε κάθε περίπτωση σχετικά με τους τρόπους μεταδόσεως της συγκεκριμένης ασθένειας και μάλιστα αποτρεπτικά αυτής, εις τρόπον ώστε η παραβίασή τους να μπορεί να οδηγήσει αιτιακά στη διάδοση της ασθένειας, με την έννοια ότι θα πρέπει ν' αποτελούν όρους, που αυτοδύναμα εξελισσόμενοι, επιφέρουν το αποτέλεσμα της μεταδόσεώς της (Μ. Καιάφα-Γκμπάντι ο.π. 416-417). Η παραβίαση των μέτρων για την αποφυγή διάδοσης του κορωνοϊού SARS-CoV-2 πληροί ασφαλώς το εν λόγω στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης του κατ' άρθρο 285 ΠΚ αδικήματος, αλλά απαιτείται η συνδρομή και άλλων όρων που να καθιστούν άμεσα ορατή την επέκταση της πηγής κινδύνου στη σφαίρα του εννόμου αγαθού [βλ. Μ. Καιάφα-Γκμπάντι, Κοινώς επικίνδυνα εγκλήματα: Άρθρα 264-289 ΠΚ, εκδ. Σάκκουλα: Αθήνα-Θεσσαλονίκη, β' έκδ., 1999, σελ. 60].

Από την ακροαματική διαδικασία, τις μαρτυρικές καταθέσεις, την ανάγνωση των ουσιαστικών εγγράφων που αναφέρονται στα πρακτικά της παρούσας, το λοιπό αποδεικτικό υλικό που συγκεντρώθηκε και υπάρχει στη δικογραφία, καθώς και την απολογία του κατηγορουμένου προέκυψαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Με το υπ' αριθ./20 κλητήριο θέσπισμα της οικείας Εισαγγελίας παραπέμφθηκε ο κατηγορούμενος στο ακροατήριο του Πενταμελούς Ναυτοδικείου Πειραιά, για να δικαστεί για παραβίαση μέτρων για την πρόληψη ασθενειών κατά συρροή (πράξεις 2). Η κατηγορία που του αποδόθηκε ήταν ότι ενώ είχε λάβει για προληπτικούς λόγους από τις πρωινές ώρες της 6-3-2020 υποχρεωτική ειδική αναρρωτική άδεια από τη Δνση Υγειονομικού του διάρκειας μέχρι και την 13-3-2020 (γνώση της οποίας έλαβε τηλεφωνικά), λόγω επιστροφής του την 25-2-2020 από οργανωμένη εκδρομή

στους Αγίους Τόπους, στο πλαίσιο των μέτρων αποφυγής και περιορισμού της διάδοσης της ασθένειας Covid19, εντούτοις αυτός: α) την 6-3-2020 μετέβη στο χώρο της εργασίας του, και επιπλέον μετέβη στο χώρο των αρχαιρεσιών για την ανάδειξη των μελών του ΔΣ της, που έλαβε χώρα την 25-2-2020, που διεξάγονταν στο ισόγειο του, και β) την 12-3-2020 και περί ώρα 13:00 μετέβη στον τόπο της εργασίας του (στο ευρισκόμενο επί της του κτίριο του) και παρέμεινε εκεί μέχρι την 15:00 ώρα της ίδιας ημέρας, με τις δράσεις του δε αυτές ήρθε σε επαφή με αόριστο αριθμό προσώπων (προσωπικού του επισκεπτών), ενώ από τις πράξεις του μπορούσε να προκύψει κίνδυνος μετάδοσης της ασθένειας σε αόριστο αριθμό ανθρώπων, λόγω της επαφής του με απροσδιόριστο αριθμό αυτών.

Πρέπει στο σημείο αυτό να αναφερθεί ότι η αρχική καταγγελία για το υπό εκδίκαση περιστατικό, όπως αυτό τυποποιήθηκε στο προπεριγραφόμενο κλητήριο θέσπισμα, έγινε την 12-3-2020 από μέλη του ΔΣ της Ένωσης Προσωπικού ΛΣ, που υποβλήθηκε στον Κλαδάρχη Δ' Κλάδου του, σ' αυτήν δε, διαλαμβανόταν ότι ο κατηγορούμενος είχε διαταχθεί να μην προσέρχεται στην υπηρεσία για κάποιο χρονικό διάστημα, τιθέμενος σε προληπτική «καραντίνα», ενώ γινόταν ευθεία αναφορά σε ευθύνη του για παράβαση των όρων του άρθρου 285 ΠΚ. Με βάση όμως τα πραγματικά περιστατικά, που αποδείχθηκαν κατά την ακροαματική διαδικασία, η προμνημονευόμενη καταγγελία, αλλά και η παραπομπή του κατηγορούμενου στο ακροατήριο για το υπόψη αδίκημα, η οποία αποτέλεσε τη δικονομική κατάληξη της ποινικής διερεύνησής της, εμφανίζονται πραγματολογικά ανακριβή και νομικά αδικαίωτα, καθόσον προέκυψε με την απαιτούμενη ασφάλεια δικαίου και πραγματολογική πληρότητα ότι κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα μεταξύ του τέλους Φεβρουαρίου και των μέσων Μαρτίου του έτους 2020, με δεδομένο ότι η εμφάνιση της νόσου Covid19 στις εκτός της Κίνας περιοχές του παγκόσμιου χάρτη ήταν σποραδική, η υγειονομική κοινότητα και οι αντίστοιχες οργανωμένες κρατικές δομές παρακολουθούσαν μεν με εμφανή ανησυχία το φαινόμενο ταχείας διάδοσης της πανδημίας, δεν είχαν όμως ακόμα λάβει μέτρα απαγορευτικού χαρακτήρα αναφορικά με τη μετακίνηση πληθυσμιακών ομάδων ή μεμονωμένων ατόμων για έλεγχο της διάδοσης της νόσου. Πραγματικά, το υπ' αριθ. Πρωτ./9-3-2020 έγγραφο του Υπουργείου Υγείας με θέμα: «Μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας μέσω πρόληψης κατά της διασποράς του κορωνοϊού Covid 19 σε χώρους εργασίας» συνέστηνε σε εργαζόμενους με ιστορικό ταξιδιού σε περιοχές με

συνεχιζόμενη μετάδοση του ιού είτε με ιστορικό στενής επαφής με επιβεβαιωμένο κρούσμα λοίμωξης εντός των προηγούμενων 14 ημερών, που ήταν ασυμπτωματικοί, να περιορίσουν τις επαφές τους και να απέχουν από την εργασία τους επί 14ήμερο τουλάχιστον από την επιστροφή τους από το ταξίδι και να παρακολουθούν στενά την υγεία τους, σε καμία όμως περίπτωση δεν έθετε απαγορεύσεις ή περιορισμούς στις μετακινήσεις ούτε επαπειλούσε κυρώσεις σε περίπτωση παραβίασης των σχετικών κανόνων/εντολών/διαταγών/δεσμεύσεων. Ως εκ τούτου, παρέλκουσας κάθε έτερης ενασχόλησης με τις ουσιαστικού χαρακτήρα πραγματολογικές πτυχές της διερευνούμενης συμπεριφοράς του κατηγορούμενου (όπως είναι η προφανής παραδοχή ότι κατά τη διάρκεια μιας άδειας, κανονικής ή ειδικού χαρακτήρα/σκοπού, ακόμα και αναρρωτικής, το υποκείμενο της άδειας δεν υπόκειται καταρχήν σε ειδικούς περιορισμούς, παρά μόνο όταν αυτοί προβλέπονται ή συνάγονται παρακολουθηματικά από ειδικές διατάξεις ή καταστάσεις, όπως πχ όταν πρόκειται να ταξιδέψει στο εξωτερικό και απαιτείται η έκδοση των αντίστοιχων ταξιδιωτικών εγγράφων ή η πρότερη έγκριση της υπηρεσίας), εγκαθιδρύεται στα μέλη του Δικαστηρίου εδραία και ομόφωνη η πεποίθηση ότι στην προκείμενη περίπτωση δεν συντρέχουν οι όροι πλήρωσης της αντικειμενικής υπόστασης του αδικήματος, για το οποίο κατηγορήθηκε ο Πχης, επειδή ελλείπει ο εκ του νόμου απαιτούμενος για τη στοιχειοθέτηση του αδικήματος του άρθρου 285 ΠΚ όρος της ύπαρξης μέτρων τεθέντων από το νόμο ή με επιτακτική διαταγή της αρχής.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Αφού έλαβε υπόψη και τα άρθρα: 193 παρ. 1, 194 παρ. 1 περ. β', 199 παρ. 1 και 213 παρ. 1 ΣΠΚ, 339, 340, 342, 343, 344, 350, 351, 357, 358, 359, 362, 365, 366, 367, 368, 369 παρ. 1, 2 και 3 του ΚΠΔ.

Δικάζει τον παρόντα κατηγορούμενο του και της, γεννήθηκε το έτος 1967 στον Πειραιά, κατοικεί στο Αττικής (οδός αρ.), Πλωτάρχη ΛΣ με ΑΜ:, που υπηρετεί στο

Κηρύσσει, παμψηφεί, τον ανωτέρω κατηγορούμενο αθώο παραβίασης μέτρων για την πρόληψη ασθενειών κατά συρροή (πράξεις 2),

πράξεις που φέρονται ότι τελέσθηκαν στον Πειραιά την 06-03-2020 και την 12-03-2020, ελλείψει πράξεως και συγκεκριμένα αθώο του ότι: ενώ ήταν στρατιωτικός, δηλαδή Πλωτάρχης ΛΣ με ΑΜ: και υπηρετούσε στο.....Τμήμα’, στους παραπάνω αναφερόμενους τόπους και χρόνους, έτσι όπως εξειδικεύονται παρακάτω, με περισσότερες πράξεις τέλεσε περισσότερα του ενός εγκλήματα τα οποία τιμωρούνται από το νόμο με πρόσκαιρη στερητική της ελευθερίας ποινή και χρηματική ποινή. Συγκεκριμένα:

1) Με πρόθεση παραβίασε τα μέτρα που έχει διατάξει η αρμόδια Αρχή για να αποτραπεί η εισβολή και η διάδοση μιας μεταδοτικής ασθένειας. Πιο συγκεκριμένα, στο Αρχηγείο Λ.Σ....., την 06-03-2020 ενώ είχε λάβει ήδη από τις πρωινές ώρες της ημέρας αυτής για προληπτικούς λόγους υποχρεωτική ειδική αναρρωτική άδεια από τη Διεύθυνση Υγειονομικού του Αρχηγείου Λ.Σ.-..... από την 06-03-2020 έως και την 13-03-2020 (γνώση της οποίας έλαβε τηλεφωνικούς αυθημερόν), λόγω επιστροφής του από οργανωμένη εκδρομή στους Αγίους Τόπους την 25-02-2020, στο πλαίσιο των μέτρων αποφυγής και περιορισμού της διάδοσης της ασθένειας COVID-19, μετέβη στον τόπο της εργασίας του, ενώ επιπλέον μετέβη στον χώρο των αρχαιρεσιών για την ανάδειξη των μελών του Δ.Σ. της Πανελλήνιας Ένωσης Αξιωματικών Λιμενικού Σώματος, προκειμένου να ψηφίσει στο ισόγειο του, ερχόμενος με τον τρόπο αυτό σε επαφή με αόριστο αριθμό Λιμενικών υπαλλήλων και λοιπών προσώπων (υπαλλήλων του και επισκεπτών), από την πράξη του δε αυτή μπορούσε να προκύψει κίνδυνος μετάδοσης της ως άνω ασθένειας σε αόριστο αριθμό ανθρώπων, λόγω της επαφής του με απροσδιόριστο αριθμό στρατιωτικών του Λ.Σ. και λοιπών ατόμων (υπαλλήλων του και επισκεπτών).

2) Με πρόθεση παραβίασε τα μέτρα που έχει διατάξει η αρμόδια Αρχή για να αποτραπεί η εισβολή και η διάδοση μιας μεταδοτικής ασθένειας. Πιο συγκεκριμένα, στο Αρχηγείο Λ.Σ....., την 12-03-2020, ενώ είχε λάβει για προληπτικούς λόγους υποχρεωτική ειδική αναρρωτική άδεια από τη Διεύθυνση Υγειονομικού του Αρχηγείου Λ.Σ.-..... από την 06-03-2020 έως και την 13-03-2020 (γνώση της οποίας έλαβε τις πρωινές ώρες της 06-03-2020), λόγω επιστροφής του από οργανωμένη εκδρομή στους Αγίους Τόπους την 25-02-2020, στο πλαίσιο των μέτρων αποφυγής και περιορισμού της διάδοσης της ασθένειας COVID-19, μετέβη στον τόπο της εργασίας του και παρέμεινε σε αυτήν μέχρι τις 15:30, ερχόμενος με τον τρόπο αυτό σε επαφή με αόριστο αριθμό Λιμενικών υπαλλήλων και

λοιπών προσώπων (υπαλλήλων του και επισκεπτών), από την πράξη του δε αυτή μπορούσε να προκύψει κίνδυνος μετάδοσης της ως άνω ασθένειας σε αόριστο αριθμό ανθρώπων, λόγω της επαφής του με απροσδιόριστο αριθμό στρατιωτικών του Λ.Σ. και λοιπών ατόμων (υπαλλήλων του και επισκεπτών

Κρίθηκε, αποφασίσθηκε και δημοσιεύθηκε αμέσως στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, σε δημόσια συνεδρίαση.

Πειραιάς, 11 Νοεμβρίου 2021

Ο ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Ν.Σ. - Α.Σ.

3. ΜΠλημΚαρδ 10/2020²⁵⁴

ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΗ

Στη σημερινή δημόσια συνεδρίαση του Δικαστηρίου αυτού, ο Πλημμελειοδίκης εκφώνησε το όνομα του κατηγορουμένου, ο οποίος εμφανίσθηκε και όταν ρωτήθηκε από τον Πλημμελειοδίκη για τα στοιχεία της ταυτότητάς του απάντησε ότι ονομάζεται όπως πιο πάνω αναφέρεται, εν συνεχεία δε δήλωσε ότι διορίζει συνήγορο για την υπεράσπισή του την Δικηγόρο Καρδίτσας Σοφία Τόλια, η οποία αποδέχθηκε αμέσως το διορισμό της.

Η Εισαγγελέας έλαβε τον λόγο και είπε ότι η υπόθεση εισάγεται με τη διαδικασία του αυτοφώρου και μετ' αναβολή της 30^{ης}-3-2020 σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου **423** ΚΠΔ.

Στο σημείο αυτό, ο Πλημμελειοδίκης εξήγησε στον κατηγορούμενο τα δικαιώματά του και του είπε ότι πρέπει να προσέξει την κατηγορία που θα του απαγγείλει η Εισαγγελέας, ότι μπορεί να προβάλει κατά της κατηγορίας αυτής όλους τους

²⁵⁴ sakkoulas-online

ισχυρισμούς του και να κάνει παρατηρήσεις και ερωτήσεις μετά την εξέταση κάθε μάρτυρα ή την έρευνα κάθε αποδεικτικού μέσου.

Κατόπιν, έλαβε τον λόγο η Εισαγγελέας και απήγγειλε με συνοπτική ακρίβεια την κατηγορία, όπως τα στοιχεία της γνωστοποιήθηκαν προφορικά στον κατηγορούμενο, κατ' άρθρο **418** παρ. 1 ΚΠΔ, σύμφωνα και με την από 29.03.2020 έκθεση γνωστοποίησης που υπάρχει στη δικογραφία και είπε ότι για να υποστηρίξει την κατηγορία κάλεσε τον μάρτυρα που αναφέρεται κάτω από το κατηγορητήριο.

Ο Πλημμελειοδίκης ζήτησε από τον κατηγορούμενο πληροφορίες για τις πράξεις για τις οποίες κατηγορείται και παρατήρησε ότι η απολογία του θα γίνει μετά το τέλος της αποδεικτικής διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο **343** ΚΠΔ.

Ο κατηγορούμενος απάντησε ότι επιφυλάσσεται να εκθέσει τις απόψεις του στην απολογία του και ότι τώρα δεν έχει να πει τίποτα.

Στη συνέχεια, ο Πλημμελειοδίκης εκφώνησε το όνομα του μάρτυρα κατηγορίας, ο οποίος βρέθηκε παρών.

Στο σημείο αυτό η συνήγορος του κατηγορουμένου πήρε το λόγο από τον Πλημμελειοδίκη και υπέβαλε αυτοτελή ισχυρισμό τον οποίο ανέπτυξε προφορικά και έχει ως εξής: *«Άρνηση των κατηγοριών. Το κατάστημα βρίσκεται εντός της οικίας του. Προτίθεται να εκδώσει άδεια στο όνομά του εν καιρό. Είχε 2 φίλους του μέσα να κάνει κάποιες εργασίες και είχε 2-3 τσίπουρα για να τους κεράσει. Ήταν σε μία αποθήκη, δεν ήταν στο χώρο της εργασίας».*

Η Εισαγγελέας επιφυλάχθηκε να προτείνει επί του παραπάνω αυτοτελή ισχυρισμού και συνακολούθως και ο Πλημμελειοδίκης, μετά το πέρας της αποδεικτικής διαδικασίας.

Ο Πλημμελειοδίκης ρώτησε τη συνήγορο του κατηγορουμένου και τον κατηγορούμενο αν κλήτευσαν μάρτυρα υπεράσπισης κι απάντησαν καταφατικά.

Ο Πλημμελειοδίκης εκφώνησε το όνομα του μάρτυρα υπεράσπισης και βρέθηκε παρών.

Ακολούθως, ο Πλημμελειοδίκης διέταξε να αρχίσει η αποδεικτική διαδικασία.

Στην συνέχεια, εμφανίστηκε ο μάρτυρας κατηγορίας, ο οποίος όταν ρωτήθηκε από τον Πλημμελειοδίκη για την ταυτότητά του, απάντησε ότι ονομάζεται, γεννήθηκε την ... στην ..., γνωρίζει απλά τον κατηγορούμενο και δεν συγγενεύει με αυτόν. Κατόπιν, ο μάρτυρας ορκίστηκε, σύμφωνα με το άρθρο 219 παρ.1 Κ.Π.Δ. (πολιτικός όρκος), όπως αυτό ισχύει μετά την κύρωση του Κώδικα με τον Ν. 4620/2019, δηλώνοντας, επικαλούμενος την τιμή και τη συνείδησή του, ότι θα πει όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, χωρίς να προσθέσει ούτε να αποκρύψει τίποτε και εξεταζόμενος κατέθεσε τα ακόλουθα: *«Είμαι αστυνομικός και υπηρετώ στο Α.Τ. Παλαμά. Το Σάββατο στις 28-3-2020 και από ώρες 14:00 έως 22:00 εκτελούσα διατεταγμένη υπηρεσία. Δεχτήκαμε τηλεφωνική καταγγελία στην υπηρεσία μας για τον κ. ... στο χωριό Φύλλο. Πήγαμε εκεί και η κεντρική είσοδος του καταστήματος ήταν κλειδωμένη. Ήταν 14:15 η ώρα το μεσημέρι και είχε τραβηγμένες κουρτίνες πλην όμως από το εσωτερικό ακουγόταν ομιλίες. Η πίσω πόρτα ήταν ανοιχτή και μπαίνοντας μέσα διαπίστωσα ότι υπήρχε ένα τραπέζι με 6 καρέκλες, πάνω από 10 ποτήρια, 13 μπουκάλια τσίπουρο καθώς και πιάτα με φαγητό. Στον χώρο της κουζίνας δεν υπήρχε κάτι εμφανές ότι είχαν γίνει κάποιες εργασίες. Για το συγκεκριμένο κατάστημα υπήρξαν ξανά και άλλες καταγγελίες σε άλλους συναδέλφους μου οι οποίοι πήγαν εκεί αλλά το κατάστημα ήταν κλειστό. Δύο άτομα ήταν εκεί και νομίζω ότι ήταν αγρότες. Δεν υπήρχαν στο χώρο εκεί εργαλεία ούτε μυρωδιές από βάψιμο και πεταμένα πράγματα. Το κατάστημα έχει πόρτα αριστερά και συνδέεται προφανώς με το κατάστημα. Κουζίνα ήταν εκεί που καθόντουσαν τα άτομα αυτά. Στο κύριο κατάστημα είδαμε ότι δεν υπήρχε κανένας. Ζητήθηκαν τα απαιτούμενα έγγραφα και στερούνταν άδεια λειτουργίας. Γνωρίζω ότι το κατάστημα λειτουργούσε στο παρελθόν. Πριν 10 μέρες δεν γνωρίζω αν λειτουργούσε».*

Στο σημείο αυτό, αναγνώσθηκαν από τον Πλημμελειοδίκη, δημόσια στο ακροατήριο, τα αναγνωστέα έγγραφα που αναφέρονται στο κατηγορητήριο και συγκεκριμένα:

1]Εκθεση σύλληψης

2]Εκθεση γνωστοποίησης κατηγορίας.

Πριν από την ανάγνωση και επισκόπηση κάθε εγγράφου, ο Πλημμελειοδίκης ανακοίνωνε το έγγραφο που επρόκειτο να αναγνωσθεί ή επισκοπηθεί και ρωτούσε την Εισαγγελέα την συνήγορο του κατηγορουμένου και τον κατηγορούμενο, εάν είχαν αντίρρηση για την ανάγνωση, εκείνοι δε απαντούσαν αρνητικά.

Κατόπιν προσήλθε ο μάρτυρας υπερασπίσεως του κατηγορούμενου, ο οποίος όταν ρωτήθηκε από τον Πλημμελειοδίκη για την ταυτότητά του, απάντησε ότι ονομάζεται, γεννήθηκε το έτος ... και κατοικεί στο Φύλλο Καρδίτσας, γνωρίζει τον κατηγορούμενο και δεν συγγενεύει με αυτόν. Κατόπιν, ο μάρτυρας ορκίσθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 219 παρ.1 Κ.Π.Δ. (πολιτικός όρκος), όπως αυτό ισχύει μετά την κύρωση του Κώδικα με τον Ν. 4620/2019, δηλώνοντας, επικαλούμενος την τιμή και τη συνείδησή του, ότι θα πει όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, χωρίς να προσθέσει ούτε να αποκρύψει τίποτε και εξεταζόμενος κατέθεσε τα ακόλουθα: *«Είμαστε φίλοι και συγγενείς με τον κατηγορούμενο. Μας κάλεσε ο κ. ... να κάνουμε κάτι εργασίες στο μαγαζί του. Είχαμε βάψει πριν δύο ώρες από την ώρα που μας έπιασε η αστυνομία. Μεταφέραμε και ένα ψυγείο μέσα στην κουζίνα. Δεν θεώρησα ότι θα έπρεπε να πάρω κάποια δήλωση μετακίνησης. Ήταν κοντά το μαγαζί και δεν ήξερα ποιο πεδίο θα συμπλήρωνα στην δήλωση. Δύο άτομα ήμασταν. Ο συγκεκριμένος μάρτυρας δεν μπήκε μέσα. Άλλος αστυνομικός μπήκε σε μία αποθηκούλα που είναι δίπλα, όχι μέσα στο κατάστημα. Δεν μας παρείχε ούτε ποτά ούτε φαγητά. 2-3 μπουκάλια νερό είχε πάνω στο τραπέζι, μία ντομάτα μας έκοψε και μας έφερε και ένα τσίπουρο να πιούμε. Το κατάστημα βρίσκεται πολύ κοντά με το σπίτι, δίπλα-δίπλα. Δεν λειτουργούσε το συγκεκριμένα κατάστημα. Ο το λειτουργούσε το κατάστημα. Στο μέλλον θα αναλάμβανε ο κ. ... την επιχείρηση».*

Σημειώνεται ότι οι παραπάνω μάρτυρες, οι οποίοι κλήθηκαν και εξετάστηκαν προφορικά, μετά την εξέτασή τους παρέμειναν στο ακροατήριο και ότι ο Πλημμελειοδίκης έδινε τον λόγο στην Εισαγγελέα στην συνήγορο του κατηγορουμένου καθώς και στον ίδιο τον κατηγορούμενο για να απευθύνουν, αν είχαν ερωτήσεις, προς τους μάρτυρες, οι ανωτέρω δε ρωτούσαν και οι μάρτυρες απαντούσαν σχετικά με τις ερωτήσεις, όπως αναφέρεται ειδικότερα στις καταθέσεις των μαρτύρων.

Ο Πλημμελειοδίκης ρώτησε την Εισαγγελέα την συνήγορο του κατηγορουμένου και τον κατηγορούμενο αν θέλουν να προβούν σε δηλώσεις, εξηγήσεις και παρατηρήσεις σχετικά με τις καταθέσεις των μαρτύρων και με τα έγγραφα που αναγνώστηκαν στο ακροατήριο και αυτοί απάντησαν αρνητικά.

Ακολούθως, ο Πλημμελειοδίκης κάλεσε σε απολογία τον κατηγορούμενο, ο οποίος είπε τα εξής: *«Γεωργός στα χωράφια είμαι. Ένας θείος μου το είχε το κατάστημα. Συνταξιοδοτήθηκε εκείνος και θα το έπαιρνα εγώ. Αποθηκούλα είναι αυτός ο χώρος και*

με την πόρτα που έχει μπαίνεις μέσα στο κατάστημα. Πήγα εκεί να κάνω κάποιες δουλειές, φώναξα 2 φίλους να με βοηθήσουν και τους έβαλα δύο τσίπουρα να πιούν, δεν ήθελα να πουλήσω. Το χωριό έχει 450 κατοίκους και έχει άλλα 3 καφενεία εκεί. Τις καρέκλες τις αράδιασα εκεί, τις έκανα στην άκρη για να βάψουν τα παιδιά. Υπήρχαν στο χώρο εκεί μερικά σκεύη από όταν είχαμε κλείσει. Μετακίνηση κάποιων ήθελα να κάνω και να βάψω. Ο και ο ... ήταν εκεί όταν ήρθε η αστυνομία».

Μετά το τέλος της απολογίας του κατηγορουμένου ο Πλημμελειοδίκης απηύθυνε προς τον κατηγορούμενο ερωτήσεις, μετά έδωσε την άδεια στην Εισαγγελέα για να απευθύνει και αυτή αν είχε ερωτήσεις, αυτή απηύθυνε σχετικές προς τον κατηγορούμενο ερωτήσεις, στις οποίες ο κατηγορούμενος απάντησε όπως αναφέρεται στην απολογία του.

Ο Πλημμελειοδίκης ρώτησε την Εισαγγελέα την συνήγορο του κατηγορουμένου και τον κατηγορούμενο αν έχουν ανάγκη από συμπληρωματική εξέταση ή διασάφηση και αφού αυτοί απάντησαν αρνητικά, ο Πλημμελειοδίκης κήρυξε το τέλος της ακροαματικής διαδικασίας.

Κατόπιν, έλαβε τον λόγο η Εισαγγελέας και, αφού ανέπτυξε την κατηγορία, πρότεινε να παραπεμφθεί στο αρμόδιο δικαστήριο κατ' ορθότερο νομικό χαρακτηρισμό της πρώτης αποδιδόμενης κατηγορίας κατά το άρθρο 285 Π.Κ. και να κηρυχθεί ο κατηγορούμενος ένοχος των πράξεων που του αποδίδονται με το κατηγορητήριο.

Η συνήγορος του κατηγορουμένου, αφού έλαβε το λόγο κι ανέπτυξε την υπεράσπισή του, ζήτησε την αθώωση του εντολέα της έστω και λόγω αμφιβολιών.

Ο κατηγορούμενος αφού πήρε το λόγο από τον Πλημμελειοδίκη ζήτησε το ίδιο.

Ο Πλημμελειοδίκης ρώτησε τον κατηγορούμενο αν έχει να προσθέσει κάτι για την υπεράσπισή του και αυτός απάντησε αρνητικά.

Κατόπιν τούτων, ο Πλημμελειοδίκης κήρυξε περαιωμένη τη συζήτηση.

Μετά τα προαναφερόμενα, ο Πλημμελειοδίκης, με την παρουσία και της Γραμματέως, κατάρτισε και αμέσως δημοσίευσε, σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριο, την **10/2020** απόφαση του Δικαστηρίου, η οποία έχει ως εξής:

ΑΦΟΥ ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

Σύμφωνα με το άρθρο πρώτο της ΠΝΠ 25-2-2020 (ΦΕΚ Α' 42/2020), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 1 του Ν. 4682/2020 (ΦΕΚ Α' 76/03.04.2020), θεσπίζονται μέτρα πρόληψης, υγειονομικής παρακολούθησης και περιορισμού της διάδοσης της νόσου κορωνοϊού Covid-19, και ειδικότερα: 1. Προς τον σκοπό της αποφυγής κινδύνου εμφάνισης ή και διάδοσης κορωνοϊού που ενδέχεται να έχουν σοβαρές επιπτώσεις στη δημόσια υγεία, μπορεί να επιβάλλονται μέτρα πρόληψης, υγειονομικής παρακολούθησης, καθώς και περιορισμού της διάδοσης της νόσου. 2. Τα μέτρα αυτά συνίστανται: ... (ζ) στην προσωρινή απαγόρευση της λειτουργίας θεάτρων, κινηματογράφων, χώρων αθλητικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, αρχαιολογικών χώρων και μουσείων, καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος, ιδιωτικών επιχειρήσεων, δημόσιων υπηρεσιών και οργανισμών, καθώς και γενικά χώρων συνάθροισης κοινού. 4. Τα μέτρα της παραγράφου 3 του παρόντος επιβάλλονται και εξειδικεύονται ανά περίπτωση, δυνάμει απόφασης: ... ε) των Υπουργών Προστασίας του Πολίτη, Υγείας, Εσωτερικών και των κατά περίπτωση συναρμόδιων Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, Υποδομών και Μεταφορών και Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, μετά από γνώμη της Εθνικής Επιτροπής προστασίας της Δημόσιας Υγείας έναντι του κορωνοϊού COVID-19, για την επιβολή των μέτρων των περιπτώσεων (ζ) και (η). 6. Όποιος δεν συμμορφώνεται με τα μέτρα του παρόντος άρθρου τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο (2) ετών, εκτός αν η πράξη τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη. Προς εξειδίκευση των μέτρων αυτών εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της προαναφερόμενης πράξης, η Δ1α/ΓΠ.οικ. 18149 ΥΑ (ΦΕΚ Β 855 2020), σύμφωνα με το άρθρο πρώτο της οποίας, αποφασίστηκε η προσωρινή απαγόρευση λειτουργίας στο σύνολο της Επικράτειας, για το χρονικό διάστημα από 14.3.2020 έως και 27.3.2020, των εστιατορίων και κινητών μονάδων εστίασης και τροφοδοσίας για εκδηλώσεις (catering), παροχής ποτών (χορευτικά κέντρα, αναψυκτήρια, καφέ μπαρ, καφεενεία, καφετέριες, κέντρα διασκέδασης κ.λπ.), με εξαίρεση τις δραστηριότητες που αφορούν διανομή προϊόντων (delivery, room service κ.λπ.) και παροχή προϊόντων σε πακέτο από το κατάστημα (take-away), στις οποίες δεν επιτρέπεται η χρήση τραπεζοκαθισμάτων και το σερβίρισμα σε αυτά. Η ως άνω απαγόρευση λειτουργίας επεκτάθηκε για τις ανωτέρω επιχειρήσεις και για το χρονικό διάστημα από 28.3.2020 έως και 11.4.2020, με την περ.27 της ΥΑ Δ1α/ΓΠ.οικ. 21268 (ΦΕΚ Β' 1081/2020).

Περαιτέρω σύμφωνα με την ΠΝΠ της 20^{ης}-3-2020 (ΦΕΚ Α' 68/20.03.2020), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν.4683/2020 (ΦΕΚ Α' 83/2020), με τίτλο «Κατεπείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεπειών του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, τη στήριξη της κοινωνίας και της επιχειρηματικότητας και τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς και της δημόσιας διοίκησης», θεσπίζονται περαιτέρω πρόσθετα μέτρα αντιμετώπισης του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, και ειδικότερα κατά την παρ. 3 του άρθρου 68, ορίζεται ότι: για επιτακτικούς λόγους αντιμετώπισης σοβαρού κινδύνου δημόσιας υγείας που συνίστανται στη μείωση του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, είναι δυνατόν να επιβάλλονται ως μέτρα πρόληψης και για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα, περιορισμοί ή απαγόρευση της κυκλοφορίας των πολιτών εν όλω ή εν μέρει στην Επικράτεια. Από τα μέτρα του προηγούμενου εδαφίου εξαιρούνται μετακινήσεις των πολιτών για την εξυπηρέτηση ζωτικών, προσωπικών ή επαγγελματικών, αναγκών τους που δεν μπορούν να ικανοποιηθούν με άλλον τρόπο. Τα μέτρα του πρώτου εδαφίου της παρούσας επιβάλλονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Προστασίας του Πολίτη, Υγείας και Εσωτερικών μετά από γνώμη της Εθνικής Επιτροπής προστασίας της Δημόσιας Υγείας έναντι του κορωνοϊού COVID-19. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται οι εξαιρέσεις του δευτέρου εδαφίου, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία ρύθμιση για την εφαρμογή της παρούσας». Παράβαση της παρούσας επισύρει τις κυρώσεις της παρ. 2 του εξηκοστού ένατου άρθρου, το οποίο ορίζει ότι, «Στο τέλος του εικοστού τρίτου άρθρου της από 14.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 64) προστίθεται παράγραφος 5 ως εξής: Στα φυσικά πρόσωπα, που παραβιάζουν τα μέτρα της παρ. 1 του παρόντος, χωρίς να θίγονται οι προβλεπόμενες στην παρ.6 του άρθρου πρώτου της από 25.2.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 42) ποινικές κυρώσεις και οι κυρώσεις που προβλέπονται στον Ποινικό Κώδικα, επιβάλλεται με αιτιολογημένη πράξη της αρμόδιας αρχής, για κάθε παράβαση, διοικητικό πρόστιμο πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ».

Με την πρώτη των προαναφερόμενων διατάξεων, ήτοι με την παρ.6 του άρθρου πρώτου της ΠΝΠ 25-2-2020, θεσπίζεται τυπικό έγκλημα αφηρημένης διακινδύνευσης, η αντικειμενική υπόσταση του οποίου εξαντλείται στην παραβίαση των, περιγραφόμενων σε αυτή και περαιτέρω όπως εξειδικεύονται στις βάσει αυτής εκδοθείσες υπουργικές αποφάσεις, περιοριστικών μέτρων προς αποτροπή διάδοσης της νόσου του κορωνοϊού covid-19, δίχως να απαιτείται να περιγράφεται και περαιτέρω να

αποδεικνύεται ο κίνδυνος εξ' αυτής της συμπεριφοράς. Η ανάγκη θέσπισης ενός τέτοιου αδικήματος, λίγο μάλιστα χρονικό διάστημα μετά την απάλειψη των αψηφημένης διακινδύνευσης αδικημάτων από τον Ποινικό Κώδικα, υπαγορεύτηκε υπό την παρούσα έκτακτη συγκυρία, καθώς η επικινδυνότητα εμπεριέχεται και μόνο στην μη συμμόρφωση με τα μέτρα αυτά, ενόψει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της εν λόγω ασθένειας κατά την παρούσα φάση τουλάχιστον, όπως η ταχύτητα διασποράς και η μη προβλεψιμότητα του τρόπου αποτροπής μετάδοσής της σε περίπτωση συνέχισης των καθημερινών δραστηριοτήτων εκάστου. Υποκειμενικά απαιτείται δόλος, αρκούντος του ενδεχόμενου, που καλύπτει την γνώση και θέληση παραβίασης ή μη συμμόρφωσης με τα περιοριστικά αυτά μέτρα. Συνεπώς, προστατευτέο έννομο αγαθό είναι η δημόσια υγεία, ενώ η παρούσα διάταξη είναι, λόγω της εμπεριεχόμενης σε αυτή ρήτρα επικουρικότητας, εφαρμοστέα, σε περιπτώσεις όπου δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της αυστηρότερης διάταξης του άρθρου 285 του ΠΚ, με την οποία προβλέπεται το δυνητικής διακινδύνευσης αδίκημα της παραβίασης μέτρων για την πρόληψη ασθενειών. Η θέση της ρήτρας αυτής, κρίνεται ότι τονίζει το σκοπό του νομοθέτη να υπάρξει από τον εφαρμοστή του δικαίου μια αξιολογική συσχέτιση των περιπτώσεων για τις οποίες κρίνεται εφαρμοστέα η βαρύτερη διάταξη του άρθρου 285 ΠΚ, η οποία θα πρέπει να συντρέχει σε περιπτώσεις όπου από την παραβίαση των περιοριστικών μέτρων ο δράστης εξαπολύει μη ελεγχόμενες δυνάμεις από τις οποίες δύναται να περιγραφεί στην αποδιδόμενη κατηγορία η δυνατότητα πρόκλησης κινδύνου σε απεριόριστο αριθμό ανθρώπων, αντιστοίχως δε ο δόλος του δράστη θα πρέπει να καλύπτει και την διάδοση της μολυσματικής ασθένειας. Ως εκ τούτου, κριτήρια για την στοιχειοθέτηση του βαρύτερου αδικήματος κρίνεται ενδεικτικά, ότι συναντώνται σε περιπτώσεις παραβίασης περιοριστικών μέτρων αυξημένης επικινδυνότητας ατόμων, στοχευμένων και όχι καθολικών περιοριστικών μέτρων, ή σε περιοχές όπου έχουν διαπιστωθεί κρούσματα, ή σε περιπτώσεις συγκέντρωσης μεγάλου αριθμού ανθρώπων κλπ, αντιθέτως δε, μικρές ιδιωτικές συγκεντρώσεις σε απομονωμένα μέρη δίχως υποψία κρούσματος, δέον όπως υπαχθούν στο ρυθμιστικό πεδίο της πράξης νομοθετικού περιεχομένου. Τέλος από την διατύπωση της παρ. 2 του εξηκοστού ένατου άρθρου και της διάταξης της παρ. 3 του άρθρου 68 της πράξης νομοθετικού περιεχομένου της 20^{ης}-3-2020, κρίνεται ότι για την παραβίαση της τελευταίας δεν θεσπίζεται αυτοτελές ποινικό αδίκημα, παρά εισάγεται για τις περιπτώσεις που αυτή προβλέπει, η διοικητική φύσεως κύρωση της επιβολής προστίμου 5.000 ευρώ, άλλωστε δε από την συστηματική αξιολόγηση των ανωτέρω

διατάξεων κρίνεται ότι η παραβίαση των περιοριστικών μέτρων της ΠΝΠ 25-2-2020 προϋποθέτει εννοιολογικά και πραγματικά την παραβίαση της απαγόρευσης κυκλοφορίας, οπότε η παραδοχή αυτοτελούς ποινικής κύρωσης θα οδηγούσε στην διπλή ποινική αξιολόγηση της ίδιας συμπεριφοράς.

Στην προκείμενη περίπτωση, από τις ένορκες καταθέσεις των μαρτύρων κατηγορίας και υπερασπίσεως στο ακροατήριο, οι οποίες περιέχονται στα ενσωματωμένα στην παρούσα απόφαση πρακτικά της δημόσιας συνεδριάσεως του παρόντος Δικαστηρίου, από τα έγγραφα που αναγνώσθηκαν στο ακροατήριο και περιέχονται στα ίδια πρακτικά, την απολογία του κατηγορουμένου στο ακροατήριο και γενικά από όλη τη συζήτηση της υποθέσεως, καθώς και την αξιολογική εκτίμηση όλων των αποδεικτικών μέσων, σύμφωνα με την προβλεπόμενη από το άρθρο 177 παρ.1 ΚΠΔ αρχή της ηθικής αποδείξεως, αποδείχθηκαν τα εξής περιστατικά: Ο κατηγορούμενος, κατά κύριο επάγγελμα αγρότης, σκόπευε να αποκτήσει στο όνομά του την επιχείρηση – καφενείο του θείου του ..., το οποίο βρίσκεται στο κοινοτικό διαμέρισμα Φύλλου του Δήμου Παλαμά Καρδίτσας. Το ως άνω καφενείο είχε κλείσει λόγω επιβολής των συναφών περιοριστικών μέτρων με την από 25-2-2020 πράξη νομοθετικού περιεχομένου, πλην όμως υπήρχε η πληροφορία ότι παράνομα συγκεντρώνονταν σε αυτό κάποιοι θαμώνες. Πράγματι σε αιφνίδιο έλεγχο των αρμόδιων προανακριτικών οργάνων του Α.Τ. Παλαμά, την 14:20 ώρα της 28^{ης}-3-2020, ο κατηγορούμενος κατελήφθη να λειτουργεί παράνομα το ως άνω κατάστημα, έχοντας επιτρέψει την είσοδο σε αυτό δύο συγχωριανών του, και έχοντας σερβίρει σε αυτούς ποτά και τρόφιμα. Οι αρνητικοί (και όχι αυτοτελείς) της κατηγορίας ισχυρισμοί του κατηγορουμένου, ότι εκτελούσε εργασίες βαφής και ανακαίνισης του χώρου και ότι οι συγχωριανοί του τον βοηθούσαν προς τούτο, και ότι συνεπώς δεν λειτούργησε ποτέ το κατάστημα, δεν κρίνονται πειστικοί, διότι από την σαφή κατάθεση του μάρτυρα αστυνομικού, προκύπτει ότι στον χώρο δεν βρέθηκε κανένα εργαλείο, δεν υπήρχε παραμικρή μυρωδιά μπογιάς, και ο έτερος χώρος του καταστήματος ήταν ερμητικά κλειστός, στοιχεία που δεν συνάδουν με έναν χώρο που μόλις χρωματίστηκε, όπως περιγράφει ο μάρτυρας υπεράσπισης, αλλά με προσπάθεια απόκρυψης της συγκέντρωσης των εν λόγω ατόμων εντός του καταστήματος, η παράνομη λειτουργία του οποίου, αποδεικνύεται εξάλλου από τα υπολείμματα τροφών, τα ποτήρια και τα πολυάριθμα άδεια μπουκάλια τσίπουρου που βρέθηκαν στα τραπέζια από τα προανακριτικά όργανα. Ως εκ τούτων, αδιαστίκτως προκύπτει ότι ο κατηγορούμενος παρανόμως έθεσε σε λειτουργία, έστω και με

περιορισμένο αριθμό ατόμων, το κατάστημα υγειονομικού ενδιαφέροντος το οποίο άμεσα σκόπευε να αποκτήσει και τυπικά, και πρέπει να κηρυχθεί ένοχος της πρώτης αποδιδόμενης σε αυτόν πράξης. Σημειώνεται, ότι ορθώς ασκήθηκε δίωξη για το αδίκημα της παραβίασης των περιοριστικών μέτρων σύμφωνα με τις διατάξεις της από 25-2-2020 πράξης νομοθετικού περιεχομένου, διότι δεν προκύπτει εν προκειμένω ότι ο κατηγορούμενος με την πράξη του, κινητοποίησε δυνάμεις τα αποτελέσματα των οποίων δεν μπορούσαν να περιοριστούν επί ορισμένων μόνο ανθρώπων, ώστε να δύναται να περιγραφεί η πρόκληση δυνητικού έστω κοινού κινδύνου, καθώς δεν αποδείχθηκε η συνάντηση και με άλλα πέραν των δύο προαναφερόμενων ατόμων, ενώ δεν υπήρχαν βάσιμες υποψίες ασθένειας των μετεχόντων, ή ευρύτερα στον στενό κύκλο του απομονωμένου χωριού, συνεπώς η αποδιδόμενη και αποδειχθείσα στον κατηγορούμενο πράξη, πληρεί τις προϋποθέσεις εφαρμογής του αφετηρημένης διακινδύνευσης αδικήματος της προαναφερόμενης ΠΝΠ. Τέλος θα πρέπει ο κατηγορούμενος να απαλλαγθεί των δύο έτερων κατηγοριών, ήτοι, τόσο της παραβίασης του άρθρου 68 παρ.3 της από 20-3-2020 ΠΝΠ, διότι αυτή δεν θεσπίζει αυτοτελή ποινική κύρωση κατά τα αναφερόμενα στην μείζονα σκέψη της παρούσας, όσο και της λειτουργίας υγειονομικού καταστήματος άνευ άδειας, διότι σύμφωνα με το άρθρο 16 παρ.1 της ΥΑ Υ1γ/ΓΠ/οικ.47829, η έλλειψη γνωστοποίησης ή η παράλειψη γνωστοποίησης μεταβληθέντων στοιχείων, όπως και του ιδιοκτήτη του υγειονομικού καταστήματος, δεν επιφέρουν ως αυτοτελείς παραβάσεις, ποινικές κυρώσεις.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Δικάζει με παρόντα τον κατηγορούμενο ..., κάτοικο Φύλλου Καρδίτσας.

Κηρύσσει τον κατηγορούμενο **αθώο** του ότι, στο ΦΥΛΛΟ - ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ την 28/03/2020 και ώρα 14.20, υπεύθυνος ως ιδιοκτήτης κατά τον έλεγχο καταστήματος υγειονομικού ενδιαφέροντος [ΚΑΦΕΝΕΙΟ] με την επωνυμία «...», με περισσότερες από μια πράξεις τέλεσε περισσότερα εγκλήματα που τιμωρούνται κατά το Νόμο με πρόσκαιρες στερητικές της ελευθερίας ποινές και ειδικότερα,

1] με πρόθεση παρέβη την από 20-03-2020 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου, δηλαδή, αν και προς τον σκοπό της αποφυγής κινδύνου εμφάνισης ή και διάδοσης κορωνοϊού που ενδέχεται να έχει σοβαρές επιπτώσεις στη δημόσια υγεία, ως μέτρο

πρόληψης, υγειονομικής παρακολούθησης, καθώς και περιορισμού της διάδοσης της νόσου, απαγορεύεται προσωρινά και για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα η κυκλοφορία των πολιτών εν όλω ή εν μέρει στην Επικράτεια πλην σαφώς καθορισμένων εξαιρέσεων, αυτός κυκλοφόρησε σε εξωτερικό χώρο χωρίς η μετακίνηση αυτή να υπάγεται σε καθορισμένη κατηγορία εξαιρέσεων.

2] με πρόθεση παρέβη την υπ' αριθ. Υ1γ/Γ.Π./οικ.47829/2017 Υγειονομική Διάταξη, δηλαδή, αν και για την ίδρυση και λειτουργία καταστήματος υγειονομικού ενδιαφέροντος απαιτείται άδεια της τοπικής Δημοτικής Αρχής, η οποία χορηγείται με σύμφωνη γνώμη της αρμόδιας Υγειονομικής Επιτροπής, διαπιστώθηκε να έχει προβεί στην ίδρυση και λειτουργία του ανωτέρω καταστήματος χωρίς την παραπάνω απαιτούμενη άδεια.

Κηρύσσει τον κατηγορούμενο **ένοχο** του ότι, στο ΦΥΛΛΟ - ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ την 28/03/2020 και ώρα 14.20, υπεύθυνος ως ιδιοκτήτης κατά τον έλεγχο καταστήματος υγειονομικού ενδιαφέροντος [ΚΑΦΕΝΕΙΟ] με την επωνυμία «...», με πρόθεση παρέβη την από 25-02-2020 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου, δηλαδή, αν και προς τον σκοπό της αποφυγής κινδύνου εμφάνισης ή και διάδοσης κορωνοϊού που ενδέχεται να έχει σοβαρές επιπτώσεις στη δημόσια υγεία, ως μέτρο πρόληψης, υγειονομικής παρακολούθησης, καθώς και περιορισμού της διάδοσης της νόσου, απαγορεύεται προσωρινά η λειτουργία καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος και γενικά χώρων συνάθροισης κοινού, αυτός διαπιστώθηκε να έχει θέσει σε λειτουργία το ανωτέρω κατάστημα και να προβαίνει σε συναλλαγές με κοινό.

Κρίθηκε, αποφασίστηκε και δημοσιεύθηκε αμέσως στο ακροατήριο σε δημόσια συνεδρίαση.

Καρδίτσα, 31^η Μαρτίου 2020

Ο ΠΛΗΜΜΕΛΕΙΟΔΙΚΗΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Μετά την απαγγελία της παραπάνω αποφάσεως, ο Πλημμελειοδίκης διαπίστωσε ότι δεν υπάρχει στη δικογραφία αντίγραφο του δελτίου ποινικού μητρώου του κατηγορουμένου.

Η Εισαγγελέας έλαβε τον λόγο και πρότεινε να επιβληθεί στον κατηγορούμενο ποινή φυλάκισης δύο (2) ετών.

Η συνήγορος υπερασπίσεως του κατηγορουμένου, αφού έλαβε τον λόγο από τον Πλημμελειοδίκη, ζήτησε να επιβληθεί στον εντολέα της, το ελάχιστο όριο της προβλεπόμενης από το Νόμο εφεσίμου ποινής.

Μετά τα προαναφερόμενα, ο Πλημμελειοδίκης, με την παρουσία και της Γραμματέα, κατάρτισε και αμέσως δημοσίευσε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριο την ταυτάριθμη με την ανωτέρω απόφαση του Δικαστηρίου, η οποία έχει ως εξής :

ΑΦΟΥ ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

Επειδή, η πράξη για την οποία κηρύχθηκε ένοχος ο κατηγορούμενος προβλέπεται και τιμωρείται σύμφωνα από τα άρθρα: **1, 12, 14, 16, 17, 18, 26α, 27** παρ.1, **51, 53, 57, 79, 463** παρ.2 του Π.Κ., σε συνδυασμό με τα άρθρα 1, 2ζ, 4ε, 6 της από 25-02-2020 Πράξεως Νομοθετικού Περιεχομένου, με το άρθρο 1 παρ.1 της Δ1α/Γ.Π./οικ.18149/13-03-2020 Υπουργικής Αποφάσεως, και το άρθρο 1 περ.27 της Δ1α/Γ.Π./οικ.21268/28-03-2020 Υπουργικής Αποφάσεως.

Περαιτέρω, κατά τις διατάξεις των άρθρων 7 παρ.3 του Ν.4239/2014 και **79** του Π.Κ., που κυρώθηκε με τον Ν. **4619/2019** και ισχύει από 1-7-2019, το Δικαστήριο για την επιμέτρηση της ποινής που θα εφαρμόσει σύμφωνα με το διατακτικό, μέσα στα όρια που διαγράφονται με τα παραπάνω άρθρα, αξιολογεί ευεργετικώς τη μέχρι την έκδοση της παρούσας απόφασης, διάρκεια της ποινικής διαδικασίας και τις εξ αυτής επιπτώσεις σε βάρος του κατηγορουμένου, που δεν οφείλονται σε υπαιτιότητά του (ΑΠ **1070/2018** , ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) και λαμβάνει περαιτέρω υπόψη του τις επί μέρους διατάξεις του ως άνω άρθρου **79** του ΠΚ. Ειδικότερα, κατά τις διατάξεις της παρ.1 του άρθρου **79** του ΠΚ, με την επιμέτρηση της ποινής καθορίζεται η ανάλογη και δίκαιη τιμωρία του εγκλήματος με βάση τη βαρύτητα της πράξης και το βαθμό ενοχής του υπαιτίου γι' αυτή. Το δικαστήριο σταθμίζει τα στοιχεία που λειτουργούν υπέρ και σε βάρος του υπαιτίου και συνεκτιμά τις συνέπειες της ποινής για τον ίδιο και τους οικείους του. Για την εκτίμηση της βαρύτητας του εγκλήματος το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του: α) τη βλάβη που προξένησε το έγκλημα ή τον κίνδυνο που προκάλεσε, β) τη φύση, το είδος και το αντικείμενο του εγκλήματος, καθώς επίσης όλες τις

περιστάσεις χρόνου, τόπου, μέσων και τρόπου που συνόδευσαν την προπαρασκευή ή την εκτέλεσή του (παρ. 2). Για την εκτίμηση του βαθμού ενοχής του υπαιτίου, το δικαστήριο εξετάζει: α) την ένταση του δόλου ή το βαθμό της αμέλειάς του, β) τα αίτια που τον ώθησαν στην εκτέλεση του εγκλήματος, την αφορμή που του δόθηκε και τον σκοπό που επιδίωξε, γ) τον χαρακτήρα του και τον βαθμό της ανάπτυξής του που επηρέασαν την πράξη, δ) τις ατομικές και κοινωνικές περιστάσεις και την προηγούμενη ζωή του στο μέτρο που σχετίζονται με την πράξη, ε) τον βαθμό της δυνατότητας και της ικανότητάς του να πράξει διαφορετικά, στ) τη διαγωγή του κατά τη διάρκεια της πράξης και μετά την πράξη και ιδίως τη μετάνοια που επέδειξε και την προθυμία του να επανορθώσει τις συνέπειες της πράξης του (παρ. 3). Στοιχεία που λειτουργούν υπέρ του υπαιτίου θεωρούνται ιδίως: α) το ότι αυτός διαδραμάτισε έναν σαφώς υποδεέστερο ρόλο σε πράξη που τελέστηκε από πολλούς, β) το ότι τέλεσε την πράξη σε δικαιολογημένη συναισθηματική φόρτιση, γ) το ότι έθεσε τον εαυτό του στη διάθεση των αρχών χωρίς σημαντική καθυστέρηση, ενώ μπορούσε να διαφύγει, δ) το ότι διευκόλυνε ουσιωδώς την εξιχνίαση του εγκλήματος (παρ. 4). Στοιχεία που λειτουργούν σε βάρος του υπαιτίου θεωρούνται ιδίως: α) η κατ' επάγγελμα τέλεση της πράξης, β) η ιδιαίτερη σκληρότητα, γ) η εκμετάλλευση της εμπιστοσύνης του θύματος, δ) το γεγονός ότι το θύμα δεν μπορούσε να προστατεύσει τον εαυτό του, ε) το ότι ο υπαίτιος διαδραμάτισε ιθύνοντα ρόλο σε πράξη που τελέστηκε με συμμετοχή πολλών (παρ. 5). Στοιχεία που έχουν αξιολογηθεί από το νομοθέτη για τον προσδιορισμό της απειλούμενης ποινής δεν λαμβάνονται από το δικαστήριο επιπροσθέτως υπόψη κατά την επιμέτρησή της (παρ. 6). Στην προκειμένη περίπτωση, με βάση όλα τα προαναφερόμενα στοιχεία, και ιδίως ενόψει της μη μεταμέλειας του δράστη για την πράξη του, αλλά και τον βαθμό του δόλου του, όπως αυτός υποδεικνύεται από τα μέτρα συγκάλυψης της πράξης του, αλλά και τον ηγετικό ρόλο του στην οργάνωση της συνάντησης, πρέπει, σύμφωνα και με όσα εκτενώς αναπτύσσονται στην προηγούμενη νομική σκέψη, να επιβληθεί σε βάρος του η αναφερόμενη στο διατακτικό ποινή φυλάκισης, η οποία αποτελεί την ανάλογη και δίκαιη τιμωρία του γι' αυτήν (την πράξη).

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Καταδικάζει τον κατηγορούμενο που κηρύχθηκε ένοχος σε ποινή φυλάκισης δεκαοχτώ (18) μηνών.

Κρίθηκε, αποφασίστηκε και δημοσιεύθηκε αμέσως στο ακροατήριο σε δημόσια συνεδρίαση.

Καρδίτσα, 31^η Μαρτίου 2020

Ο ΠΛΗΜΜΕΛΕΙΟΔΙΚΗΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Μετά την απαγγελία της παραπάνω απόφασης, η Εισαγγελέας έλαβε τον λόγο από τον Πλημμελειοδίκη και πρότεινε να αφαιρεθεί από τη συνολική στερητική της ελευθερίας ποινή που επιβλήθηκε στον κατηγορούμενο, ο χρόνος της κρατήσεως του.

Μετά τα προαναφερόμενα, ο Πλημμελειοδίκης, με την παρουσία και της Γραμματέως, κατάρτισε και αμέσως δημοσίευσε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριο, την ταυτάριθμη με την παραπάνω απόφαση του Δικαστηρίου, η οποία έχει ως εξής:

ΑΦΟΥ ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Κατά τη διάταξη του άρθρου 369 παρ.4 εδ.α' ΚΠΔ, το Δικαστήριο αφαιρεί από την ποινή που επιβλήθηκε, το χρόνο της προσωρινής κρατήσεως του καταδικασμένου, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Ποινικού Κώδικα. Από δε τη διάταξη του άρθρου **82** ΠΚ, προκύπτει ότι, όταν επιβάλλεται στερητική της ελευθερίας ποινή και αφού οριστεί η διάρκειά της, αφαιρείται ο χρόνος της προσωρινής κρατήσεως του καταδικασμένου, την οποία διέταξε ανακριτική αρχή οποιασδήποτε δικαιοδοσίας. Επίσης, αφαιρείται ο χρόνος που κρατήθηκε από τη σύλληψή του έως την προσωρινή του κράτηση.

Στην προκειμένη περίπτωση, από τα αναγνωσθέντα έγγραφα προκύπτει ότι ο κατηγορούμενος συνελήφθη την 28^η.03.2020, κρατήθηκε και προσήλθε την 30^η-03-2020 και ώρα 12:00 ενώπιον του Δικαστηρίου να δικαστεί με τη διαδικασία του αυτοφώρου. Κατά την ως άνω δικάσιμο της 30-03-2020 αναβλήθηκε, κατ' άρθρο **423** ΚΠΔ, η συζήτηση της υπόθεσης για τη δικάσιμο της 31-03-2020 ότε και ήρθη η κράτηση του κατηγορουμένου, ήτοι ο κατηγορούμενος κρατήθηκε για τρεις (3)

ημέρες. Συνεπώς, πρέπει από τη συνολική στερητική της ελευθερίας ποινή που του επιβλήθηκε κατά τα ανωτέρω να αφαιρεθεί ο παραπάνω χρόνος της κρατήσεως του.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Αφαιρεί από την επιβληθείσα στον κατηγορούμενο ποινή φυλακίσεως των δεκαοχτώ (18) μηνών το χρόνο της κρατήσεως αυτού από 28.03.2020 έως 30.03.2020, ήτοι χρόνο κράτησης τριών (3) ημερών.

Κρίθηκε, αποφασίσθηκε και δημοσιεύθηκε αμέσως στο ακροατήριό του, σε δημόσια συνεδρίαση.

Καρδίτσα, 31^η Μαρτίου 2020

Ο ΠΛΗΜΜΕΛΕΙΟΔΙΚΗΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Μετά την απαγγελία της παραπάνω απόφασης, η Εισαγγελέας, στην οποία δόθηκε ο λόγος από τον Πλημμελειοδίκη, πρότεινε να ανασταλεί για τρία έτη η εκτέλεση της ποινής φυλακίσεως που επιβλήθηκε στον κατηγορούμενο για χρονικό διάστημα τριών (3) ετών.

Η συνήγορος υπερασπίσεως του κατηγορουμένου, αφού έλαβε τον λόγο από τον Πλημμελειοδίκη, δήλωσε ότι συντάσσεται με την πρόταση της Εισαγγελέως.

Ο κατηγορούμενος έλαβε το λόγο από τον Πλημμελειοδίκη και δήλωσε ότι επαφίεται στην κρίση του Δικαστηρίου.

Μετά τα προαναφερόμενα, ο Πλημμελειοδίκης, με την παρουσία και της Γραμματέα, κατάρτισε και αμέσως δημοσίευσε, σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριο, την ταυτάριθμη με την ανωτέρω απόφαση του Δικαστηρίου, η οποία έχει ως εξής:

ΑΦΟΥ ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

Σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 99 Ποινικού Κώδικα με τίτλο «Αναστολή εκτέλεσης της ποινής υπό όρο», ορίζεται ότι: «1. Αν κάποιος καταδικαστεί σε

φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη, το δικαστήριο διατάσσει την αναστολή εκτέλεσης της ποινής για διάστημα από ένα έως τρία έτη, εκτός αν κρίνει, με βάση ειδικά μνημονεύόμενα στην αιτιολογία στοιχεία, ότι η εκτέλεση της ποινής είναι απολύτως αναγκαία για να αποτρέψει τον καταδικασθέντα από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων. Ο χρόνος αναστολής δεν μπορεί να είναι βραχύτερος από τη διάρκεια της ποινής και αρχίζει από τη δημοσίευση της απόφασης που χορηγεί την αναστολή, εάν ο καταδικασθείς είναι παρών, άλλως από την επίδοση της απόφασης. 2. Στην ίδια απόφαση το δικαστήριο μπορεί να προσδιορίσει τους όρους υπό τους οποίους παρέχεται η αναστολή εκτέλεσης της ποινής, οι οποίοι, διαζευκτικά ή σωρευτικά, είναι ιδίως: α) η αποκατάσταση του συνόλου ή μέρους της ζημίας που προκλήθηκε στο θύμα της αξιόποινης πράξης κατά το μέτρο των δυνατοτήτων του καταδικασθέντος, β) η αφαίρεση της άδειας οδήγησης για χρονικό διάστημα έως ένα έτος, αν η πράξη συνδέεται με σοβαρή παραβίαση των κανόνων οδήγησης, γ) η καταβολή ποσού ύψους έως δέκα χιλιάδες ευρώ για κοινωφελείς σκοπούς, δ) η εκπλήρωση υποχρεώσεων του καταδικασθέντος για διατροφή ή επιμέλεια άλλων προσώπων, ε) η συμμετοχή του καταδικασθέντος, εφόσον συναινεί, σε πρόγραμμα απεξάρτησης ή άλλο θεραπευτικό πρόγραμμα, στ) η συμμετοχή του καταδικασθέντος σε συνεδρίες με επιμελητή κοινωνικής αρωγής, ζ) η εμφάνιση στο αστυνομικό τμήμα, η) η απαγόρευση εξόδου από τη χώρα...».

Εν προκειμένω ο κατηγορούμενος καταδικάσθηκε σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη, ενώ από κανένα στοιχείο της δικογραφίας δεν προκύπτει ότι η εκτέλεση της ποινής είναι απολύτως αναγκαία για να αποτρέψει τον καταδικασθέντα από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων. Συνεπώς πρέπει η ως άνω επιβληθείσα ποινή να ανασταλεί επί τριετία. Παράλληλα όμως, ενόψει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της πράξης και της συνειδητής αδιαφορίας του κατηγορουμένου για τους κανόνες δημόσιας υγείας, κρίνεται ότι η αναστολή πρέπει να εξαρτηθεί υπό συγκεκριμένο, σχετικό και πρόσφορο προς τους σκοπούς της ποινής όρο, και ειδικότερα υπό την καταβολή εκ μέρους του κατηγορουμένου, έως την 30^η-4-2020, του συμβολικού ποσού των 500 ευρώ υπέρ της πλησιέστερης στην κατοικία του υγειονομικής μονάδας, ήτοι του Κέντρου Υγείας Παλαμά, ή εάν τούτο δεν είναι εφικτό για τυπικούς λόγους, υπέρ της ευρύτερης υγειονομικής μονάδας στην οποία υπάγεται.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Αναστέλλει την εκτέλεση της ποινής φυλάκισης των δεκαοχτώ (18) μηνών που επιβλήθηκε στον κατηγορούμενο, για τρία (3) έτη, κατ' άρθρο **99** ΠΚ παρ. 2 υπό τον όρο καταβολής 500 ευρώ είτε υπέρ του Κέντρου Υγείας Παλαμά είτε υπέρ της ευρύτερης Υγειονομικής Μονάδας στην οποία υπάγεται, έως 30-04-2020.

Σημειώνεται ότι εάν ο καταδικασθείς παραβιάσει τον όρο που τέθηκε, εφαρμόζεται αναλόγως η διάταξη του άρθρου 81 παρ.5 Ποινικού Κώδικα.

Επίσης γνωστοποιείται στον κατηγορούμενο, που καταδικάστηκε, ότι εάν κατά το διάστημα της αναστολής καταδικαστεί και πάλι σε ποινή στερητική της ελευθερίας για κακούργημα ή πλημμέλημα, που θα τελέσει κατά τη διάρκεια της αναστολής, η αναστολή θα αρθεί, μόλις καταστεί αμετάκλητη η νέα καταδίκη και ότι η ποινή, που θα επιβληθεί με την νέα καταδίκη, θα εκτελεστεί στη συνέχεια μετά την εκτέλεση της παραπάνω ποινής, που ανεστάλη. Αν η αναστολή δεν αρθεί, σύμφωνα με τα παραπάνω, η ποινή, που αναστέλλεται, θα θεωρηθεί, σαν να μην έχει επιβληθεί(άρθρο **102** ΠΚ).

Κρίθηκε, αποφασίστηκε και δημοσιεύθηκε αμέσως στο ακροατήριο σε δημόσια συνεδρίαση.

Καρδίτσα, 31^η Μαρτίου 2020

Ο ΠΛΗΜΜΕΛΕΙΟΔΙΚΗΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Μετά την απαγγελία της ανωτέρω απόφασης, η Εισαγγελέας έλαβε εκ νέου το λόγο από τον Πλημμελειοδίκη και πρότεινε να επιβληθούν σε βάρος του καταδικασθέντος τα έξοδα της ποινικής διαδικασίας ποσού ογδόντα (80,00) ευρώ.

Η συνήγορος του κατηγορουμένου, αφού έλαβε τον λόγο, δεν είπε τίποτα σχετικά.

Το ίδιο έπραξε και ο κατηγορούμενος.

Κατόπιν, ο Πλημμελειοδίκης, με την παρουσία και της Γραμματέα, κατάρτισε και αμέσως δημοσίευσε, σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριο, την ταυτάριθμη με την παραπάνω απόφαση του Δικαστηρίου, η οποία έχει ως εξής:

ΑΦΟΥ ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

Από τη διάταξη του άρθρου 577 ΚΠΔ προκύπτει ότι κάθε κατηγορούμενος καταδικαζόμενος σε ποινή καταδικάζεται συγχρόνως με την ίδια απόφαση και στα έξοδα της ποινικής διαδικασίας, το ποσό δε των εξόδων ορίζεται με την καταδικαστική απόφαση. Στην προκειμένη περίπτωση, αφού ο κατηγορούμενος καταδικάσθηκε με την παραπάνω απόφαση στην ποινή που αναφέρθηκε, πρέπει να καταδικασθεί και στα έξοδα της ποινικής διαδικασίας, τα οποία θα ορισθούν ειδικότερα στο διατακτικό.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Καταδικάζει τον καταδικασθέντα κατηγορούμενο στα έξοδα της ποινικής διαδικασίας, τα οποία ορίζει στο ποσό των ογδόντα (80,00) ευρώ.

Κρίθηκε, αποφασίστηκε και δημοσιεύθηκε αμέσως στο ακροατήριο σε δημόσια συνεδρίαση.

Καρδίτσα, 31^η Μαρτίου 2020

Ο ΠΛΗΜΜΕΛΕΙΟΔΙΚΗΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

123/2018 ΣυμβΠλημΡόδου²⁵⁵

Συγκροτήθηκε από τους Δικαστές Μαρία Ζάχου, Πρόεδρο Πλημμελειοδικών, Ευγενία Παναγιωτίδου, Πλημμελειοδίκη - Εισηγήτρια. και Στέλλα Καραδήμου, Πάρεδρο Πλημμελειοδικών (λόγω κωλύματος των τακτικών Πλημμελειοδικών).

Συνεδρίασε μυστικά στο γραφείο της Προέδρου στις 23-7-2018, με την παρουσία και της Γραμματέως Ιωάννας Γιαννοπούλου, προκειμένου να αποφανθεί για την παρακάτω ποινική υπόθεση, για την οποία η Αντεισαγγελέας Πρωτοδικών Ρόδου Μαρία Αγγελούδη εισήγαγε στο Συμβούλιο αυτό τη με αριθμό 109/19-7-2018 έγγραφη πρότασή της, η οποία έχει ως εξής:

²⁵⁵ Βάση Νομικών Δεδομένων - ΝΟΜΟΣ

"Προς το ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΠΛΗΜΜΕΛΕΙΟΔΙΚΩΝ ΡΟΔΟΥ Πρόταση ουσίας

Εισάγουμε -κατ' εφαρμογή των άρθρων 32, 138 και 245 ΚΠΔ- υπό την κρίση του Συμβουλίου σας την παρούσα δικογραφία σε βάρος του, κατοίκου, εγγεγραμμένου στο Δικηγορικό Σύλλογο, σε βάρος του οποίου -μετά την από 1-12-2016 παραγγελία μας για διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης προς τον κ. Πταισματοδίκη Ρόδου- ασκήθηκε ποινική δίωξη με την από 14-11-2017 παραγγελία μας προς τον κ. Πταισματοδίκη Ρόδου για διενέργεια τακτικής προανάκρισης για το αδίκημα της διασποράς ψευδών ειδήσεων, που φέρεται ότι τελέστηκε την 19-11-2016 στη Ρόδο, προβλέπεται και τιμωρείται από το συνδυασμό των άρθρων 1, 5, 14, 26, 27, 51, 53, 79, 191 § 1 του Ποινικού Κώδικα. Εν συνεχεία, δυνάμει της με αρ. πρωτ./23-5-2018 αναφοράς μας προς τον κ. Εισαγγελέα Εφετών Δωδεκανήσου υποβάλαμε την παρούσα δικογραφία ενώπιον του τελευταίου λόγω αρμοδιότητάς του για την εισαγωγή της υπόθεσης στο αρμόδιο Τριμελές Εφετείο Πλημμελημάτων Δωδεκανήσου, καθώς ο κατηγορούμενος τυγχάνει δικηγόρος και άρα πρόσωπο ειδικής ή ιδιάζουσας δωσιδικίας με βάση το συνδυασμό των άρθρων 111 § 6 ΚΠΔ και 39 § 2 Ν. [4194/2013](#) του Κώδικα Δικηγόρων, ωστόσο, η παρούσα υπόθεση επέστρεψε εις χείρας μας δυνάμει της με αρ. πρωτ./6-6-2018 παραγγελίας του κ. Εισαγγελέας Εφετών Δωδεκανήσου προκειμένου να την εισάγουμε με πρότασή μας στο Συμβούλιο Σας, σύμφωνα με το άρθρο 245 παρ.2γ' ΚΠΔ. Ενόψει των προεκτεθέντων σας εκθέτουμε τα ακόλουθα:

Ι. Κατά τα διάταξη του άρθρου 24 § 4 Ν. [1756/1988](#) (όπως ισχύει), τους Εισαγγελικούς Λειτουργούς συνδέει σχέση ιεραρχικής εξάρτησης. Ο Εισαγγελικός Λειτουργός οφείλει να εκτελεί τις παραγγελίες των Προϊσταμένων του. Κατά την εκτέλεση όμως των καθηκόντων του και την έκφραση της γνώμης του ενεργεί αδέσμευτα, υπακούοντας στον νόμο και στη συνείδησή του. Κατά την κρατούσα άποψη που είναι εναρμονισμένη και με το Σύνταγμα, η ιεραρχική εξάρτηση του Εισαγγελέα Πλημ/κών από τον Εισαγγελέα Εφετών περιορίζεται μόνο στις τυπικές διαδικαστικές πράξεις, όπως είναι η παραγγελία για εισαγωγή της υπόθεσης στο Συμβούλιο Πλημ/κών, χωρίς να μπορεί να επεκταθεί και σε διατύπωση ορισμένης κρίσεως εκ μέρους του Εισαγγελέως Πλ/κών, κατά την ανάπτυξη της πρότασής του στο Συμβούλιο (βλ. Διατ.Εις.Εφ.Θεσ/κης, Αρμ.1987 με σχολ. Λ. Μαργαρίτη σελ. 687, 691,

Μπουρόπουλου Ερμ.ΚΠΔ εκδ. β' τομ. Α', 1957, Κ.Ε. Σταμάτη Η προκαταρκτική εξέταση στην Ποινική Διαδικασία και οι αρχές της νομιμότητας και της σκοπιμότητας, 1984, σελ. 27, 29).

2. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθ. 191 §§ 1, 2 [Π.Κ.](#) <<1. Σε φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών και σε χρηματική ποινή καταδικάζεται όποιος διασπείρει με οποιονδήποτε τρόπο ψευδείς ειδήσεις ή φήμες ικανές να επιφέρουν ανησυχίες ή φόβο στους πολίτες ή να ταράζουν τη δημόσια πίστη ή να κλονίσουν την εμπιστοσύνη του κοινού στο εθνικό νόμισμα ή στις ένοπλες δυνάμεις της χώρας ή να επιφέρουν διαταραχή στις διεθνείς σχέσεις της χώρας. Αν η πράξη τελέστηκε επανειλημμένα μέσω του τύπου, ο υπαίτιος καταδικάζεται τουλάχιστον σε φυλάκιση έξι μηνών και σε χρηματική ποινή τουλάχιστον πεντακοσίων ενενήντα (590,00) ευρώ. 2. Όποιος από αμέλεια γίνεται υπαίτιος κάποιας από τις πράξεις της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή με χρηματική ποινή>>. Είδηση είναι η ανακοίνωση γεγονότος πρόσφατου ή παρόντος ή επικείμενου (Ι. Μανωλεδάκη, Επιβουλή της δημόσιας τάξης, άρθ. 183-197 [Π.Κ.](#), Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1990, σελ. 217) ενόψει όμως σχετικών γεγονότων που ήδη έχουν συμβεί. Είναι αυτονόητο ότι οι εκτιμήσεις γεγονότων, οι συσχετισμοί τους με άλλα γεγονότα δεν είναι ειδήσεις, αλλά κρίσεις, σκέψεις και γνώμες, ανεξάρτητα του εάν αυτές είναι ορθές ή εσφαλμένες. Διασπορά είναι η ανακοίνωση ειδήσεως σε διάφορα πρόσωπα κατά τέτοιο τρόπο που να κυκλοφορήσει σε αόριστο αριθμό προσώπων, μπορεί δε να γίνει με διάφορα μέσα (Ι. Μανωλεδάκη, ό.α., σελ. 200, υποσ. με αριθ. 7). Ψευδής είναι η είδηση που αντικειμενικά δεν ανταποκρίνεται στην αλήθεια, αναφερόμενη σε ανύπαρκτο γεγονός. Συνεπώς αληθινά γεγονότα, έστω και εάν είναι ικανά να επιφέρουν τις τυποποιημένες στο άρθ. 191 [Π.Κ.](#) συνέπειες, σε καμία περίπτωση δεν αποτελούν περιεχόμενο αξιόποινης διασποράς (Ι. Μανωλεδάκη, ό.α. σελ. 218, 219). Περαιτέρω οι ψευδείς ειδήσεις πρέπει να είναι ικανές να επιφέρουν ανησυχίες ή φόβο στους πολίτες, δηλαδή απαιτείται προσφορότητα της είδησης να προκαλέσει στη συγκεκριμένη περίπτωση ανησυχίες ή φόβο (ΑΠ 1519/2004 ΝΟΜΟΣ).

3. Στην προκειμένη περίπτωση, από τη διενεργηθείσα προανάκριση και δη από τις καταθέσεις των μαρτύρων, τα προσκομισθέντα στην δικογραφία έγγραφα σε συνδυασμό με τις ανωμοτί εξηγήσεις και την απολογία του κατηγορουμένου, αξιολογούμενα κατά την αρχή της ηθικής αποδείξεως προέκυψαν τα ακόλουθα

πραγματικά περιστατικά: Περιήλθε σε γνώση της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Ρόδου έντυπη αποτύπωση ιστοσελίδας προσβάσιμης μέσω διαδικτύου και συγκεκριμένα μέσω του ιστότοπου κοινωνικής δικτύωσης με τίτλο «Δικηγόροι Ρόδου & Φίλοι», στην οποία ο -κατηγορούμενος φέρεται να έθεσε ένα σχόλιο σε ανάρτηση σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί στο Κτηματολόγιο Ρόδου γράφοντας την κάτωθι πρόταση «Κύριοι του Συλλόγου προχωρήστε σε ασφαλιστικά μέτρα τι κοιτάτε αδρανείς ένα κτηματολογικό δικαστή που αυθαιρετεί;». Άμεσα παραγγέλθηκε με την από 1-12-2016 παραγγελία μας η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης για το αδίκημα του άρθρου 191 § 1 του Ποινικού Κώδικα, εν συνεχεία δε ασκήθηκε ποινική δίωξη για το ίδιο αδίκημα και για το νομότυπο πέρας της δικογραφίας υποβλήθηκε στον κ. Εισαγγελέα Εφετών, ξαναγύρισε δε εις χείρας μας για τους λόγους που αναφέρονται στην προαναφερθείσα παραγγελία.

Ο κατηγορούμενος και στην κατ' άρθρο 31 § 2 ΚΠΔ ανωμοτί κατάθεσή του αλλά και στην απολογία του εξηγεί ότι το προαναφερθέν σχόλιό του έχει απομονωθεί σκόπιμα από τον προηγούμενο διάλογο μεταξύ άλλων μελών του Δικηγορικού Συλλόγου Ρόδου, όπου είχε τεθεί ο προβληματισμός σχετικά με την καθυστέρηση διεκπεραίωσης των υποβαλλόμενων αιτήσεων για χορήγηση πιστοποιητικών ιδιοκτησίας, με αποτέλεσμα να υπάρχει μια δυσλειτουργία στον χειρισμό υποθέσεων αστικής φύσεως από τους δικηγόρους Ρόδου. Τα ανωτέρω επιβεβαιώνονται και από μάρτυρες που κλήθηκαν να καταθέσουν, προέκυψε δε ότι υφίστατο μια γενικότερη αγανάκτηση λόγω αναμονής έως και ενός έτους για την έκδοση πιστοποιητικών σε συνδυασμό με τον κοινωνικό αναβρασμό που επικράτησε με την θέση σε αργία του τότε Διευθυντή του Κτηματολογίου Σε κάθε περίπτωση, όποιο περιεχόμενο κι αν ήθελε να προσδώσει κάποιος στο ρήμα «αυθαιρετεί» που χρησιμοποίησε ο κατηγορούμενος, εν προκειμένω δεν καθίσταται δυνατή η αντικειμενική στοιχειοθέτηση της αξιόποινης πράξης διότι η φράση αυτή δεν ήταν δυνατή, λαμβανομένων και των συνθηκών που περιέβαλλαν την εκφορά της, να επιφέρει ανησυχίες ή φόβο στους πολίτες ή να ταραξεί τη δημόσια πίστη.

Με τις σκέψεις αυτές και με όσα πραγματικά περιστατικά ήδη αναπτύχθηκαν είναι πρόδηλο ότι αναφορικά με τη διωκόμενη πράξη που φέρεται τελεσθείσα στη Ρόδο την 19-11-2016, προβλέπεται και τιμωρείται από το συνδυασμό των άρθρων 1, 14, 26, 27, 51, 53, 79, 191 § 1 του Ποινικού Κώδικα δεν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις ικανές να

στηρίζουν δημόσια στο ακροατήριο κατηγορία κατά του κατηγορουμένου και επομένως θα πρέπει το Συμβούλιό Σας -κατ' εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 309 παρ. 1 εδ. α' και 310 παρ. 1 ΚΠΔ- να αποφανθεί να μη γίνει κατηγορία σε βάρος του.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

Να μη γίνει κατηγορία σε βάρος του, κατοίκου, εγγεγραμμένου στο Δικηγορικό Σύλλογο (ΑΜ), για το αδίκημα της διασποράς ψευδών ειδήσεων, που φέρεται ότι τελέστηκε την 19-11-2016 στη Ρόδο.

Ρόδος, 18-7-2018

Η Εισαγγελέας Μαρία Μ. Αγγελούδη

Αντεισαγγελέας Πρωτοδικών"

ΑΦΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣΕ ΤΗΔΙΚΟΓΡΑΦΙΑ ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθ. 191 παρ. 1, 2 [Π.Κ.](#) «1. Σε φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών και σε χρηματική ποινή καταδικάζεται όποιος διασπείρει με οποιονδήποτε τρόπο ψευδείς ειδήσεις ή φήμες ικανές να επιφέρουν ανησυχίες ή φόβο στους πολίτες ή να ταραξούν τη δημόσια πίστη ή να κλονίσουν την εμπιστοσύνη του κοινού στο εθνικό νόμισμα ή στις ένοπλες δυνάμεις της χώρας ή να επιφέρουν διαταραχή στις διεθνείς σχέσεις της χώρας. Αν η πράξη τελέστηκε επανειλημμένα μέσω του τύπου, ο υπαίτιος καταδικάζεται τουλάχιστον σε φυλάκιση έξι μηνών και σε χρηματική ποινή τουλάχιστον πεντακοσίων ενενήντα (590) ευρώ. 2. Όποιος από αμέλεια γίνεται υπαίτιος κάποιας από τις πράξεις της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή με χρηματική ποινή». Είδηση είναι η ανακοίνωση γεγονότος πρόσφατου ή παρόντος ή επικείμενου (Ι. Μανωλεδάκη, Επιβουλή της δημόσιας τάξης, άρθ. 183-197 [Π.Κ.](#), Εκδόσεις Σάκουλα, Θεσσαλονίκη 1990, σελ. 217) ενόψει όμως σχετικών γεγονότων που ήδη έχουν συμβεί. Είναι αυτονόητο ότι οι εκτιμήσεις γεγονότων, οι συσχετισμοί τους με άλλα γεγονότα δεν είναι ειδήσεις, αλλά κρίσεις, σκέψεις και γνώμες, ανεξάρτητα του εάν αυτές είναι ορθές ή εσφαλμένες. Η κριτική, πέραν των άλλων, δεν μπορεί ποτέ να είναι αληθής ή ψευδής, γιατί είναι εξ' ορισμού έκφραση γνώμης, έχει πάντοτε υποκειμενικό χαρακτήρα και

μοναδικό χαρακτηριστικό της μπορεί να είναι το υποβολιμαίο ή μη. Δεν υπάρχουν αληθείς ή ψευδείς κριτικές, αλλά όμοιες, που σκόπιμα παραμορφώνουν την περί του κρινόμενου προσώπου, πράγματος, κλπ., εικόνα, με συνέπεια να είναι κακόπιστες, και άλλες, που αστοχούν στην επίτευξη του επιδιωκόμενου, πλην καλοπροαίρετα, με συνέπεια να θεωρούνται καλόπιστες. Και οι δύο πάντως περιέχουν μόνον αξιολογικές κρίσεις, ποτέ δε γεγονότα, κι έτσι δεν μπορούν να καταστούν ειδήσεις ή φήμες με την άνω έννοια (την οποία βλ. στο Μπουρόπουλο, Ερμ. Ποιν. Κώδ., τόμ. Β έκδ. 1960 υπό το άρθρο 191, παρ. 2 και 3, 163-165, Γ. Η. Κριππά, Το έγκλημα της διασποράς ψευδών ειδήσεων και φημών, ΠοινΧρον 10 5-02 επ., ιδίως δε παρ. Γ, σελ. 503-4, ΓνωμΕισΑΠ 3.1964 ΠοινΧρον ΙΔ' 119, Εισαγγ. Πρότ. υπό το ΠλημμΡοδ 80/1970 ΠοινΧρον ΚΔ 709, ΠΛΑΘ 44203/1980 (αρόφ.), ΠοινΧρον Μ 185, ΑΠ 1463/1981 ΠοιΧρον ΛΒ 632, κ.ά.). Διασπορά είναι η ανακοίνωση ειδήσεως σε διάφορα πρόσωπα κατά τέτοιο τρόπο που να κυκλοφορήσει σε αόριστο αριθμό προσώπων, μπορεί δε να γίνει με διάφορα μέσα (Ι. Μανωλεδάκη, ό.α., σελ. 200, υποσ. με αριθ. 7). Φήμη, περαιτέρω, είναι η ανάλογου είδους ανακοίνωση, την οποία απλώς ο δράστης παριστά ως κυκλοφορούσα μεταξύ του κοινού. Για να θεμελιωθεί το αδίκημα της διασποράς ψευδών ειδήσεων, εξ αντικειμένου πρέπει, να δημοσιοποιηθούν ειδήσεις ή φήμες, επιτήδειες να επιφέρουν ένα, τουλάχιστον, των αποτελεσμάτων, που περιλαμβάνονται στο άρθρο 191 παρ. 1 του ΠΚ, ενδεικτικών της προκληθείσας εκ της πράξης διατάραξης της κοινής ειρήνης, και δη να φέρουν ανησυχία ή φόβο στους πολίτες ή να ταράζουν τη δημόσια πίστη ή να κλονίσουν την εμπιστοσύνη των πολιτών στο εθνικό νόμισμα ή τις ένοπλες δυνάμεις της Χώρας ή να επιφέρουν διαταραχή στις διεθνείς σχέσεις αυτής, χωρίς να ενδιαφέρει, αν αυτό επήλθε πράγματι, αρκούσας της δυνατότητας απλώς επέλευσης αυτού (ΑΠ 1519/2004 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ).

Στην προκειμένη περίπτωση κατά του κατηγορουμένου, δικηγόρου και κατοίκου, επί της οδού, κατόπιν διενέργειας προκαταρκτικής εξέτασης, ασκήθηκε ποινική δίωξη με την από 14/11/2017 παραγγελία της Εισαγγελέως Πρωτοδικών Ρόδου προς τον Πταισματοδίκη Ρόδου, για τη διενέργεια προανάκρισης για την αξιόποινη πράξη της διασποράς ψευδών ειδήσεων (άρ. 191 παρ. 1 Π.Κ.), πράξη που φέρεται τελεσθείσα στη Ρόδο την 19/11/2016. Μετά τη νομότυπη περάτωση της προανάκρισης, με την κλήση του κατηγορουμένου να απολογηθεί πριν από σαράντα οκτώ τουλάχιστον ώρες και την απολογία του κατ' άρθρο 245 παρ. 1 ΚΠΔ (ιδ. την από 18/12/2017 έκθεση εξέτασης κατηγορουμένου με την οποία δόθηκε προθεσμία στον κατηγορούμενο για

κατάθεση απολογητικού υπομνήματος και το απολογητικό υπόμνημα που κατέθεσε ο ίδιος ενώπιον της Πταισματοδίκη Ρόδου την 11/1/2018) η δικογραφία υποβλήθηκε, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 111 παρ. 6 ΚΠΔ, στον Εισαγγελέα Εφετών Δωδεκανήσου, ο οποίος, κρίνοντας ότι δεν πληρούνται η αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος, την επέστρεψε στον Εισαγγελέα Πρωτοδικών Ρόδου, παραγγέλλοντας την εισαγωγή της ενώπιον του παρόντος Συμβουλίου. Μετά ταύτα, νομίμως εισάγεται με την προπαρατεθείσα εισαγγελική πρόταση η παρούσα υπόθεση ενώπιον του Συμβουλίου αυτού για συζήτηση επί της ουσίας (άρθρα 32 παρ. 1 και 4, 138 παρ. 2β' και 245 παρ. 1 β' και 2 ΚΠΔ).

Από το σύνολο του αποδεικτικού υλικού που συγκεντρώθηκε από τη νόμιμα διενεργηθείσα προανάκριση και την προκαταρκτική εξέταση που προηγήθηκε, και, συγκεκριμένα, από τις ένορκες καταθέσεις των μαρτύρων και από όλα τα έγγραφα που έχουν επισυναφθεί στη δικογραφία, σε συνδυασμό με τις χωρίς όρκο εκθέσεις εξέτασης του κατηγορουμένου και τα συνυποβαλλόμενα από αυτόν απολογητικά υπομνήματα, προέκυψαν τα εξής πραγματικά περιστατικά: Σε γνώση της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Ρόδου περιήλθε έντυπη αποτύπωση ιστοσελίδας προσβάσιμης μέσω διαδικτύου και συγκεκριμένα μέσω του ιστότοπου κοινωνικής δικτύωσης «.....» με τίτλο «Δικηγόροι Ρόδου & Φίλοι», στην οποία ο κατηγορούμενος, δικηγόρος, φέρεται να έθεσε ένα σχόλιο σε ανάρτηση σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί στο Κτηματολόγιο Ρόδου γράφοντας την κάτωθι πρόταση «Κύριοι του Συλλόγου προχωρήστε σε ασφαλιστικά μέτρα τι κοιτάτε αδρανείς ένα κτηματολογικό δικαστή που αυθαιρετεί;». Είναι όμως φανερό, απ' τη χρησιμοποιηθείσα φρασεολογία, ότι στην παραπάνω περικοπή δεν περικλείεται γεγονός, υπό την αναπτυχθείσα, στην μείζονα σκέψη, έννοια και συνεπώς αυτή δεν είναι ούτε είδηση, ούτε φήμη, δυνάμενη να εμπέσει στην εξεταζόμενη διάταξη. Με την εξεταζόμενη περικοπή, περιέχουσα κριτική του κατηγορούμενου, ο τελευταίος μέμφεται τον Κτηματολογικό Δικαστή στο πλαίσιο συζήτησης και προβληματισμού που είχε λάβει χώρα μεταξύ δικηγόρων της Ρόδου, αναφορικά με την καθυστέρηση που είχε παρατηρηθεί στο Κτηματολόγιο Ρόδου σχετικά με την έκδοση κτηματολογικών πράξεων. Η φρασεολογία ήταν βαριά, η διάθεση όμως καθαρά για οξεία κριτική, χωρίς να αφήνει την υπόνοια περί προσπάθειας του κατηγορούμενου να διαταράξει ο τελευταίος την κοινή ειρήνη ή ν' αμφισβητήσει την κρατούσα τάξη πραγμάτων. Απ' τα παραπάνω καθίσταται σαφές ότι

λείπει στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης του εξεταζόμενου εγκλήματος, και δη, το σπουδαιότερο, η είδηση ή φήμη.

Με βάση τα αποδειχθέντα αυτά πραγματικά περιστατικά, το Συμβούλιο κρίνει ότι δεν συντρέχουν επαρκείς ενδείξεις ενοχής, ικανές να στηρίξουν δημόσια στο ακροατήριο κατηγορία σε βάρος του κατηγορουμένου για την αποδιδόμενη σ' αυτόν αξιόποινη πράξη της διασποράς ψευδών ειδήσεων (άρ. 191 παρ. 1 [Π.Κ.](#)), πράξη που φέρεται τελεσθείσα στη Ρόδο την 19/11/2016. Επομένως, πρέπει, σύμφωνα και με τις διατάξεις των άρθρων 309 παρ. 1 περ. α' και 310 παρ. 1 εδ. α' ΚΠΔ, να μη γίνει κατηγορία σε βάρος του ανωτέρω κατηγορουμένου για την αποδιδόμενη σ' αυτόν προαναφερόμενη πράξη.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

ΑΠΟΦΑΙΝΕΤΑΙ να μη γίνει κατηγορία σε βάρος του κατηγορουμένου, δικηγόρου και κατοίκου για το αδίκημα της διασποράς ψευδών ειδήσεων (άρ. 191 παρ. 1 [Π.Κ.](#)), πράξη που φέρεται να τέλεσε στη Ρόδο την 19/11/2016.

ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΗΚΕ και ΕΓΙΝΕ στη Ρόδο στις 23 Ιουλίου 2018 και ΕΚΔΟΘΗΚΕ στον ίδιο τόπο στις 30 Ιουλίου 2018 με Γραμματέα.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

187/2015 – Αναθεωρητικό Δικαστήριο²⁵⁶

Αριθμός Απόφασης: 187/2015

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΗ

²⁵⁶ Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών – Ισοκράτης ΔΣΑ

ΤΟΥ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Το Τριμελές Αναθεωρητικό Δικαστήριο συγκροτήθηκε από τους Δικαστές: Τούνη Σπυρίδωνα, Αναθεωρητή Γ'Α, ο οποίος αναπληρώνει τον Πρόεδρο που δεν υπάρχει και τον Αντιπρόεδρο, που κωλύεται, σύμφωνα με το άρθρο 189 ΣΠΚ, Σταθακόπουλο Χρήστο και Χριστοφοράκο Παναγιώτη, Αναθεωρητές Γ'Α, μέλη, τον Εισαγγελέα Ζαφειρόπουλο Δημήτριο, Αναθεωρητή Γ', Αντεισαγγελέα, ο οποίος αναπληρώνει τον Εισαγγελέα που δεν υπάρχει, κατ' άρθρο 190 παρ. 1 του ΣΠΚ και τη Γραμματέα Κουμουνδούρου Αθανασία, Λοχαγό (ΣΔΓ).

Συνεδρίασε δημόσια, στην Αθήνα και στην αίθουσα που έχει καθοριστεί για τις συνεδριάσεις του, σήμερα την 6η του μηνός Οκτωβρίου του έτους δύο χιλιάδες δεκαπέντε (2015) και ώρα 09.00Α, για να δικάσει την υπ' αριθ. εκθέσεως 125/4-12-2013 έφεση, που άσκησε ο ..., που γεννήθηκε το έτος 1983 στο Αγρίνιο και κατοικεί στην Ορεστιάδα (στην οδό ...), Λοχαγός (ΠΖ) με ΑΜ: ..., της δυνάμεως του 617 Μ/Κ ΤΠ, Έλληνας, κατά της υπ'Α αριθμ. 1570/4-12-2013 απόφασης του Τριμελούς Στρατοδικείου Αθηνών, σύμφωνα με την οποία κηρύχθηκε ένοχος για α) Παράβαση του άρθρου 191 παρ. 1 εδαφ. α' ΠΚ (διασπορά ψευδών ειδήσεων) κατ' εξακολούθηση (μερ. πράξεις 3), β) Παράβαση του άρθρου 230 ΠΚ (ψευδής παράσταση στην αρχή) κατ' εξακολούθηση (μερ. πράξεις 3) και γ) Παρακώλυση συγκοινωνιών με πρόθεση κατ' εξακολούθηση (μερ. πράξεις 3), πράξεις που τελέστηκαν στη Σάμο την 9-2-2012, την 10-2-2012 και την 11-2-2012 και καταδικάστηκε σε συνολική ποινή φυλάκισης ενός (1) έτους και τριών (3) μηνών, η εκτέλεση της οποίας ανεστάλη για τρία (3) έτη και η οποία μετετράπη σε χρηματική ποινή προς πέντε ευρώ (5,00) για κάθε μία ημέρα φυλάκισης για την περίπτωση άρσης ή ανάκλησης της αναστολής.

Ο Πρόεδρος εκφώνησε το ονοματεπώνυμο του κατηγορουμένου, ο οποίος, αφού εμφανίσθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου και ρωτήθηκε από τον Πρόεδρο για τα στοιχεία της ταυτότητάς του, επιβεβαίωσε αρχικώς τα ως άνω αναφερόμενα στοιχεία και δήλωσε σε σχετική ερώτηση του Προέδρου ότι διόρισε συνήγορο για την υπεράσπισή του τον παρόντα δικηγόρο Πειραιώς (ΑΜ/ΔΣΠ:), ο οποίος προσκόμισε στο Δικαστήριο το υπ' αριθ. γραμμάτιο προκαταβολής εισφορών και ενσήμων του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Στη συνέχεια, ο Πρόεδρος συνέστησε στον κατηγορούμενο να προσέχει την κατηγορία και τη σχετική συζήτηση και τον πληροφόρησε επίσης, ότι έχει δικαίωμα ν'Α αντιτάξει στην κατηγορία πλήρη έκθεση των ισχυρισμών του, καθώς και να υποβάλει τις

παρατηρήσεις του, μετά την εξέταση κάθε μάρτυρα ή την έρευνα οποιουδήποτε άλλου αποδεικτικού μέσου.

Ο Εισαγγελέας αφού έλαβε το λόγο είπε ότι κρίθηκε το τύποις δεκτό της υπ' αριθμ. εκθέσεως 125/4-12-2013 έφεσης κατά την δικάσιμο της 3ης Φεβρουαρίου 2015 οπότε στη συνέχεια αναβλήθηκε για νέες αποδείξεις η κατ' έφεση εκδίκαση της προκειμένης υπόθεσης για τη σήμερον, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 22/3-2-2015 απόφαση του Τριμελούς Αναθεωρητικού Δικαστηρίου.

Κατόπιν αυτού, ο Πρόεδρος, διάβασε το διατακτικό της εκκαλουμένης απόφασης, που περιέχει την κατηγορία.

Ο Εισαγγελέας, αφού έλαβε το λόγο, ανέπτυξε συνοπτικά την έφεση και είπε ότι για την υποστήριξη της κατηγορίας κάλεσε τον μάρτυρα που αναφέρεται στο κάτω μέρος της κλήσης που έχει επιδοθεί στον κατηγορούμενο και παρέδωσε στον Πρόεδρο εγγράφως το ονοματεπώνυμο αυτού.

Ο Πρόεδρος ζήτησε από τον κατηγορούμενο γενικές πληροφορίες για την πράξη που κατηγορείται και του υπενθύμισε ότι η απολογία του θα γίνει στο τέλος της αποδεικτικής διαδικασίας.

Ο κατηγορούμενος, επιφυλάχθηκε να εκθέσει τις απόψεις του κατά την απολογία του, ενώ σε σχετική ερώτηση του Προέδρου, αν έχει καλέσει μάρτυρες για την υπεράσπισή του, αποκρίθηκε αρνητικά.

Ο Πρόεδρος εκφώνησε το ονοματεπώνυμο του μάρτυρα που κλήτευσε ο Εισαγγελέας, ..., ο οποίος βρέθηκε παρών.

Κατόπιν ο Πρόεδρος κάλεσε για εξέταση τον μάρτυρα που κλήτευσε ο Εισαγγελέας, ο οποίος όταν ρωτήθηκε από τον Πρόεδρο για τα στοιχεία της ταυτότητάς του κλπ, αποκρίθηκε ότι ονομάζεται: ..., γεννήθηκε το έτος 1974 στην Αθήνα και κατοικεί στην Νέα Σμύρνη Αττικής (στην οδό ...), Τχης (ΥΙ) με ΑΜ: ... της δυνάμεως του ... ΣΝΕΝ, Έλληνας και Χριστιανός Ορθόδοξος, δηλώσας δε κατ' άρθρο 218 παρ. 1 ΚΠΔ ότι επιθυμεί να δώσει θρησκευτικό όρκο, έθεσε το δεξί του χέρι επί του Ιερού Ευαγγελίου, ορκίστηκε σύμφωνα με το άρθρο 218 παρ. 2 ΚΠΔ σε συνδυασμό με το άρθρο 213 παρ. 1 ΣΠΚ και εξεταζόμενος, κατέθεσε ότι: Η

παρόρμηση είναι διαφορετικό πράγμα από τη συμπεριφορά που χαρακτηρίζει το άτομο. Για παράδειγμα παρόρμηση είναι η κλεπτομανία. Η διαταραχή μίας παρόρμησης συνεπάγεται αμελητέο κέρδος για το άτομο. Στην προκειμένη περίπτωση φαίνεται πως ο χαρακτήρας του κατηγορουμένου είναι τέτοιος που δεν του αρέσει να του θέτουν όριο. Λειτουργήσε κατ' αυτόν τον τρόπο έχοντας στο μυαλό του κάποιο σχέδιο. Αυτό αποδεικνύεται από το ότι είχε υποβάλει αναφορά παραπόνων στην Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας επειδή δεν του επετράπη να επιβιβαστεί στο αεροπλάνο ενώ στη συνέχεια επειδή θεώρησε ότι τον εμπαίζουν από την αεροπορική εταιρεία έκανε τα απειλητικά τηλεφωνήματα. Δηλαδή ενήργησε με οργανωμένο τρόπο και όχι παρορμητικά. Τα άτομα που επιδεικνύουν τέτοια συμπεριφορά αναμένεται να την επαναλάβουν. Αυτή η συμπεριφορά δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως πάθηση. Έχει να κάνει με την προσωπικότητα του ατόμου. Αυτή είναι η προσωπικότητα που του καταλογίζεται. Κάθε άνθρωπος χαρακτηρίζεται από την προσωπικότητά του. Η προσωπικότητα ενός ατόμου δεν αλλάζει με χορήγηση φαρμακευτικής αγωγής. Αν κάποιο άτομο επιθυμεί να αλλάξει την προσωπικότητά του σε σχέση με το περιβάλλον του πρέπει να ακολουθήσει ψυχοθεραπεία. Αυτό θα επιτευχθεί βέβαια, σε βάθος χρόνου. Αν επρόκειτο για μανία θα λέγαμε ότι έχουμε να αντιμετωπίσουμε ένα βαρύ περιστατικό. Από τη στιγμή που ο κατηγορούμενος επιδεικνύει τέτοιου είδους συμπεριφορά σαφώς υπάρχει πρόβλημα, αλλά δεν υπάγεται στην ψυχιατρική αρμοδιότητα. Η έκρηξη συμπεριφοράς, όπως αναφέρεται στο κατηγορητήριο δείχνει την προσωπικότητά του. Παίρνει ο ίδιος το νόμο στα χέρια του. Το να θέλει να εκδικηθεί με αυτές τις ενέργειές του, σημαίνει ότι έχει σχέδιο προκειμένου να αποκομίσει κάποιο όφελος. Υπό άλλα γεγονότα ενδεχομένως να υπάρχει ένδειξη νόσου για τον κατηγορούμενο. Εν προκειμένω δεν εντοπίζω κάποια ένδειξη ψυχικής νόσου αυτού. Σχετικά με την αναφορά ότι ο κατηγορούμενος «χρήζει νοσηλείας» στην από 27-11-2013 ιατρική γνωμάτευση του ψυχιάτρου ... δεν μπορώ να απαντήσω ούτε μπορώ να λάβω θέση, διότι δεν γνωρίζω τι άλλο συζητήθηκε μεταξύ τους.

Ο μάρτυρας, αφού εξετάσθηκε προφορικά, παρέμεινε στο ακροατήριο, ο δε Πρόεδρος, μετά την εξέτασή του, έδωσε το λόγο στον Εισαγγελέα, στους Δικαστές και, στο συνήγορο υπεράσπισης του κατηγορουμένου για να απευθύνουν, αν είχαν, ερωτήσεις σε αυτόν. Ο μάρτυρας απάντησε όπως αναφέρεται στην ως άνω κατάθεσή του. Μετά την εξέταση του μάρτυρα, ο Πρόεδρος ρώτησε τον Εισαγγελέα και τον συνήγορο υπεράσπισης αν είχαν να αναφέρουν εναντίον της ή εναντίον της μαρτυρίας του ο,τιδήποτε μπορούσε να καθορίσει ακριβέστερα την αξιοπιστία του και συνέτεινε στην ανακάλυψη της αλήθειας, καθώς και αν

επιθυμούσαν να προβούν σε δηλώσεις ή εξηγήσεις σχετικά με τη μαρτυρική του κατάθεση. Εκείνοι απάντησαν αρνητικά.

Στο σημείο αυτό της διαδικασίας ο συνήγορος υπεράσπισης του κατηγορουμένου αφού ζήτησε και έλαβε το λόγο προέβαλε αυτοτελείς ισχυρισμούς τους οποίους αφού ανέπτυξε προφορικά, καταχωρίζονται αυτολεξεί στα πρακτικά κατ' άρθρο 141 παρ. 1 ΚΠΔ, όπως παρακάτω:

«ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΙ

Του ..., Υπολογαγού (ΠΖ), (ΑΜ: ...)

1) Έλλειψη αντικειμενικής υπόστασης του 191 παρ. 1 ΠΚ

Σύμφωνα με την αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος απαιτείται επιτηδειότητα των ειδήσεων να προκαλέσουν ανησυχία ή φόβο στους πολίτες. Στην περίπτωση που εξετάζουμε όμως, τα τηλεφωνήματα που προειδοποιούν για την έκρηξη βόμβας σε δημόσιο χώρο δεν μπορούν να οδηγήσουν αβίαστα στην παραδοχή ότι είναι ικανά να προξενήσουν πραγματικό φόβο στους πολίτες. Είναι ευρέως, άλλωστε, αποδεκτό ότι στην πλειονότητα των περιπτώσεων πρόκειται για φάρσα και οι πολίτες σπάνια θα θορυβηθούν, αφού τέτοια περιστατικά είναι συνηθισμένα σε δημόσιους χώρους και σπανιότατα τα προειδοποιητικά τηλεφωνήματα αποδεικνύεται ότι έχουν κάποια βάση. Άλλωστε, δεν υπήρχε πρόθεση διασποράς, κατά δε τον Ι. Μανωλεδάκη « εάν η πράξις δεν τελείται δημόσια, δεν αρκεί η απλή ανακοίνωση της ειδήσεως προς τινά, έστω και επί σκοπώ διαδόσεως, αλλά απαιτείται η προς πλείονας διαδοχική ανακοίνωση» (βλέπε Κονταξής σελ. 958, έκδοση 1987).

2) Έλλειψη αντικειμενικής υπόστασης του 230 ΠΚ

Προστατευόμενο έννομο αγαθό είναι η αποτροπή της ανώφελης κίνησης του μηχανισμού της ποινικής δικαιοσύνης προς δίωξη φανταστικών εγκλημάτων. Εν προκειμένω ουδόλως κινήθηκε ο μηχανισμός της ποινικής δικαιοσύνης, παρά μόνο ο μηχανισμός της διοίκησης τυπικής επιβεβαίωσης της απουσίας του προαναγγελθέντος εμποδίου (φάρσα). Επομένως με τα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά δε συντίθεται η νομοτυπική μορφή του αδικήματος, δεδομένης μάλιστα της κατά συνθήκην απροσφορότητας της καταγγελίας (Συμ.

Πλημ. Λαρ. 476/1966 Π.χ. ποινικά χρονικά 436 σελίδα/ Συμ Αεροδικείο Αθηνών 172/2002, ποινικά χρονικά 2002 853 σελίδα). Σε υποκειμενικό επίπεδο απαιτείται άμεσος δόλος, δηλαδή ο δράστης πρέπει να αποσκοπεί αποκλειστικά στην κινητοποίηση του μηχανισμού ποινικής δίωξης και όχι σε οποιονδήποτε άλλο σκοπό ή σε κανένα σκοπό.

3) Έλλειψη αντικειμενικής υπόστασης του 292 ΠΚ και επικουρικά μεταβολή κατηγορίας και εφαρμογή του 431 ΠΚ

Η διάταξη του άρθρου 292 ΠΚ προϋποθέτει την παρακώληση της λειτουργίας κοινόχρηστης εγκατάστασης. Στην περίπτωση μας όμως, δεν μπορεί να γίνει λόγος για τέτοιου είδους παρεμπόδιση, μια και υπήρξε απλή διατάραξη της πραγματοποίησης μιας συγκεκριμένης πτήσης. Επιπροσθέτως πρέπει να τονιστεί ότι οι επιβάτες αναγκάστηκαν απλώς να αλλάξουν αεροπλάνο. Το στοιχείο αυτό επομένως δεν μπορεί να υπαχθεί στην έννοια της εγκατάστασης, για τη στοιχειοθέτηση της οποίας θα απαιτούνταν η παρεμπόδιση της λειτουργίας ολόκληρου του αεροδρομίου.

Όπως αναφέρει σχετικά και ο Ι. Μανωλεδάκης σε παρατηρήσεις του στην υπ. αριθμ. 140/1994 απόφαση του ΤριμΠλημΚικ θα πρέπει να ανακοπεί ο λειτουργικός προορισμός της εγκατάστασης για να μπορέσει να στοιχειοθετηθεί το έγκλημα της παρακώλησης συγκοινωνιών και δεν αρκεί απλή παρεμπόδιση άλλων αντικειμένων να λειτουργήσουν επάνω στην εγκατάσταση, όπως έγινε και στην προκειμένη περίπτωση (Υπεράσπιση 1994, σελ. 1427). Τα πραγματικά περιστατικά υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 431 ΠΚ (διατάραξη κυκλοφορίας) και επιβάλλεται η επιβεβλημένη βελτίωση της κατηγορίας.

4) Φαινομένη κατ' ιδέαν συρροή

Ανεξάρτητα από την ετερότητα των προσβαλλομένων έννομων αγαθών θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο λογικός συσχετισμός των αντικειμενικών υποστάσεων οδηγεί στον αποκλεισμό της αυτοτελούς τιμώρησης αμφοτέρων. Ειδικότερα, δεδομένης της ισότιμης ποινικής απαξίας τους, τα στοιχεία της μίας εμπεριέχονται στα στοιχεία της υπόστασης της άλλης. Συγκεκριμένα, η διατάραξη της κυκλοφορίας, αφού στηρίζεται σε ανακριβή ισχυρισμό αποτελεί αναγκαίο μέσο και συντιμωρητό επακόλουθο της διασποράς των ψευδών ειδήσεων, εφόσον εκτιμηθεί ότι συντρέχουν οι όροι σύνθεσης της τυπικής μορφής του αδικήματος αυτού. Ομοίως εφόσον κριθεί ότι καταφάσκει και η αντικειμενική υπόσταση του 230 ΠΚ, τούτο ως στοιχείο ενυπάρχει στην κανονικότητα της διάπραξης της αντικειμενικής

υπόστασης του 292 ΠΚ και συνιστά συντιμωρητή και όχι αυτόνομη πράξη (π.χ. διακεκριμένη κλοπή από δημόσιο μουσείο έργου τέχνης κατά τις νυχτερινές ώρες άρθρο 374β ΠΚ απορροφά την φαινομενικά συρρέουσα πράξης παραβίασης οικιακού ασύλου 334 ΠΚ).

Κατά αντίστροφη αξιολόγηση και με βάση το στοιχείο της πρόθεσης του κατηγορουμένου να προκαλέσει ψευδεπίγραφη αναταραχή και μόνο, στην Ολυμπιακή Αεροπορία, η ενδεχόμενη έστω και υπερβολική πρόκληση ανησυχίας στη συγκεκριμένη ομάδα των επιβατών της αντίστοιχης πτήσης, καθώς και ο έλεγχος ρουτίνας των αποσκευών των επιβατών χωρίς έναρξη μηχανισμού δίωξης αποτελούν ομοίως συντιμωρητό και αναγκαίο αποτέλεσμα του ανακριβούς μηχανισμού κινητοποίησης, που μετέλθε ο κατηγορούμενος, καθόσον εντάσσονται αμφότερες οι δύο άλλες νομοτυπικές μορφές πραγματολογικά στα στοιχεία του συγκεκριμένου τρόπου με τον οποίο υλοποιήθηκε η διατάραξη της κυκλοφορίας.

Συντρέχει επομένως είτε η αρχή της απορρόφησης, είτε η αρχή της σιωπηρής επικουρικότητας για τις συνδιδωκόμενες πράξεις του 191 παρ.. 1 ΠΚ και 230 ΠΚ.

Αθήνα, 6 Οκτωβρίου 2015

Ο πληρεξούσιος δικηγόρος

Τ.Υ.

.....».

Ο Εισαγγελέας και το Δικαστήριο επιφυλάχθηκαν να αποφανθούν επί των προβληθέντων αυτοτελών ισχυρισμών του εκκαλούντος – κατηγορουμένου σε κατάλληλη στιγμή της διαδικασίας.

Ακολούθως, ο Πρόεδρος και δίχως να προβληθεί αντίρρηση ανέγνωσε την υπ' αριθ. 22/3-2-2015 αναβλητική απόφαση του Τριμελούς Αναθεωρητικού Δικαστηρίου, τα πρακτικά της πρωτοβάθμιας δίκης, καθώς και τα παρακάτω έγγραφα, για τα οποία ομοίως δεν προβλήθηκε αντίρρηση, ήτοι: των με ημερομηνία 8-3-2012, 20-2-2012, 21-3-2012, 14-3-2012, 6-3-2012, 1-3-2012, 21-3-2012, 11-2-2012 και 12-2-2012 εκθέσεων ένορκης εξέτασης μάρτυρα των ..., ..., ..., ..., ..., και ..., αντίστοιχα, της από 15 Φεβ 2012 έκθεσης εξέτασης μάρτυρα (επί ΕΔΕ) Λοχαγού (ΠΖ) ..., τις με ημερομηνία 12 Φεβ 2012 εκθέσεις σύλληψης και σωματικής έρευνας του κατηγορουμένου, το υπ' αριθ. 32/77/13 Φεβ 2012 έγγραφο του Τεχνικού Τμήματος

Σάμουι ΤΗΛΕΠ. ΔΙΑΜ. Λέσβου, Χίου & Σάμου, τα υπ' αριθ. Πρωτ. ΚΑΣΜΑ/Ε - 05/ 9 Φεβ 2012, ΚΑΣΜΑ/Ε – 07/ 10 Φεβ 2012 πρακτικά ομάδας αξιολόγησης απειλής και υπ' αριθ. Πρωτ. ΚΑΣΜΑ/Ε - 09/ 12 Φεβ 2012 παράταση ωραρίου λειτουργίας ΚΑΣΜΑ λόγω απειλής σε προγραμματισμένη πτήση - Ενισχυμένα μέτρα ασφαλείας στον ΚΑΣΜΑ, το υπ' αριθμ. πρωτ. ΥΠΑ/ΑΑ/ 3911 Ι 13 Σεπ 2012 έγγραφο του Τομέα Ελέγχου Μέτρων Ασφαλείας και Προστασίας Αερομεταφορών (SECURITY) της κρατικής αεροπορικής αρχής ΔΑΑ της Γενικής Διεύθυνσης Αερομεταφορών της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας, μετά πέντε φύλλων συνημμένων αυτού, τα απλά αντίγραφα του σχετικού περί διαταραχών συμπεριφοράς & παρορμήσεων άρθρου του Ψυχιάτρου – Ψυχοθεραπευτή Αθηνών ..., την με ημερομηνία 27-11-2013 ιατρική γνωμάτευση του ψυχιάτρου ..., το υπ' αριθμ.

Φ.412.04/98/158671/Σ.3746/12-4-2013/ΓΕΣ/ΔΙΜΣΠΡΟ/4α εγγράφου κοινοποίησης πρακτικών συμβουλίων προαγωγών και το αντίγραφο Φύλλο Μητρώου Αξιωματικού του κατηγορουμένου, συγχρόνως δε, επισκοπήθηκε η με αριθμό 3725698078 κάρτα προπληρωμένου χρόνου ομιλίας του ΟΤΕ. Επιπλέον αναγνώσθηκε σχετική νομολογία σε φωτοαντίγραφα που ενεχείρισε στον Πρόεδρο ο συνήγορος υπεράσπισης

Στη συνέχεια, ο Πρόεδρος κάλεσε τον κατηγορούμενο να απολογηθεί για την εις βάρος του κατηγορία, αυτός δε απολογήθηκε ως εξής: Τα γεγονότα πράγματι έχουν έτσι. Είχα κλείσει εισιτήριο και ενώ πήγα να επιβιβαστώ στο αεροπλάνο με άφησαν έξω. Δεν μου επέτρεψαν να επιβιβαστώ δικαιολογούμενοι ότι είχα καθυστερήσει. Άλλοι επιβάτες, όμως επιβιβάστηκαν. Είχαν βγάλει υπεράριθμες θέσεις για την περίπτωση που κάποιος δεν πήγαινε να ταξιδέψει. Εγώ ήμουν στο αεροδρόμιο πριν την καθορισμένη ώρα για το check in. Θα μπορούσαν να με βάλουν να ταξιδέψω με την επόμενη πτήση αλλά δεν το έκαναν επειδή απλά δεν ήθελαν να αναγνωρίσουν ότι έφταιγαν. Έχω μετανιώσει γι' αυτό που έκανα. Δεν είχα πρόθεση να δημιουργήσω πρόβλημα σε κανένα άλλο άτομο παρά μόνο στην συγκεκριμένη αεροπορική εταιρεία. Έκανα την καταγγελία επειδή ήθελα να τους ταλαιπωρήσω όπως ταλαιπώρησαν και εκείνοι εμένα. Θεώρησα ότι με την όλη συμπεριφορά τους με εμπαίζουν. Ειδικά με την απάντηση που έλαβα κατόπιν της υποβληθείσας αναφορά παραπόνων. Τελικά, πέταξα σε άλλη πτήση την επόμενη ημέρα. Η οικονομική μου επιβάρυνση ήταν αμελητέα. Στην πραγματικότητα η επιβάρυνση που είχα ήταν χρονική και επιπλέον να διανύσω 40χλμ ωσότου επιστρέψω στο σπίτι για να περιμένω την πτήση της

επόμενης ημέρας. Μεγάλωσα σε πολύτεκνη οικογένεια. Έχω τρεις αδελφές. Οι βαθμολογίες μου στα σχολεία Καταδρομών ήταν το απόλυτο 100. Παρακαλώ να με κρίνεται με επιείκεια.

Μετά το πέρας της απολογίας του, ο Πρόεδρος του υπέβαλε ερωτήσεις και κατόπιν έδωσε το λόγο στον Εισαγγελέα και στους Δικαστές, για να απευθύνουν ερωτήσεις προς αυτόν ή να ζητήσουν διευκρινίσεις. Ο κατηγορούμενος απάντησε όπως αναφέρεται στην απολογία του.

Στη συνέχεια ο Πρόεδρος ρώτησε όλους τους παράγοντες της δίκης και τον κατηγορούμενο με τον συνήγορό του αν είχαν ανάγκη για κάποια συμπληρωματική εξέταση ή διευκρίνιση και αφού έλαβε απ'Α αυτούς αρνητική απάντηση, κήρυξε τη λήξη της αποδεικτικής διαδικασίας και έδωσε το λόγο στον Εισαγγελέα για να αγορεύσει.

Ο Εισαγγελέας, αφού ανέπτυξε την κατηγορία, πρότεινε όπως απορριφθούν οι προβαλλόμενοι αυτοτελείς ισχυρισμοί του εκκαλούντος – κατηγορουμένου ως νόμω αβάσιμοι και να κηρυχθεί αυτός ένοχος κατά το κατηγορητήριο για όλες τις πράξεις που του αποδίδονται.

Ο συνήγορος του κατηγορουμένου, αφού έλαβε το λόγο και ανέπτυξε τους υπερασπιστικούς του ισχυρισμούς ζήτησε από το Δικαστήριο την απαλλαγή του εντολέα του για τις πράξεις: α) της παράβασης του άρθρου 191 παρ. 1 εδαφ. α' ΠΚ (διασπορά ψευδών ειδήσεων) κατ' εξακολούθηση (μερ. πράξεις 3) και β) της παράβαση του άρθρου 230 ΠΚ (ψευδής παράσταση στην αρχή) κατ' εξακολούθηση (μερ. πράξεις 3), άλλως το Δικαστήριο να προβεί στη διαδικασία απορρόφησής τους. Για την πράξη της παρακώλυσης συγκοινωνιών με πρόθεση κατ' εξακολούθηση (μερ. πράξεις 3), ζήτησε από το Δικαστήριο να κρίνει τον εντολέα του με επιείκεια.

Ο Πρόεδρος ρώτησε τον κατηγορούμενο, αν έχει κάτι να προσθέσει για την υπεράσπισή του και αφού έλαβε αρνητική απάντηση κήρυξε περαιωμένη τη συζήτηση.

Στη συνέχεια το Δικαστήριο αποσύρθηκε σε μυστική διάσκεψη, με παρούσα τη Γραμματέα, και αφού διασκέφτηκε σύμφωνα με το νόμο, κατάρτισε την απόφασή του. Έπειτα οι Δικαστές επέστρεψαν στο ακροατήριο και πήραν τις θέσεις τους καθώς και ο Εισαγγελέας, η Γραμματέας, ο κατηγορούμενος με τον συνήγορό του, ο δε Πρόεδρος δημοσίευσε σε δημόσια συνεδρίαση την απόφαση του Δικαστηρίου, που είναι η εξής:

I. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 191 παρ. 1 ΠΚ, "Σε φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών και σε χρηματική ποινή καταδικάζεται όποιος διασπείρει με οποιονδήποτε τρόπο ψευδείς ειδήσεις ή φήμες ικανές να επιφέρουν ανησυχίες ή φόβο στους πολίτες ή να ταραξούν τη δημόσια πίστη ή να κλονίσουν την εμπιστοσύνη του κοινού στο εθνικό νόμισμα ή στις ένοπλες δυνάμεις της χώρας ή να επιφέρουν διαταραχή στις διεθνείς σχέσεις της χώρας".

Πράξη του ως άνω εγκλήματος αποτελεί η διασπορά με οποιονδήποτε τρόπο ψευδών ειδήσεων ή φημών ικανών να επιφέρουν ανησυχίες ή φόβο στους πολίτες ή να ταραξούν τη δημόσια πίστη ή να κλονίσουν την εμπιστοσύνη του κοινού στις ένοπλες δυνάμεις της χώρας ή να επιφέρουν διαταραχή στις διεθνείς σχέσεις αυτής. Διασπορά είναι η σε διάφορα πρόσωπα ή ομάδες προσώπων ανακοίνωση, που γίνεται κατ'Α επανάληψη ή και μία φορά, αλλά κατά τέτοιο τρόπο ώστε να κυκλοφορήσει αυτή μεταξύ του κοινού και να γίνει σε λίγο χρόνο γνωστή σε μεγάλη έκταση αόριστου αριθμού προσώπων. Η διασπορά μπορεί να γίνει είτε δημόσια είτε με κατ'Α ιδίαν ανακοινώσεις του δράστη. Στην τελευταία όμως περίπτωση για τη στοιχειοθέτηση της διασποράς είναι απαραίτητο οι κατ'Α ιδίαν ανακοινώσεις του δράστη να γίνουν διαδοχικά σε περισσότερα πρόσωπα. Αν ο δράστης μεταδώσει την είδηση σε ένα μόνο πρόσωπο (έστω και με σκοπό παραπέρα μετάδοσής της από αυτό), δεν τελεί το έγκλημα του άρθρου 191 ΠΚ, αφού δε «διασπείρει», όπως ορίζει τούτο, την είδηση. Είδηση εξάλλου είναι η ανακοίνωση για γεγονός που έλαβε χώρα πρόσφατα ή συμβαίνει στο παρόν και δεν ανάγεται στο μέλλον, αλλά ούτε και στο απώτερο παρελθόν (Βλέπ. Α. Κονταξή, Ποινικός Κώδικας, τόμος Β', Ειδικό Μέρος, 1987, σελ. 958, Ι. Μανωλεδάκη, Επιβουλή της δημόσιας τάξης, Άρθρα 183-197 ΠΚ, Θεσσαλονίκη, 1990, σελ.200, σημ.7 και 216/217, σημ.11 και Α. Μπουροπούλου, Ερμηνεία Ποινικού Κώδικος (Κατ'Α άρθρον), τόμος δεύτερος, Ειδ. Μέρος, τεύχος Α' (άρθρα 134-215), σελ.164).

II. Κατά τη διάταξη του άρθρου 230 ΠΚ, «Όποιος, χωρίς να καθιστά άλλον ύποπτο, παριστάνει εν γνώσει του ψευδώς στην αρχή ότι τελέστηκε κάποιο κακούργημα ή πλημμέλημα τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών». Η αντικειμενική υπόσταση του ως άνω εγκλήματος συγκροτείται με την ψευδή προς την αρχή παράσταση ότι έχει διαπραχθεί κακούργημα ή πλημμέλημα, χωρίς, όμως, να καθίσταται άλλο πρόσωπο ύποπτο. Ειδικότερα, με την ψευδή παράσταση δεν πρέπει να κατονομάζεται ή να υποδεικνύεται, άμεσα ή έμμεσα, ορισμένο πρόσωπο ως δράστης του κακούργηματος ή πλημμελήματος· τούτο συνάγεται ρητά από το ίδιο το κείμενο της ως άνω διάταξης το οποίο απαιτεί να μην καθίσταται με την καταγγελία ύποπτο άλλο άτομο. Η ψευδής παράσταση πρέπει να γίνει στην αρχή. Ως τέτοια

νοείται κατά πρώτο λόγο η αρμόδια για άσκηση διώξεως. Εάν η αναληθής καταγγελία γίνει σε αναρμόδια αρχή ή σε όργανο της αρχής, αυτοί είναι υποχρεωμένοι να τη διαβιβάσουν στην αρμόδια αρχή. (Βλέπ. Λ. Μαργαρίτη, Εγκλήματα περί την απονομή της δικαιοσύνης, Άρθρα 224-234 ΠΚ, Θεσσαλονίκη, 1986, σελ. 193 επ). Για την κατάφαση του αξιοποίνου, απαιτείται αναληθής παράσταση απευθυνόμενη ειδικά στην αρχή. Αν η αναληθής παράσταση δεν απευθύνεται ειδικά στην αρχή δε στοιχειοθετείται το ως άνω έγκλημα. Τούτο προκύπτει από το κείμενο (στην καθαρεύουσα) της σχετικής διατάξεως, όπου χρησιμοποιείται ο όρος «.....παριστά.....εις την

αρχήν.....». (Βλέπ. Ε. Καραμανώλη, Τινά περί του εγκλήματος του άρθρου 230 ΠΚ, Ποιν Χρον ΙΕ (1965), σελ.191, Λ. Μαργαρίτη, ο.π., σελ.196, σημ. 24, Contra Πλημ. Λαρίσης 476/1966, ΠοινΧρον ΙΣΤ (1966), σελ.436).

III. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 292§1 ΠΚ, «Όποιος με πρόθεση παρεμποδίζει τη λειτουργία κοινόχρηστης εγκατάστασης που εξυπηρετεί τη συγκοινωνία και ιδίως σιδηροδρόμου, αεροπλάνου, λεωφορείου, ταχυδρομείου, τηλεγράφου ή τηλεφώνου που προορίζονται για κοινή χρήση τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών». Το έννομο αγαθό που προστατεύει η διάταξη αυτή είναι η εύρυθμη λειτουργία των κάθε είδους συγκοινωνιακών εγκαταστάσεων, που προορίζονται για κοινή χρήση, ενδιαφέρουν άμεσα το κοινωνικό σύνολο και θεωρούνται κοινωνικά αγαθά σημαντικής αξίας. Στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος της παρακώλυσης συγκοινωνιών είναι: α) Η διαθετικής ενεργείας (όχι με παράλειψη) και καθ' α υιονδήποτε τρόπο παρακώλυση της απρόσκοπτης λειτουργίας μιας κοινής εγκατάστασης, η οποία να είναι διαρκής ή προσωρινή και β) Εγκατάσταση προορισμένη για κοινή χρήση, η οποία εξυπηρετεί τη συγκοινωνία. Ως παρακώλυση θεωρείται κάθε ενέργεια, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση της λειτουργίας της κοινής χρήσεως εγκαταστάσεως, όπως π.χ. αεροδρομίου, που εξυπηρετεί τη συγκοινωνία κάθε είδους και ιδίως σιδηροδρόμου, αεροπλάνου, λεωφορείου, κ.λ.π. Για την πλήρωση της υποκειμενικής υπόστασης του ως άνω εγκλήματος, απαιτείται ρητά πρόθεση. Ειδικότερα ο δόλος που απαιτείται στην παρ.1 της εν λόγω διάταξης συνίσταται στη γνώση παρακώλυσης της λειτουργίας κοινόχρηστης εγκατάστασης, που εξυπηρετεί τη συγκοινωνία και στη θέληση παρακώλυσης της λειτουργίας εγκατάστασης αυτής της φύσεως ή έστω αποδοχή αυτού του αποτελέσματος (Βλέπ. Α. Μπουροπούλου, Ερμηνεία Ποινικού Κώδικος (Κατ'Α άρθρον), τόμος δεύτερος, Ειδ. Μέρος, τεύχος Β' (άρθρα 216-307), σελ.449, Α. Χαραλαμπίκη, Ποινικός Κώδικας, Ερμηνεία κατ'Α άρθρο, τόμος δεύτερος (Άρθρα 207-473),

σελ. 821, ΑΠ 1254/1993 ΠοινΧρον ΜΓ (1993), σελ.1009, ΑΠ 524/1990, ΠοινΧρον ΜΑ (1991), σελ.28, ΑΠ 769/1981, ΠοινΧρον ΛΒ (1982), σελ.62, ΒουλΣυμβΠλημΡόδου 37/2006, Αρμενόπουλος/1996, σελ. 1990).

IV. Τέλος, κατά τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 98 ΠΚ, "Αν περισσότερες από μία πράξεις του ίδιου προσώπου συνιστούν εξακολούθηση του ίδιου εγκλήματος, το δικαστήριο μπορεί, αντί να εφαρμόσει τη διάταξη του άρθρου 94 παρ.1, να επιβάλει μία και μόνο ποινή· για την επιμέτρησή της το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη το όλο περιεχόμενο των μερικότερων πράξεων". Το κατ' εξακολούθηση έγκλημα, αποτελεί ιδιαίτερη μορφή πραγματικής συρροής εγκλημάτων, για το οποίο το Δικαστήριο, αντί να εφαρμόσει το άρθρο 94 ΠΚ, μπορεί να επιβάλλει ενιαία ποινή. Οι προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν για να χαρακτηριστεί μια αληθινή πραγματική συρροή ως κατ' εξακολούθηση έγκλημα είναι: (α) οι επιμέρους πράξεις να προσβάλλουν έννομα αγαθά σε περισσότερες από μία μονάδες τους. Αν η προσβολή αφορά προσωποπαγή έννομα αγαθά, ο φορέας τους πρέπει να είναι πάντα ο ίδιος, ενώ αν αφορά περιουσιακά έννομα αγαθά οι φορείς μπορεί να είναι διαφορετικά πρόσωπα αλλά οι επιμέρους πράξεις πρέπει να παρουσιάζουν φυσική ομοιότητα, (β) οι επιμέρους πράξεις να είναι ομοειδείς, δηλαδή να πραγματώνουν την ίδια αντικειμενική υπόσταση, (γ) οι επιμέρους πράξεις να απέχουν χρονικά μεταξύ τους τόσο, ώστε και η ιστορική τους συνέχεια να μη χάνεται και περισσότερες (όσες και οι πράξεις) μονάδες του εννόμου αγαθού να προσβάλλονται, (δ) να υπάρχει ενιαίος δόλος του δράστη για εξακολούθηση της αυτής συμπεριφοράς, (ε) να συνεκδικασθούν οι περισσότερες αυτές πράξεις. (Βλέπ. Λ. Μαργαρίτη, Το κατ' εξακολούθηση έγκλημα", 1997, σελ. 17 επ, ΑΠ 1391/1993, Ποιν. Χρον. ΜΓ(1993), σελ.1153, ΣυμβΔιαρκΣτρατΛαρ 276/1993, με τις αναφερόμενες σ' αυτό βιβλιογραφικές και νομολογιακές αναφορές, Υπεράσπιση/1994, σελ. 1167).

V. Στην υπό κρίση από την αποδεικτική διαδικασία και ειδικότερα από την κατάθεση του μάρτυρα ..., που εξετάστηκε νομίμως στο ακροατήριο, τις καταθέσεις των μαρτύρων: 1) ... 2) ... 3) ... 4) ... 5) ... 6) ... 7) ... 8) ... 9) ... 10) ... και 11) ..., που αναγνώσθηκαν στο ακροατήριο χωρίς να προβληθεί αντίρρηση από τον κατηγορούμενο και το συνήγορό του, τα έγγραφα που επίσης αναγνώσθηκαν στο ακροατήριο και αναφέρονται στα πρακτικά, σε συνδυασμό με την απολογία του κατηγορουμένου ενώπιον του δικαστηρίου, προέκυψαν τα παρακάτω πραγματικά περιστατικά:

Ο κατηγορούμενος, υπηρετώντας ως Υπολοχαγός (ΠΖ) στο 4ο ΕΤΕΘ, περί ώρα 16:27' της 09-02-2012, τηλεφώνησε, μέσω της τηλεφωνικής σύνδεσης με αριθμό 2273030159, που ήταν εγκατεστημένη σε τηλεφωνικό θάλαμο που βρισκόταν στο χωριό Κοντακαίικα Σάμου, στον τηλεοπτικό σταθμό «MEGA CHANNEL» και χωρίς να αφήσει στοιχεία ταυτότητας, είπε τη φράση στην τηλεφωνήτρια ... που απήντησε στο τηλέφωνο: «Έχει τοποθετηθεί βόμβα στη σημερινή απογευματινή πτήση της OLYMPIC AIR από Σάμο για Αθήνα» και στη συνέχεια έκλεισε το τηλέφωνο. Η συγκεκριμένη πτήση θα γινόταν με το αεροσκάφος SXOBG, το οποίο προσγειώθηκε στον Κρατικό Αερολιμένα Σάμου τη 16:16' ώρα της ίδιας ημέρας (09-02-2012) και θα αναχωρούσε για την Αθήνα αυθημερόν τη 16:50' ώρα, προκειμένου να πραγματοποιήσει την πτήση ΟΑ Αμέσως η ως άνω τηλεφωνήτρια ενημέρωσε τον προϊστάμενό της, ο οποίος με τη σειρά του ειδοποίησε τη Διεύθυνση Άμεσης Δράσης Αττικής. Ακολούθως για το εν λόγω τηλεφώνημα ενημερώθηκε η Αστυνομική Διεύθυνση Σάμου καθώς και ο Αερολιμενάρχης του Κρατικού Αερολιμένα Σάμου, ο οποίος έδωσε εντολή να εκκενωθεί ο χώρος του αερολιμένα, συμπεριλαμβανομένων των επιβατών, του πληρώματος της ανωτέρω πτήσης, όλου του προσωπικού της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας και όλων των φορέων που δραστηριοποιούνται στον αερολιμένα. Στη συνέχεια, περί ώρα 17:00', συγκροτήθηκε επιτροπή αξιολόγησης απειλής, ενώ περί ώρα 17:10' έλαβε χώρα ηχητική ανακοίνωση για την απομάκρυνση όλων από τους χώρους του ως άνω αερολιμένα. Κατόπιν ακολούθησε έρευνα του αεροσκάφους με τη συνδρομή σκύλου ανίχνευσης εκρηκτικών της Ελληνικής Αστυνομίας (ΕΛΑΣ), επίσης δε δόθηκε εντολή να κρατηθούν τα ονόματα των επιβατών που θα προσήρχοντο καθυστερημένα για την πτήση. Αν και η έρευνα ολοκληρώθηκε, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα, εν τούτοις η πτήση ΟΑ ... δεν πραγματοποιήθηκε για λόγους ασφαλείας, ύστερα από απόφαση του Κυβερνήτη του αεροσκάφους, το οποίο παρέμεινε στον Κρατικό Αερολιμένα Σάμου.

Την επομένη ημέρα (10-02-2015) και περί ώρα 16:25', ο κατηγορούμενος από την ίδια τηλεφωνική σύνδεση (...) τηλεφώνησε στο ραδιοφωνικό σταθμό «REAL FM» και χωρίς να αφήσει στοιχεία ταυτότητας, είπε τη φράση στη γραμματέα ... που απήντησε στο τηλέφωνο: «Στην πτήση της OLYMPIC AIR στις πέντε παρά δέκα από Σάμο για Αθήνα έχει τοποθετηθεί βόμβα που θα εκραγεί σε τριάντα πέντε λεπτά», ακολούθως δε έκλεισε το τηλέφωνο. Επρόκειτο για την ίδια ως άνω πτήση, η οποία θα πραγματοποιούνταν με το αεροσκάφος SXOBG, το οποίο θα αναχωρούσε από τον Κρατικό Αερολιμένα Σάμου τη 16:50' ώρα. Άμεσα ενημερώθηκαν η Διεύθυνση Άμεσης Δράσης Αττικής, η Αστυνομική Διεύθυνση

Σάμου και ο Αερολιμενάρχης του Κρατικού Αερολιμένα Σάμου και ακολουθήθηκε και πάλι η προβλεπόμενη διαδικασία, ήτοι διατάχθηκε η εκκένωση του κτιρίου του αερολιμένα από τους επιβάτες και το προσωπικό, προκειμένου να ελεγχθεί, ενώ με την παρουσία της επιτροπής αξιολόγησης απειλής, του πληρώματος της ΕΛΑΣ και με τη συνδρομή σκύλου ανίχνευσης εκρηκτικών διενεργήθηκε έλεγχος σε όλα τα σημεία του ως άνω αεροσκάφους, οι δε αποσκευές των επιβατών ξεφορτώθηκαν και μία μία ελέγχθηκε μέσω του ως άνω σκύλου. Οι αποσκευές κατόπιν οδηγήθηκαν στο χώρο έμπροσθεν των ακτινοσκοπικών συσκευών ελέγχου αποσκευών όπου ανέμεναν οι επιβάτες, οι οποίοι, αφού τις αναγνώρισαν, τις πέρασαν από ακτινοσκοπικό έλεγχο. Επίσης και οι επιβάτες, αφού προσήλθαν για check in, διενεργήθηκε σ'Α αυτούς, για δεύτερη φορά έλεγχος ταυτοπροσωπίας και υποβλήθηκαν και οι ίδιοι σε ακτινοσκοπικό έλεγχο για δεύτερη φορά, ενώ στη συνέχεια επιβιβάστηκαν στο αεροσκάφος, το οποίο αναχώρησε τη 18:45' ώρα.

Την 11-02-2012 και περί ώρα 14:55' ο κατηγορούμενος, χρησιμοποιώντας την ίδια τηλεφωνική σύνδεση, τηλεφώνησε στην εφημερίδα «ΕΘΝΟΣ» και χωρίς να αφήσει και πάλι τα στοιχεία της ταυτότητάς του είπε στον υπάλληλο της εν λόγω εφημερίδας, ..., ο οποίος απάντησε στην κλήση ότι: «Στην πτήση OLYMPIC AIRWAY από Αθήνα για Σάμο στις 15:25' της σήμερα έχει τοποθετηθεί βόμβα». Επρόκειτο για την πτήση ΟΑ ..., με προορισμό τη Σάμο και σημείο αναχώρησης το αεροδρόμιο «Ελευθέριος Βενιζέλος». Μετά την ενημέρωση των αρμοδίων αρχών για το παραπάνω τηλεφώνημα, συγκροτήθηκε, σύμφωνα με την προβλεπόμενη διαδικασία, ομάδα αξιολόγησης του απειλητικού τηλεφωνήματος, η οποία και αποφάσισε την αλλαγή του αεροσκάφους, τον επανέλεγχο των επιβατών, των χειραποσκευών και των αποσκευών τους, οι οποίες δε φορτώθηκαν στο αεροσκάφος, προκειμένου να ελεγχθούν επιπρόσθετα, μέσω του σκύλου ανίχνευσης εκρηκτικών της ΕΛΑΣ. Επισημαίνεται ότι η εν λόγω πτήση πραγματοποιήθηκε με καθυστέρηση, λόγος για τον οποίο ο Κρατικός Αερολιμένας Σάμου παρέτεινε κατά μία ώρα το ωράριο λειτουργίας του. Επίσης η εν λόγω πτήση αφίχθηκε στον τελευταίο αερολιμένα χωρίς τις αποσκευές των επιβατών, ενώ στον ίδιο αερολιμένα διενεργήθηκαν επιπρόσθετοι έλεγχοι ασφαλείας από την ΕΛΑΣ για την πτήση ΟΑ ... Σάμος-Αθήνα.

Οι ως άνω κλήσεις, όπως προαναφέρθηκε, πραγματοποιήθηκαν από την ίδια τηλεφωνική σύνδεση, ήτοι τον τηλεφωνικό αριθμό ..., ο οποίος διαπιστώθηκε ότι ανήκει σε καρτοτηλέφωνο του ΟΤΕ, το οποίο ευρίσκεται στο χωριό Κοντακαία Σάμου, έμπροσθεν του Ιερού Ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου (Βλέπ. το με αριθμ. πρωτ. 32/77/13-02-2012

έγγραφο του ΟΤΕ/Τηλεπ. Διαμ. Λέσβου, Χίου & Σάμου, που αναγνώσθηκε στο ακροατήριο). Με δεδομένο αυτό, άνδρες της δυνάμεως του Αστυνομικού Τμήματος (Α.Τ.) Καρλοβασίων Σάμου άρχισαν να παρακολουθούν διακριτικά στο συγκεκριμένο σημείο, οπότε τη 12-02-2012 και περί ώρα 14:55' αντιλήφθηκαν τον κατηγορούμενο να μεταβαίνει στο ως άνω καρτοτηλέφωνο και να πραγματοποιεί τηλεφωνήματα. Μετά το πέρας του τηλεφωνήματος, οι προαναφερθέντες αστυνομικοί τον πλησίασαν και αφού του γνωστοποίησαν την ιδιότητά τους, τον προσήγαγαν στο Α.Τ. Καρλοβασίων Σάμου, όπου ο κατηγορούμενος παραδέχθηκε ότι είχε πραγματοποιήσει τα ως άνω τηλεφωνήματα.

Απολογούμενος ο κατηγορούμενος ενώπιον του παρόντος δικαστηρίου, αλλά και ενώπιον του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου ανέφερε ότι μετάνιωσε για τις πράξεις του αυτές, ισχυριζόμενος ότι ενήργησε κατ'Α αυτόν τον τρόπο, επειδή πριν λίγο καιρό, αν και είχε φθάσει πριν την καθορισμένη ώρα για το check in στον Κρατικό Αερολιμένα Σάμου, εν τούτοις οι αρμόδιοι υπάλληλοι της OLYMPIC AIR αρνήθηκαν να του επιτρέψουν την επιβίβαση στο αεροσκάφος, όταν δε στη συνέχεια απέστειλε αναφορά διαμαρτυρίας στην Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας, η απάντηση που έλαβε δεν τον ικανοποίησε, μάλιστα δε θεώρησε ότι τον εμπαίζουν. Τέλος ανέφερε ότι δεν είχε πρόθεση να δημιουργήσει πρόβλημα σε κανέναν, πλην της OLYMPIC AIR, γι'Α αυτό και με τη συγκεκριμένη συμπεριφορά ήθελε να τους ταλαιπωρήσει, όπως έπραξαν και αυτοί σ'Α αυτόν.

VI. Από την αξιολόγηση του αποδεικτικού υλικού παρατηρούνται τα ακόλουθα: Είναι γεγονός αναμφισβήτητο, το αποδέχθηκε εξάλλου ανεπιφύλακτα και ο κατηγορούμενος, δράστης των συγκεκριμένων τηλεφωνικών συνδιαλέξεων είναι ο ίδιος. Με την ως άνω εκτεθείσα συμπεριφορά του ο κατηγορούμενος διαδοχικά την 09-02-2012, τη 10-02-2012 και την 11-02-2012 παρεμπόδισε τη λειτουργία, στις δύο πρώτες ημεροχρονολογίες, του Κρατικού Αερολιμένα Σάμου και πιο συγκεκριμένα για λόγους ασφαλείας και έρευνας εκκενώθηκε ο τελευταίος, στη συνέχεια δε ακολούθησε, με τη συνδρομή σκύλου ανίχνευσης εκρηκτικών της ΕΛΑΣ, έρευνα στους χώρους αυτού (αερολιμένα), του αεροσκάφους, των επιβατών και των αποσκευών τους. Μάλιστα, την 09-02-2012, η πτήση ΟΑ ... δεν πραγματοποιήθηκε για λόγους ασφαλείας, ύστερα από απόφαση του Κυβερνήτη του αεροσκάφους, το οποίο παρέμεινε στον Κρατικό Αερολιμένα Σάμου, ενώ τη 10-02-2012 η πτήση προς Αθήνα πραγματοποιήθηκε τη 18:45' ώρα, δηλαδή με καθυστέρηση περίπου δύο ωρών. Εξάλλου, την 11-02-2012, με την ως άνω περιγραφείσα συμπεριφορά του ο κατηγορούμενος παρεμπόδισε την απρόσκοπτη λειτουργία του Διεθνούς Αερολιμένα

Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος», καθόσον έγινε αλλαγή του αεροσκάφους, έλεγχος του αεροσκάφους που θα πραγματοποιούσε αρχικά την πτήση, επανέλεγχος των επιβατών, των χειραποσκευών και των αποσκευών τους, οι οποίες και δε φορτώθηκαν με το αεροσκάφος που πραγματοποίησε την πτήση, προκειμένου να πραγματοποιηθεί επανέλεγχος αυτών με τη συνδρομή σκύλων ανίχνευσης εκρηκτικών της ΕΛΑΣ, με συνέπεια να καθυστερήσει η πτήση, ο δε Κρατικός Αερολιμένας Σάμου να παρατείνει και αυτός το ωράριο λειτουργίας του κατά μία ώρα. Ο κατηγορούμενος γνώριζε ότι με την προαναφερθείσα συμπεριφορά του παρεμπόδιζε τη λειτουργία των ως άνω αεροδρομιών και ήθελε να την παρεμποδίσει. Με τα παραπάνω δεδομένα, συντρέχουν τόσο τα αντικειμενικά όσο και τα υποκειμενικά στοιχεία του εγκλήματος της παρακώλυσης συγκοινωνιών και μάλιστα κατ'Α εξακολούθηση (μερικότερες πράξεις τρεις), γιατί ο τελευταίος με διαδοχικές πράξεις και κατ'Α όμοιο τρόπο προσέβαλε περισσότερες μονάδες του εννόμου αγαθού που αναφέρθηκε πιο πάνω, σύμφωνα με τον ενιαίο δόλο που είχε να τελεί τέτοιες πράξεις. Πέραν τούτων, το γεγονός ότι οι επιμέρους πράξεις έλαβαν χώρα διαδοχικά την 09-02-2012, τη 10-02-2012, την 11-02-2012, καταδηλώνει ότι η ιστορική συνέχεια αυτών δε χάνεται.

Κατόπιν των ηγουμένων σκέψεων, κατά την ομόφωνη γνώμη των μελών του δικαστηρίου, ο κατηγορούμενος, πρέπει να κηρυχθεί ένοχος του εγκλήματος της παρακώλυσης συγκοινωνιών κατ'Α εξακολούθηση (μερικότερες πράξεις τρεις).

VII. Περαιτέρω, αναφορικά με το έγκλημα της διασποράς ψευδών ειδήσεων, παρατηρούνται τα ακόλουθα: Όπως προεκτέθηκε, ως διασπορά νοείται η σε διάφορα πρόσωπα ανακοίνωση, που γίνεται κατ'Α επανάληψη ή και μία φορά, αλλά κατά τέτοιο τρόπο ώστε να κυκλοφορήσει αυτή μεταξύ του κοινού, μάλιστα δε, αν αυτή γίνει με κατ'Α ιδίαν ανακοινώσεις του δράστη, στην περίπτωση αυτή για να υφίσταται διασπορά είναι απαραίτητο οι κατ'Α ιδίαν ανακοινώσεις του δράστη να γίνουν διαδοχικά σε περισσότερα πρόσωπα. Στην υπό κρίση περίπτωση, από το αποδεικτικό υλικό προέκυψε ότι ο κατηγορούμενος και τις τρεις ημεροχρονολογίες, ήτοι την 09-02-2012, τη 10-02-2012 και τη 11-02-2012, επικοινωνήσε τηλεφωνικά και συνομίλησε μόνο με τα ως άνω πρόσωπα, που εκτελούσαν καθήκοντα τηλεφωνητή στον τηλεοπτικό σταθμό «MEGA CHANNEL», στο ραδιοφωνικό σταθμό «REAL FM» και στην εφημερίδα «ΕΘΝΟΣ», στα οποία και μόνο γνωστοποίησε την κάθε ημέρα ξεχωριστά την ψευδή είδηση. Η τελευταία, δεν ανακοινώθηκε διαδοχικά σε περισσότερα πρόσωπα, αλλά μόνο σε ένα πρόσωπο, στον εκτελούντα καθήκοντα τηλεφωνητή και γραμματέα στα προαναφερθέντα μέσα ενημέρωσης. Το γεγονός ότι η

(συγκεκριμένη) ψευδής είδηση έγινε ενδεχομένως γνωστή από τους επιβάτες και το προσωπικό των δύο αερολιμένων, υπήρξε αποτέλεσμα όχι της κυρίαρχης δράσης του κατηγορουμένου, αλλά της κινητοποίησης και των μέτρων ασφαλείας που λήφθηκαν από τις αρμόδιες αρχές, προς διερεύνηση της αλήθειας ή μη της είδησης που είχε ανακοινωθεί από τον κατηγορούμενο μόνο στα ως άνω πρόσωπα, που τις συγκεκριμένες ημέρες εκτελούσαν τα καθήκοντα του τηλεφωνητή στα προαναφερθέντα μέσα ενημέρωσης. Επομένως, η συμπεριφορά του κατηγορουμένου διαδοχικά την 09-02-2012, τη 10-02-2012 και τη 11-02-2012, εφόσον ανακοινώθηκε μόνο σ'Α ένα πρόσωπο (κάθε ημέρα ξεχωριστά) κείται εκτός των ορίων της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος (βλέπ. Ι. Μανωλεδάκη, ο.π., σελ.217, σημ. 11) και κατά συνέπεια ο τελευταίος πρέπει, κατά την ομόφωνη γνώμη των μελών του δικαστηρίου, να κηρυχθεί αθώος του εγκλήματος της διασποράς ψευδών ειδήσεων κατ'Α εξακολούθηση (μερικότερες πράξεις τρεις), ελλείψει των αντικειμενικών στοιχείων της πράξεως (ελλείψει του αντικειμενικού στοιχείου της «διασποράς»).

VIII. Τέλος, αναφορικά με το έγκλημα του άρθρου 230 ΠΚ, παρατηρείται ότι η ψευδής παράσταση από τον κατηγορούμενο διαδοχικά την 09-02-2012, τη 10-02-2012 και τη 11-02-2012 ότι έχει τοποθετηθεί βόμβα σε αεροσκάφος, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, χωρίς να καθιστά κάποιον ύποπτο, δεν έγινε ειδικά σε κάποια αρχή, ή έστω σε αναρμοδία αρχή, αλλά, όπως προαναφέρθηκε, στα ως άνω πρόσωπα, που τις συγκεκριμένες ημέρες εκτελούσαν τα καθήκοντα του τηλεφωνητή στα προαναφερθέντα μέσα ενημέρωσης. Εν προκειμένω, οι αρμόδιες κρατικές αρχές, όπως η Άμεση Δράση, η Αστυνομική Διεύθυνση Σάμου, το Αστυνομικό Τμήμα Πυθαγορείου Σάμου και ο Κρατικός Αερολιμένας Σάμου «Αρίσταρχος ο Σάμιος», δεν ήταν άμεσα αποδέκτες της ψευδούς «καταγγελίας» του κατηγορουμένου ότι τελέστηκε το κακούργημα της διατάραξης της ασφάλειας αεροσκαφών (άρθρο 291 παρ. 1 περ. β' ΠΚ) και το πλημμέλημα της οπλοχρησίας (άρθρο 14 του Ν.2168/1993) χωρίς να καταστήσει κάποιον ως ύποπτο τέλεσης αυτών, αλλά η ψευδής αυτή είδηση έγινε στα προαναφερθέντα πρόσωπα, που εκτελούσαν τα καθήκοντα του τηλεφωνητή και φυσικά δεν ενσάρκωναν την αρχή. Ουσιαστικά και τυπικά δεν επρόκειτο περί ψευδούς καταγγελίας, η οποία να απευθύνεται σε αρμοδία για δίωξη αρχή ή έστω σε αναρμοδία αρχή, αλλά επρόκειτο για ψευδή ανακοίνωση-είδηση (φάρσα), η οποία έγινε στα προαναφερθέντα πρόσωπα. Επομένως, εφόσον η ως άνω ψευδής ανακοίνωση από τον κατηγορούμενο δεν απευθυνόταν ειδικά στην αρχή ή έστω σε αναρμοδία αρχή, πρέπει, κατά την ομόφωνη γνώμη των μελών του δικαστηρίου, ο κατηγορούμενος να κηρυχθεί αθώος του εγκλήματος της ψευδούς

παράστασης στην αρχή (άρθρο 230 ΠΚ) κατ'Α εξακολούθηση (μερικότερες πράξεις τρεις), ελλείψει των αντικειμενικών στοιχείων της πράξεως.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Δικάζει τον παρόντα κατηγορούμενο ..., που γεννήθηκε το έτος 1983 στο Αγρίνιο και κατοικεί στην Ορεστιάδα (στην οδό ...), Λοχαγό (ΠΖ) με ΑΜ: ..., της δυνάμεως του 617 Μ/Κ ΤΠ.

Α. Κηρύσσει αυτόν, παμψηφεί αθώο, ελλείψει των αντικειμενικών στοιχείων της πράξης της παράβασης του άρθρου 191 παρ. 1 εδαφ. α' ΠΚ (διασπορά ψευδών ειδήσεων) κατ' εξακολούθηση (μερ. πράξεις 3) και ειδικότερα αθώο του ότι με περισσότερες από μία πράξεις που συνιστούν κατ' εξακολούθηση του αυτού εγκλήματος διέσπειρε δια του τηλεφώνου ψευδείς ειδήσεις, ικανές να επιφέρουν ανησυχίες και φόβο στους πολίτες. Συγκεκριμένα:

α) Την 9 Φεβ 2012 και περί ώρα 16.25' τηλεφώνησε από το ευρισκόμενο στο ως άνω χωριό καρτοτηλέφωνο ΟΤΕ δημοσίας χρήσης με αριθμό ... στον τηλεοπτικό σταθμό «MEGA CHANNEL» στην Αθήνα και είπε στην τηλεφωνήτρια αυτού ..., την φράση: «Γεια σας, θέλω να κάνω μια προειδοποίηση. Στην πτήση από Σάμο για Αθήνα θα σκάσει βόμβα σε σαράντα λεπτά», αναφερόμενος στην υπ' αριθ. ΟΑ ... επικείμενη πτήση της "OLYMPIC AIR" της 16.50' από Σάμο προς Αθήνα αυτή δε η φράση μεταφέρθηκε, ως αναμενόταν, αρχικώς από την τηλεφωνήτρια στον προϊστάμενό της, στην συνέχεια στην αστυνομική αρχή και στους υπεύθυνους της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας του Κρατικού Αερολιμένα Σάμου «Αρίσταρχος ο Σάμιος», καθώς και σε αόριστο αριθμό πολιτών, ευρισκομένων στον αερολιμένα Σάμου, ο οποίος για λόγους ασφαλείας και έρευνας εκκενώθηκε, διασπείροντας έτσι (ο κατηγορούμενος) την ψευδή (διότι η έρευνα δεν είχε αποτέλεσμα, καθώς επρόκειτο περί φάρσας του κατηγορουμένου) είδηση περί βόμβας σε αεροσκάφος με επικείμενη έκρηξη, είδηση ικανή να επιφέρει ανησυχία και φόβο στους προαναφερθέντες πολίτες, που έλαβαν γνώση αυτής

β) Την 10 Φεβ 2012 και περί ώρα 16.25' τηλεφώνησε από το ευρισκόμενο στο ως άνω χωριό καρτοτηλέφωνο ΟΤΕ δημοσίας χρήσης με αριθμό ... στον ραδιοφωνικό σταθμό «REAL FM» στο Μαρούσι Αττικής και είπε στην υπάλληλο γραμματείας αυτού, ..., την φράση: «Στην πτήση της "OLYMPIC AIR" στις πέντε παρά δέκα από Σάμο προς Αθήνα έχει τοποθετηθεί βόμβα που θα εκραγεί σε τριάντα πέντε λεπτά», αναφερόμενος στην υπ' αριθ. ΟΑ ...

επικείμενη πτήση της «OLYMPIC AIR» της 16.50' από Σάμο προς Αθήνα αυτή δε η φράση μεταφέρθηκε, ως αναμενόταν, αρχικώς από την υπάλληλο στην αστυνομική αρχή και εν συνεχεία στους υπεύθυνους της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας του Κρατικού Αερολιμένα Σάμου «Αρίσταρχος ο Σάμιος», καθώς και σε αόριστο αριθμό πολιτών, ευρισκομένων στον αερολιμένα Σάμου, ο οποίος για λόγους ασφαλείας και έρευνας εκκενώθηκε, διασπείροντας έτσι (ο κατηγορούμενος) την ψευδή (διότι η έρευνα δεν είχε αποτέλεσμα, καθώς επρόκειτο περί φάρσας του κατηγορουμένου) είδηση περί βόμβας σε αεροσκάφος με επικείμενη έκρηξη, είδηση ικανή να επιφέρει ανησυχία και φόβο στους προαναφερθέντες πολίτες, που έλαβαν γνώση αυτής

γ) Την 11 Φεβ 2012 και περί ώρα 14.55' τηλεφώνησε από το ευρισκόμενο στο ως άνω χωριό καρτοτηλέφωνο ΟΤΕ δημοσίας χρήσης με αριθμό ... στην αθηναϊκή εφημερίδα «ΕΘΝΟΣ» στο Χαλάνδρι Αττικής και είπε στον τηλεφωνητή, ..., την φράση «Στην πτήση "OLYMPIC AIRWAY" από Αθήνα για Σάμο στις 15.25' ώρα της σήμερα έχει τοποθετηθεί βόμβα», αναφερόμενος στην υπ' αριθ. ΟΑ ... επικείμενη πτήση της «OLYMPIC AIR» της 15.25' από Αθήνα προς Σάμο' αυτή δε η φράση μεταφέρθηκε, ως αναμενόταν, αρχικώς από τον τηλεφωνητή στην αστυνομική αρχή και εν συνεχεία στους υπεύθυνους της Κρατικής Αεροπορικής Αρχής του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος», με συνέπεια να γίνει αλλαγή αεροσκάφους, επανέλεγχος επιβατών και αποσκευών και έλεγχος αεροσκάφους και αποσκευών με σκυλιά ανίχνευσης εκρηκτικών υλών της Ελληνικής Αστυνομίας, διασπείροντας έτσι (ο κατηγορούμενος) την ψευδή (διότι η έρευνα δεν είχε αποτέλεσμα, καθώς επρόκειτο περί φάρσας του κατηγορουμένου) είδηση περί βόμβας σε αεροσκάφος με αναμενόμενη έκρηξη, είδηση ικανή να επιφέρει ανησυχία και φόβο στους προαναφερθέντες πολίτες, που έλαβαν γνώση αυτής

Β. Κηρύσσει αυτόν, παμψηφεί αθώο, ελλείψει των αντικειμενικών στοιχείων της πράξης της παράβαση του άρθρου 230 ΠΚ (ψευδής παράσταση στην αρχή) κατ' εξακολούθηση (μερ. πράξεις 3) και ειδικότερα αθώο του ότι με περισσότερες από μία πράξεις που συνιστούν κατ' εξακολούθηση του αυτού εγκλήματος, χωρίς να καθιστά άλλον ύποπτο, παρέστησε εν γνώσει του ψευδώς στην αρχή ότι τελέσθηκε κακούργημα και πλημμέλημα. Συγκεκριμένα:

α) Την 9 Φεβ 2012 και περί ώρα 16.25' τηλεφώνησε από το ευρισκόμενο στο ως άνω χωριό καρτοτηλέφωνο ΟΤΕ δημοσίας χρήσης με αριθμό ... στον τηλεοπτικό σταθμό «MEGA CHANNEL» στην Αθήνα και είπε στην τηλεφωνήτρια αυτού, ..., την φράση: «Γεια σας, θέλω

να κάνω μια προειδοποίηση Στην πτήση από Σάμο για Αθήνα θα σκάσει βόμβα σε σαράντα λεπτά», αναφερόμενος στην υπ' αριθ. ΟΑ ... επικείμενη πτήση της "OLYMPIC AIR" της 16.50' από Σάμο προς Αθήνα' αυτή δε η φράση, που αφορούσε ψευδή είδηση καθώς επρόκειτο για φάρσα του κατηγορουμένου, μεταφέρθηκε αμέσως, ως αναμενόταν, στην αστυνομική αρχή (Άμεση Δράση, Αστυνομική Διεύθυνση Σάμου, ΑΤ Πυθαγορείου) και στην Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας του Κρατικού Αερολιμένα Σάμου «Αρίσταρχος ο Σάμιος», παρέστησε δε έτσι εν γνώσει του ψευδώς στις εν λόγω αρχές, χωρίς να καταστήσει κάποιον ύποπτο, ότι τελέσθηκαν αξιόποινες πράξεις, όπως το κακούργημα της διατάραξης της ασφάλειας αεροσκαφών του άρθρου 291 παρ, 1 περ, β' του ΠΚ κω το πλημμέλημα της οπλοχρησίας, άρθρο 14 του Ν, 2169/ 1993.

β) Την 10 Φεβ 2012 και περί ώρα 16.25' τηλεφώνησε από το ευρισκόμενο στο ως άνω χωριό καρτοτηλέφωνο ΟΤΕ δημοσίας χρήσης με αριθμό ... στον ραδιοφωνικό σταθμό «REAL FM» στο Μαρούσι Αττικής και είπε στην υπάλληλο γραμματείας αυτού, ..., την φράση: «Στην πτήση της "OLYMPIC AIR" στις πέντε παρά δέκα από Σάμο προς Αθήνα έχει τοποθετηθεί βόμβα που θα εκραγεί σε τριάντα πέντε λεπτά», αναφερόμενος στην υπ' αριθ. ΟΑ ... επικείμενη πτήση της «OLYMPIC AIR» της 16.50' από Σάμο προς Αθήνα αυτή δε η φράση, που αφορούσε ψευδή είδηση καθώς επρόκειτο για φάρσα του κατηγορουμένου, μεταφέρθηκε αμέσως, ως αναμενόταν, στην αστυνομική αρχή (Άμεση Δράση, Αστυνομική Διεύθυνση Σάμου, Α Τ Πυθαγορείου) και στην Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας του Κρατικού Αερολιμένα Σάμου «Αρίσταρχος ο Σάμιος», παρέστησε δε έτσι εν γνώσει του ψευδώς στις εν λόγω αρχές, χωρίς να καταστήσει κάποιον ύποπτο, ότι τελέσθηκαν αξιόποινες πράξεις, όπως το κακούργημα της διατάραξης της ασφάλειας αεροσκαφών του άρθρου 291 παρ 1 περ. β' του ΠΚ και το πλημμέλημα της οπλοχρησίας κατ' άρθρο 14 του Ν 2169/1993.

γ) Την 11 Φεβ 2012 και περί ώρα 14.55' τηλεφώνησε από το ευρισκόμενο στο ως άνω χωριό καρτοτηλέφωνο ΟΤΕ δημοσίας χρήσης με αριθμό ... στην αθηναϊκή εφημερίδα «ΕΘΝΟΣ» στο Χαλάνδρι Αττικής και είπε στον τηλεφωνητή, ..., την φράση «Στην πτήση "OLYMPIC AIRWAY" από Αθήνα για Σάμο στις 15.25' ώρα της σήμερα έχει τοποθετηθεί βόμβα», αναφερόμενος στην υπ' αριθ. ΟΑ ... επικείμενη πτήση της «OLYMPIC AIR» της 15.25' από Αθήνα προς Σάμο αυτή δε η φράση, που αφορούσε ψευδή είδηση καθώς επρόκειτο για φάρσα του κατηγορουμένου, μεταφέρθηκε αμέσως, ως αναμενόταν, στην αστυνομική αρχή και εν συνεχεία στους υπεύθυνους της Κρατικής Αεροπορικής Αρχής του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος», παρέστησε δε έτσι εν γνώσει του ψευδώς στις εν λόγω

αρχές, χωρίς να καταστήσει κάποιον ύποπτο, ότι τελέσθηκαν αξιόποινες πράξεις, όπως το κακούργημα της διατάραξης της ασφάλειας αεροσκαφών του άρθρου 291 παρ. 1 περ, β' του ΠΚ και το πλημμέλημα της οπλοχρησίας κατ' άρθρο 14 του Ν. 2169/1993.

Γ. Κηρύσσει εξάλλου αυτόν, παμψηφεί ένοχο για την πράξη της παρακώλυσης συγκοινωνιών με πρόθεση κατ' εξακολούθηση (μερ. πράξεις 3) και ειδικότερα ένοχο του ότι με περισσότερες από μία πράξεις που συνιστούν κατ' εξακολούθηση του αυτού εγκλήματος, με πρόθεση παρεμπόδισε τη λειτουργία κοινόχρηστης εγκατάστασης που εξυπηρετεί την συγκοινωνία, και συγκεκριμένα αεροπλάνου, που προορίζεται για κοινή χρήση. Συγκεκριμένα:

α) Την 9 Φεβ 2012 και περί ώρα 16.25' τηλεφώνησε από το ευρισκόμενο στο ως άνω χωριό καρτοτηλέφωνο ΟΤΕ δημοσίας χρήσης με αριθμό ... στον τηλεοπτικό σταθμό «MEGA CHANNEL» στην Αθήνα και είπε στην τηλεφωνήτρια αυτού, ..., την φράση: «Γεια σας, θέλω να κάνω μια προειδοποίηση, Στην πτήση από Σάμο για Αθήνα θα σκάσει βόμβα σε σαράντα λεπτά», αναφερόμενος στην υπ' αριθ ΟΑ ... επικείμενη πτήση της "OLYMPIC AIR" της 16.50' από Σάμο προς Αθήνα' αυτή δε η φράση, που αφορούσε ψευδή είδηση καθώς επρόκειτο για φάρσα του κατηγορουμένου, μεταφέρθηκε αμέσως, ως αναμενόταν, αρχικώς από την τηλεφωνήτρια στον προϊστάμενό της, στην συνέχεια στην αστυνομική αρχή και στους υπεύθυνους της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας του Κρατικού Αερολιμένα Σάμου «Αρίσταρχος ο Σάμιος», ο οποίος για λόγους ασφαλείας και έρευνας εκκενώθηκε περί ώρα 17.00" εν συνεχεία, έγινε έρευνα στους χώρους του αερολιμένα και στο αεροπλάνο και η πτήση κατόπιν αυτού δεν πραγματοποιήθηκε την ημέρα εκείνη για λόγους ασφαλείας, παρεμπόδισε δε έτσι ο κατηγορούμενος την λειτουργία του εν λόγω αερολιμένα.

β) Την 10 Φεβ 2012 και περί ώρα 16.25' τηλεφώνησε από το ευρισκόμενο στο ως άνω χωριό καρτοτηλέφωνο ΟΤΕ δημοσίας χρήσης με αριθμό ... στον ραδιοφωνικό σταθμό «REAL FM» στο Μαρούσι Αττικής και είπε στην υπάλληλο γραμματείας αυτού, ..., την φράση: «Στην πτήση της "OLYMPIC AIR" στις πέντε παρά δέκα από Σάμο προς Αθήνα έχει τοποθετηθεί βόμβα που θα εκραγεί σε τριάντα πέντε λεπτά», αναφερόμενος στην υπ' αριθ. ΟΑ ... επικείμενη πτήση της «OLYMPIC AIR» της 16.50' από Σάμο προς Αθήνα' αυτή δε η φράση μεταφέρθηκε, ως αναμενόταν, αρχικώς από την υπάλληλο στην αστυνομική αρχή και εν συνεχεία στους υπεύθυνους της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας του Κρατικού Αερολιμένα Σάμου «Αρίσταρχος ο Σάμιος», Ο οποίος για λόγους ασφαλείας και έρευνας εκκενώθηκε από

την 17.05' έως την 17.45' εν συνεχεία, έγινε έρευνα στους χώρους του αερολιμένα και στο αεροπλάνο και η πτήση κατόπιν αυτού πραγματοποιήθηκε την 1845', ήτοι με καθυστέρηση περί τις δύο ώρες, παρεμπόδισε δε έτσι ο κατηγορούμενος την λειτουργία του εν λόγω αερολιμένα.

γ) Την 11 Φεβ 201 περί ώρα 14.55' τηλεφώνησε από το ευρισκόμενο στο ως άνω χωριό καρτοτηλέφωνο ΟΤΕ δημοσίας χρήσης με αριθμό ... στην αθηναϊκή εφημερίδα «ΕΘΝΟΣ» στο Χαλάνδρι Αττικής και είπε στον τηλεφωνητή, ..., την φράση «Στην πτήση OLYMPIC AIRWAY» από Αθήνα για Σάμο στις 1525' ώρα της σήμερα έχει τοποθετηθεί βόμβα», αναφερόμενος στην υπ' αριθ. ΟΑ ... επικείμενη πτήση της «OLYMPIC AIR» της 15.25' από Αθήνα προς Σάμο αυτή δε η φράση μεταφέρθηκε, ως αναμενόταν, αρχικώς από τον τηλεφωνητή στην αστυνομική αρχή και εν συνεχεία στους υπεύθυνους της Κρατικής Αεροπορικής Αρχής του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος», με συνέπεια να γίνει αλλαγή αεροσκάφους, επανέλεγχος επιβατών και αποσκευών και έλεγχος αεροσκάφους και αποσκευών με σκυλιά ανίχνευσης εκρηκτικών υλών της Ελληνικής Αστυνομίας, η δε πτήση κατόπιν αυτού πραγματοποιήθηκε με καθυστέρηση (ο κρατικός αερολιμένας Σάμου παρέτεινε για τον λόγο αυτό κατά μία ώρα το ωράριο λειτουργίας του) και χωρίς τις αποσκευές των επιβατών για λόγους ασφαλείας, παρεμπόδισε δε έτσι ο κατηγορούμενος την απρόσκοπτη λειτουργία του εν λόγω αερολιμένα Αθηνών, λόγω των ερευνών που πραγματοποιήθηκαν και της καθυστέρησης της εν λόγω πτήσης.

Κρίθηκε, αποφασίστηκε και δημοσιεύτηκε αμέσως στο ακροατήριο σε δημόσια συνεδρίαση.

Αθήνα, 6 Οκτωβρίου 2015

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Μετά την απαγγελία της απόφασης, ο Πρόεδρος έθεσε, για πρώτη φορά, υπόψη του Εισαγγελέα και των Δικαστών, το Αντίγραφο Ποινικού Μητρώου του κατηγορουμένου. Ο Εισαγγελέας, αφού πήρε το λόγο, πρότεινε όπως, αφού γίνει δεκτό ότι συντρέχουν, υπέρ του κατηγορουμένου, οι ελαφρυντικές περιστάσεις του άρθρου 84 παρ. 2α' ΠΚ, να του επιβληθεί ποινή φυλάκισης οκτώ (8) μηνών για την πράξη της παρακώλυσης συγκοινωνιών με πρόθεση κατ' εξακολούθηση (μερ. πράξεις 3) από την οποία αφού αφαιρεθεί ο χρόνος προσωρινής κράτησης της μίας ημέρας να οριστεί υπόλοιπο εκτιτέας ποινής φυλάκισης επτά (7) μηνών και είκοσι εννέα (29) ημερών, η εκτέλεση της οποίας να ανασταλεί για τρία (3) έτη

και η οποία να μετατραπεί σε χρηματική ποινή προς πέντε (5,00) ευρώ για κάθε μία ημέρα φυλάκισης για την περίπτωση της άρσης ή ανάκλησης της αναστολής. Επιπλέον πρότεινε την επικύρωση της από 12-2-2012 έκθεσης σωματικής έρευνας και κατάσχεσης που συνέταξε ο Ανθυπαστυνόμος ... του Α.Τ. Καρλοβασιών και την οριστική απόδοση της με αριθμό ... τηλεκάρτας (κάρτας προπληρωμένου χρόνου ομιλίας) του ΟΤΕ στον έχοντα δικαίωμα ιδιοκτήμονα κατηγορούμενο.

Ο συνήγορος υπεράσπισης του κατηγορουμένου ζήτησε να αναγνωριστούν στον κατηγορούμενο τα ελαφρυντικά του άρθρου 84 παρ. 2 δ'και ε' ΠΚ και να του επιβληθεί το ελάχιστο της ποινής.

Το Δικαστήριο, αφού συσκέφθηκε μυστικά, στην έδρα, με παρούσα τη Γραμματέα, κατήρτισε και ο Πρόεδρος δημοσίευσε αμέσως την απόφασή του, η οποία είναι η εξής:

Το Δικαστήριο αφού έλαβε υπόψη του και τα άρθρα 193 παρ. 1, 198 παρ. 2α(1)Α, 213 παρ. 1 ΣΠΚ, 82,83, 84 ΠΚ, 371, 373, 499, 582 ΚΠΔ και άρθρο 3 Ν. 663/77, όπως αυτό αντικαταστάθηκε από το άρθρο 18 του Ν.969/79 και συμπληρώθηκε με το άρθρο 38 του Ν.1968/91) και την υπ' αριθμόν 123827/23-12-2010 (ΦΕΚ Β' - 1991/23-12-2010) κοινή Απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων «Αναπροσαρμογή του παραβόλου, του τέλους πολιτικής αγωγής και των Δικαστικών Εξόδων Ποινικής Διαδικασίας».

Επειδή η πράξη, για την οποία κηρύχθηκε ένοχος ο κατηγορούμενος, προβλέπεται και τιμωρείται από τις διατάξεις του άρθρου 292 παρ. 1 του ΠΚ σε συνδυασμό με τα άρθρα 1, 14, 16, 17, 18βΑ, 26 παρ. 1α', 27 παρ. 1, 51, 53 του ΠΚ.

Επειδή, σύμφωνα με τα άρθρα 79 και 80 ΠΚ, το Δικαστήριο, κατά την επιμέτρηση της ποινής, στα όρια που διαγράφει ο νόμος, λαμβάνει υπόψη του τόσο τη βαρύτητα του εγκλήματος, όσο και την προσωπικότητα του κατηγορουμένου, που κηρύχθηκε ένοχος. Για την εκτίμηση της βαρύτητας του εγκλήματος, το Δικαστήριο αποβλέπει στη βλάβη που προξένησε το έγκλημα, ή στον κίνδυνο που προκάλεσε, στη φύση, στο είδος και στο αντικείμενο του εγκλήματος, σε όλες τις περιστάσεις χρόνου, τόπου, μέσων και τρόπου που συνόδευαν την προπαρασκευή ή την εκτέλεσή του και στην ένταση του δόλου του υπαιτίου. Κατά την εκτίμηση της προσωπικότητας του κατηγορουμένου, το Δικαστήριο σταθμίζει, ιδίως, το βαθμό της εγκληματικής του διάθεσης που εκδήλωσε κατά τις πράξεις. Για να τον διαγνώσει

με ακρίβεια, εξετάζει τα αίτια που τον ώθησαν στην εκτέλεση του εγκλήματος, την αφορμή που του δόθηκε, το σκοπό που επεδίωξε, το χαρακτήρα του, το βαθμό της ανάπτυξής του, τις ατομικές και κοινωνικές περιστάσεις, την προηγούμενη ζωή του, τη διαγωγή του, κατά τη διάρκεια των πράξεων και μετά από αυτές, ιδίως δε τη μετάνοια που επέδειξε και την προθυμία του να επανορθώσει τις συνέπειες των πράξεών του, συγχρόνως δε και τους οικονομικούς του όρους, αλλά και των μελών της οικογένειάς του που συντηρεί. Έχοντας λάβει όλα τα στοιχεία αυτά υπόψη, τα μέλη του Δικαστηρίου κρίνουν, ομόφωνα, ότι συντρέχουν, υπέρ του κατηγορουμένου, οι ελαφρυντικές περιστάσεις του άρθρου 84 παρ. 2α' ΠΚ, για το λόγο ότι αυτός έζησε, ως το χρόνο που διέπραξε τις πράξεις, για τις οποίες κηρύχθηκε ένοχος, έντιμη ατομική, οικογενειακή, επαγγελματική και γενικά κοινωνική ζωή, όπως προκύπτει, ιδίως, από το αναγνωσθέν Αντίγραφο του Ποινικού Μητρώου του. Περαιτέρω, κρίνουν, ομόφωνα, ότι θα πρέπει να του επιβληθεί ποινή φυλάκισης οκτώ (8) μηνών για την πράξη της παρακώλυσης συγκοινωνιών με πρόθεση κατ' εξακολούθηση (μερ. πράξεις 3) καθώς και να καταδικαστεί αυτός στα έξοδα της ποινικής διαδικασίας των ύψους των οποίων καθορίζεται στα εξακόσια (600,00) ευρώ.

Σύμφωνα δε με τη διάταξη του άρθρου 371 παρ. 4 εδ. α' του ΚΠΔ: «Το δικαστήριο αφαιρεί από την ποινή που επιβλήθηκε τον χρόνο της προσωρινής κράτησης του καταδικασθέντα σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του ποινικού κώδικα». Εξ άλλου, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 87 παρ. 1 του ΠΚ: «Όταν επιβάλλεται στερητική της ελευθερίας ποινή και αφού ορισθεί η διάρκειά της, αφαιρείται ο χρόνος της προσωρινής κράτησης του καταδικασμένου, την οποία διέταξε ανακριτική αρχή οποιασδήποτε δικαιοδοσίας. Επίσης, αφαιρείται ο χρόνος που κρατήθηκε από τη σύλληψη έως την προσωρινή κράτησή του».

Εν προκειμένω ο κατηγορούμενος κρατήθηκε προσωρινά την 12 Φεβ 2012 δηλαδή για το χρονικό διάστημα μίας (1) ημέρας που πρέπει να αφαιρεθεί από την ποινή που του επιβλήθηκε.

Επειδή, κατά τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 99 ΠΚ, "Αν κάποιος που δεν έχει καταδικασθεί αμετάκλητα για κακούργημα ή πλημμέλημα σε περιοριστική της ελευθερίας ποινή μεγαλύτερη από ένα έτος, με μία μόνη ή με περισσότερες αποφάσεις που οι ποινές δεν υπερβαίνουν συνολικά το πιο πάνω όριο, καταδικασθεί σε τέτοια ποινή που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη, το δικαστήριο με την απόφαση του διατάσσει την αναστολή εκτέλεσης της ποινής για ορισμένο διάστημα, που δεν μπορεί να είναι κατώτερο από ένα και ανώτερο από τρία έτη,

εκτός αν κρίνει με βάση ειδικά μνημονευόμενα στην αιτιολογία της αποφάσεως στοιχεία ότι η εκτέλεση της ποινής κατά το άρθρο 82 είναι απολύτως αναγκαία για να αποτρέψει τον κατάδικο από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων. Ο χρόνος αναστολής δεν μπορεί να είναι βραχύτερος από τη διάρκεια της ποινής. Η αναστολή εκτέλεσης της ποινής δεν μπορεί να εξαρτηθεί από την προηγούμενη καταβολή των δικαστικών εξόδων."

Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από το αναγνωσθέν Αντίγραφο Ποινικού Μητρώου του κατηγορουμένου, δεν έχει, μέχρι σήμερα, καταδικαστεί αμετάκλητα, για κακούργημα ή πλημμέλημα, σε περιοριστική της ελευθερίας ποινή, μεγαλύτερη από ένα έτος, με μια μόνη ή με περισσότερες αποφάσεις, που οι ποινές να υπερβαίνουν συνολικά το παραπάνω όριο. Επομένως, τα μέλη του Δικαστηρίου κρίνουν, ομόφωνα, ότι πρέπει να διαταχθεί η αναστολή εκτέλεσης της ποινής, που θα του επιβληθεί σήμερα, για τρία (3) έτη.

Επειδή, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 82 παρ.1 εδ.α' ΠΚ «η περιοριστική της ελευθερίας ποινή που δεν υπερβαίνει το ένα (1) έτος μετατρέπεται σε χρηματική ποινή ή πρόστιμο». Επομένως, κατά την ομόφωνη κρίση των μελών του Δικαστηρίου, συντρέχει νόμιμη περίπτωση μετατροπής της ως άνω ποινής φυλάκισης σε χρηματική ποινή.

Επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 82 παρ. 2 και 3 ΠΚ «Το ποσό της μετατροπής καθορίζεται με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση, αφού ληφθεί υπόψη η προσωπική και οικονομική κατάσταση του δράστη, για τον προσδιορισμό της οποίας λαμβάνονται υπόψη τα καθαρά έσοδα που έχει από την εργασία του κατά μέσο όρο κάθε ημέρα, άλλα εισοδήματα και η περιουσία του, καθώς και οι οικογενειακές του υποχρεώσεις. Άλλες υποχρεώσεις του μπορούν επίσης να συνυπολογισθούν από το δικαστήριο»

Περαιτέρω, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 ΠΚ, αν από την τέλεση της πράξης έως την αμετάκλητη εκδίκασή της ίσχυσαν δύο ή περισσότεροι νόμοι, εφαρμόζεται αυτός που περιέχει τις ευμενέστερες για τον κατηγορούμενο διατάξεις. Με τη διάταξη αυτή καθιερώνεται η βασική αρχή του ποινικού δικαίου της αναδρομικής εφαρμογής του επεικέστερου για τον κατηγορούμενο νόμου, δηλαδή της εφαρμογής του νόμου που ίσχυσε από την τέλεση της πράξης έως την αμετάκλητη εκδίκασή της και περιείχε τις ευνοϊκότερες γ'αυτόν διατάξεις. Ως επεικέστερος νόμος, που εφαρμόζεται και στις πράξεις που τελέστηκαν πριν την εφαρμογή του, θεωρείται εκείνος που προσδιορίζει όχι μόνον το είδος και το μέγεθος της ποινής, έτσι ώστε η εφαρμογή του να οδηγήσει στην επιβολή ελαφρότερης

ποινής, αλλά και εκείνος που περιέχει κάθε άλλη διάταξη που μπορεί να επηρεάσει την τύχη του κατηγορουμένου. Συνεπώς και εκείνος που περιέχει ευμενέστερη διάταξη ως προς το ελάχιστο όριο της μετατροπής της ποινής (βλ. Α. Κονταξή, Ποινικός Κώδικας, 1991, σελ. 77 – Γ. Μπέκα, Η Χρονική Επέκταση Ισχύος των Ουσιαστικών Ποινικών Νόμων [Ερμηνεία των άρθρων 2 & 3 ΠΚ], 1992, σελ. 217, - ΑΠ 541/1985 ΠοινΧρον ΛΕ'(1985), σελ. 816 – ΑΠ 1543/1986 ΠοινΧρον ΛΖ'(1987), σελ. 196).

Κατά την παράγραφο 3 του άρθρου 82 ΠΚ (όπως ίσχυε μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 1 του Ν.3904/2010, ΦΕΚ Α', 218/23-12-2010) το ποσό της μετατροπής της στερητικής της ελευθερίας ποινής, για κάθε μία ημέρα φυλάκισης, υπολογίζεται σε ποσό από τρία (3,00) ευρώ έως εκατό (100,00) ευρώ. Εν συνεχεία με την υποπαράγραφο ΙΓ. 1 εδ. 2 του πρώτου άρθρου του Ν. 4093/2012 (ΦΕΚ Α', 222/12-11-2012) αντικαταστάθηκε το πρώτο εδάφιο της παρ. 3 του ανωτέρω άρθρου και το ποσό της μετατροπής υπολογίζεται σήμερα σε ποσό από πέντε (5,00) ευρώ έως εκατό (100,00) ευρώ και κάθε ημέρα κράτησης σε ποσό από πέντε (5,00) ευρώ έως εκατό (100,00) ευρώ... ». Από τη σύγκριση των προαναφερόμενων διατάξεων, οι οποίες ίσχυσαν από την τέλεση της πράξης (9, 10 και 11-2-2012) έως την οριστική εκδίκασή της σήμερα, διαπιστώνεται ότι αυτή που προέβλεπε κατώτατο όριο μετατροπής το ποσό των τριών (3,00) ευρώ και ίσχυε κατά το χρόνο τέλεσης είναι ευμενέστερη για τον κατηγορούμενο και συνεπώς, με βάση την προεκτεθείσα αρχή της εφαρμογής του ευμενέστερου για τον κατηγορούμενο νόμου, θα πρέπει να εφαρμοσθεί στην συγκεκριμένη περίπτωση.

Στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη του την οικονομική κατάσταση του καταδικασθέντος κατηγορουμένου, η οποία κρίνεται μέτρια, καθορίζει ομόφωνα το ποσόν μετατροπής για κάθε ημέρας φυλάκισης στα πέντε (5,00?) ευρώ.

Κατά δε το άρθρο 373 ΚΠΔ ορίζεται ότι με την τελειωτική απόφαση το δικαστήριο εκτός των άλλων διατάσσει να αποδοθούν στον ιδιοκτήτη τα πράγματα που αφαιρέθηκαν και τα πειστήρια, όσα κατασχέθηκαν ή παραδόθηκαν κατά την ανάκριση και δεν έγινε άρση της κατάσχεσής τους.

Ιδιοκτήτης της υπ'αριθμ. ... τηλεκάρτας (κάρτας προπληρωμένου χρόνου ομιλίας) του ΟΤΕ που κατασχέθηκε με την από 12-2-2012 έκθεσης σωματικής έρευνας και κατάσχεσης που

συνέταξε ο Ανθυπαστυνόμος ... του Α.Τ. Καρλοβασιών είναι ο κατηγορούμενος στον οποίο πρέπει να διαταχθεί η οριστική απόδοσή της.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Δέχεται, παμψηφεί, ότι συντρέχουν, υπέρ του κατηγορουμένου, ελαφρυντικές περιστάσεις, κατ' άρθρο 84 παρ. 2α' ΠΚ.

Καταδικάζει, παμψηφεί, τον κατηγορούμενο που κηρύχθηκε ένοχος, σε ποινή φυλάκισης οκτώ (8) μηνών για την πράξη της παρακώλυσης συγκοινωνιών με πρόθεση κατ' εξακολούθηση (μερ. πράξεις 3), καθώς και στα έξοδα της ποινικής διαδικασίας, το ποσό των οποίων ορίζει σε εξακόσια (600,00) ευρώ.

Αφαιρεί, ομόφωνα, από την παραπάνω καταγνωσθείσα στερητική της ελευθερίας ποινή τον εκ μίας (1) ημέρας χρόνο κράτησης του κατηγορουμένου στο πλαίσιο του αυτοφώρου και ορίζει υπόλοιπο εκτιτέας ποινής φυλάκισης επτά (7) μηνών και είκοσι εννέα (29) ημερών.

Αναστέλλει, παμψηφεί, την εκτέλεση της παραπάνω περιοριστικής της ελευθερίας ποινής, που επιβλήθηκε στον καταδικασθέντα, για τρία (3) έτη.

Μετατρέπει, παμψηφεί, για την περίπτωση άρσης ή ανάκλησης της αναστολής, την περιοριστική της ελευθερίας ποινή, που επιβλήθηκε στον καταδικασθέντα, σε χρηματική ποινή, και καθορίζει το ποσό της μετατροπής σε πέντε (5,00) ευρώ, για κάθε μία ημέρα φυλάκισης.

Επικυρώνει, παμψηφεί, την από 12-2-2012 έκθεση σωματικής έρευνας και κατάσχεσης που συνέταξε ο Ανθυπαστυνόμος ... του Α.Τ. Καρλοβασιών.

Διατάσσει, παμψηφεί, την οριστική απόδοση της υπ' αριθμ. ... τηλεκάρτας (κάρτας προπληρωμένου χρόνου ομιλίας) του ΟΤΕ στον έχοντα δικαίωμα ιδιοκτήμονα κατηγορούμενο.

Στη συνέχεια, ο Πρόεδρος ανακοίνωσε στον καταδικασθέντα, κατ' άρθρο 407 ΚΠΔ, ότι έχει δικαίωμα να ασκήσει, μέσα στη νόμιμη προθεσμία, αναίρεση κατά της παρούσας απόφασης,

εξηγώντας του συνοπτικά όσα απαιτούνται για να είναι έγκυρο και τυπικά δεκτό το ένδικο αυτό μέσο.

Τέλος, ο Πρόεδρος γνωστοποίησε στον καταδικασθέντα τους όρους και τις προϋποθέσεις, υπό τις οποίες του χορηγήθηκε το ευεργέτημα της αναστολής και τις συνέπειες που υφίσταται, σε περίπτωση παραβίασης των όρων αυτών.

Κρίθηκε, αποφασίστηκε και δημοσιεύτηκε αμέσως στο ακροατήριο σε δημόσια συνεδρίαση.

Αθήνα, 6 Οκτωβρίου 2015

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

582/2016 – ΜονΠλημ Βέροιας²⁵⁷

Αριθμ. 582/2016

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΗ

ΤΟΥ Β' ΜΟΝΟΜΕΛΟΥΣ ΠΛΗΜΜΕΛΕΙΟΔΙΚΕΙΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ

Δημόσια συνεδρίαση της 12ης Μαΐου 2016

Σύνθεση

Νικόλαος Κατσικέας

Πλημμελειοδίκης

Σπυρίδων Βερυκούκης

Αντεισαγγελέας Πλημμελειοδικών, επειδή κωλύεται η Εισαγγελέας

Γραμματέας Ιζαμπέλ Σεγκουίν (βάσει της υπ' αριθμ. 169/2015 πράξης του Προέδρου Πρωτοδικών)

Κατηγορούμενος

...., κάτοικος Ελευσίνας ΑΠΩΝ

Πράξη

Παράβαση άρθρου 191 παρ. 1 του Π.Κ.

ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

²⁵⁷ LAWSPOT, <https://www.lawspot.gr/sites/default/files/images/nea/misc/mplimveroias-582.2016.pdf> (πρόσβαση 18/8/2024)

Στη σημερινή δημόσια συνεδρίαση του Δικαστηρίου αυτού, ο Πλημμελειοδίκης εκφώνησε το όνομα του κατηγορουμένου, ο οποίος δεν εμφανίστηκε.

Στο σημείο αυτό διαβάστηκε το από 24-02-2016 αποδεικτικό επίδοσης κλητήριου θεσπίσματος του Ειδικού Φρουρού του Α.Τ. Ελευσίνας ..., από το οποίο προκύπτει ότι ο κατηγορούμενος κλήθηκε νομότυπα να εμφανισθεί σήμερα στο Δικαστήριο.

Ο Εισαγγελέας πήρε το λόγο και απήγγειλε με συνοπτική ακρίβεια την κατηγορία, σύμφωνα με το κλητήριο θέσπισμα που κοινοποιήθηκε στον κατηγορούμενο και είπε ότι για την υποστήριξή, κάλεσε τον μάρτυρα που αναφέρεται κάτω από το κατηγορητήριο.

Ο Πλημμελειοδίκης εκφώνησε το όνομα του μάρτυρα κατηγορίας ο οποίος εμφανίστηκε.

Κατόπιν ο Πλημμελειοδίκης διέταξε να αρχίσει η αποδεικτική διαδικασία.

Παρουσιάστηκε ο μάρτυρας κατηγορίας, ο οποίος, όταν ρωτήθηκε από τον Πλημμελειοδίκη για την ταυτότητα του απάντησε ότι ονομάζεται ..., είναι αστυνομικός του Α.Τ. Πλατέος, είναι Έλληνας και χριστιανός Ορθόδοξος, γνωρίζει απλά τον κατηγορούμενο και δεν συγγενεύει με αυτόν. Επομένως, ορκίστηκε στο ιερό ευαγγέλιο σύμφωνα με το άρθρο 218 του Κ.Π.Δ. και όταν εξετάστηκε κατέθεσε τα εξής: είχαν περιέλθει στην υπηρεσία πολίτες ρωτώντας αν υπάρχουν επικίνδυνα εμβόλια καθώς είχαν διαβάσει σε ιστοσελίδα ότι τα εμβόλια προκαλούν ασθένειες και μάλιστα καρκίνο. Το αναφερόμενο άρθρο δεν περιείχε συγκεκριμένα στοιχεία και μετά από έρευνα διαπιστώσαμε ότι ήταν ψευδές. Με αυτό το άρθρο ο κατηγορούμενος προκαλούσε ανησυχία στους πολίτες με αποτέλεσμα να μην εμβολιάσουν τα παιδιά τους.

Στο σημείο αυτό διαβάστηκαν τα εξής έγγραφα:

- 1) Η από 25-09-2014 έκθεση προφορικής μήνυσης ενώπιον της Αρχιφύλακα του Α.Τ. Πλατέος ...

- 2) Εκτύπωση του από 11-09-2014 άρθρο από τον ιστοχώρο www.goneis.info

Κατόπιν ο Πλημμελειοδίκης ρώτησε τον Εισαγγελέα αν έχει ανάγκη από συμπληρωματική εξέταση ή διασάφηση, αυτή αφού απάντησε αρνητικά, ο Πλημμελειοδίκης κήρυξε το τέλος της αποδεικτικής διαδικασίας.

Κατόπιν ο Εισαγγελέας πήρε και πάλι το λόγο και αφού ανέπτυξε την κατηγορία πρότεινε να κηρυχθεί ένοχος ο κατηγορούμενος.

Μετά από αυτά ο Πλημμελειοδίκης με την παρουσία και της Γραμματέως κατάρτισε και αμέσως με παρόντες τους λοιπούς παράγοντες της δίκης δημοσίευσε την

ταυτάριθμη με την παραπάνω απόφαση του, η οποία έχει ως εξής: Όπως προκύπτει από το από 24-02-2016 αποδεικτικό επίδοσης κλητήριου θεσπίσματος του Ειδικού Φρουρού του Α.Τ. Ελευσίνας ..., ο κατηγορούμενος κλητεύθηκε νομότυπα και εμπρόθεσμα για να εμφανιστεί σήμερα στο Δικαστήριο. Επομένως, εφόσον ο κατηγορούμενος δεν εμφανίστηκε, δικάζεται σαν να είναι παρών (άρθρ. 340 παρ. 3 του ΚΠΔ).

Επειδή από την κύρια αποδεικτική διαδικασία, τα έγγραφα που διαβάστηκαν στο ακροατήριο, αποδείχθηκε ότι ο κατηγορούμενος, ενεργώντας με πρόθεση, έχει διασπείρει ψευδές ειδήσεις ικανές να επιφέρουν ανησυχία στους πολίτες και συγκεκριμένα στην Ελευσίνα, όπου κατοικεί και εργάζεται ως αρθρογράφος στο διαδίκτυο, και στο Πλατύ Ημαθίας, όπου μεταξύ άλλων τόπων έγινε ανάγνωση του κατώτερου άρθρου και στις 11-9-14 ως αρθρογράφος ιστοχώρου του διαδικτύου, με την επωνυμία "γονείς" ([url: www.qoneis.info](http://www.qoneis.info)), ανάρτησε άρθρο με τον τίτλο "ΣΟΚ: Δείτε πως οι εταιρίες εξαπλώνουν τον καρκίνο, μέσω εμβολίων", στο οποίο ισχυριζόταν πως οι φαρμακευτικές εταιρίες εξαπλώνουν μέσω των εμβολίων τους, ιούς καρκίνου, ενώ μια εταιρία με το όνομα "MERCK", "εξαπλώνει ιούς AIDS, λευχαιμίας, και άλλες φρικιαστικές πληγές σε όλο τον κόσμο", διηγούμενος μάλιστα την ιστορία ενός μικρού κοριτσιού με τα' όνομα "Μ", 4 ετών, η οποία, αφού οι γονείς της την εμβολίασαν, μετά από λίγους μήνες νόσησε από καρκίνο και τελικά απεβίωσε, χωρίς όμως πουθενά ν' αναφέρονται στοιχεία ταυτότητας του παιδιού, ή στοιχεία ιατρών που την περιέθαλψαν, και χωρίς κατ' ουσία να παραθέτει ο κατηγορούμενος οποιοδήποτε στοιχείο, που ν' αποδεικνύει την αλήθεια των γραφομένων του, τα οποία όμως, διαβαζόμενα από πλήθος πολιτών - γονέων, που έχουν ελεύθερη πρόσβαση στην άνω ιστοσελίδα, μπορούσαν να προκαλέσουν ανησυχίες και φόβο σε αυτούς και δη να αποτρέψουν τους γονείς να εμβολιάσουν τα παιδιά τους. Περαιτέρω, ο κατηγορούμενος, ως δημοσιογράφος όπως δηλώνει στο σχετικό βιογραφικό του, όφειλε να εκθέσει αμερόληπτα στο εν λόγω άρθρο του αν τα καταγγελλόμενα για τις φαρμακευτικές εταιρίες και για την εταιρεία MERCK έχουν διερευνηθεί από τις αρμόδιες αρχές και αν υπάρχουν σχετικές ιατρικές έρευνες που έχουν καταλήξει σε έγκυρα στατιστικά δεδομένα και αν το συγκεκριμένο περιστατικό που αφηγείται για την πρόκληση καρκίνου στον εγκέφαλο σε παιδί 4 ετών λόγω του εμβολιασμού έγινε οποιαδήποτε καταγγελία από τους γονείς του ή τους θεράποντες γιατρούς του και αν μπορεί να κατονομάσει τις πηγές του ενώπιον των αρχών, που πρέπει να επιληφθούν για το ζήτημα, το οποίο είναι ιδιαίτερα σοβαρό για τη δημόσια υγεία εν όψει του

γεγονότος ότι το Ελληνικό Κράτος προτείνει τον εμβολιασμό των παιδιών μέσω του εθνικού προγράμματος εμβολιασμού.

Επομένως ενόψει των ανωτέρω αποδειχθέντων, ο κατηγορούμενος θα πρέπει να κηρυχθεί ένοχος για την τέλεση της αξιόποινης πράξης για την οποία κατηγορείται.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Δικάζει με απόντα τον κατηγορούμενο,

Κηρύσσει τον κατηγορούμενο ένοχο του ότι στην Ελευσίνα και στο Πλατύ Ημαθίας και στις 11-9-14, ενεργώντας με πρόθεση, με οποιονδήποτε τρόπο διέσπειρε ψευδείς ειδήσεις, ικανές να επιφέρουν ανησυχία στους πολίτες. Ειδικότερα στον άνω τόπο και χρόνο, ο κατηγορούμενος, ως αρθρογράφος ιστοχώρου του διαδικτύου, με την επωνυμία "γονείς" (url: www.goneis.info), ανάρτησε άρθρο με τον τίτλο "ΣΟΚ: Δείτε πως οι εταιρίες εξαπλώνουν τον καρκίνο, μέσω εμβολίων", στο οποίο ισχυριζόταν πως οι φαρμακευτικές εταιρίες εξαπλώνουν μέσω των εμβολίων τους, ιούς καρκίνου, ενώ μια εταιρία με το όνομα "MERCK", "εξαπλώνει ιούς AIDS, λευχαιμίας, και άλλες φρικιαστικές πληγές σε όλο τον κόσμο", διηγούμενος μάλιστα την ιστορία ενός μικρού κοριτσιού με τα' όνομα "Μ", 4 ετών, η οποία, αφού οι γονείς της την εμβολίασαν, μετά από λίγους μήνες νόσησε από καρκίνο και τελικά απεβίωσε, χωρίς όμως πουθενά ν' αναφέρονται στοιχεία ταυτότητας του παιδιού, ή στοιχεία ιατρών που την περιέθαλψαν, και χωρίς κατ' ουσία να παραθέτει ο κατηγορούμενος οποιοδήποτε στοιχείο, που ν' αποδεικνύει την αλήθεια των γραφομένων του, τα οποία όμως, διαβαζόμενα από πλήθος πολιτών - γονέων, που έχουν ελεύθερη πρόσβαση στην άνω ιστοσελίδα, μπορούσαν να προκαλέσουν ανησυχίες και φόβο σε αυτούς. Κρίθηκε, αποφασίστηκε και δημοσιεύθηκε αμέσως στο ακροατήριο σε δημόσια συνεδρίαση.

Βέροια, 12 Μαΐου 2016

Ο Πλημμελειοδίκης Η Γραμματέας

ΕΠΙΜΕΤΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΙΝΩΝ

Ύστερα από την πιο πάνω απόφαση έγινε συζήτηση για την ποινή που πρέπει να επιβληθεί.

Ο Εισαγγελέας αφού πήρε τον λόγο από τον Πλημμελειοδίκη πρότεινε να επιβληθεί ποινή φυλάκισης έξι (6) μηνών και χρηματική ποινή πεντακοσίων (500) ευρώ.

Μετά από αυτά η Πλημμελειοδίκης με την παρουσία και της Γραμματέως κατάρτισε και αμέσως με παρόντες τους λοιπούς παράγοντες της δίκης δημοσίευσε την ταυτάριθμη με την παραπάνω απόφαση του, η οποία έχει ως εξής: Επειδή η πράξη για

την οποία κηρύχθηκε ένοχος ο κατηγορούμενος προβλέπεται και τιμωρείται σύμφωνα με τα άρθρα 191 §1 του Π.Κ., σε συνδ. με τα άρθρα 1, 14, 26, 27, 51, 53, 57, 79 Π.Κ. Επειδή το Δικαστήριο για την επιμέτρηση των ποινών που θα εφαρμόσει σύμφωνα με το διατακτικό, μέσα στα όρια που διαγράφονται με τα παραπάνω άρθρα, λαμβάνει υπόψη αφενός τη βαρύτητα του εγκλήματος που τελέσθηκε και αφετέρου την προσωπικότητα του καταδικασθέντος. Για την εκτίμηση της βαρύτητας του εγκλήματος το Δικαστήριο αποβλέπει α) στη βλάβη που επήλθε από το έγκλημα και στον κίνδυνο που προκλήθηκε από αυτό β) στη φύση, το είδος και το αντικείμενο του εγκλήματος, καθώς επίσης σε όλες τις περιστάσεις χρόνου, τόπου, μέσων και τρόπου που συνόδευσαν την προπαρασκευή και την τέλεση του και γ) στην ένταση του δόλου(ή τον βαθμό της αμέλειας) του υπαιτίου. Για την εκτίμηση της προσωπικότητας του καταδικασθέντος το Δικαστήριο αποβλέπει, ενδεικτικά στο βαθμό της εγκληματικής διάθεσης του ενόχου που εκδηλώθηκε κατά την πράξη του και για την ακριβή διάγνωση αυτής α) στα αίτια από τα οποία ωθήθηκε προς τέλεση του εγκλήματος, στην αφορμή που του δόθηκε και το σκοπό τον οποίο επεδίωξε β) στο χαρακτήρα του και στο βαθμό της ανάπτυξης του γ)στις ατομικές και κοινωνικές περιστάσεις και τον προηγούμενο βίο του και δ) στην κατά και μετά την πράξη διαγωγή του ενδεικτικά δε, στη μετάνοια που επέδειξε και την προθυμία για ανόρθωση των συνεπειών της πράξης του.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Καταδικάζει τον κατηγορούμενο σε ποινή φυλάκισης έξι (6) μηνών και χρηματική ποινή πεντακοσίων (500) ευρώ.

Κρίθηκε, αποφασίστηκε και δημοσιεύθηκε αμέσως στο ακροατήριο σε δημόσια συνεδρίαση.

Βέροια, 12 Μαΐου 2016

Ο Πλημμελειοδίκης Η Γραμματέας

Μετά την απαγγελία της παραπάνω απόφασης ο Πλημμελειοδίκης διαπίστωσε ότι εντός της δικογραφίας δεν υπάρχει αντίγραφο του δελτίου ποινικού μητρώου του καταδικασθέντα

Ο Εισαγγελέας, αφού έλαβε το λόγο από την Πλημμελειοδίκη, πρότεινε να ανασταλεί η εκτέλεση της ποινής φυλάκισης για τρία έτη.

Μετά από αυτά ο Πλημμελειοδίκης με την παρουσία και της Γραμματέως κατάρτισε και αμέσως με παρόντες τους λοιπούς παράγοντες της δίκης δημοσίευσε την ταυτάριθμη με την παραπάνω απόφαση του, η οποία έχει ως εξής: Επειδή κατά τις

διατάξεις του άρθρου 99 παρ. 1 ΠΚ, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 Ν.3904/2010 <<αν κάποιος, που δεν έχει καταδικαστεί αμετάκλητα για κακούργημα ή πλημμέλημα σε περιοριστική της ελευθερίας ποινή μεγαλύτερη από ένα έτος, με μία μόνη ή με περισσότερες αποφάσεις που οι ποινές δεν υπερβαίνουν συνολικά το πιο πάνω όριο, καταδικαστεί σε τέτοια ποινή που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη, το δικαστήριο με την απόφασή του διατάσσει την αναστολή εκτέλεσης της ποινής για ορισμένο διάστημα, που δεν μπορεί να είναι κατώτερο από ένα και ανώτερο από τρία έτη, εκτός αν κρίνει με βάση ειδικά μνημονεύόμενα στην αιτιολογία της αποφάσεως στοιχεία ότι η εκτέλεση της ποινής κατά το άρθρο 82 είναι απολύτως αναγκαία για να αποτρέψει τον κατάδικο από την τέλεση νέων αξιοποιώνων πράξεων. Ο χρόνος αναστολής δεν μπορεί να είναι βραχύτερος από τη διάρκεια της ποινής. Η αναστολή εκτέλεσης της ποινής δεν μπορεί να εξαρτηθεί από την προηγούμενη καταβολή των δικαστικών εξόδων. Δεν επιτρέπεται η αναστολή των ποινών σε χρήμα. Η αναστολή εφόσον υπάρχουν οι ως άνω προϋποθέσεις είναι υποχρεωτική για το δικαστήριο, εκτός αν τούτο με ειδικά αιτιολογημένη απόφασή του κρίνει ότι η εκτέλεση της ποινής κατά το άρθρο 82 ΠΚ, δηλαδή με την μετατροπή της ποινής, είναι απολύτως αναγκαία για να αποτρέψει τον κατάδικο από την τέλεση νέων αξιοποιώνων πράξεων. Επί ποινής φυλάκισης μέχρι δύο ετών πρέπει το δικαστήριο να ελέγξει και χωρίς αίτημα τη συνδρομή των προϋποθέσεων της αναστολής και να αιτιολογήσει ειδικώς την τυχόν αρνητική κρίση του (ΑΠ 710/2005 Ποιν. Δικ. 2005. 1279). Στην προκείμενη περίπτωση εφόσον η επιβληθείσα ποινή φυλάκισης δεν υπερβαίνει τα τρία έτη και δεν υπάρχει στη δικογραφία αντίγραφο του ποινικού μητρώου του κατηγορουμένου από το οποίο να προκύπτει ότι αυτός καταδικάστηκε αμετάκλητα σε ποινή φυλάκισης μεγαλύτερη του ενός (1) έτους, πρέπει, επομένως, να ανασταλεί η εκτέλεση της ποινής για μία τριετία..

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Αναστέλλει επί τριετία την επιβληθείσα ποινή φυλακίσεως.

Κρίθηκε, αποφασίστηκε και δημοσιεύθηκε αμέσως στο ακροατήριο σε δημόσια συνεδρίαση.

Βέροια, 12 Μαΐου 2016

Ο Πλημμελειοδίκης Η Γραμματέας

Ακολούθως έλαβε το λόγο ο Εισαγγελέας η οποία πρότεινε να επιβληθούν τα δικαστικά έξοδα ύψους ογδόντα (80,00) ευρώ σε βάρος του καταδικασθέντα

Μετά από αυτά ο Πλημμελειοδίκης με την παρουσία και της Γραμματέως κατάρτισε και αμέσως με παρόντες τους λοιπούς παράγοντες της δίκης δημοσίευσε την

ταυτάριθμη με την παραπάνω απόφαση του, η οποία έχει ως εξής: από τη διάταξη του άρθρου 582, του ΚΠΔ, προκύπτει ότι κάθε κατηγορούμενος που καταδικάζεται σε ποινή καταδικάζεται ταυτοχρόνως με την ίδια απόφαση και στα έξοδα της ποινικής διαδικασίας, το ποσό δε των εξόδων ορίζεται με την καταδικαστική απόφαση.

Τα δικαστικά έξοδα επί αποφάσεων Μονομελούς Πλημμελειοδικείου, έχουν καθοριστεί σε ογδόντα (80) ευρώ κατ' άρθρο 3 του Ν 663/1977 σε αριθμ. 123827 (ΦΕΚ Β' 1991/23-12-2010) Κοινή Υπουργική Απόφαση Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης. Στην προκειμένη περίπτωση, αφού ο κατηγορούμενος καταδικάστηκε με την παραπάνω απόφαση σε ποινή φυλάκισης, πρέπει να καταδικαστεί και στα έξοδα της ποινικής διαδικασίας

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

ΚΑΤΑΔΙΚΑΖΕΙ τον κατηγορούμενο στην πληρωμή των δικαστικών εξόδων ποσού ογδόντα (80) ευρώ.

Κρίθηκε, αποφασίστηκε και δημοσιεύθηκε αμέσως στο ακροατήριο σε δημόσια συνεδρίαση.

Βέροια, 12 Μαΐου 2016

Ο Πλημμελειοδίκης Η Γραμματέας__